

הוספות

מכתבים ושיחות

229	מנחם אב
234	דברים
235	ואתחנן
265	ט"ו באב
266	עקב
283	כ' מנחם אב
293	ראה
300	אלול
303	שופטים
316	ט"ו באלול
323	תצא
325	תבא
328	נצבים
329	תשרי
331	ערב ראש השנה
354	ראש השנה
356	עשי"ת
356	וילך
357	שבת שובה
358	ערב יום הכפורים
400	יוהכ"פ - סוכות
402	ערב סוכות
405	חג הסוכות
407	שמע"צ ושמח"ת
409	שמחת תורה

מנחם אב

ב"ה, מוצאי ת"ב, יהפך בקרוב ממש (וכל הצומות) לששון
ולשמחה ולמועדים טובים,
יום רביעי פ' פנים בפנים דבר הוי' עמכם,
שנת ה'תשד"מ. ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

. . ע"פ מנהג ישראל אשר תורה היא לקדש הלבנה דוקא במוצאי ט"ב,

ומפורש הטעם בכ"מ, כי בשו"ט היא כי ישראל והשכינה עתידין להתחדש
כמותה, וגם כי במנחת ט"ב נולד המשיח,

הרי הזמ"ג לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל עניני תשובה והתומ"צ,

ח"ב, יהפך . . לששון ולשמחה: ראה פס"ר פ' על נהרות בבל: אין שמחה בא אלא בתשעה באב
לפי שקבעו אבל בזמן הזה ועתיד לפני הקב"ה לעשותו יו"ט כו'. וראה אוה"ת מסעי ע' א'שפד בסופו
ואילך. לקו"ש חלק ח"י ע' 314-313.

יהפך . . (וכל הצומות) . . ולמועדים טובים: ראה זכר"י ח, יט. רמב"ם סיום הל' תעניות. ובירמי'
לא, יב: והפכתי אבלם לששון גו', ובסליחות ל"ז בתמוז: הפך לנו לששון ולשמחה. וראה טושו"ע אר"ח
סוף הל' תעניות. הוספות ללק"א ואר"ח להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' ח.
פנים בפנים: ואתחנן ה, ד (שיעור חומש היום). וראה לקו"ת ר"פ ראה, אוה"ת ואתחנן (כרך ה'
ע' ב'א ואילך).

מנהג ישראל . . תורה היא: ראה תוד"ה נפסל — מנחות ה, ב. מהר"ל הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו
ס"ד. מנהגים ישנים מדורה ע' 153. וראה ירושלמי פסחים פ"ד, ה"א.
לקדש . . ט"ב: באה"ט לשו"ע אר"ח סתכ"ז וסתקנ"א מהאריז"ל — והוא כפר"ע במקומו. סי'
האריז"ל. שו"ע האריז"ל — א"ר שם. ועוד.
דוקא: לבושי שרד אר"ח סתקנ"א. וראה גם בהגסמן בכף החיים אר"ח סתכ"ז ס"ק כא. שם
סתקנ"א ס"ק ק"ז.

בכ"מ: כהאריז"ל שם. באה"ט וא"ר שם. ועוד.
ישראל . . עתידין להתחדש כמותה: ברכת קידוש לבנה, מסנה' מב, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י
הט"ז.

במנחת ט"ב נולד: שער הכוונות במקומו. וראה תענית כט, א (הובא בשו"ע אר"ח ר"ס תקנ"ח.
רמ"א שם סו"ס תקנ"ו) שבת' לעת ערב הציתו אש בהיכל. ובאיכ"ר (פ"א, נא) צעקה פרתו פעם שני' כו'
נולד כו'. — לכאורה כצ"ל גם בבאה"ט וא"ר שם. פרמ"ג (משכ"ז) סתקנ"א. ועוד.
עניני תשובה: להעיר אשר ענין התעניות הוא „לפתוח דרכי התשובה" — רמב"ם הל' תעניות
רפ"ה. וראה צוואת הריב"ש סי' מג (הוצאת קה"ת).
תשובה והתומ"צ: השייכות ביניהם — ובסדר זה — ראה שערי אורה ע' 76. וראה סה"מ תר"ל ע'
שיט. ובכ"מ.

שהן המבטלות סיבת הגלות, אשר (רק) מפני חטאינו גלינו מארצנו, ובהבטל הסיבה מיד (בטל המסובב – הגלות והן) נגאלין.

וכיון שגדול כח החלטות הנעשות בציבור – לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועינים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצותי,

התועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט"ב ועכ"פ: בחמשה עשר באב, ובשבת „שלר" שלאחריי, ובשבת שלאחרי שבת מברכים חדודש אלול, חדודש החשבון (והתשלומין) דימות שנה זו.

ובשלש פעמים הוי חזקה – חזקת תורה ומצוותי ומתוך שמחה וטוב לבב תמיד כל הימים.

בברכה להצלחה רבה בכהנ"ל, והרי כ"ז גם ימהר ויחיש שבקרב ממש יקוימו היעודים-ההבטחות שיהפכו ימים דאלינן מינייהו לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו (אהבת ישראל)

מפני חטאינו גלינו מארצנו: נוסח תפלת מוסף דשלש רגלים וימים נוראים.

מיד . . הן נגאלין: רמב"ם הל' תשובה פ"ז, ה"ח.

החלטות הנעשות בציבור: ראה קונטרס „החלצו" תרנ"ט פ"י. וראה גם שם פ"ז (סה"מ תרנ"ט ע' סא. שם ע' נט).

בהתועדות: ראה דברי אדמו"ר הזקן – נדפסו בקובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 199. אגרות-קודש אדמו"ר מהררי"צ ח"ג מכ' תשפד (ע' תיג ואילך). המשמחת . . מאירה: רשות לחתן תורה. וי"ל המשמחת לב – כל התורה (תענית ל, סע"א. שו"ע או"ח ר"ס תקנ"ד. וראה גם שו"ע אדה"ז סצ"ג ס"ג). עינים מאירות – המאור שבה, פנימיות התורה (ירוש' תגיגה פ"א סוף ה"ז ובקה"ע שם).

ושמחה פורצת גדר: ראה בארוכה ד"ה שמת תשמח תרנ"ז ע' 49 בסופו (סה"מ תרנ"ז ע' רכג) ואילך.

בחמשה עשר באב: ענינו – ראה משנה וגמרא סוף מס' תענית. ב"ב קכא, א"ב. לק"א להח"מ (לא, ג – בהוצאת קה"ת). רשימות הצ"צ לאיכה (אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' א"צו). ד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' ריח ואילך). ועוד.

ובשבת „שלר": תער"ב ח"ב ע' אקח ואילך. ובכ"מ.

חדודש אלול: שייכותו לחדודש אב – ראה לקוטי לוי"צ (אג"ק) ע' תו ואילך.

חדודש החשבון (והתשלומין): ראה סה"מ אידש ע' 75. ושם ע' 78 בשם הבעש"ט. וראה לקוטי מהר"ל הל' ימים הנוראים. ל"ת להאריז"ל עה"פ (תצא כא, ג) ובכתה גוי ירח ימים. טור או"ח ר"ס תקפ"א.

ובשלש פעמים הוי חזקה: ב"מ קז, ב. וש"נ.

לששון . . והאמת והשלום אהבו: זכר"י שם. רמב"ם סוף הל' תעניות.

אהבת ישראל: שמקרכת את הגאולה, מכיון שסיבת הגלות היא – היפך הענין דאהבת ישראל (יומא ט, ב). וראה תריח נח סד, א ואילך. אוה"ת נ"ך שם ע' א"מ (ד"ה בעמה"מ).

וידעו כי אתה שמך הוי' לבדך עליון על כל הארץ,
בגאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו

/מ. שניאורסאהן/

ג.ב.

הש"ק שלאחרי ט"ו במנ"א – הוא כ"ף במנ"א, יום היא"צ וההילולא של
אאמור"ר לוי יצחק בן הרב אא"ז ברוך שניאור ז"ל – זה ארבעים שנה.

ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' – ללמוד בהתועדות מתורתו,
ולנדב ביומא דין לז"נ,

שמסר נפשו על הפצת היהדות בתוככי בני"י „מאחורי מסך הברזל“, ועי"ז הי'
חבוש בבית האסורים ונשפט לגלות ומת בגולה ושם מ"כ,

זכותו יגן עלינו ועכ"י – שליט"א.

וידעו... הארץ: תהלים סיום וחזרתם מזמור פג.

ארבעים שנה: ראה ע"ז (ה, ב), זח"ב (כה, א). רש"י ס"פ תבוא. לקו"ש כרך ח' (ע' 337 ואילך).

והזכות גדול: עיין זח"ג ס"פ בחוקותי.

מתורחו: בס' ליקוטי לוי"צ, תורת לוי"צ: על הזהר, הש"ס, התניא וכו'.

שמסר נפשו: ראה הקדמתו לס' הערות על התניא, ההוספה בסופו.

כ"ה, ראש חודש מנחם אב, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

כנס ארצי של נשי ובנות חב"ד בכפר חב"ד בארצנו הקדושה
תבנה ותכונו על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלום!

בנועם קבלתי הידיעה על דבר הכנס, ויהי רצון שיהי' בהצלחה רבה,

ובתוכן חודש זה, זכרון למאורעות החורבן והגלות וביחד עם זה חודש
הנחמה, וכשמו מנחם אב,

והרי ענינו של זכרון הוא שיביא למעשים בפועל, מעשים מתאימים לתוכן
הענינים הנזכרים,

ובנידון חודש זה, שראשיתו מצער, הרי תוכן הענין הוא ברור ופשוט מנוסח התפלה המקובל והמסורתי: „ומפני חטאינו גלינו מארצנו”. שמזה מובן שהתיקון והנחמה הוא בחלישת וגרעון ועד לביטול הסיבה (חטאינו), בסור מרע ועשה טוב, בהתחזקות בשמירת התורה והמצוות בחיי היום-יום.

ובהקבץ נשי ובנות חב"ד בכינוסן השנתי – בודאי ינצלו במילואה הזדמנות זו להדגיש התפקיד הכי חשוב של האשה הישראלית בכל הענינים הרציניים והחיוניים בדברי ימי עמנו, מתחיל בנשים צדקניות שבזכותן נגאלו אבותינו ממצרים גלות הראשון והכללי, ואשר אליהן בא הדיבור תחילה בנתינת התורה („בית יעקב” תחילה ואחר כך „בני ישראל”), וכן מזמן לזמן חזרה ונתחדשה צדקתן ומעלתן של נשי ובנות ישראל בכמה מאורעות חשובים וגורליים בדברי ימי עמנו.

ובנוגע לחודש זה בפרט הורונו חכמינו זכרונם לברכה במשנתם, אשר „לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר כאב כו' שכהן בנות ישראל (ירושלים) יוצאות כו' ומה היו אומרות כו' (אשר יסוד משפחה ובית בישראל שיהי' בנין עדי עד – הוא כשמייסדים על התורה והמצוה בכלל, ובעיקר –) שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל”.

וגם להגרסא בנות ירושלים, הרי ירושלים היא עיר הבירה של כל ארץ ישראל ושל כל עם ישראל בכל מקום שהם, וביחוד – בהוראת דרך חיים ודוגמא חי', ומקרא מלא דבר הכתוב: „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים”.

ויהי רצון שהכנס יצליח למלא תפקידו במילואו, במעשה בפועל, לביסוס בית ישראל בחיים מיוסדים על יראת ה' ואהבת ה', ובהבלטה – מתאים לדרישת השעה – בשטח הצניעות בפרט.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות,

ות"ח על הערה היפה*

וצ"ע אם הנ"ל מוסיף על קידוש הלבנה (בנ"א – חידוש הלבנה היינו לידה). ולהעיר שכשנולד דוד ה' בר נפלא ורק לאח"ז – חיים נתת לו כו'.

(ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א)

(*) בענין סיום בט' באב. המו"ל.

... מצאתי מקום להביע כאן רעיון, שזה מכבר עומד הנני עליו, ומזמן לזמן מתגברת הפליאה והתמי' על שאינו בא לפועל, והוא:

עריכת דברי ימי הגזירות וההשמדות מתאים להמציאות גם בהנוגע להיראים וחרדים לדבר ה',

אשר אף שכמה פרסומים הופיעו במשך שנים אלו, במתוארים תקופות שונות מימי הגזירות וההשמדות, הרי מלבד מספר הכי קטן, אשר נער יספרם, או שמעלימים בכלל חלק השייך ליראי ה' ומוסדות שלהם, או שעכ"פ מקציבים להם חלק קטן ביותר בערך הנדרש, או, מה שגרוע עוד יותר, מסלפים את הענינים.

והנה במספר הפרסומים בודדים הנ"ל, מובן שהקובצים דאלה אזכרה וכיו"ב בולטים, אבל בודאי לדכוותי' ההדגשה למותר, שאין זה מספיק כלל, ובפרט בהשוואה להפרסומים דהצד שכנגד, במ נרשמו הדברים באופן מסולף.

נתעוררתי ביחוד לכתוב זה לכ' בראותי גם בספרו שקבלתי ז"ע מאמרים שתוכנם במסגרת האמורה.

כמדומה שלפני איזה שנים היתה שקו"ט באיזה המכ"ע החרדים עד"ז, כן בשיחותי עם אנשי מערבא מארץ ישראל שבקרו כאן, נגעו ג"כ ברעיון האמור, אבל לע"ע לא נראו הפירות ועכ"פ לא נודע לי מהפירות, והרי כטבע בנ"א הולכים כמה פרטים ונשכחים, ואת"ל לא רק פרטים כ"א גם ענינים עיקרים, ובפרט שבתקופתנו בכל יום מתחדשים דברים ובעיות התופסים שימת לב ודורשים עיון, וגוזלים עתות הפנויות אפילו כשישנם.

וינעם לי לדעת אשר ישנם מתעסקים ברשימת תקופה האמורה, ומתקדם המפעל בקצב הדרוש.

ויהי רצון שבקרוב ישתנה המצב שיוכלו להעלות על ספר דברי הימים, פרקים מלאים תוכן משמה, בטוב הנראה והנגלה.

בכבוד ובברכה,

(ממכתב ג' כסלו תשכ"א)

דברים

עייני מפרשים לדברים (א, י"ב) שאין זה טרחא. ואדרבה – ענין של נח"ר רב מהמשתתפים שי' – כן ירבו – ביחד עם ההיפך על אלה שלע"ע אין משתתפים. שעליהם י"ל ענין הטרחא – ע"פ פי' הראב"ע שם.

(מענה משנה חשכ"ד חשכ"ה)

(*) מענה לא' על כתבו שמהסס מלהטריח את הרבי בהכנסת רשימות המשתתפים בלימוד בכל יום א'. המו"ל.

מש"כ. כת"ר בההדרן לע"ז: נדבר בזה (בתור המשך וסיום) בש"ק שלאחרי החג. והנקודה (השייכת למכ' כת"ר): (א) כל פרט בל' הלכה שבש"ס (ובמילא – גם בסיפור הלכתי) צ"ל בזה לימוד בהלכה זו – דאלה"כ לא ה' מובא, וזהו יסוד ההדרן. (ב) הפי' דקאי כאן משום בישולי עכו"ם – אצ"ל מפורש בפוסקים (כי אינם מפרשי הש"ס) ולפס"ד – הרי אין נפק"מ (כ"א שלהפוסקים דאין איסור בלועה בביש"ע – קאי כאן שהי' בעין). (ג) דאתרוג (מטוגן עיין שבת קח, ב) עולה על שולחן מלכים – הרי מפורש דשבור מלכא אייתי לקמי'.

(ממכתב שלהי כסלו תשל"א)

(*) בשיחת י"ט כסלו ה'תשל"א (נדפס בלקו"ש חי"ט ע' 30 ואילך) נתבאר העובדא דמר יהודה ובאטי בר טובי דהוו יתבי קמי שבור מלכא כו'. ונתבאר, שהאיסור שבעובדא הנ"ל ה' משום בשולי עכו"ם. ושאל ח"א שמתוך דברי הפוסקים מבואר שהאיסור הוא מצד גיעולי נכרים. המו"ל.

ואתחנן

... ג) להשמטת הרמב"ם בנוגע לימות המשיח, ענין המצות, שציין כת"ר בזה להלכות תשובה פרק ט' הלכה ב' ורוצה ליישב בזה.

כרשום בזכרוננו – בשיחתנו הזכרתי גם ע"ד הלכות תשובה להרמב"ם. ואדרבה משם עוד תגדל הקושיא שהזכיר ענין המצות אבל בדוקא לימים שלפני ימות המשיח, וכלשונו, מלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצות כהוגן, והשמיט זה בכתבו ע"ד עסק ישראל בימות המשיח.

ד) לדיוקו במ"ש הרמב"ם (הלכות מלכים בסופו) בתורה וחכמתה,

לדעתי אין מקום כלל לפרש כאן תורה על עסק המצות, ובפרט – שהרי תיכף מפרש וחכמתה (של התורה), ולדעתי כוונתו לשני הענינים אשר בתורה, כמובן ממרז"ל יש חכמה בגוים תאמין, יש תורה בגוים אל תאמין (איכ"ר פ"ב יג), והחילוק ע"פ פשוט: חכמה – סתם, תורה – מלשון הוראה – בצירוף מסקנא וציווי, שאין בזה מקום בגוים כיון ששכל מיוסד על הנחות שאין להם יסוד כ"א ברצון וקבלה, ולא בשכל. ואכ"מ.

ועוד רא' שהרי בהלכות מלכים מפרש, וכותב, ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד,

דא"ג מזה תשובה ג"כ – על מה שרצה כת"ר לבאר, דלא נתאוו, היינו תאוה, שייכת רק בתורה אבל עסקם יהי' גם במצות, וק"ל.

(ממכתב יו"ד סיון תשכ"ג)

(1) וראה לקו"ש חל"ד ע' 44. המו"ל.

(*) לציונו למג"א סמ"ז סק"ג – שם המדובר בהביטוי „דברי תורה“.

בשיחתי עם אביו הרב שליט"א נודע לי לתמהוני הכי גדול על דבר התנהגותו בעניני אכילה ושתי' שאינה כדבעי למרות שרואים במוחש אשר העדר הסדר בזה פועל חלישות בגוף ותומ"י חלישות בלימוד התורה וקיום מצותי'. וכבר ידועה דרישת כ"ק מר"ח אדמו"ר מכל אברכי הישיבה שיתנהגו בסדר מסודר בעניני אכילה ושתי' שינה וכו', ותקותי שעכ"פ בקבלת מכתבי זה יסודר האמור לעיל. וכבר ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שטובה יותר ההנהגה דאכילה בכדי שיוכלו אח"כ להתפלל מההיפך דמתפללים בכדי שיוכלו אח"כ לאכול. ובחלישות דורותינו אלה

מתירים לאכול אפילו מזונות קודם התפלה (כמובן לאחר אמירת ק"ש קטנה) לאלו שמסיימים תפלתם משך זמן לאחר קומם משנתם. ואין להחמיר בכגון דא, כיון שהחומרא מביאה לקולא בעבודת השם.

המחכה לבשו"ט בכל האמור

(ממכתב י"ג תשרי תשי"ז)

... אשרי למצב בריאותו – לא לקחת ללב, אולם שמירת הבריאות היא מדרכי ה' וחייבים בזה – וגם זה נוגע לעבודה, ולשם העבודה צריכים לשמור על בריאות ...

(ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א)

(*) מענה לא' ממנהלי מוסדות חב"ד באה"ק, שכתב ע"ד מצב בריאותו ונפילת רוחו כתוצאה מהמצב הקשה השורר במוסדות. המו"ל.
שמירת הבריאות היא מדרכי ה' רמב"ם הל' דעות רפ"ד.

... צדקה בכתבה שעל האדם לשאול בענינים שאינם מובנים לו.

(וידועה – הדגשת תורת חב"ד שצ"ל: דע את אלקי אביך, וכל' הרמב"ם לידע שיש שם מצוי ראשון כו").

אבל – אין צ"ל קושיא (כפי' הרגיל בתיבה זו), והעיקר – שאסור שיהי' זה בתור תנאי מקודם למעשה, כ"א בסגנון חז"ל: הקדמת נעשה לנשמע –

ובאופן כזה ניתנה לנו תורתנו תורת אמת ותורת חיים, ובאופן כזה קבלנו התורה. וביארו חז"ל שדוקא ע"י גישה זו מבינים התורה וכמש"נ תומת ישרים תנחם (שבת פח, א בסופו. עיין שם).

(ממכתב י"א אייר תשל"א)

דע ... אב"ד: דברי הימים א כח, ט. וראה קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב). המו"ל.
וכל' הרמב"ם: הל' יסודי התורה בתחלתו. המו"ל.

... מעורר במכ' כ"ק מר"ח אד"ש (ע"ד מדע יודע ידוע), אבל אינו מבאר מה שהוקשה לו בזה. וכשיודיעני – אכתוב מה שלפענ"ד. ומה שעמד על מה דמשמע שם שמדע הוא עצמות – הכוונה לפענ"ד: „עולם השכל“ עצמותו ומהותו הוא שכל, היינו שכל קודם שבא באיזה ציור שיהי'. ולכן הוא נמצא, בהעלם עכ"פ, חודר כ"ד שבעולם ההוא, גם מדריגה היותר אחרונה – הבכנ, ידוע. וכידוע דאף דעצם אינו מתחלק, אבל נמצא הוא בכל חלק של הדבר אף היותר אחרון. וכדוגמא המובאת בכ"מ דשמן נמצא בכ"ד. ועצם כשהוא שייך, ה"ז דוקא להעצם שבשאר הדברים ששייך אליהם השתל' הכתרים ומ"ז. וזהו ג"כ השייכות דמדע דוקא לעצומ"ה.

איני כותב בזה יותר כי, כנ"ל, אי ברור אצלי לאיזה ענין מתכוון, וואס קוועצט דא, ולבירור אחכה ...

שוב ראיתי דשואל ג"כ לתוכן המענה במכ' הנ"ל: ובקיצור: הסדר, מלמעלמ"ט, הוא מדע יודע ידוע, כמ"ש במכ' שם – וראה בפרדס, הנסמן בהערותי, שזהו כח"ב. והנה בתניא רפ"ב החידוש דקמ"ל הוא: (א) דיש נפש נוספת בישראל. (ב) שנמשכה למטה מחכ' ית'. ולכן מתחיל ב„הוא המדע“ – שזהו (א) בפשיטות בפרקין. וזהו (ב) התחלת ההמשכה, ואח"כ „הוא היודע“ – שזהו (א) החידוש. (ב) סיום ההמשכה. משא"כ בפ"ד הפשיטות הוא מציאות התורה, והחידוש – מעלתה על נר"נ, שדוקא היא מתאחדת עם המדע. ולכן מתחיל ב„הוא היודע“ – שזהו (א) הפשוט. (ב) התחלת ענין ההתאחדות. ומסיים ב„הוא המדע“ – שזהו (א) החידוש. (ב) סיום ענין ההתאחדות. ועפ"ז מיושב ג"כ בתניא פכ"ג וספמ"ח. ויעיין היטב פמ"ב וח"ב פ"ז ופ"ט בהגהה ...

ומה שהעיר בתניא רפ"ה שכתוב שם: השכל תופס כו' והמושכל נתפס כו' – דלכאורה כיון שהשכל תופס במילא מובן דהמושכל נתפס, ומאי קמ"ל.

והנה מאמר דא"ח המבאר זאת איני יודע לע"ע. ומה שנלפענ"ד: (א) גם אם לא הי' בזה כל חידוש נוסף כותבו בפירוש כי גם זה נצרך להמסקנא שזהו יחוד נפלא כו'. (ב) בלימוד התורה זהו באמת חידוש גדול למאד, דגם שלומד שלא לשמה ואפילו זה שעליו נאמר ולרשע אמר אלק' מה לך לספר חקי ונעשה לו סם המות, הנה בכ"ז אם רק שכלו תופס כו' הרי המושכל נתפס כו' ונעשה דם וכשר כבשרו. ולהעיר ג"כ מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(מכתב כ' טבת תש"ט)

(*) נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' קיח ואילך. אג"ק שלו ח"ד ע' רנט ואילך. המו"ל.

(**) קצוה"ע שם ע' קלב וע' קנז. אג"ק שם ע' ערב ובשוה"ג. המו"ל.

. . . ואסיים כמה שכותב בתחילת מכתבו שאיננו דתי אבל מאמין שישנו משהו מלמעלה המכוון את נפלאות הטבע וחיי האדם וכולי.

למותר להדגיש הסתירה מנ"י ובי' בהאמור, כי המאמין באמונה שלימה שישנו משהו ואשר המשהו הוא מלמעלה ואשר המשהו מכוון את חיי האדם, הרי איך זה אפשר שלא יהי' דתי, כיון שהמדובר באיש חושב מחשבות ומשתדל להיות עקבי בחייו, זאת אומרת להתנהג על פי המסקנות מהשקפתו על החיים בכלל ועל חייו שלו בפרט. שהרי אין כל משמעות לומר בבת אחת שישנו משהו המכוון את חיי האדם וביחד עם זה המשהו – כמו שקורא לו – אינו מעונין כלל וכלל איך שיתנהג האדם.

כן אין כל הגיון לומר שהמכוון את חיי האדם לא הורה מעולם לאדם איך להתנהג בחייו, כי אם עזב אותו לנפשו לגשש ולחפש דרכו בחיים מבלי הוראה ברורה, ובלי הוראה כלל. האם לזה כיוון החיים ייקרא, אתמה!

כיון שאמונה האמורה מסקנתה המיידית היא שבודאי המשהו המכוון כיוון לא רק פרטי החיים ומאורעות הקטנים והאפורים שלהם, אלא שכיוון „גם כן“ ובהוראה ברורה הנקודות העקריות והמטרות הצריכות להיות עקריות בחיי האדם – הרי על המאמין להתחיל לחפש במרץ הכי גדול ובהקדם האפשרי מתי היתה הוראה כזו. שהרי פשוט שההוראה אינה צריכה לבוא בכל יום ויום מחדש, ודי ומספיק אם באה פעם אחת באופן ברור וגלוי לעיני כל, במעמד וכפומבי הכי מפורסמים ורחבים, כי אז הרי אבות לבנים יספרו ע"ד הוראה האמורה ויצוו לבניהם אחריהם שהם ימסרו לבניהם ע"ד ההוראה האמורה, וכן מדור לדור ועד לדורנו זה.

מובן גם כן שהמכוון האמור לא ימסור הוראה האמורה (בפעם הראשונה – העקרית על כל פנים) לאיש אחד, שהרי אפשר להטיל ספק בדברי איש אפילו הכי נעלה, כיון שסוף סוף בשר ודם הוא. והוראה ברורה ענינה שלא להניח מקום לשום ספק. וזה מכריח לומר ש(בפעם הראשונה על כל פנים) היתה ההוראה, כאמור לעיל, לאנשים מסוגים שונים ובמספר רב גם בכמות, שזה עצמו שכולם קבלו בבת אחת אותה ההוראה לפרטי, ובהוראה נכללו גם הכללים איך להתנהג בענינים המתחדשים לאחר זמן, הרי זה שולל אפשריות של כל ספק וספק-ספקא.

והנה כל אשר אין לו החלטות קדומות אי-שכליות בענין, אם יחפש בדברי הימים של כל עמי העולם ימצא אך ורק מאורע יחידי המתאים לכל התנאים האמורים, זאת אומרת הוראה כרוכ עם בבת אחת וכאותו נוסח, בצירוף הציווי למסור עד"ז לדורות הבאים, ובצירוף הוראה איך להסיק מסקנות בנוגע לענינים המתחדשים – והוא אך ורק מעמד הר סיני.

בודאי תספיקנה שורותי המעטות בכמות בערך חשיבות הענין, ובפרט שהאריכו בדבר כמה ספרים ומאמרים, שתקותי שימצא אותם גם בהספרי' של הסמינר למורים בו לומד, אפילו אם תמצא לומר שחלק מהתלמידים אינם דתיים (לעת עתה).

ויהי רצון מה' המשיגה על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית שיחזור למקורו ושרשו, הם מקום ושורש כל אחד ואחת מעמנו בני ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, וילך בטח בדרך התורה, תורת חיים, הנצחית, בהנהגה יום-יומית מתוך שמחה וטוב לבב . . .

(ממכתב ד' חשון תשכ"ח)

לאחרי הפסק ארוך נתקבלו מכתביו מט"ו וכ' אייר, (ביחד) במ כתב ר"פ מפעולותיו במשך השבועות שעברו, ואשר עושה חשבון מה נפעל מאז בואו לאוסטראליא.

ות"ל שע"פ הידיעות שקבלתי, פעלו הרבה, אף שכמובן ה' מקום להתגדר בו יותר ויותר. ובפרט ע"פ הפתגם הידוע: בשמים (בעיני שמים ורוחניות צריך לראות הנעשה) ממעל, ועל הארץ (עניני ארץ וגשמיות – צריך להיות שמח בחלקו, בהתבוננו בהנעשה) מתחת – לו, וק"ל. וידוע פתגם כ"ק רבותינו נשיאינו, שכשם שצריך לדעת החסרונות כן צריך לדעת המעלות. ובפרט שרואים שאחד מתכסיסיו של היצר הרע הוא – לנסות להפיל מצב של אכזבה ונפילת רוח על העובד עבודתו להשי"ת.

ובמ"ש כשהמשפחה באה מתחיל סדר אחר, – הצליח וזכה אשר זוגתו הרבנית היא בבחי' עזר. ולא עוד אלא שלפעמים עוזרת היא אותו גם מהמגדים שבסביבתו. ולפעמים אולי לא רק בסביבה.

ותקוטי שביחד יצליחו בשליחותם הכי נעלית ונשגבה, להפיץ המעיינות חוצה, ועניני יהדות במעלבורן ובאוסטראליא בכללותם, ויהי' זה מתוך הרחבת הדעת בכלל, ובנקודה העיקרית – רוב נחת חסידותי מכל יר"ח שיחיו.

(ממכתב כ"ה אייר תשי"ט)

תעתיק בפסת נייר הדבור ככד את אביך גו' עד סופו – ויהי' זה בכיסה (לבד בשבת, כמובן) ומזמן לזמן תקרא אותו. עד חה"ש הבע"ל.

(ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א)

נעם לי לקבל הודעה אשר ביום ח"י טבת יתמלאו לו חמש עשרה שנים, ויה"ר מהשי"ת שמבן חמש עשרה לגמרא הנה יגדל בתורת הנגלה ובתורת החסידות וע"פ מה שכתוב בספרים אשר גמר"א ר"ת ד' מלאכי המרכבה, גבריאל מיכאל רפאל אוריאל הרי יוחדר בו תכלית עבודת השי"ת להיות בבחי' מרכבה כמבואר בתניא . . .

(ממכתב י"ז שבח השי"ד)

. . . והשי"ת יזכהו, אשר יכתוב, מזמן לזמן עכ"פ, בנוגע לשיעוריו בתורת הנגלה ובתורת החסידות, כי הרי סו"ס זהו כל האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כפי שנתבאר ע"י נשיאינו רבוה"ק וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אז מען דאָרף פשוט אליין לערנען – ולא לצאת במה שהשני לומד, והחובה ללמוד הן תורת הנגלה והן תורת החסידות – נוסף על שאר הענינים של עבודה וגמילות חסדים וכו'.

(ממכתב ו' כסלו תשי"ד)

. . . במה שמבקש הוראה בלימודיו, הנה יתייעץ בזה עם הרה"ח אי"א נר"נ מוה"ר . . . ובכללות – ידועה דעתי שצ"ל – הן בנגלה והן בחסידות – לימוד לגירסא ולעיונא, וכן צריך ללמוד בהלכות הנחוצים ומצויים בחיי היום יומיים, וכמה זמן לקבוע לכ"א מהנ"ל, וכן במה, בפרט, יהיו הלימודים הנ"ל הרי בזה יתייעץ עם הרה"ח . . . שי' הנ"ל. והשי"ת יצליחו בכל הנ"ל.

(ממכתב ח' תמוז תשי"ג)

עיקר דיבור הנ"ל הי' לאלו – שאין להם עוד סדר ע"פ תורה בהנ"ל – משא"כ תלמידי ישיבה שלכל לראש צ"ל הלימוד ע"פ סדרי הישיבה – ורק בהזמן

(י' בהתוועדות שמח"ת תשכ"ו שצריך ללמוד מקרא, משנה גמרא, הלכה, מדרש, חסידות וקבלה וכו'. המו"ל.)

שמחזיק לסדרים שיך הנ"ל, וג"ז לא לכאור"א. וצ"ל בזה ע"פ התייעצות והוראת המשפיע.

(ממענה תשרי תשכ"ו)

כפשוטי* – משא הכספי אינו שיך לכתפים שלהם כלל וכלל, וענינם – כחמור למשא דלימוד התורה הנגלה והחסידות ולמשא לה. ולא יקחו ע"ע משא דאחרים שה"ז גורע במשא שלהם וק"ל. ויקבלו שכר על הפרישה.

(ממענה מנ"א חשמ"ג)

(*) מענה לתלמידי ישיבה שלא הי' מי שיקח ע"ע הוצאת קובצי חדושי תורה. המו"ל.

. . . לשאלתה אודות לימוד וקריאה ביום השבת קודש – המתאים ביותר: פרשת השבוע, מדרש על הפרשה, הלכות שבת. כמה מאלה נעתקו גם לאנגלית.

(ממכתב כ"ב סיון תשכ"ה)

לאחרי ההפסק הכי ארוך שלא קבלתי ממנו שום ידיעות בכלל ומפרסומי בפרט – אשר בנוגע לידיעות אמנם דרשתי וקבלתי על ידי ידידינו המשותפים, משא"כ בנוגע לפרסומי – היתה לי הפתעה נעימה ביותר לקבל הספר גנזי משנה. והנה נוסף על עצם הענין לגלות גנזי תורתנו, ומשנת תנאים במיוחד, יש בזה גם כן ענין להתנאה לפניו במצוות, שיצא בהידור וכו'.

ואם בכל התקופות מצווים לקיים התנאה לפניו במצוות, על אחת כמה וכמה בתקופתנו שהחיצוניות תופסת בה מקום כ"כ, ויש כמה שהדרך למשכם לדבר טוב – ואין טוב אלא מים חיים דתורתנו – הוא להתחיל ביופי החיצוני. ולדכוותי' דמר לא בצרך אריכות בהאמור.

ויהי רצון שימשיך בפרסום תורתם של ראשונים, ומענין לענין באותו ענין יהי

רצון שיצליח לגלות באחרונים תורתם של ראשונים אשר השקיעו מנפשם ומהותם בתורה שלהם: כוונתי לגלות במושפעי – מושפעי באופן ישר וגם בעקיפין – את המאור שבנפשם, אשר בני בניהם הם של ראשונים כמלאכים ועד לאבותינו אברהם יצחק ויעקב, גלוי אשר יתבטא בחיי היום-יום [להוציא משיטת חוגים מסויימים במדינה זו אשר שלש פעמים (ימים) – וכיו"ב, בשנה מוציאים ידי חובתם כל השנה], ועד למעשה בפועל.

בכבוד ובברכה

(ממכתב ז' טבת תשל"א)

מאשר אני בתודה קבלת כרך י"ב מס' אוצר הפוסקים, אשר כרכים הקודמים לו מעשהו גם הוא אוסף הלכות למעשה מגדולי ומאורי ישראל בדורות שקדמונו, ראשונים כמלאכים, אשר לאורם נלך בחיי יום יום.

וכמדובר כמה פעמים שאם בכל הדורות והזמנים הכרח גדול הי' בספרים כמו אלו, על אחת כמה וכמה לאחר המהפכות וגלות בתוך גלות וחורבן ר"ל של כמה מרכזי התורה ופיזור תלמידי חכמים בכל קצוי תבל מתוך העדר מנוחה ונחלה. וחשיבות מיוחדת בימינו בשנים אחרונות ממש, אשר יש מתנכלים לתורתנו תורת אמת (אשר אמת שוללת פשרות ואין אמת אלא אחת) וחידושי עדיפי לה, וכידוע הצחות בזה „חידוש אמתי בהחלט“, שהרי הדן דין אמת לאמתו אין זה חדוש אמתי, כי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר נאמר למשה מסיני, משא"כ „מחדשים“ הנ"ל, ר"ל מהם ומהמונם, הרוצים לחדש היפך הנאמר למשה מסיני. ובטח פירסום תורת פוסקי וגדולי ישראל בכל הדורות שקדמונו – יעמיד גם אותם על האמת, תורת אמת, ויצא דבר הוי' זו הלכה בכל תפוצות ישראל, הלכה למעשה, ועל פיהם ינהגו ויחיו בני ובנות ישראל בכל מקום שהם בחיי היום יום, על אחת כמה וכמה בשאלות הדורשות ביאור ובירור, ותרבה** הדיעה והחכמה והאמת עד שיקום היעוד ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים.

ואשרי חלקם של כל אלה התומכים במפעל גדול זה, גדול בכמות ועוד יותר – באיכות, שבודאי אז יופיעו כרכים הבאים של אוצר הפוסקים בקצב מהיר, שהרי זו היא דרישת השעה ויפה שעה אחת קודם.

(*) קונ' עה"ח פל"א.

(**) רמב"ם [הל' תשובה ט, ב.

בכבוד ובברכת הצלחה לכת"ר ולכל חברי ההנהלה ולכל המסייעים בהור"ל
דספרים אלו – שליט"א,

(ממכתב ערש"ק, י"ג אייר תשל"א)

נעם לי להכיר זה עתה את . . אשר מסר לי ג"כ ספר נימוקי מלב"ס על ב"ק
וב"מ.

ויישר חילו לאורייתא, ובפרט אשר החידושים הם במסיכתות הנלמדות
בישיבות, וזכות הרבים מסייעתו.

ויהי רצון אשר מתוך שמחה וטוב לבב יזכה את הרבים בעיני תורתנו תורת
אמת בהמשך לשיעוריו בהלכה בישיבה הק' תורת אמת אשר בירושלים ת"ו ויראה רב
נחת מבניך אלו התלמידים, וגם כפשוטו מבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות'
מוארים באור וחיות חסידותיים.

בכבוד ובברכה לאיוש"ט ולבשו"ט.

(ממכתב פסח שני תשל"א)

בטח מסר לכ' . . תודה בשמי בעד מכ"ע . . שמוציא לאור. אבל רצוני למלא
אחריו בשורותי אלו באופן אישי גם כן, ותקותי שגם להבא ישלח החוברות הבאות
בפרט שהספרי' שלנו היא לתועלת הרבים, ות"ח מראש.

בהזדמנות זו אגיד לכת"ר שקראתי בהתענינות את מאמרו על הרמח"ל.
ואביעה תקותי שכיון שעמד במאמרו על המחבר של מסילת ישרים כאיש המוסר,
בודאי ישלים תיאור דמותו גם בתור מקובל. שאף על פי שספר מסילת ישרים
נתפשט יותר מספריו בקבלה, אבל בודאי שגם ספרי קבלה ראויים לתיאור מפורט,
ובפרט בתקופתנו זו, שלצערנו יש ספרים וסופרים מקרוב באו המתארים את חכמת
הקבלה וגם תורת החסידות איש כישר בעיניו, ולא שמוריקים יין ישן לתוך קנקנים
חדשים, אלא מוציאים הישן מפני החדש, ונכון יותר לומר שממלאים את הקנקנים
חומץ, והקורא לפי תומו הולך שולל בחשבו שממלא כרסו בקבלה וחסידות.

ואוסיף בהזדמנות זו, שבודאי יודע שהשנה היא שנת המאה וחמשים להסתלקותו
של בעל התניא, מחולל שיטת החב"ד בחסידות. ותקותי שגם לזה יתן דעתו ויפרסם
הערכה על אישיותו ותורתו של בעל התניא, שבודאי יענין את קהל קוראיו.

ויהי רצון שרבות בשנים ינצל כוחותיו וכשרונותיו שחונן בהם להפצת היהדות המסורתית והטהורה, בלי פשרות, ויעשה בזה בבריות הנכונה ומתוך שמחה וטוב לבב.

(ממכתב י"א שבט תשכ"ג)

... מה שאמרו בשמי, שתפילין הנשלחים מאה"ק ת"ו אף שנכתבו שם ע"י סופר יר"ש וכן הבתים נעשו ע"י אינשי דמהימנא, צריכים לבדוקם כאן בקבלתם.

טעמי ונמוקי, כי קרה וה' כ"פ שפקידי המכס פתחו את הבתים, (מפני שחששו שטמון בתוכם אב"ט ומרגליות), ומובן שכשחזרו ותפרו ה' מקום לכמה שגיאות, ומהם גם בעינים המעכבים ...

(ממכתב ג' סיון תשי"ח)

במענה על מכתבו מיום הששי עש"ק, בו כותב שכאשר מניח תפילין של ראש אינו יכול להכריע אם מונחים על מקומם הראוי.

ידועה ההנהגה בזה, שמבקשים את הנמצא אצלו שיראה אם מונחים במקומם, ופשוט דין תוה"ק שסומכין על זה, וכמו בכ"כ עיני התורה ...

(ממכתב י"ט שבט תשי"ז)

תלויי בהרגש שלו. בכל אופן: הקשר דב' התפילין והנוסח דכל התפלה – צ"ל בנוסח אחיד.

(מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א)

י) מענה לא' שתפילין דרש"י שלו היו בנוסח אשכנז ורצה להתחיל להניח תפילין דר"ת בנוסח חב"ד. המו"ד.²

. . . בתמהון גדול קראתי במכתבו טעמו דפלוני להקושי בהנחת תפילין שאסור לאדם לפגוע בבעלי חיים – דמהי השייכות לנדר"ד?! – שהרי תפילין נעשות (גם) מעורות בהמות שמתו מאליהן (עיין שבת קח, סע"א). ואדרבא, לשיטת הנ"ל – הרי תחת להניח עור הבהמה לרקבון ואיבוד או לעשות ממנה נעלים כלי תשמיש ולרגלי האדם או כיו"ב –

עליו המצוה – לעשות מהעור דבר שיעלה את האדם ויקדשנו וגם יחבשנו „פאר לראשו“ כלשון הכתוב. ובפרט ע"פ המבואר בקבלה ובחסידות – הנעשה ע"י מצות תפילין בכל העולמות (ראה קו"א ד"ה דוד זמירות ק"ל. ובכ"מ).

(ממכתב טבח תשכ"ח)

. . . בודאי יודע התענינותי והשתדלותי ביותר בנוגע למבצע תפילין. וכיון שלתמהוני הכי רב נמצאו מנגדים להשתדלות האמורה מטעמים גם משונים, אולי ההוראה בזה שכל הראוי לזה יוסיף „מדילי“ אודות גודל הענין וערכו בכלל, ובתקופתנו זו במיוחד. ומהנכון שגם כ' ישתמש בצנורות שלו, הן בעל פה בפני חוג שומעיו ומושפעי, וכן בנדפס על ידו, להפיץ ולפרסם הענין, גדלו וחשיבותו וכולי. ות"ח מראש על הבשורות טובות גם בזה . . .

(ממכתב י"ז חשוון תשכ"ח)

אלא שאינו ענין להפחיד את בני שליט"א – כ"א לעוררם ולעודדם אשר הכל תלוי בתשובה ומע"ט וכו'.

(ממענה טבח תשכ"ח)

(*) מענה ע"ד הודעה ברדיו בנוגע ל"מבצע תפילין" שיש לחזקו בכל המרח מאחר „שזה דבר הנוגע לכלל ישראל בקשר עם המצב באה"ק. המו"ל.

(1) הכוונה שהדיבור בזה אינו ח"ו בשביל להפחיד שאדרבה אסור ואין לצער ואינו ענין להפחיד את בני שליט"א – כ"א הכוונה אך ורק בשביל לעוררם ולעודדם

(*) המשך למענה הקודם. המו"ל.

אשר הכל תלוי בתשובה ומע"ט וכו', ולכן מדברים בזה בריבים (ולמסור ב' הנקודות לפרטיהן). (2), ולמצוא זמן המתאים ע"ז בשידור באמצע השבוע ובהשידור דמוש"ק ...

(3) ולהוסיף בקיצור שהמתבונן בהמאורעות האחרונות ראה עוה"פ איך שמתקיים משנ"נ חסד לאומים חטאת. ושאין מקום כלל לטעות שכחי ועוצם ידי עשה גוי. וד"ל. אלא שבנ"י יעשו הצינורות והכלים לברכות ה' – תומ"צ, והשי"ת שעשה נסים גלויים בעבר יעשה כן גם עתה בטוב הנראה והנגלה.

(ממענה טבת תשכ"ח)

... ולהערתו בסיום המכתב – למ"ש בס' טו"א – ואינו תח"י – דלכאורה ישראל בכניסתם לארץ מותרים היו לאכול חדש בשבע שכבשו, שהרי לא חמיר מקדלי דחזירי דאשתרי, ומתרץ, דה"י בזה איסור קצירה ולא אישתרי אלא מה שמצאו מן המוכן, וכת"ר מדילי מתרץ מה דקשה על תירוצו זה [שהרי קצירה ביריחו מותרת (רש"י פסחים נ"ה ע"ב ד"ה וקוצרין) כיון דתבואת יריחו אינה כשרה למנחות], דהיינו רק כשיושבים בארץ שיש שם מקום להביא מן המוכן, ומסיים בצ"ע.

ולפע"ד מה שיש להעיר בכל ג' הנ"ל הוא.

(א) בנוגע להקושיא – לכאורה פשוט דהיתר דקדלי דחזירי הוא בקשר עם המלחמה* (עב"פ בקשר עם הכבוש**) והמובא בנוגע לאיסור חדש, הרי ה"י תיכף בכניסתם לארץ, קודם כל מלחמה וכבוש, כמקרא מפורש.

(ב) התירוצו שלא הותר אלא המוכן ולא הצריך קצירה – אינו מובן, שהרי מפורש בקרא „כרמים וזיתים" ולמה תגרע תבואה שבשדות, ואולי הכוונה דרך איסור אכילה הותר ולא איסורין אחרים – וכסיום הכתוב „ואכלת".

[ג] בתירוצו כת"ר ומה שסיים בצ"ע, – לכאורה פשוט הוא – דכיון דהעומר בא מן הארץ, אפשר להביאו רק מהארץ שכבר נכבשה, והרי באותה שעה לא ה"י ישראל אלא בסביבת יריחו. ולא גרע מגגות צריפין (מנחות ס"ד ב') דכשלא ביכר – מביאין אותו מכל מקום.

בברכה לבשו"ט.

(ממכתב כ"ט ניסן תשכ"ג)

(*) עיין רמב"ם הל' מלכים (ח, א) „אם ירעב".
 (**) עיין רמב"ן ואתחנן (ו, י), „התיר להם שלל".

זה זמן רב שלא שמעתי מכ', אף שכמובן שדורש אני עליו, ובפרט על ידי . . שמסר לי גם כן, ובפרט בימים אלו, שבנו ש' עדין בצה"ל במחלקת הצנחנים. והיה רצון שיקויים בו, בתוך כל יוצאי צבא בישראל, המקרא מלא שדיבר הכתוב והי' מחנך קדוש, ולא יראה בד ערוות דבר גוי' כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך (כי תצא כג, טו, בשינוי הסדר).

לאחרי בקשת סליחת מר על הבא להלן, הרי לדעתי אין ברירה בידי כי אם לכתוב את זה, והענין:

הן ידוע למר פרטי הבעי' בקשר עם החוק ד"מיהו יהודי", והשתלשלות הענינים. וגודל רציניות הענין בודאי לדכוותי' דמר אין צורך באריכות, ובפרט בהמצב דעתה. שלכן רציניות המצב מחייבת את כל אחד ואחד, אפילו החלש יאמר גבור אני, ועל אחת כמה וכמה הגבור וביחוד הגבור בהשפעה על אחרים, לפרסם דעתו ובאותיות בולטות המתארות את הענין בכל החומרה והרציניות והחיוניות שלו. ובדורנו, דור יתום ועקבתא דמשיחא, שהחושך כפול ומכופל, מוכרח שתיכף לתיאור – תבוא המסקנה, שאי אפשר שהענין יבוא על תיקונו אלא אם כן יוגדר במפורש ובהדגשה בניסוח החוק שיהי' על פי ההלכה: שהרי מפורסם לכל שהי' דין ודברים בנוגע להכנסת תיבה זו ושללו אותה בכדי שלא תהי', „דיקטטורה“ בביכול של ההלכה, וק"ל.

דברתי על דבר זה בכמה הזדמנויות, ותקותי שגם למר הגיעו על כל פנים הדים מדברים אלו. ואף שכאמור שלדכוותי' – אין צורך בהסברה, אבל במלים קצרות סיכום הענין הוא שניסוח החוק כמו שהוא עכשו פותח פתח פרץ רחב וללא כל הגבלות שמשמעו – ר"ל והי' לא תהי' – הכרזה פומבית בשם עמנו ישראל היושב בארץ ישראל, שמכאן ולהבא מפקירין ונותנין ח"ו את ארץ ישראל לכל עמי הארץ הרוצים לבא ולקחתה, היפך תורת ישראל!

תקותי חזקה, אשר באם כבר אמר מר מלתו בענין, לא יסתפק בזה, אלא יקיים דברי חכמינו ז"ל „הוכח תוכיח – אפילו מאה פעמים“, מאה לא בדרך גוזמא: וכהדגשה בכמה מקומות שתורתנו תורת אמת מלמדת אותנו דעה בזה אשר אפילו כשהוכיח 99 פעמים ממש, וח"ו לא הועיל, עדין המצוה בתקפה עומדת – שעליו להוכיח ובאותו התוקף פעם המאה. ובפרט אשר סוף סוף לב ישראל ער הוא, ובודאי לא יצטרכו ח"ו להוכחה כמה וכמה פעמים, ובלבד שישמעו דברי ההוכחה מהראוי להשמיע דברים כאלו וכתוקף המתאים, ולא להישמע לדעת המפתים המסיתים ומדיחים שגם האמור הוא בגדר דתפסת מרובה לא תפסת.

בפ"ש מר, ודורשים בשלום אשה ע"י בעלה, בפ"ש זוג' תחי', ובאיחולים לקיץ בריא ושמח בגשם וברוח גם יחד ובכבוד – המצפה לבשו"ט,

(ממכתב כ"ה ניסן תשי"ל)

בטח קבל מכתבי הקודם בעתו ובזמנו, ועתה באתי בנקודה שבמכתבי הקודם, בשאלת מיהו יהודי, ואתו רב הסליחה שעד שקבלתי אישור ומענה כותבני עוד הפעם. אלא שגודל רציניות הענין מאלצני, ובפרט שעל יסוד ההיכרות שלנו בטוחני שמה שלא ענה עדין הוא רק מסיבות צדדיות ואין ספק שגם כ' רואה גודל רציניות הדבר ושצריך לעשות בזה וכו'. וכיון שהורנו חכמינו ז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, רצוני לעורר עוד הפעם, שהרי רואים גודל המבוכה שהמצב הביא בארץ הקדש ובפרט בחור"ל, ובודאי אין צורך לחזור על הטעמים והנימוקים שגם במכתב הקודם מיותרים היו כי ידועים לכ'. שלכן מוכרח לדעתי ומוטל על כאו"א לעשות בזה ובמרץ ויפה שעה אחת קודם.

ויהי רצון שימים אלו שיהפכו לששון ולשמחה, ייהפכו גם בענין זה לששון ולשמחה, שמחה גלו" שתאחד כל חוגי עמנו בני ישראל. וכיון שלב ישראל ער הוא, ואפילו מי שחטא ישראל הוא, בטוחני אשר גם יוזמי הגזרה האיומה יהיו שבעי רצון מהשנוי לטוב, ועל ידי ההפיכה לששון ולשמחה בכמה וכמה ענינים תבוא הגאולה האמתית והשלימה לכלל בני ישראל מגלות הפנימי וגלות החיצוני, ועד שיהפכו ימים אלו לששון ולשמחה כפשוטו של מקרא.

בכבוד ובהוקרה המצפה לבשורות טובות בהנ"ל ובנוגע לב"ב ש'

גב. עוד מהסיבות שעוררו אותי לכתוב למר עוה"פ בלי לחכות לאישור מכתבי הקודם הוא שהגיעני שמועה אשר יוזמי הגזרה האמורה נפלו על המציאה להשתיק דעת הקהל על ידי שתיקה כללית בבעי' זו, וז"א להשפיע על העתוננים שיפסיקו הדין בהאמור ושלא לענות על פניות ושאלות בזה וכולי, ובפרט שעתה ימי הקיץ יומי החופש ומנוחה מכל דבר רציני. ולאחרי הקיץ הרי כבר יהי' הענין בבחינת ישן נושן, והנסיון בעבר הוכיח שהסרת ענין מסדר היום הצליח להשתיק התגובה, והי' לא תהי' בענין איום זה ח"ו.

ויהי רצון שמכאן ולהבא אך טוב יבשר איש לרעהו.

(ממכתב ר"ח מנחם אב תש"ז)

... בעתו קבלתי מכתבו מענה על מכתבי שלי. ולאחרי בקשת סליחתו רבה – מוכרחני לומר אשר לא למענה זה קויתי וצפיתי. שהרי אפילו אם תמצא לומר אשר צדק מר בנימוקיו וטעמיו על המנעו מלכתוב ולהתריע בקול צעקה גדולה בענין החוק „מיהו יהודי“, וכתוכן מכתבו אשר אין שומע וכו' וכו', הרי מה שודאי הוא – שעל ידי שתיקה והעברה בדומי, אפילו כשהדומי היא מתוך צער רב ויגון, נשאר זה בתחומו של היחיד המצטער ואין לזה השפעה מחוצה לו. מה שאין כן

כשמגיבים ובפרט תגובה בסגנונו של מר בניצול הכשרונות שניתנו לו וההשפעה שיש לו, יש לקוות להשפעה הכי עמוקה בשעת מעשה וגם לאחר זמן. שהרי דבר הנדפס – יש לו השפעה לא דוקא בשעת ה[ד]פיסה ובפעם הראשונה.

ומוכרחני להוסיף עוד טעם, שלדעתי הוא העקרי, אשר הטענה האמורה ובסגנון חכמינו ז"ל גלוי וידוע שאם מיחו בהם לא יקבלו – אין לה מקום בתקופתנו זו, תקופה בה תערובת אור וחושך מר ומתוק ועד – מן הקצה אל הקצה. ואם יהי' מי שישתדל לשכנע אותם, אפילו בדברים הכי פשוטים ומובנים, הרי בודאי ובודאי שיש כאלה שהיו מקבלים שיכנוע ולא עוד אלא ששמחים לשכנוע צודק וטוב, ויתרה מזה – מצפים לו, מצפים שישכנעו אותם.

ואם בכל בעי' הדברים האמורים בתקפם, על אחת כמה וכמה בענין הנוגע לעצם קיומו של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם, בארץ הקדש ובחוץ לארץ.

כמדומה שכבר העירותי למר על דברי חכמינו (ב"מ לא, א) שסגנונם מדויק בתכלית, והרי הוראתם ברורה: הוכח תוכיח – אפילו מאה פעמים. זאת אומרת שאפילו אם הוכיח מוכיח הראוי לשמו וידוע אומנתו תשעים ותשע פעמים ולא הועיל, מצווה הוא בתורתנו תורת חיים להוכיח בפעם המאה, ולא עוד אלא שהציווי בפעם המאה נכלל ביחד עם הציווי להוכיח בפעם הראשונה, היינו באותו התוקף ובאותו החיות ובאותו הבטחון, אשר אפילו בתקופה בה האמת נעדרת וכו' סוף סוף אמת מארץ תצמח.

אין רצוני להאריך עוד בזה, שהרי בודאי ובודאי אשר הכתוב לעיל לא חדש הוא בעיני מר, ולא באתי אלא לעורר ולחזק את מחשבת מר בזה מיוסד על האמור דמזרזין למזרזין. ולסיים במה ששמעתי אומרים למה נקרא שמו של אביו זקנו „שרף“ (כמדומה שאמר לי מר שהוא אביו זקנו) – כי הי' נשרף בתפילתו. והרי בכל זה בא לתפלה שלאחר' ועוה"פ באותה ההתלהבות כמו בתפלה שלפני זו, ואולי עוד יותר.

ויהי רצון שבסגנונו של מר שלפעמים כותב באש על גבי אש, שיצליח לשרוף כל ענין בלתי רצוי ולאחר זה להלהיב את הקוראים באש ההתלהבות לכל דבר טוב וקדוש, ובנקודת תוכן מכתב זה – להכריז גלוי לכל העמים, כולל גם, להבדיל, עמנו בני ישראל, אשר יהודי הוא הכופר בעבודה זרה (מגילה יג, א), עבודה (וענין) שהוא זר לו, זרה לתורת עם ישראל ולתרי"ג מצוותי, ועל אחת כמה וכמה כפשוטו – עבודה זרה, ובפרט עבודה זרה דתקופתנו זו, שעבוד וכטול לפני עובדי עבודה זרה, אומות העולם.

תקוטי אשר ראה מר מה שפורסם מהמדובר כאן בכמה הזדמנויות בבעי' האמורה, על כל פנים מה שנדפס בזה בארץ ישראל.

(ממכתב ערב ר"ה תשל"א)

... אף כי באיחור זמן, מאשר אני קבלת שני מכתבי מר עם המצורף אליהם, כמ נוכחתי אשר ידידנו . . לא הוסיף כלל על המציאות בתיאור לפני את מר ועניניו, ואדרבה אמר רק מקצת שבחו אף שהי' שלא בפני מר.

ועל פי האמור, תקותי חזקה שלא יקפיד כ' כלל על אשר לא אישרתי קבלת מכתביו עד עתה, ולא עוד אלא שתהי' מחילתו וסליחתו שלמה.

טעם האיחור במענה שלי הוא לא רק מפני רבוי הטרדות, שהרי בראש הטרדות היא גם הבעי' בה דן במכתביו, כי אם ובעיקר אשר קויתי וצפיתי שאולי סוף סוף יבוא הרגע ותבוטל כל הגזרה האיומה, גזרה שלא היתה כמוה בדברי עמנו בני ישראל הרוויים דם ואש ותמרות עשן, גזרות שונות ומשונות, ובכל זה לא העיז בכל עמי הארץ איש או אישה לבוא לבטל את עצם קיום עם ישראל על ידי הכרזה שכל המביא פסת נייר בו כתוב שיהודי הוא, הרי הוא יהודי. [מספרים שלפנים היו אגודות של מחזירים על הפתחים ובכדי להתקבל לחבר האגודה גם כן היו הגבלות ודרישות, ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול. והנה זכינו בדורנו זה הנאור אשר העמיד את היטלר ופמליא שלו וכיו"ב, לחידוש נאור ודמוקרטי ביותר, אשר מובדל עמנו בני ישראל מכל העמים אשר על פני כל הארץ בזה שאין כל גדר ומחיצה והגבלה וכו' וניתנה רשות, ובצורת חוק, שכל הרוצה להכנס ולצאת, הדרישה היחידה היא כנ"ל להביא פסת נייר עלי' כתוב שיהודי הוא. שהרי בודאי ובודאי אפילו אלו שהתלהבו ללחום בעד החוק בניסוחו עתה, ידעו ברור מהו הפירוש של „גיוור" בלי ההגדרה „כהלכה".]

אינני יודע אם לאחר הכתוב לעיל יש ענין להכנס בפרטיות בתוכן הנימוקים והטעמים שכתב מר במכתבו. ובל"נ עוד אכתוב בזה, ובכל אופן רצוני להוסיף נקודה, שכפי ידיעותי מקובלת היא בכל בתי משפט ובכל המדינות ואצל כל העמים, אשר בטרם נישג שופט לדון בבעי' איזו שהיא ולהוציא דין ומשפט, עליו לבחון בעצמו האם הענין בסמכות שלו, והאם אינו משוחד בבעי' האמורה, וכו' וכו'. על פי האמור, לכאורה קשה הוא, אשר כשבא הדיון בחוק האמור לפני הכנסת, ראוי הי' לחברי הכנסת הנוצרים והמוסלמים וכל אלו שאינם מאמינים בקיומו ויעודו של העם היהודי להמנע מהצבעה והשתתפות בויכוח בנושא זה, ולא עוד אלא גם להודיע הטעם בזה, שכשהמדובר הוא בנוגע ליהודי אין לנוצרי ולמוסלמי לחוות דעה בזה, ואין לאלו שהם מנגדים לעצם קיומו של העם ועל אחת כמה ליחודו לחוות דעה, והוא הדבר לעוד כמה מסוג זה בין חברי הכנסת, לאחר בקשת הסליחה, וכבודם במקומו מונח.

ועל דרך זה בנוגע לשופטים, המכריזים אשר חוקי תורת ישראל הם חוקים נאציים ואכזריים, עליהם להודיע שאין הם המתאימים לדון בדבר, ועל אחת כמה וכמה שאין הם המתאימים להשתתף בכינוס בינ-לאומי להגן על דת ישראל והרדיפות עלי'.

לצערנו לא רק שלא נהגו כך, אלא שלא מצאתי באיזה מקום שהוא*, עתון או חוברת או פרטי-כל וכו' שמישהו יעורר השאלה האמורה, האם פלוני רשאי הי' – מנקודה מוסרית, מצפונית, ואפילו חוקית – להשתתף ולהצביע בדיון מעין זה.

מובן שאפשר לנקוט בגישה בסגנון הידוע – „על יסוד הדמוקרטי“, והרי דמוקרטי היא בניגוד להפלי' איזו שתהי': אלא שאז אין מקום לעשות חצי דבר, כי אם צריכים לבטל ההפלי' למי יש חלק בשטח הנקרא ארץ-ישראל ולמי אין חלק בו, וכן לבטל ההפלי' שהמגייר צריך להיות דוקא בן ישראל, שהרי מה שנוגע הוא שכוונת ה„מגייר“ כנה היא להיות יהודי וזה מספיק, שלזה מתאים יותר שהמגייר יהי' פסיכולוג מאיזו אומה ודת שיהי' ובלבד שיהי' איש נאמן ובר סמכא במקצועו שלאחרי שיחה של כמה רגעים עם הרוצה לקבל פסת הנייר שהוא יהודי, יווכח בכח חכמתו שהכוונה אמיתית ורחמנא לבא בעי ודי ומספיק בזה לתת לו תעודה – תעודת פסיכולוג מוסמך – שהוא יהודי!

קשה לי להאריך בנידון זה, ובפרט בימים שבהם מלמדים זכות על כל אחד ואחת מבני ישראל. וגם זה שכתבתי לעיל הוא על פי המובא בנוגע לימים אלו. ש„כשיש דין למטה אין דין למעלה“, ולמטה הרי די ומספיק דין ודברים, ויהי רצון שאצא ידי חובתי בכתיבה זו, ונזכה לנצחון האמת ולביטול השקר, ובפרט שקר בולט כזה, שמרמים את הגוי ואומרים לו שנעשה יהודי ו„אחינו אתה“, מרמים את הסביבה והצבור שיש כאן „הישג“ בה בשעה שזהו חורבן והרס, וסוף סוף מרמים גם את עצמו, בסגנון חכמינו ז"ל שישו בני מעי, שהדמוקרטי נצחה ובטלה ההפלי' ונתקרבו הלבבות ובטלה המחיצה בין ישראל לעמים ונפרצו כל החומות שהגינו על עמנו בני ישראל במשך כמה אלפים שנה, עשו שונאי ישראל להפקר לחיות השדה וכו'.

ומסיימים בטוב, בנוסח תפלת ראש השנה: ובכן תן כבוד הוי' לעמך כו' שמחה לארצך וששון לעידך (ותיכף לזה) עריכת נר לבן ישי משיחך, יבוא ויגאל כל אחד ואחת מבני ישראל בכל מקום שהם מגלות הפנימי (של היצר) ומהגלות כפשוטו. ויהי רצון שיהי' זה בעגלא דידן.

(ממכתב ערב ר"ה תשל"א)

(*) עד שמצאתיו עתה בקטע שצירף מר למכתבו – שעררו עד"ז בכנסת (כמובן ללא כל תוצאות).

בהמשך למכתבי הקודם, אביא בזה, על כל פנים בקיצור, בהערות לאיזו נקודות שבמכתב מר, והן:

מבאר מר במכתביו בטוב טעם אשר התחלת התקלה היתה בחוקים שלפני זה, שהניסוח בהם הי' בלתי מתאים וכו'.

והנה לפי ידיעותי זוהי הפעם הראשונה אשר החוק מנסה לבאר המונח „יהודי“, אשר אפילו באם הי' הפתרון כדבעי, הרי עצם האפשרויות לספק בדבר, ועד שהיו מוכרחים להצביע בזה, מראה על המצב הכי ירוד וכו'. על אחת כמה וכמה שקרה מה שקרה ופיתרו את הענין בהגדרה להשמיט „על פי ההלכה“.

ואפילו אם תמצא לומר שהתקלה יסודה בחוק שלפני זה, הרי אין זה מתקן את התקלה אלא מבאר סדר ההשתלשלות שלה.

כנראה כוונת מר שאילו היו מתקנים החוק שקדמו, וכמו שמציע להשמיט פריטי הרישום של דת ולאום וכו' במילא לא הי' מקום לכל התקלה האמורה. אבל עתה הרי אי אפשר כבר להחזיר הענינים כמו שהיו מאז. ומוכן וגם פשוט שהנסיון לבטל פריטי הרישום של דת ולאום הי' קשור במאבק עם המפלגות, ועוד ועיקר, שכיון שתשאר באיזה חוק שיהי' ההגדרה של מיהו יהודי כמו שהיא עתה, הרי התקלה בעינה עומדת.

ב) לכתבו של מר אשר פלוני הציע הנוסח והוא האשם וכו', הרי גם זה אי אפשר לשנות עתה.

ג) כמובן מסכים אני עם מר שאפילו אם יתקנו ענין הגירות בחוק האמור על ידי הוספת המלה „כהלכה“ אין זה מבטיח במאה אחוז שכל הענינים יסתדרו בסדר גמור, אבל כל ניסוח אחר עוד גרוע מזה. ולדוגמה ההצעה לכתוב „על פי הרבנות הראשית“, שנוסף על העיקר שאין למושג זה מקור בתורה (שהרי על פי תורה כל הרבנים תקפם שוה – באם שוים הם ביראת שמים וכו'), הרי על פי ההתדרדרות בשטח זה גם בארצנו הק' אפשר לשער שההרכב של הרבנות הראשית בעתיד מוטל בספק, וכידוע הטענה בשם הדימוקרטי, שכיון שישנם טעמפלים של רפורמים ושמרנים וכו' כודאי שזכאים גם הם לכא-יכח מתוך הראב"ס שלהם וכו' וכו' ומי יודע אולי גם הקראים יש לצרף תחת דגל אהבת ישראל וקירוב הלבבות ועוד כיו"ב.

נקודת התורפה בכל הענין, אבל גם לזה לא מצאתי מוצא במצב ההוה, הוא עצם המצב – שגוף הנבחר על ידי כל אחד ואחת הדריים בארץ ישראל, בלי הבדל דת או אפילו הלוחמים נגד הדת, בידו להחליט בשאלה כזו. בלשון אחר, המונח יהודי הוא מונח בהלכה ובדת, זאת אומרת שאין כל מקום לחוות דעת של אלה שאינם מומחים בעניני דת והלכה ולא מזדהים עמה, ועל אחת כמה וכמה – להצביע ולהחליט בזה. אלא כיון שכמדובר המצב בהוה הוא ששנים וחצי מיליון בני ישראל חקקו בשבילים חוק שהוא שקר ענקי – לומר שאפשר גיור גם שלא על פי ההלכה, ניגוד מני' ובי', הרי צריך למצוא עצה לבטל החוק בהקדם הכי אפשרי. ואם לערוך מלחמה להוכיח שגיור זהו מונח בהלכה, וכן יהודי זהו מונח בהלכה וכו' וכו' נגד

אלה שלא תועיל להם כל הוכחה בראיות ובמקורות, כי אם הוכחה אחת מכרעת לגבם והיא איזו מפלגה חזקה יותר, ומי מבעלי מפלגה פלונית יש לו קשרים יותר וכו' הרי מלחמה זו תאריך ימים ושנים ואי אפשר לדעת כלל התוצאות. מה שאין כן הדרישה לכתוב „גיור כהלכה” שאין זו אלא דרישה של סטאטוס קוו, שלא כסגנון העתונים והמתפלספים בזה שהיא דרישה חדשה וכו'. ואדרבה, עד ענין שליט ה' מובן בפשטות מיהו יהודי ומהו גיור, ובפרט לאחר המשאל שערך . . * ופשוט כל כך אשר תיכף ומיד הוציא כל הבעי' מסדר היום. ואלה שחידשו הדבר, הנה חלק מהם ה' זה בשביל חשבונות בין-מפלגתיים, או מטעמים ונימוקים כאלה שאין להם כל שייכות לגוף הבעי'. ולדוגמה הטענה שהצביעו עלי' כמה פעמים ובתרועות וחצוצרות שופר, שאיפה הצדק והיושר אשר איש ששפך דמיו להגנת המולדת לא ירשמו אותו שהוא יהודי? וכששאלתי מהי השייכות דשני הענינים, כי מובן שמי ששפך דמו יש כאן מקום לתת לו שכר מכל הסוגים וכו', אבל אין זה משנה ענינים התלויים בתולדה ובמבנה הגוף או הנשמה וכו', וכדוגמת כמה ענינים התלויים בתנאים מיוחדים, ולא נשמע בשום עם ולשון שתהי' דרישה כזו, והרי הדרושים שומרים על הגבולות זה עשרים שנה ואף על פי כן לא נמנה אף אחד מהם לכהונה גדולה, ואפילו לא לכהונה סתם, ואפילו לא להקרא יהודי.

יש להאריך עוד בהנ"ל ובעוד נקודות במכתב מר, אבל כמדומה שכבר דייקתי גישת היסוד שלי בכל הבעי', והיא שבכל יום ויום נעשים גיורים שלא כהלכה, הן בארץ ישראל והן מחוצה לה, ולאחרי זמן קצר חוששני שאי אפשר יהי' לברר באיזה אופן נתגייירו, שהרי כל התעודות שוות הן. ובשעת חירות כזו צריך לעשות כל התלוי בכל אחד ואחד לבטל הגזרה באופן הכי זריז, ולאחרי זה לנסות על כל פנים לבטל שאר נקודות התורפה, והלאי שתקופה זה דלאחרי זה תבוא בהקדם.

בכבוד ובברכה,

(ממכתב ה' מרחשון תשל"א)

* ראה לקו"ש ח"א ע' 267 ואילך. המו"ל.

באיחור רב נתקבל מכתבו מט"ז באייר, עם המצורף אליו. ות"ח על שימת לבבו לשלחו אלי.

ואחר בקשת סליחתו, תמהתי לתוכנו, כאילו מגזימים בהענין וכו', בה בשעה שבדאי ידוע למר אשר המצב מבהיל הרבה יותר מהכתוב בעתונות, ומה שמבהיל עוד יותר הוא שאין פוצה פה ומצפצף וכו' וד"ל.

ולדוגמא לכתבו בנוגע לגיור וינה, מפורסם לכל ונדפס גם בעתונות, שעברו דרך שם יותר משלש מאות שאינם מבני ישראל, והרבנים השלוחים שבקרו שם מצאו ידיעות רק ע"ד חמשים ושנים או חמשים וארבעה. זאת אומרת שיותר ממאתים וחמשים לא עברו כל ענין של טקס גיור אפילו לא של צרמוני' ריקה לגמרי, ורובם, מלבד אלה שכבר ירדו, נמצאים באה"ק ת"ז ושמותם וגם הכתובת שלהם ידועים, שהרי עברו דרך משרדי הקליטה וכו'. וכאמור לעיל, אין איש שם על לב לשאול שאלה פשוטה, איך זה אפשרי הדבר שנרשמו כיהודים וזה כמה חדשים שעלו ארצה והכל "שריר וקיים".

תפסתי בדוגמא זו כיון שמזכירה מר במכתבו. אבל בטח גם למר ידוע ע"ד הפרוצדורה המבהילה שהתנהלה בדרום אמריקה ע"י איש יחיד (ביקר, וגם אצלי, בניו-יורק – קודם נסעו לדרום אמריקה), ש"גיייר" שם על ימין ועל שמאל. וכששאל איש עזות פנים לפקיד במשרד העלי' – היתכן? ענהו שיש הוראה ברורה בחוק ומהממונים עליו באהקת"ו שאין לחקור אחרי דברי הבאים לעלות ארצה אם נתגייר ואיך נתגייר ומי גיירו וכו' וכו'. והמדובר הוא במאות מקרים. ועל דרך זה גם בקליפורניא, וכוונתי כאמור לעיל לא לגיור ריפורמי, אלא בכלל להעדר כל גיור. ושמותם גם כן ידועים כיון שעלו ארצה, ויש להם תיקים במשרד העלי' וכו' וכו'. ועל דרך זה הוא גם במאססי. ויש עוד להרבות, אלא שאין להאריך בדבר המבהיל, וכנ"ל מבהיל עוד ביתר תוקף על אשר אין איש שם לב לזה. ולנוסח מכתב מר שמלא המידע אינו מצוי – הרי כנ"ל המציאות היא הפכית לגמרי, ולא נתפרסם אלא מקצת מן המקצת מהשערורי' בשטח האמור: רשימת גויים כיהודים בלי כל טקס כלל, וגיור שלא כהלכה לגמרי, ובאופן מגוכח וכו', ועד כדי כך – שכמה הביאו הצלמים עמם ותלויים הם בכיתם עתה באה"ק אף ש"גייירום" בוידה.

לסיום מכתבו ש"לא תשמש שום טובת הנאה סיבה להפקרת האינטרסים הנוגעים לצבור זה (הדת)", – אחרי בקשת סליחתו וסליחת חבריו שיחיו, ישנם בידי ידיעות ברורות וממקור ראשון ומבעלי סמכה שבאם היו יוצאים מהקואליציה' בהמשלה, היו נשארים מבחוץ למשך זמן קצר, ובאם היו עומדים בתוקף על הדרישה לתקון הגזירה האיומה דמיהו יהודי וחוק השבות, ה' חוק זה בא על תיקונו מכבד ומכבד.

וכפי שאמרתי בהזדמנות שיחה פרטית שלמה הדבר דומה לרופא המייעץ לחתוך הראש בכדי להציל את הרגל, ומביא רא' לדבריו שהרי לפעמים חותכים את הרגל בשביל להציל הגוף והראש באם אין ברירה אחרת. ובדאי לדכוותי' דמר אין צורך בביאור נוסף.

וחבל על דורנו דור יתום שתמורת זה שהיתה בידו האפשריות להרשם בספרי דברי ימי ישראל כבעל השגים דתיים יוצאים מן הכלל, יוחקק חיו ור"ל לזראון עולם שזוהי הפעם הראשונה שרשמו כתור ב"כ מיליוני בני' – את מרת שליט ושני

ילידי "יהודים" ועתה מתנכלים לקיום כל עם ישראל בכל מקום שנמצא על ידי ביטול המחיצה וההבדלה שבין ישראל לעמים בטעמים שונים ומשונים,

ומהם גם ה"הסברה" ששמעתי שהחוק מיהו יהודי וחוק השבות אינו נוגע כלל לדת, כי אם הוא ענין פורמלי של רשימת אזרחים וכו'. ועניתי שגם כזה הוראה ברורה בתורתנו הנצחית תורת אמת, כשביקש קיסר מילד קטן אשדי לך גושפנקא וגחין ושקיל לי' כי היכי דלימרו קביל עלי' הרמנא דמלכא – זאת אומרת שזהו רק ענין פורמלי, והמדובר הי' בילד קטן – ואמר לי' חבל עליך קיסר וכו' (גיטין נז, ב, עיי"ש).

ויהי רצון מהשי"ת אל רחום וחנן שיערה רוח ממרום על כל אחד ואחד, ומר וחבריו יצאו בעגלא דידן מהקואליצי' ודוקא (בגאון ובשמחה ו) מפני סיבה האמורה ולא משום ענינים צדדיים. והמכתבים הבאים תוכנם יהי' שמח וטוב בטוב האמתי, טוב לשמים וטוב לבריות, על פי תורתנו הקדושה עלי' נאמר לקח טוב נתתי לכם.

בכבוד ובברכה.

(ממכתב כ"ח סיון תשל"א)

אזכיר עה"צ לתוכן הפ"נ

וזכות השתדלותו בכל התוקף

לבטל התקלה האיומה שהשמיטו התיבה "כהלכה" בנוגע לגיור –

איומה לבנ"י שבגולה ושבאה"ק גם יחד –

ובאם ח"ו לא יעלה זה בידו

אזי מוכרח שכל השרים הדתיים יצאו מהמשלה (כי נוכחתם בה – ה"ז הסכם ברור על השמטה הנ"ל כבאי כח דת ישראל, ר"ל. ובפרט שאמרו בפומבי שנוסח זה ה"ז הישג ונצחון לדת)

– יעשה בזה ככל יכלתו ויוחד יעמוד לו בכל המצטרף.

(ממענה תש"ל)

קטעים משיחות ל"ג בעומר ה'תש"ל בקשר לשאלת הגיור*

. . . דובר שאי אפשר לפגוע ביהודי אלא כאשר היהודי עצמו נותן מקום לפירצה המאפשרת זאת. כששורר מצב של „ואתם הדבקים בה' אלקיכם“ של דבקות אמיתית בקב"ה, אי אפשר לפגוע ביהודי כשם שאי אפשר לפגוע כביכול בקב"ה עצמו. ברם, כאשר נוצר פירוד כלשהו, ובמיוחד כאשר יהודי אומר שיש כח ל„לעומת זה“ ושיש להתחשב בו – נוצר מצב המתואר בספר ישעיה' בפסוק המסתיים במלים „ממך יצאו“ (שתי המלים המופיעות שם לפני מלים אלה מציינות מצב שהוא היפך של בנין וטוב).

פעמים מספר כבר דובר שיהודים צריכים להיות חדורים אומץ בקיום המצוות, באופן של „בחוקותי תלכו“ ובאופן של „תשמרו ועשיתם אותם“ (כפי שהוסבר בהרחבה בראשית השיחה). ודאי, איפוא, שיבטלו את הצרה הגדולה, שלא היתה כמוה בישראל, שהתעוררה לאחרונה, כאשר רוצים לומר על גויים שהם יהודים, למרות שתורת חיים, תורת אמת, אומרת עליהם שאינם יהודים. זו צרה ליהודים וגם צרה לגויים, ומאיזו סיבה שהיא חלה כאן טעות והדבר לא הוסדר בעוד מועד. אך מאחר שהקב"ה מבטיח: „לוי עמי שומע לי . . . כמעט אויביהם אכניע“, שאם רק ישמעו לקולו יכניע מיד את כל אלה שאינם ידידים לישראל – ודאי הדבר שייצענו כל אלה שהדבר בידם – לבטל את הענין לגמרי ואז אויביהם – אלה גויי הארץ הנלחמים בהם – אכניע, כי יסבירו גלוי לכל העמים שאנו מוכנים אמנם לחיות בשלום עם הגויים, אלא שהגויים נשארים גויים וצריכים לחיות כפי שהם צריכים לחיות, ואילו אנו יהודים וצריכים לחיות כפי שיהודים צריכים לחיות. אז יכול להתקיים „ונתתי שלום בארץ“ בלי צרות וקשיים. הגויים יבינו זאת ולא יהיו להם טענות (כפי שיהיו להם טענות כשרוצים לעשותם ל„יהודים“, עד שיהא צורך למצוא לכך תירוצים ואמתלאות, שכן לאמיתו של דבר אין הם עצמם רוצים בזה . . .).

אין מקריות בעולם

לדבר זה יש קשר גם לפרשתנו, וזאת בהתאם למה שדובר פעמים מספר

(*) נדפס בהפרדס חוברת א' שנה מה. בשו"ג ניתוסף כאן מ"מ מהמו"ל.

(1) ואתחנן ד, ד.

(2) מט, יז.

(3) ר"פ בחוקותי.

(4) תהלים פא, יד-טו.

(5) בחוקותי כו, ו.

(6) בחוקותי.

שבזמננו כאשר יש צורך בהוראה ברורה בתורה מראה אותה הקב"ה במציאות בצורה ברורה:

נוכחנו שמאז ל"ג בעומר לפני שלש שנים שגם אז דובר על „ונתתי שלום בארץ“, „וישבתם לבטח בארצכם“, והוחל ב„מיבצע תפילין“ להפיץ את מצוות הנחת תפילין, הרי דבר זה הציל אלפים ורבבות מישראל החיים וקיימים עד היום הזה ויאריכו ימים ושנים (ולפיכך ודאי שימשך מיבצע זה, ואדרבה – באופן של „תלכרי“: יותר ויותר).

במשך שנתיים ימים היה המצב רגוע באופן יחסי, ורק מזמן לזמן היה מתרחש משהו, אך היתה התקוה שלאחר מכן יוחל לדבר על שלום. לפני חדשים מספר החל המצב להחריף. יש כאלה הרוצים לתלות הדבר בסיבות צדדיות ולהסביר שהדבר בא כתוצאה מסכסוך בין גוי אחד לגוי אחר וכו', ברם, הרמב"ם פוסק בהלכות תענית, על „דרכי התשובה“ (כלומר: הדרכים לעמוד על האמת), איך להתייחס למאורעות („בזמן שתבוא צרה“): „... אבל אם ... יאמרו: „דבר זה ממנהג העולם ארע לנו וצרה זו נקרה נקרי“ – הרי זו דרך אכזריות ... ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה: „והלכתם עמי בקרי – והלכתי עמכם בחמת קרי“, כלומר, כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו – אם תאמרו שהיא קרי, אוסיף לכם חמת אותו קרי“.

כאן מן המקומות המועטים ב„יד החזקה“ בהם הרמב"ם מפרש פסוקים בתורה, והוא מבאר את הפסוק הנאמר בפרשתנו („והלכתם עמי בקרי“) כמתייחס לאנשים הסוברים בטעות שיש לעולם דרכים ומהלכים משלו, בלי כל קשר להתנהגות היהודים. הרמב"ם אומר שטעות כזו מביאה את התוצאה העגומה המפורשת בהמשך הפסוק. אלא שהרמב"ם מכניס את הדברים להלכות תענית, ואילו חידושו של רבי שמעון בר יוחאי הוא, כפי שנאמר בזהר, שלא היה זקוק לתעניות, כי אם השיג את ביטול הדברים הלא-טובים באמצעות בקשה וברכות לישראל.

החרפה הדרגתית מקבילה להידרדרות בשאלת „מיהו יהודי“

בהתאם לפסק הרמב"ם הרי גם כאן אנו רואים החרפה הדרגתית במצב, החרפה שהיא מקבילה להידרדרות הדרגתית בענין זה של החשבת גויים כיהודים.

ההתחלה היתה בדברים קטנים (כפי שמוסבר שמ„חבלי שוא“ עלולים להגיע ל„עבותות העגלה“⁹, ואי אפשר שתהיה ההתחלה ב„עבותות“). בדברים שלא נדרש להם הכשר מהשלחן-ערוך, וכאשר הונחו הדברים – הגיע המצב לחומרתו, „ויצא

(7) שם, ה.

(8) פ"א ה"ב.ג.

(9) בחוקותי כו, כ"כח.

(10) ישע"י ה, יח.

העגל הזה"י¹⁰. כאן החלה הפירצה שאיפשרה לגוי לחדור במדה עמוקה יותר ויותר. אנו רואים שהזמן בו החרף המצב ובו החלו ר"ל ליפול קרבנות היה כאשר החלו לחשוב על גויים שהם יהודים ויש להם חלק בארץ ישראל, הארץ הקדושה שהקב"ה נתן לישראל בברית בין הבתרים באופן של „לזרעו אחרי" עד סוף כל הדורות. לאחר מכן כאשר הוחלט לדרוש הנחות מיוחדות ופתיחת פתח מיוחד לגויות רוסיות, לתת להן יחס מיוחד ולמצוא להן קולות מיוחדות, הרי אותם רוסים שעמדו על הגבול שנתיים ומחצה ולא התערבו, החלו בהחרפה גדולה יותר לאין ערוך. על הגבול שנתיים ומחצה ישבו שם הגויים ואמרו: „הבה נתחכמה לר"י אבל הדבר לא התבטא בפועל. כך היה גם בגלות מצרים, שרק כאשר רצו בני ישראל למצוא חן בעיני פרעה והתחילו ללבן עבדו לבנים מרצון – אז נפתח הפתח לקשיי השעבוד"י.

היה זה, כאמור, תהליך הדרגתי: תחלה אמרו זאת אלה שאומרים עליהם שהם „חילוניים" (אין הללו מעוניינים כלל בתואר זה, אך כשבא מישוהו הטוען שהוא באי"ח הדת סוכרים הם שמוטב שיהא הקולר תלוי בצוארו של פלוני והטענות יופנו אליו ואילו להם תינתן מנוחה . . .). לאחר מכן הוחלט להעניק לגוי, כזה שתורת-אמת אומרת עליו שהוא גוי, את התואר „יהודי". הוא עצמו טוען שהוא גוי, ואינו רוצה כלל לקבל עליו יהדות, אלא שמתחילים לפתותו להיקרא בשם יהודי, וכעבור זמן יתחרט ויודיע שאינו רוצה להיות יהודי, אך „תעודת הזהות" נשארת אצלו ולא תהא לו ברירה אחרת אלא לעורר סערה כדי להשיג את הביטול. לא היה די בכך והכריחו את הרבנים לשתוק. לא היה די גם בכך והתחילו לשגות באשליה שלא זו בלבד שאין זה חורבן הדת, אלא שזה אף הישג ונצחון, דבר שהוא שקר מוחלט וגמור.

– כל תינוק ברחוב יודע שזה חורבן הדת – עומדים אנשים ומפרסמים בכמה לשונות שחוק זה יש בו הצלחה משום שהתחלתו היא שיהודי נחשב מי שנולד לאם יהודיה, כפי ההלכה בשלחן-ערוך, ולא מספיק שאביו יהודי. ברם, הסיום הוא שאפשרי גיור, תוך השמטת, אגב מלחמה, התוספת „גיור כהלכה", פרוש הדבר שגם כאשר הגיור שלא כהלכה נחשב אדם זה לגר. אם כי לכאורה מתאימה הפיסקה הראשונה להלכה שבשלחן-ערוך – הרי יש לדעת שישנם שני סוגי „עבודה זרה": ישנה עבודה זרה שאינה רוצה להכיר כלל בהקב"ה, וישנה עבודה זרה הנקראת בשם „שיתוף", המכירה בהקב"ה יחד עם „עגל הזהב". הרי בפרשת העגל לא הכריזו על אי קיומו של הקב"ה שהוציאם ממצרים, שכן דבר זה היה בלתי אפשרי תוך תקופה קצרה לאחר מתן תורה שבו ראו את הקב"ה ופמלייתו, הענין שבעגל הזהב היה – „שיתוף": חצי סעיף כפי שרוצה הקב"ה והשר"ע שלו וחצי סעיף כפי שרוצה

¹⁰ ל' הכתוב – תשא לב, כד.

¹¹ שמות א, י.

¹² ראה ילקוט ש"פ שמות שם, יג (רמז קסג), ועוד.

הע"ז. לא הסתפקו בזה עד שאמרו שיש מקום בשולחן-ערוך ר"ל לפתוח פתח מיוחד לגויות הרוסיות ולתת להן חלק ונחלה בארץ ישראל, ארץ הקדש, ומיד לאחר כן חלה החרפה נוספת, לא ח"ו, "כמנהג העולם" ולא ח"ו משום, "נקרה נקרי" (כפי שצוטט לעיל מדברי הרמב"ם), שכן אין מקריות בכל הדברים שהקב"ה מנהיג אותם. הרוסים החלו להתערב בארץ הקודש רק לאחר שהוכרז שיש עבורה ר"ל קולות מיוחדות ויחפשו עבורם דרכי היתר ח"ו בשלחן ערוך. על האומר שזה, "מנהג העולם" ו"נקרה נקרי" – פוסק הרמב"ם שלא זו בלבד שאין זו אמת אלא שזו מדת אכזריות. מתאכזרים על הצעירים הנופלים כאשר הם יוצאים להגן על גבולות ארץ ישראל – אך ורק משום שזה, "עקרון" שעלה בדעתו של מישוה, והשני פוחד מלומר את האמת שדבר זה מנוגד לתורתנו, תורת אמת, תורת חיים, והשלישי טוען שאין דבר זה שייך לו כיון שיש מישוה שהוא בא כח של הדת והדבר מוטל עליו ואילו הוא משוחרר מזה.

כאמור פעמים מספר, יודע הקב"ה שיש לו ענין עם "דור יתום" ולכן הוא מראה את הכל בגלוי, באופן שאי אפשר להכחישו. משום כך התרחש דבר שאי אפשר לומר עליו שהוא "מנהג העולם ונקרא נקרי", שכן לפי "מנהג העולם" לא היו צריכים לעשות זאת, הכוונה למה שהתרחש ביום ששי זה (ההתקפה הרצחנית על אוטובוס ילדי אביבים): הגויים הם, "כגרון ביד החוצב"¹¹. מיד לאחר "מיהו יהודי" החלו להגדיל את התערבותם, עד שביום ששי זה אירע דבר שאינו כלל ממנהג העולם. הכל יודעים שכאשר הגוי רוצה להילחם בארץ הקודש – משתדל הוא בראש ובראשונה לפגוע באיש צבא. אמנם אין הוא נבהל גם אם הוא פוגע באזרח שאינו מסוגל להלחם. ברם, לא לפגוע באיש צבא ולהניחו לעבור בשלוה ולעומת זאת לפגוע בילדים קטנים העוברים – דבר זה אינו מובן כלל וכלל. אין שום הסבר לדבר זה עפ"י "מנהג העולם" ו"נקרה נקרי".

להודות בטעות ולתקנה

כאמור לעיל בשם הרמב"ם שייך הדבר לדרכי התשובה, והרי התשובה מועילה, כידוע, "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹². ברגע שאיש ישראל מחליט לחזור בתשובה מתבטלות כל התוצאות של המעשה הבלתי רצוי. כך גם בענין זה – יש להתחנן ולבקש רחמים שאלה שטעו ורוצים למצוא מקום בשולחן-ערוך, "להקל" ולומר על גוי שהוא יהודי – יבינו שדבר זה מהווה צרה לגוי, וצרה גדולה יותר ליהודי, ולכן בודאי יתחרטו על כך מיד, ולא יעשו זאת בצנעה כי אם יודיעו על כך בגלוי. כך גם אלה הרוצים להשלוח את עצמם שהיה כאן "נצחון" ח"ו ו"הישג", כביכול, יכירו את האמת ולא יתביישו לומר שטעות היתה בידם. משה רבנו הודה

¹¹ ע"פ ישע"י, טו.

¹² זח"א קכט, א.

ולא בוש כאשר נשמטה הלכה ממנו¹⁵ ובכך סלל את הדרך לכל גדולי ישראל, ולכל בני ישראל – שכל אחד מהם הוא „גדול” – לא להתבייש מלהודות בטעות ובעובדה שהאמת היא כפי שנאמר בתורת אמת. הנמצאים בתוך הממשלה, מבין אלה שהצהירו עד עתה שהם מייצגים תורת אמת, שבדאי יקר להם חיי כל פרט מישראל, וכל שכן חיי רבים, ייענו ודאי לתפלות ובקשות ודמעות ההורים והאחים והאחיות של הקרבנות שנפלו ויודיעו מיד על חרטתם, ויודיעו גם שעד שיתוקן דבר זה של גיור שלא כהלכה, המהוה צרה ליהודים וללא-יהודים, הם יוצאים מן הממשלה. ע”י כך יתנו את האפשרות גם לשרים האחרים, האומרים בביור ובגלוי, שהם היו מבטלים את הגזירה האיומה הזו אלא שהם ממתנים לכך שפלוגי ופלוגי יכריזו על כך בגלוי, ויכחיחו ע”י ויתור על משרתם, שהם מתכוונים לכך באמת. אז ודאי תתבטל הגזירה הנוראה של גיור שלא כהלכה, אשר, כמוסבר לעיל, הביאה את הגזירה של ה„מעורבות”. ע”י המשך ההשתתפות בממשלה הם נותנים הסכמתם – בין אם הם מפרשים זאת כך ובין אם לא – להמשך קיום המצב כפי שהוא.

יש להצהיר בביור ובגלוי שהכרח לדעת שיהודי הוא רק מי שהקב”ה כתב עליו בתורתו שהוא יהודי, ולא – הוא נמנה על שבעים האומות. טובתם של בני שבעים האומות היא שיישארו בני שבעים אומות העולם (אין כל מצוה להשתדל להוסיף גרים, ואף יש לדחות), ואין עושים חסד לאחד משבעים האומות כאשר רוצים לעשותו ליהודי שלא על פי התורה. יש אמנם, לחיות אתו בשלום, „מפרנסים עניי עכו”ם עם עניי ישראל”¹⁶, יש לספק לו צרכיו, אך אין להביאו לידי צרה. גם לאחר הגאולה האמתית והשלמה ימשיכו העמים להתקיים ויחיו אתם בשלום ככתובי „ועמדו זרים” וגו’, אך על ידי שקר והטעיית יהודים וגויים אי אפשר לבנות שלום ואי אפשר לבנות חיים משותפים טובים בני קיום.

ברור ומובן שקשה לוותר על כבוד שבני ישראל מעניקים. אף בגמרא מסופר¹⁷ על מי שהיה ענוותן ולא רצה לקבל משרת כבוד שהוצעה לו, אך לאחר שנאלץ לקבל את המשרה אמר שאם יתבקש לוותר עליה ישפוך מים רותחין על המבקש. אם נאמר כך על תנא – ודאי שהדברים מתאימים לדורנו זה. ברם, יש לצפות מאלה שילמדו קל-וחומר מן הנערים היהודים המחרפים נפשם על הגבול כדי לא לתת לגוי להכנס לארץ ישראל. נערים אלה אינם מתחשבים בסכנת נפשות, כל-שכן שיש לוותר על משרה, כאשר אדם רואה שלידי השלחן שאליו הוא סמוך נפרצה פירצה כזו של החלטה אשר כל גוי שירצה ליטול חלק ונחלה בארץ ישראל – יקבל הנחלה, אם רק יביא פתק בו רשמו אותו כיהודי.

(15) פרש”י שמיני י, כ. ועוד.

(16) גיטין סא, א.

(17) ישע”י סא, ה.

(18) מנחות קט, סע”ב.

אין להתבייש מלעשות את הצעד הזה של התפטרות ממשרת שר. על מנת למנוע קרבן בנפש כדאי לאבד את כל המשרות. סוף סוף שום אדם לא נולד מיניסטר, וישנם רק כך וכך שנים מאז נתמנה פלוני או פלוני למיניסטר, כך שלא יהא בזיון בהתפטרות... אם לא יתפטר – לא יועיל לו הדבר כיון שסוף סוף יסלקו אותו ממשרתו כאשר יתברר שאי אפשר לסמוך עליו, שכן אם הוא מסוגל לסחור בשלחן-ערוך (וזה בשעה שהוא עצמו יהודי מאמין ושומר תורה ומצוות) – עלול הוא לסחור גם בשאר הענינים...

„תירוצים” ופירצותיהם

כתשובה לדרישה זו הומצא תירוצ: מאחר שאנו נמצאים במצב רציני יש לשמור על המורל – כך הוסבר לי – של העם היושב בציון, העלול להתרשם קשות מכך ששר מתפטר. אך שתי תשובות בדבר: התשובה הראשונה היא על-פי משל לחולה במחלה קשה. כידוע משתמש הרופא בתרופות רק במדה הנחוצה לרפוי המחלה ולא יותר מזה, שכן התרופה מורכבת בדרך כלל מחומר בלתי רגיל שמנה מיותרת ממנו עלולה להזיק. יבוא, אפוא, מישוהו ויטען כלפי הרופא שכל עוד שריו החולה במחלה קשה אין לתת לו התרופה משום שמהו יסיק החולה שמצבו קשה והדבר יפגע במורל שלו, ולכן יש לתת לו את התרופה רק לאחר שהמחלה תחלוף... מובן שאין זה כך שכן התרופה ניתנת רק על מנת לרפא את המחלה! – אף כאן רוצים לדחות את הרפואה עד לאחר שיעלה המורל. מדוע ירוד המורל? – מפני המעורבות הרוסית. מדוע מתערבים הרוסים? מפני שהוחלט לאפשר לכל מי שבא מרוסיה לבוא לקחת חלק בארץ כיהודים, גם אם אינו יהודי (די בכך שרצונו לעלות לארץ ישראל משום שהוא נשוי ליהודי או משום שסבתו היתה יהודיה). כשיתוקן הדבר – יעלה המורל!

נקודת ההסבר השני ביחס למורל היא: אי אפשר להחזיק את המורל של שנים וחצי מיליון אנשים באמצעות שקר. כל יהודי לכשעצמו יודע ששקר הדבר באמירה על גוי שהוא יהודי. היהודי יודע שזה שקר והגוי יודע שזה שקר. אי אפשר לשמור על מורל של צבור על-ידי הטעיה ורמיה של קביעת הגוי ליהודי, ועוד לפרסם שזה דבר חיוני שבו תלוי בטחון ארץ הקדש. האמת מוכרחת אי פעם להתגלות והלואי שלא יהא צורך בכך. רק בדרך האמת אפשר וצריך לשמור על המורל.

עוד תירוצ ישנו: יש אומרים שמאחר שישנם שטחים שוממים גדולים בנגב וצריך שתהי' ארץ הקודש, אשר עיני ה' אלקיך בהי', מיושבת ולכן יש להעלות לארץ כמה מיליון אנשים, ומשום כך אין להערים קשיים על מי שרוצה לעלות. יש, לכן, לדעה זו, לכל המעונין לתת את הפתק שהוא „יהודי” כדי להרכות את

האוכלוסיה. התשובה היא: „לא לכם ולנו לבנות בית אלקינו”²⁰, יש בזה משום צרה לגוי וצרה ליהודי ועל ידי כך לא יבנה כלל. „וישבתם לבטח בארצכם”, צריכה לשרור ההכרה שזו „ארצכם” ושאין לתת אותה לגוי.

עוד אמתלא מונעת את ההתפטרות: הדאגה לבטחון. זו טענה בלתי נכונה. הרי אין לחשוד בהם שלאחר שיתפטרו יפסיקו מלתמוך ולסייע לארץ ישראל ולהגנה ככל שיוכל. אפשר להצהיר שימשיכו במתן כל עצה ועזרה, כפי שיידרשו, אף מחוץ לממשלה, ואדרבה – הדבר ייעשה אז „לשמה” ולא בגלל המשרה. . . . בטחון ארץ ישראל לא ייפגע אם אנשים יצהירו שהם אנשי אמת ועקביים ומתנהגים לפי השלחן-ערוך. טובת ארץ ישראל לא תיגרע, איפוא, בהתפטרות. ההבדל היחיד, גם לטענתם, הוא שמחוץ לממשלה לא תהיה להם השפעה על הנהגתה – והרי מתברר שעתה אין להם השפעה כלל, שכן מכריחים אותם להסכים לנוסחה כזו. אדרבה: כאשר הם בחוץ נשמעת דעתם יותר מאשר בהיותם בפנים, כאשר ידוע שאפשר לנפנף נגדם בשוט ההוצאה מן הממשלה. . . .

שלום בפנים ושלום בחוץ

ידוע שכאשר נפגעים אנשים שלמעלה מגיל מצוות – על הנפגעים עצמם לפשפש במעשיהם, אך כאשר נפגעים ילדים שלפני גיל המצוות – מובן, כיון שאינם בעלי עונשים שאז צריכים כל אנשי הסביבה לפשפש במעשיהם. דברים אלה אמורים גם כאשר יש צורך לחטט ולחפש את הסיבה, אבל בעניינינו ברורה וגלויה לגמרי סיבת הדבר.

לעיל ניתן משל של חולה ורופא, ובהמשך לזה: יש בכל מחלה סימפטומים שהם תוצאות של גורמים פנימיים. רופא לא-יוצלח עלול להתפתות לטפל בסימפטומים לכשעצמם. כשיש לחולה חום – יתן לו קרח, כשאינו לו תיאבון – יכריחו לאכול, וכך הלאה. מובן שלא זו הדרך, אלא שיש לחקור אחרי הגורמים. בעניינינו אין צורך בחקירות מיותרות, די לפתוח את לוח השנה ולבדוק מתי התחיל הענין של „מיהו יהודי”, ומתי, לעומתו, התחילה החרפת התחלנות. כן לבדוק מתי התחילה החרפת המעורבות הרוסית ומתי הוכרז על הקלות מיוחדות לנשים רוסיות, דבר ששימש הזמנה לרוסים לא להסתפק בישיבה שם ואמירת „הבה נתחכמה”. אחר כך הענין של הילדים.

מובן שהדברים הנאמרים כאן אינם באים ח”ו להפחיד את מישהו, שכן היום הוא יומו של רשב”י אשר כאמור לעיל היתה דרכו לבטל דברים לא על ידי תענית, וכשהולכים בדרכו של רשב”י אין צורך להזדקק לתענית, כי אם בשמחה וטוב לבב מבטלים את כל הגזירות, וזוכים לכל הברכות האמורות בפרשה.

ויהי רצון שכל אחד בענינו, בשמחה ובטוב לבב, ייענה לתחנונים, וכל מי שדבריו נשמעים, בארץ הקדש ובחור"ל, יכריז שתורתנו היא תורת אמת, תורת חיים, הנותנת חיים ליהודים וגם ללא יהודים, ויש לנהוג לפיה, לטובתם של היהודים ושל הלא-יהודים. לא זו בלבד שלא ייווצרו כל קשיים כתוצאה מכך, אלא, אדרבה, על ידי כך יהיה „ונתתי שלום בארץ“, „וישבתם לבטח בארצכם“, „ואולך אתכם קוממיות“. אומרים שישנם כאלה שמתביישים לומר שהם מתחרטים, אך ח"ו מלחשוד ביהודי אשר הוא יודע שיש לדבר השלכות על נפילת קרבנות ר"ל, נפילת בנים יהודיים העומדים על גבולות ארץ הקודש ושומרים עליה מפני עמי הארץ, והרי כדי שיוכלו אלה לבצע את תפקידם זה להגן על ארץ הקדש מן התופעות הלא-טובות – חייב כל יהודי, וכל בני ישראל הנמצאים בארץ הקדש, להודיע, מבלי להתבייש, שהם גוי קדוש המחזיק בתורה הקדושה, ולהתחרט על המצב ששרר עד עתה בחרטה שמלב שלם, ואז הרי זה כפי שהרמב"ם אומר „מדרכי התשובה“, והלא ענינה של תשובה היא עקירת הדבר הלא-טוב מעיקרו, כאילו לא היה מלכתחלה.

הקב"ה הוא מלא רחמים ורב חסד, ולא רק שהוא מכפר על חטא בדרך כלשהי, כי אם עוקר את הדבר מעיקרו כאילו לא היה הדבר מעולם, משום כך ודאי שכאשר הכל יהיו בעצה אחת לבטל הגזירה האיומה בקשר לגיור שלא מפורש עליו שהוא צריך „בהלכה“, יביא הדבר שלום בישראל ושלום בין לא-יהודים, ויהיה אז „ונתתי שלום בארץ“, בכל מקום בו נמצאים יהודים, בדרכי נועם ובדרכי שלום. הרי „דברים“ היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, כשכל אחד יעשה את המוטל עליו ולא ידחהו למחר כי אם יעשהו היום, ואלה הצריכים לבצע את ההתפטרות יבצעו אותה מיד, ודאי הדבר שכאשר יראו חבריהם בממשלה שהם עשו כך – יבטלו מיד את הגזירה האיומה, ולא ביטול סתמי כי אם בשמחה וטוב לבב, ומעתה ואילך יתקיים „ועמדו זרים“ – שבעים האומות של לא-יהודים מצד אחד, ומצד שני „גוי אחד בארץ“, עם ישראל, המתנהג לפי תורת אמת, תורה אחת שניתנה מה' אחד בשמחה וטוב לבב. ויתקיים בקרוב ממש היעודי²¹ „אלקים יושיע ציון“ – את העם השוכן ב„ארץ ישראל“, „ויבנה ערי יהודה“ – הכוונה לכל „ארץ ישראל“, „וישבו שם וירשוה“ – באופן שהתורה קוראת לזה „ישיבה“, ובאופן של „ירושה“ שאין לה הפסק, שהכל יכירו בכך שהארץ ירושה לנו מאברהם יצחק ויעקב, „וזרע עבדיו ינחלוה“, כי יבוא המלך המשיח ויבנה את בית המקדש²², ששם יהיו „זרע עבדיו“, בני לוי הנקראים עבדי ה', שישרתו את ה' כשלוחי עם ישראל כולו, „ואוהבי שמו ישכנו בה“ – הכהנים המברכים את ישראל באהבה, כאמור

(21) ראה יומא פו, סע"א ובפרש"י שם (ד"ה כאן מאהבה).

(22) ספר הישר לר"ת ש"ג.

(23) תהלים סט, לו-לז. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 345 בהערה.

(24) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ד.

בנוסח ברכת כהנים – הללו „ישכנו בה“ באופן של מנוחה, בכית המקדש שייבנה על ידי המשיח שהוא יוציא את ישראל מן הגלות בה אנו נמצאים עתה, ותתחיל „אתחלתא דגאולה“, והגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו בשמחה ובטוב לבב, בחסד וברחמים ובקרוב ממש, אמן.

כיון שמדברים בגילוי לב – יש מקום גם להעלות תקווה נועזת שאין לה, לכאורה, מקום בפוליטיקה ובדרכי הטבע, והיא, בהתאם למאמר: „ישראל עושים תשובה – ומיד הם נגאלים“²⁵, שהקב"ה יחשוב את ההחלטות האמורות על שלום וקירוב לבבות ועל התפטרות מן הממשלה, ועל ביטול החוק, „מחשבה“²⁶ טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שעל ידי חזרה בתשובה זו תבוא מיד הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, באופן של חסד ורחמים, כפי שאמר רשב"י²⁷ – שהיה אחראי לדבריו והדברים גם נכנסו לתורת אמת: „יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין“, וייחסכו מכאן ולהבא כל קרבנות גשמיים, ואז „ושמחת עולם על ראשם“²⁸ בביאת משיח צדקנו שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ו„אלקים יושיע ציון, ויבנה ערי יהודה, וישבו שם וירשוה, וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה“, בפועל ממש.

(25) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(26) קדושין מ, א.

(27) סוכה מה, ב.

(28) ישעי' לה, י. נא, יא.

ט"ו באב

מאשרים קבלת מכתבו מעש"ק חזון, ובעת רצון יזכירו כל אלה שכותב אודותם עוה"פ על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע כאר"א להמצטרך לו.

ויהי רצון שכיון שיצאנו מן המצרים בזמן ונמצאים בערב ט"ו באב, שאז הוא יציאה מכל הספיקות בזה כסיפור רז"ל סוף תענית (בתוס' והוא מאיכ"ר), הגה תהי' זה התחלה טובה ליציאה מבין המצרים בכל המובנים הן בגשם והן ברוח.

אלא שכיון שיציאה האמורה תלוי' בהשי"ת עצם הטוב (משא"כ בין המצרים אשר מפי עליון לא תצא הרעות) הרי תשועת ה' כהרף עין, ובסגנון הידוע בשעתא חדא ורגעא חדא, ובעצם היום הזה אפשרית הגאולה האמיתית והשלימה של היחיד והכלל.

ואת"ל הרי גאולת הכלל תלוי' בגאולת היחיד ובפעולותיו בזה כמה שבדיו, וכמובן מהמבואר בכ"מ ופס"ד הוא גם בתורתנו תורת חיים ותורת אמת, ובלשון הרמב"ם, צריך כל אדם שיראה כל העולם חצי זכאי וחצי חייב, עשה מצוה אחת הרי הכריע כל העולם לכף זכות וגרם תשועה והצלה (הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד' בקיצור לשון בהנוגע לענינו).

בברכה לבשו"ט.

(ממכתב י"ד מנ"א תשי"ח)

(* כהרף עין בתקפו של יום (מכילתא).

ובעמדנו ביום סגולה, חמשה עשר באב, שלא היו ימים טובים כמותו בישראל, כדבר משנה, והבא תיכף אחר תקופת בין המצרים לזכר החורבן, שזכרון ימים אלו הוא כדי לתקן את המעוות ולקרב את הגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו, יהי רצון שכל אחד ואחד יזכה לגאולה פרטית על ידי התחזקות בתורה ומצוות ומעשים טובים בחיי היום-יום, שהגאולה הפרטית היא הקדמה לגאולה הכללית במהרה בימינו.

נעם לי לקבל בשורות טובות מכל אחד ואחד מכם, והשי"ת יצליח את דרככם.

בברכה.

(ממכתב ט"ו מנ"א תשכ"ב)

עקב

א') – ס' אור צדיקים סי' יב, נזכר ג"כ דג"פ לטבול. בשאר כהאריז"ל (שעהמ"צ פ' עקב ובכוונות האכילה – שבפע"ח, סידורו וכו') – לטבול סתם.

ב) מובא כ"פ בקבלה ודורש ביאור ארוך ואכ"מ. בכללות: כל הבריאה ופרטי ע"י הוי' (ל' מהוה. בדבר ה' שמים גו'. שער היחודה"א). בפרטיות יותר: רצה לברוא ולגלות (הוי' דחסד), רצה שתהי' הבריאה לא כמו הבורא, להבדיל, א"ס, כ"א מוגבלת (הוי' דגבו'), מצירוף שני אלה – אף שלכאורה הפכים – (הוי' ג' דתפארת).

בכהנ"ל ב' אופנים: כשהקב"ה דן וזן בחסד או בדין: בעת רצון או להיפך. כשישראל מקיימים תומ"צ או כו'. וזהו ג' הויות דחסדים או דגבורות.

מיתוק – על דרך שגם ב"ד של מעלה יסכים פס"ד שלו להמתיק.

(ממענה כ"ה אדר חשכ"ז)

י) במענה לשאלות ע"ז שמצא כתוב דאיתא בכתבי האר"י הקדוש, למה טובלין הלחם במלח ג' פעמים – דהנה מלח לחם בגי' ע"ח כמנין ג' הויות חסדים. ומלח מלח גם כן בגי' ע"ח שהיא במספר ג' הויות של גבורות, ועל ידי שאנו מטבילין הלחם במלח ג' פעמים נמתקים הג' הויות של גבורות על ידי ג' הויות של חסדים –

א) איפה הובא זה בכתבי האריז"ל?

ב) מה הכוונה ג' הויות חסדים?

ג) מהי הכוונה ג' הויות של גבורות?

ע"ז שהקשה מהי הכוונה במ"ש ה' הויות של גבורות, כ' כ"ק אד"ש, "כנראה צ"ל הג'" (כנעתק בפנים). המו"ל.

... הן קב"ע והן חב"ד חג"ת נהי"ם צ"ל בעבודת ה' והן כאו"א מצ"ע (בתור עיקר ומשפיע על כל השאר) והן בתור מושפעים מענין אחר שהוא עיקר.

– וכמו שבכללות – תלוי זה בזמני השנה (ר"ה – קב"ע וכן תפלת היום וכו'), כן בפרטיות תלוי זה במצב האדם באותה שעה וואס וועט מער אויפטאן וכו'. כן מצד הענינים – מדות צ"ל מקבלים ממוחין וכו' (ומוכח) בכ"מ.

י) במענה לשאלה לכאורה העיקר הוא קבלת עול, וכולם באים בהסתעפות מקבלת עול: וא"כ מהו הפירוש עבודה של מוחין או של מדות? המו"ל.

ועוד ועיקר – 1) סור מרע צ"ל בכל האופנים האפשריים בשעת מעשה – 2) לעולם יעסוק כו' שלא לשמה שמתוך כו'.

(ממענה כ"ד טבח חשכ"ה)

. . . בהודמנות זו, אף כי באיחור זמן רב ואתו הסליחה, הנני מאשר קבלת האלבום מהעיר שהואיל לשלוח לי על ידי ידידו וידידי, שרואה אני בזה אות הוקרה לתכנית חב"ד ומפעלי' שזה ג"כ מחזק תקותי שכ' יהי לעזר למפעלי חב"ד בתל אביב וסביבותי' ובכל רחבי הארץ, שכן השפעתו ניכרת גם מחוץ לעירו ובחוגים רחבים.

ובעמדנו בימים אלו של חשבון בנוגע העבר והכנה לשנה החדשה, אביעה תקותי שינצל השפעתו בעירו הכי גדולה באוכלוסין בארץ הקדש שתהי' גם הגדולה בעניני רוח וקדושה שלום וצדק. וכיון שתורתנו תורת חיים רובה עסוקה בענינים מעשיים, יהי רצון שהשפעתו הטובה תומשך במעשים בפועל, ודלא כהסיסמה רחמנא ליבא בעי ומספיק, אלא במעשה דוקא. ובפרט, כנ"ל, שהעיר היא הגדולה בארץ אשר ארץ הקדש יקרא לה, ובלשון תורתנו תורת חיים ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, שזה מבטיח גם עזר מלמעלה לברכה והצלחה בכמות ובאיכות גם יחד.

בכבוד ובפ"ש שאר חברי העירי' שי' ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

מובן ופשוט שידוע אני שכ' הוא חבר מפלגה, אבל מובן ופשוט ג"כ שאין זה בסתירה לכתוב לעיל, אלא אדרבה, כיון שהיא המפלגה שיש לה רוב בכנסת והיא שלטת בכמה ענינים ומפעלים: ותורה אחת לכולנו, לכל בני ישראל, בלי הבדל מפלגה כלל.

(ממכתב טו"ש חשכ"ג)

נסיעה מאה"ק לחו"ל – אינו ענין פשוט כלל ובפרט בנוגע לנערה בגיל זה.

ולמה להכנס לכ"ז?!

(*) במענה לבקשת הסכמה לנסיעת בת בגיל בת מצוה מאה"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א: מו"ל.

[נוסף על ההוצאות בממון – שאפילו כשכל הסכום ישנו במזומן – לכמה דברים שאין ספק שנחוצים הם, יש לנצלו. וק"ל].

ואזכירם עה"צ והרי כוונתו רצוי'.

(ממענה שילחי ניסן תשכ"ז)

... זה עתה קבלתי ידיעה טלפונית משוכו של מר לארצנו הקדושה. ואף על פי שבא מארץ הרים וגבעות, כמו שאמרו, הרי אמרו רבותינו ז"ל שארץ ישראל גבוה מכל הארצות, זאת אומרת ששוכו לאה"ק בודאי יש בזה עלי' בכל המוכנים, הן בגשם והן ברוח [שזה בזה תלוי, ובפרט בנוגע ליהודים, ועל אחת כמה בנוגע לגוי קדוש היושב בארץ הקדש, וביתר שאת על פי תורת החסידות, אשר תכלית כל עבודת האדם היא הגברת הצורה על החומר והרוחניות על הגשמיות]. וכיון שכל עניני רוחניות וקדושה אין סופיים הם, כי מקורם באין-סוף האמת, הרי אפילו אם הענינים הם בתכלית הטוב, תמיד יש מקום להוספה הלוך ומוסיף ולעלי' אחר עלי' בקדש. ובודאי אין צורך באריכות בזה למר ...

(ממכתב ערש"ק המשולש (פ' יקרא) בחודש הגאולה תשל"א)

... לפלא (קצת) על הפליאה שלה בזה שכמה חוגים, וביניהם גם אני, לא קבלו ואינם מקבלים גם לא משתמשים בתואר „מדינת ישראל". והרי הטעם מובן ופשוט: ארץ כנען ניתנה לנחלה לעם ישראל מתחיל מברית בין הבתרים עם אברהם אבינו, ותמורת השם ארץ כנען נקבע השם ארץ ישראל, קביעות במשך כמה אלפי שנה, קביעות בתורה ועד לקביעות בפי העם מקטן ועד גדול. ואין ענינים כאלה ניתנים להצבעה ולהכרעת הרוב, הכרעה שעלולה להשתנות מפעם לפעם, שינוי אשר על פי טבע אי אפשר לדעת צורתו. ולאחרי כל המאורעות השונים ומשונים שקרו לאחרונה – משונים לטוב, אבל לצערנו יש גם משונים לצד ההפכי – גם בנוגע לשינוי שם זה אי אפשר להיות בטוח כלל. אבל באמת אין זקוקים לחשש זה שלא לקבל את התואר המחדש, כיון שכאמור – לדעתי אין זה ענין הניתן להצבעה, כמו שלא ניתן להצבעה איך ייקרא עם ישראל, אם כפי שנקרא בתורה – עם ישראל, או כנען וכולי. והוא הדבר גם בנוגע לארץ ישראל.

ואם תמצא לומר הרי עוד נקודה בזה, באם היו זקוקים להוספה, אשר שינוי שם זה מחליש תביעת ובעלות עם ישראל על ארץ ישראל, כולל אפילו השטח

המוגבל שנשתחרר בשנת תש"ח, כיון א) שם חדש נותן לכל הענין אופי של חידוש שנחדש בתש"ח, ובמילא גם התביעה והבעלות על ארץ ישראל מתחילה אז, על כל פנים יש בה מעין איזה חידוש שהוא, היפך עמדת התורה וכדברי רש"י בתחילת פירושו על התורה –

ומדגיש אני את זה, שהרי מנהג עמנו מדורי דורות אשר בן חמש למקרא, זאת אומרת שדברי רש"י מופנים הם לבני ישראל מתחיל מהגיל של חמש שנים –

אשר אם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, יענו בני ישראל: כל הארץ של הקב"ה היא, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

ובודאי ידוע לה שזו היתה אמנם טענת כמה וכמה מאומות העולם גם בתקופתנו, ולא מצאתי מענה אחד כי אם המענה הכי עתיק המסורתי שבדברי חכמינו האמורים.

(ב) יש מפרשים תואר האמור „מדינת ישראל" שזהו חלק מגישה הכללית ותכנית הכללית של נהי' כגויים כמשפחות הארצות, תכנית אשר בלשון הכתוב הרבה חללים הפילה, חללים בגוף וגם בנפש במובן הרוחני, ולצערנו וכעונותינו עדין עושה שמות בתוככי בני ובנות ישראל.

תמי' נוספת כאשר קושיא כהאמורה באה ממנה, שהרי עד עתה אמרתי ברור שהיא נמנית על אלו האומרים אשר ארץ ישראל היא של עם ישראל, ואשר גבולותי מצויינים בתורה בפרטיות (בפרשת מסעי) ככתוב: זאת תהי' לכם הארץ לגבולותי סביב ג'. אלא שמפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, אבל גם בזמן הגלות היא ארצנו ואדמתנו. ותואר האמור (מדינת ישראל) הרי הוא נותן מקום לומר בנוגע לחלקי ארץ ישראל שאינם אלא שטחים כבושים על ידי צה"ל במלחמת ששת הימים, והרי כל ענין של כיבוש משמעותו לקיחה בחזקה מיד הבעלים על ידי כוחי ועוצם ידי.

אין רצוני להאריך בפרשה כאובה זו ובעיקר בהסיכה הכללית לכל האמור, כונתי הגישה של נהי' ככל הגויים, ובודאי גם אין צורך לאריכות משלי, כיון שבטח קוראת עד"ו בעתונות ובספרים המופיעים בארץ-כנען (לשיטת מחברי המאמרים והספרים האמורים, אלא שחלק מהם אומרים זה גם בגלוי ואחרים – מרמזים שזוהי כונתם).

ואחרון חביב, נתינת תודה על הקורת רוח שנגרמה לי על ידי שהעלתה הנידון דרביי הילודה בארצנו הקדושה (ובכל תפוצות ישראל), ותקותי שלא תסתפק בהדין עד"ו פעם ושתים מעל דפי העתונות, כי אם ממשיכה כזה באופנים המתאימים וביתר שאת ...

(ממכתב י"ט סיון תשכ"ט)

. . . שיטתי – ולדעתי דבר פשוט הוא – שכל הענינים שבתורה כוונתם הוראה והדרכה, שהרי תורה מל' הוראה, וכיון שהתורה נצחית ובתקפה בכל מקום ובכל זמן, הרי ההוראה היא לכל אחד ואחת גם בדורנו. והנה תמהתי מאז מהי ההוראה במאמר חכמינו ז"ל: ארבע רוחות נבראו בעולם. . . רוח פינת הצפון בראו ולא גמרו, לפי שאמר כל מי שאומר אני אל-ה יבוא ויבנה הפינה הזאת שהנחתי (ילקוט שמעוני איוב כ"ו). שלכאורה מי הוא זה שיאמר וכו' וכו'. וגם זה למדתי בקיץ זה, במאורעות שבאה"ק ת"ו, אשר לכאורה אין כל ספק ומקום לספק וברור הוא אשר אך ורק יד ה' עשתה זאת וכו', ובכל זה לאחרי עבור שעה קלה לפי ערך כבר התחילו לקרר את ההתלהבות ולחזור לפירושים של כוח ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ועד להדפסת החוברת הידועה מטעם הממשלה. ונראה תיכף לעיני כל אשר אף שרק פינה אחת נשארה שלא נגמרה בנצחון הנסיי האמור, כוונתי לזירה הדיפלומטית, הרי משהתחילו בהביאור דכחי ועצם ידי התחילו להיעמר ולהתוסף קושיים על גבי קושיים ותקלות על גבי תקלות ועד להמצב כהיום הזה, שעלול ח"ו וכו' וכו'. והנה מצאתי פירוש מאמר האמור במאורעות דימים אלו.

ויהי רצון שעל כל פנים עתה לא יבושו מפני האמת, אשר כנ"ל אך ורק יד ה' עשתה זאת, ותוגמר גם פינת צפון על ידי הוי' בטוב ובחסד ובקרוב, ויאמר הוי' די לצרות עמו בני ישראל, הצרות הרוחניות והגשמיות גם יחד, ויגאל כל אחד ואחת מאתנו בתוך כלל ישראל מן הגלות הפנימי ומן הגלות אשר מן החוץ . . .

(ממכתב חוהמ"ס תשכ"ח)

. . . מובן אשר אתאפק לא אוכל מלהגיב על כל פנים במלים ספורות על המתרחש לאחרונה בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, אשר לפעמים, ובפרט בתקופה האחרונה, מעלימים עין מפירוש הבלעדי של המאורעות המתרחשים. כוונתי בזה להרעש שהקימו עתה בקשר עם הצאת השריפה על ידי אינו-יהודי במקום שאינם-יהודים מחשבים זה מן המקודשים שלהם. שלכאורה אינו מובן כלל למה קרה זה דוקא בשבועות שקרה, ובכלל מהו התכלית כיון שתיכף ומיד נמצא מצית האש והוברר שאינו יהודי וכולי.

אבל מי שאינו מתעלם מכיוון הזמנים תיכף ומיד יסכים שיש בזה אות ומופת, שהרי כשהתחיל הרעש בנוגע למקום המקודש ליהודים, להבדיל, הוא כותל המערבי, שריד בית תפארתנו ומקדשנו, לרגלי השקלא-וטריא בזה אם זהו מקום קדוש או אתר היסטורי, ועד כדי כך שמנעו בעד יהודים להתפלל בחלק ממנו וכו' ודעת הטועים להחליט עליו כאתר היסטורי התחילה מתפשטת וגוברת, בא

אינו־יהודי והצית אש במקום הנ"ל המקודש אצל האינם־יהודים, וראה זה פלא תיכף ומיד הוחלט שאין זה אתר היסטורי וביתר שאת אלה שהרעישו לקפח קדושת הכותל המערבי קפצו בראש להגן על הנ"ל, לגנות מעשה ההצתה ולהכריז שבודאי ובפשטות ליהודים אי אפשר שיהי' להם חלק בחילול קדשים שכזה וכו' וכו'.

והרי במאורע האמור, ובלשון הכתוב „קול דודי דופק, פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי“, דופק על הלב של כל אחד ואחת מישראל, ובודאי ובודאי גם לב הטועים, תינוקות שנישבו בין העכו"ם ואינם יודעים וכו'.

ובימים אלו ימי הסגולה והרצון, יהי רצון שיפתחו בתחילה, ובסגנון חכמינו ז"ל, פתח כפתחו של מחט, ותיכף ומיד ימלא ה' הבטחתו: פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, תשובה עילאה . . .

(ממכתב כ"ה אלול תשכ"ט)

. . . לכתבו על דבר להתעקש בנוגע לקו התעלה וכולי, אף שאינני סטראטג וכיר"ב הרי גם בשכל הפשוט אין ברירה בזה, שהרי אי אפשר לעשות גבול באמצע שטח מכלי אחיזה כלשהי בתנאי השטח במקום, זאת אומרת שאם ח"ו לא תעלת סואץ הרי זה נסיגה לגבול מלאכותי שאפשר לשנותו משעה לשעה, ומה שחשוב עוד יותר שאי אפשר להגן עליו כי אם במאמצים הכי גדולים, ובדרך הטבע הרי אי אפשר להיות בטוח שאפילו מאמץ כזה יועיל. במלים אחרות, קביעת גבול כזה הרי זה „הזמנה" לדיונים וסכסוכים ותיגרות וכו' בכל עת מצוא.

עוד להוסיף בזה שכנראה ההתאמצות מצד אלה שהתחילו להתערב בהענין אך לאחרונה היא לא כל כך בשביל כיבוש נוסף, כי אם בשביל האפשריות להשתמש בהתעלה [ל]האינטרסים שלהם. שמזה מובן שבאם הצד שכנגד יבוא לידי החלטה שהשימוש בהתעלה אי אפשרי מפני שנהרס ונחרב, ואפילו אחרי השתדלות רבה לא תהי מסוגלה כי אם לספינה הכי קטנה וכולי, סיכויים חשובים שחשבון זה ישפיע עליהם עכ"פ למעט ההתערבות שלהם. ובהמשך לשיחתי עם מר בענין דומה לזה, הרי השתדלות בכיון האמור אינה דורשת מאמץ כל כך כמו ההפצצות וכולי, ואפשר לעשות הדבר באופן שלא להתגרות במי שאין כדאי להתגרות בו, ולא עוד אפשר שיעשה על ידי „אחרים".

אסיים בהודעה על דבר עוד נחת רוח שגרמה לי שמועה בשבוע העבר שעל פי הנוהג עד עתה היו כאלה שרצו לארגן הפגנה רבתי ודוקא בפרסום הכי גדול וברעש הכי גדול להפעיל לחץ על הממשלה כאן, הממשלה אודותה דברנו, אלא

ששאלו את השגריר ואסר זה עליהם. ויהי רצון שיהי' זה מפנה בגישה לענין ההפגנות וכולי, וכפי שדברנו בביקורו של מר כאן . . .

(ממכתב ימי ההגבלה תש"ז)

הפתעה נעימה היתה לי לקבל מכתב מר לאחר הפסקה ארוכה כל כך – אף שכמובן דרשתי על דבר שלום מר והנעשה עמו ואת חבריו שיחיו אצל ידידינו בארץ הקודש.

ויהי רצון שיהי' מכתב זה גם כן התחלה טובה לתוכן טוב במכתבים הבאים מכאן ולהבא.

ולעיקר מכתב מר – על דבר ההסדר חלקי – תמהני קצת שסגנון המכתב נותן מקום להערכה שכאלו כל הענין תלוי בספק ויש מקום לדון לחיוב או לשלילה בכללות הדבר. והרי ידוע בחו"ל ובודאי ידוע זה למר ולדכוותי, אשר המדובר במצב ההוה הוא רק בנוגע לפרטים ולהזמן ומה יקבלו תמורת זה וחלף זה וכו'.

וכבר אמרתי בהזדמנות מתאימה, אף כי כמובן שלא על מנת לפרסם, אבל בשיחה עם אלה שעל דרך הרגיל קיימי שימסרו חוות דעתי גם לחוגי מר ולהקרובים אליו, והוא, אשר בסגנון הרגיל במשפט העברי המצב הוא, "תחילתו ברצון וסופו באונס". כוונתי, שאף שלפני שנה ועל אחת כמה שנתים הי' הדבר תלוי כולו ברצון ישראל, האם לסגת מהתעלה או להשאר שם וכו', הרי ההתחלה תיכף לאחר מלחמת ששת הימים בהודעה, "לכל המעוניינים" שמוכנים להחזיר השטחים הכבושים (וכנראה גם בזה הי' דיוק לשלול הביטוי "שטחים המשוחררים"), הודעה שנכפלה בהזדמנויות רבות ביותר ושונות, ומה שאולי חשוב עוד יותר, הוזירות שלא לסתום את התעלה באופן שיודרשו שנים רבות לפתיחתה – הרי הי' כל זה בבחינת הצהרה גלוי' וברורה שמזמינים לפתוח את התעלה. ופשוט שלא עלה על דעת איש מעולם שימסרו הבעלות על התעלה לישראל, ולא לארצות הברית, אלא שהי' מקום לספק האם ימסרו הבעלות למצרים לבדה, או למצרים בצירוף בעל בריתה בריה"מ, או למצרים בתור גרורת בריה"מ.

וידוע ג"כ לכל מתחיל בהנדסה שמה שהי' כתוב בעתונים אחדים שאי-אפשר להרוס התעלה או לסתום אותה כדבעי – אין לזה שחר. ובפרט שאורך התעלה הוא 100 ק"מ ויותר, ובגדה המזרחית שלה הרי לא היו משקיפים וכו' כל הלילות.

מתחזק הרושם הנ"ל ביותר כשנודע לכל מעוניין בזה שלמרות שתיכף להפסקת האש, וביממה הראשונה ממש, הביאו לגדה המערבית תילים חדשים

והמשיכו בזה במשך כל הזמן, מבלי כל תגובה מישראל (פרט למחאות בדיבור, שמתחילה לא היו סיכויים כלשהם שישנו המצב, כי אם לכל היותר – שעל ידי זה יקבלו מארה"ב קצת נשק יותר, ובכל אופן הרבה פחות מהנשק המובא בתכיפות לגדה המערבית).

מכיון שהפער בין הכוחות הי' הולך ופוחת, ובשום אופן אי אפשר הי' להדביק את כמות ואיכות הנשק מבריה"מ במדה ובמשקל הנשק מארה"ב, הרי כאמור לעיל, מה שהתחיל ברצון הפך לאונס על ידי הפעלת לחץ מכל הצדדים, כולל הידידים כביכול, עד שהמצב בחצי שנה האחרונה ואולי עוד לפני זה הוא שעתה כבר אין ברירה. ובודאי ידוע גם למר שאין זקוקים לענין הנקרא לחץ (בלשון הדיפלומטי) מארצות הברית, כי אם הפסקת הספקת נשק וממון ותו לא.

מה שמצער ומכאיב עוד יותר הוא אשר למרות שכבר הי' מצב דומה בעבר, ופעמיים, הנסיגה מהתעלה בשנת 1956 וההודעה ב-1967 שמוכנים להחזיר השטחים „הכבושים“, ולא השיגו שינוי מהלך הרוח של המצרים ולא מהלך הרוח של בריה"מ ואפילו לא מהלך הרוח של ארה"ב – לטובת ישראל, ורק נתפרשה עמדה זו כחולשה ברוח על כל פנים של אלו הקובעים הקו בישראל ביחסים עם מצרים, עם הערבים בכלל, וכן עם ארה"ב ובריה"מ – והרי בעולמנו שאינו עדין עולם האמת והצדק והיושר, חולשה מזמינה לחץ ולא רגש של רחמנות שיביא למעשים בממדים ממשיים ומחליטים – הנה למרות כל זה ממשיכים בקו האמור ולמרבית הצער והכאב לא רק בדיבור אלא גם במעשים, ומנסים להשקט דעת הציבור על ידי הסכרות מזורות. ולדוגמא, שישנם לישראל כמה ידידים מבין ממשלות אומות העולם, או שכיון שיששראל עזרה למדינות באפריקה בכמה שטחים, ישתפו פעולה על כל פנים בהצבעה באו"ם שמצרים תגרש את בריה"מ, ועד להסכרה שנשמעה לאחרונה – ולאחר בקשת סליחת מר בזה, כיון שהבא להלן נתפרסם בשם החוגים הצבאיים – שכוח צה"ל הוא עתה גדול בהרבה מאשר הי' במלחמת ששת הימים. ואף שכמובן הצהרה זו אמתית היא כשלעצמה, אבל הרי אין לזה כל שייכות למצב הדברים, שהרי מה שנוגע הוא המאזן בין כוח הצה"ל עתה – כלפי הכוח הנמצא מעבר לתעלה עתה ולא כפי שהי' כוחו של הצד שכנגד לפני שלש שנים. והן ידוע שגרוע המאזן עתה בהרבה מאשר הי' ב-1967, גרוע בהרבה גם בכוח אדם, שהרי אנשי צבא בריה"מ הנמצאים עתה במצרים רבים הם כמה פעמים ככה, בכמות ועוד יותר באיכות, ממה שהי' ב-1967.

אמת שקרה גם ומצרים מפני טעמים שאינם מוכנים כלל עדין לא חתמה על פיסת נייר, פיסה שתוכנה תנאים שאיש אינו מקוה שיקיימו, ובמילא המצב תלוי ועומד. אבל כנ"ל צריך עיון גדול האם זה מחזק את המצב בגדה המזרחית של התעלה או את המצב בגדה המערבית של התעלה.

בטבעי אינני פסימי, ומובן אשר רצוני הוא למצוא פרטים המשמחים בשינוי

המצב משנה לשנה. אבל למרות הרצון החזק אסור לאדם לרמות את עצמו באיזה ענין שיהי, על אחת כמה וכמה בענין רציני כהאמור.

ולסיים בדבר טוב, הרי מה שראיתי שנוי לטוב הוא בנוגע למצב הפנימי במדינת מצרים והערביות והיחסים שבין אחת מהן לחברתה. ואם יש לזה שייכות עם השיחה שהיתה בינינו בעת ביקורו של מר כאן בנוגע להאמור, הרי זכות גדול הוא למר בהשפעתו בכיוון האמור, וגם בזה בודאי ידוע למר יותר ממני על דבר גדול החשיבות שבדבר.

אסיים מכתבי מעין הפתיחה, אשר יהי רצון שתוכן מכתב מר הבא יהי משמח בהענינים הכתובים לעיל ובכלל, ויוכלל גם זה בכרכת השנה טובה ומתוקה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, כנוסח המסורתי של ימי חודש אלול שמאחלים איש לרעהו כתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה, שחודש אלול הוא הכנה מתאימה לזה.

בכבוד ובברכה ובפ"ש חבריו שליט"א ואסיר תודה אהי למר באם ימסור גם להם איחולי לשנה טובה ומתוקה.

נ.ב. מוכן שכרשות למר למסור תוכן מכתבי זה למי שימצא לנכון, ובודאי אקבל על כל פנים תגובת מר על התוכן, ותודה מראש.

ארשה לעצמי, כיון שנגע מר בשאלה של ההסדר חלקי, אולי יכול להסביר לי תמיהתי גדולה זה כשלוש שנים, והיא, שלאחרי שידוע ומקובל אצל כל המומחים בלי יוצא מן הכלל, שבתקופתנו הגנה בשיטה כמו קו מאגי'נו וכיוצא בזה, זאת אומרת לסמוך על ביצורים ועל נוכחות פלוגות צבא, "מצומדות וכבולות" בבונקרים וכו', לא זו הדרך כלל בתקופתנו תקופת הסילונים והצנחנים וכו', ובפרט כשהחזית אורכה כמה מאות ק"מ (בצירוף החזית דהתעלה והחזית דים התיכון), כי אם רואים את כח הצבא בניידות שלו ובהכשרון להזיזו ממקום למקום בזריזות וכו'. והדברים אמורים אפילו כשישנן כמה נקודות אחיזה בנוף הטבעי, הרים וגבעות וכו' בהעורף של הקו, על אחת כמה וכמה כשנמצאים במדבר. ואפילו כשהקו הוא בעובי של כמה ק"מ, הרי המינימום של ההסדר חלקי בודאי שהוא יותר מעובי הקו. ובכל זה השקיעו הון רב ומרץ עצום בקו הגנה זה.

אמנם הי' בזה גם תועלת פסיכולוגית להציל את הנמצאים שם משעמום, בעי' רצינית ביותר במצב כזה, אבל אינו מסתבר לומר שזה הי' הפקטור המחליט בדבר.

ובאם מותר למר לגלות הטעמים ונימוקים שבדבר, תודתי נתונה למפרע באם יכתוב לי גם בזה ובפרטיות המתאימה.

במענה למכתבו מז' באלול, ובהתאם לסגנון מכתבו הנני עונה למר שלא בתור, ובפרט שלדעתי השאלה אינה רק אישית בלבד, ככתבו, אלא גם ענין הנוגע לרבים.

והיא, הימשיך בתפקידו ומשרתו במקומו עתה, או שיקבל תפקיד המוצע לו בחברה להשקעות וכו'.

והנה מבלי להכנס לפרטי ההצעה לתפקיד חדש, הרי משרתו עתה היא בשטח הבטחוני, ובודאי אין הזמן גרמא כלל לעשות משהו שאפשר שיגע ויגרע בשטח זה.

ואפילו אם תמצא לומר שימצאו ממלא מקום וכו', הרי אינו דומה מי שיש לו ותק וידע בשטח זה מכמה זמן, לפנים חדשות, שתמיד ישנם סיבוכי קליטה והתאמה בין עובד חדש להמנגנון, ובפרט להעומדים על גביו.

בטח ה' יחסי לשאלה האמורה אותו שהוא עכשו – גם לפני כמה וכמה שבועות, אבל עכשו – ביתר שאת, ועל אחת כמה וכמה שכן היא דעתי בהחלט בקשר עם המצב בהוה, שדרוש ביותר שלא יה' כל זיעזוע, אפילו זיעזוע קל, במסגרת המנגנון הבטחוני. ובפרט כפי שסיפר לי מר בביקורו כאן ומרמז על זה גם במכתבו זה, שעומד הוא בקשר הדוק עם העומדים בראש. ואם בעבר הלואי והיו אוחזים בקו תקיף יותר ולא היו מקבלים דעת הפשרנים והמוותרים, הרי בודאי שכן ה' צריך להיות עתה שכבר נוכחו בזה אפילו (על כל פנים חלק מ)הפשרנים, ולמרות זה ניכרת גם עתה נטי' מכמה אנשים שיש להם השפעה להמשיך בויתורים ובתחנונים וכו' (אף על פי שנוכחו שכל הצעה של פשרה מתפרשת בכל קצוי תבל כסימן מובהק לחולשה, ותיכף ומיד מביאה להתקפה עוד יותר), אי לזאת הרי מוכרחת עוד יותר נוכחות כל אלה התומכים בקו האמור בתפקידים שיש להם השפעה בשטח זה, ובפרט אלה שיש להם השפעה ישירה. והרי תקותי אשר מר הוא מאלה שתומכים בלבב שלם בסמכות עם ישראל שכדאי הוא לבטוח עליו, על אחת כמה וכמה צור ישראל הוא ה' יתברך ויתעלה, אשר בסגנון הכתוב עיניו בארץ הקדש (ובעם קדש בכל מקום שהם) „מראשית השנה ועד אחרית שנה“, ומתהלך בקרב מחנה ישראל להצילם ולתת אויביהם לפנייהם. ובודאי אשר לדכותי דמר אין כל צורך בכיזור נוסף לעמדתי בהאמור.

והנני מאחל למר אשר יצליח לנצל הכשרונות והאפשרויות שלו במילואן לביסוס כל עניני בטחון מתוך בטחון באלקי ישראל ובעם ישראל, מתחיל בימים אלו ימי חודש אלול, אשר מנהג בני ישראל הוא לומר בו פעמים בכל יום ה' אורי וישעי ממי אירא, ה' מעוז חיי ממי אפחד. אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי גו' ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי גו' קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך.

(ממכתב י"ג אלול תש"ל)

... מכתבו בנוגע לחברון נתקבל מאז, ולפלא קצת שהרי בהמצאו על אתר בודאי ידועים לו הפקפוקים והשקו"ט בנוגע לחברון מצד אלה הקובעים מהלך הענינים בא"י וביניהם, אשר לצער הכי רב ולבשתנו לעת עתה עכ"פ רבו המשמאילים על המימינים ומאמינים וד"ל. ובודאי ידוע לו ג"כ ע"ד ההגבלות וכו' וכו' בעד אלו שהעזו להתנחל בחברון. ואין להאריך בדבר המצער ועד ליחס ...

(ממכתב י"ג מרחשון תשכ"ט)

... בודאי ידוע לכ' – שמלפני כשנתיים התחלתי לבקש ע"ד חידוש התנחלות חב"דית בחברון (למיעוטי ההצעה דגבולות' דוקא – מעין הסכם והכשר השיטה ד"רצחת וגם ירשת" כפשוטו ממש) – כמובן, בלי תוצאות אבל לא אמרתי נואש.

(ממכתב ר"ח אדר"ח תש"ז)

ולנקודה העיקרית אשר בו, בנוגע לחברון והתנחלות בה, לפלא קצת אשר אף שנמצא מר על אתר כנראה לא ידוע לו אשר מראש ולתחילה לא הסכימו ע"ז ולא נתקבל ענין האמור אצל חלק חשוב מאותם הקובעים ענינים אלו בארצנו, ואלה התומכים בהם הלכו ורכו, ולאחרונה כנראה ידם על העליונה והולכת ומתגברת. במלים אחרות, כנראה שכל הענין איננו מעשי כלל, אלא שבעקבות המצב והיחסים בין המפלגות ובתוך המפלגות לא ברור באיזה סגנון ובאיזה אופן יבטלו הדבר. אבל כאמור אין זה אלא בנוגע לצורה החיצונית של הביטול ולא בנוגע לענין עצמו.

אין כוונתי לפרסם דברים אלו, שהרי א' אין עניני להלחם בממשלת ישראל בדברים כאלו אפילו באם היו סיכויים טובים לתוצאות: ב' בדרך הטבע ובהמצב הפוליטי בארץ ישראל כעת, אינני רואה כל סיכויים שתכנית ההתנחלות בחברון תבוא בפועל, על כל פנים בעתיד הקרוב, והלואי שאתבדה.

מובן כאב הלב וצער העמוק על הנ"ל, שבטוחני שזהו צערם של רוב מנין ורוב בנין של עמנו בני ישראל בכל מקום שהם. אבל למרבה הצער לא זהו הקובע כמה וכמה ענינים חשובים. ועד כדי כך שנעשו בזה דברים שלא ה' בהם כל צורך כלל וכלל ונוגעים בכבוד עם ישראל ועוד יותר וכו'. ולדוגמא בענין חברון עצמו:

עד עתה לא קבלתי ביאור, על כל פנים קצת ביאור, מה ה' ההכרח להתחיל בנפומי בישיבת הממשלה ולפרסמה וכולי כשדובר ע"ד חברון, אשר ירשו בעוד זמן

בנין דירות בשטח הסמוך לחברון; במלים אחרות הכרזה בשם כל העם היושב בציון אשר בחברון עצמה אסורה דירת בן ישראל! ומובן הטעם – כי שייכת היא לאלה היושבים בה עתה, ובסגנון התנ"כי „רצחת וגם ירשת“, שהרי על ידי רציחתה כפשוטה גורשו בני ישראל מעיר האבות. וה„נחמה“ שבהחלטה האמורה, כפי שהביאו לי הבשורה ע"ד הנצחון הגדול בהחלטה זו, שהחליטו סוף סוף ליישב יהודים מחוץ לחברון, הרי מלכתחילה ידעו שגם בזה זקוקים יהיו לקבל אישור מכמה מעצמות, ובעיקר מוואשינגטון והסטייט דפארטמנט (משרד החוץ), אשר מנהגו הוא שכל הויתורים מצד ישראל מתקבלים תיכף ומיד ואין שייך בזה חזרה וחרטה, מה שאין כן תביעות ישראל דנים בהן בשק"ט ארוכה וכו'. והרי יכלו לעשות זה בחשאי – וכמו בירושלים – ולא לקבוע ולפרסם האיסור שבחברון ומטעם כל השרים!

שאלתי שאלה האמורה לפני כמה וכמה שבועות, וכו"ל עד עתה לא קבלתי שום הסברה. ואין להאריך בדבר המצער.

כאמור לעיל, מכתבי זה הוא בשביל מר ובשביל אלו שיראה בעיניו שיש תועלת שידעו מתוכנו, אבל לא לפירסום בעתונות, כי אין כונתי בזה למלחמה נגד הממשלה.

אשתמש בהזדמנות זו, ובהפתעה הנעימה לקבל מכתב ממר לאחר ההפסק הכי ארוך מעת ביקורו כאן, למלא חובה נעימה להביע תודתי על אשר הגיון עלי מהמאמר הראשי שנדפס ב„הארץ“, ובפרט שכבודי אין נוגע בזה כל כך, שהרי הורגלתי „בתגובות“ כאלו נגדי ובחריפות יותר עוד מנעורי, כשגרתי במדינת מועצות הברית והייתי בן הבכור להרב הראשי בעיר מחוזי, וכיון שהיו לי מכירים בין הסטודנטים וכו' הרי מובן שבעת ויכוחים וכו' התקיפו „גם“ אותי, ואדרבה כיון שהיו לי ידיעות גם בשטחים בהם למדו סטודנטים האמורים, ומהם יעווסקים, קומוניסטים וכולי.

אלא מה שנוגע לי הוא ענין הפצת היהדות, ולכל לראש מבצע תפלין, שזכיתי שדברי התעוררות שלי בזה מתקבלים בין כמה חוגים, וכיון שהתקיפו אותי בעתון וכו' הרי יש כאלה שבאים למסקנה מזה שאין להניח תפלין ח"ו שהרי יוזם הפעולה נכתב עליו ככה וככה בעתון פלוגי ועודנו עומד ומדבר ומעודד שיניחו תפלין.

התקוה שבזה לא תזיק ההתקפה כיון שאין כל הקשר שכלי ושייכות בין שני הענינים – שאפילו באם היתה ההתקפה צודקת על מאה אחוז, מהי השייכות לקיום מצות תפלין הכתובה בתורתנו, תורת חיים ותורת אמת, בארבע מקומות בתורה שבכתב ובריבוי מקומות בתורה שבעל פה וכו' וכו'. – ברם לצערנו חיים אנו בדור תהפוכות, שלא כל הענינים נחתכים דוקא על פי שכל והגיון מדויק. וכודאי לדכוותי דמר אין צורך להאריך בזה.

בכבוד ובברכה.

... לכתבו של כת"ר אודות דברי בנוגע לירושלים עיה"ק תוכב"א, שאמרו לו אשר להד"ם, הלואי שיהי' כן, אבל לצערי אין המצב בהוה כלל וכלל כמו שלהד"ם, ומה שמגדיל יותר את החשש הוא שמרדימים דעת הקהל והצבור – ובנוסף הידוע – טענו חטין והודה לו בשעורין, וגם על זה הזהרתי בדברי ע"ד הענין, אשר להי' ידוע שהעיכוב עתה הוא רק שימצאו נוסחה שתשביע רצון העולם-גולם, והפוליטיקאים כדרכם בהשיטה אשר עולם-גולם זהו רובא דרובא של כל אלה הנמצאים מסביבם. וכמה נוסחאות כבר המציאו, ביניהן זו שהזכרתי שתהי' (לא קרית מלך רב, כ"א) „קרית שלשה מלכים“, וכיון שאין מלך בישראל ואיש כל הישר בעיניו יעשה – שהרי חיים אנו במשטר דמוקרטי – „שלשה שותפים“ ובסדר לפי הכמות, שהרי זהו המכריע בדמוקרטי: הנוצרים, המושלמים וכו'. [אמש נתחדשה ונדפסה בעתון הכי חשוב כאן – times – נוסחא חדשה – לקוחה מדבריו של שר החוץ בשם כל הממשלה – שבתרגומה לעברית הוא ש„רצון“ הממשלה הוא קונטרול פוליטי של ירושלים ולא לוותר על המקומות שבהם תלוי הבטחון כמו רמת הגולן, כן נקודות מסוימות בגדה המערבית של הירדן.“ וק"ל].

ויהי רצון שבהתקרבנו לחדש הגאולה, חודש כסלו, ניגאל ועוד קודם ביאת משיח צדקנו מהמתיוונים דתקופתנו זו, ועל ידי יפוצו מעינותיך חוצה, ענין ותוכן חג הגאולה די"ט כסלו, הרי תומ"י ידליק כל אחד ואחד נרות בשמן טהור דוקא שלא נגעה בו אפילו יד עכ"ם ואפילו לא הסיטו, להאיר בבת אחת את הבית ואת החוץ, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

לקרובו שי' שם – יש לשלוח דרישה באם יסכימו ע"ז, ואין ללחוץ עליהם. . .

(ממכתב כ"א חשון תשל"א)

* desire – תרגום מדויק יותר „מבוקש“ – עוד יותר חלש מהנ"ל.

... אף שמנהגי לא לערב את כ' בעינים הבאים להלן, וכמוזכר ג"כ בדיבורנו כאן – מצאתי לנכון, בתור יוצא מן הכלל, לכתוב הבא לקמן, כיון שדברי בזה באו בהמשך לאחד הנושאים בשיחתנו ועליו אכתוב –

סיכום הנדבר בזה בהתועדות ש"ק זו וכן יומיים לפני זה בשיחה עם מר מ.ב. שי':

שאלוני מהי הסיבה אשר לאחרונה הפסקתי לדבר ע"ד שלילת החזרת השטחים המשוחררים, אף שלפני זמן כן דברתי בזה וכמה פעמים –

עניתי שהסיבה פשוטה, כי נשתנה המצב בעיקרו. דברתי בזה כל זמן שהי' הענין מעשי והייתה אפשרות לא להחזיר, וקיתי שאולי ע"י דיבורי [בחשאי, וכשלא הועיל – בפומבי] אתרום להכרעת הדעה של אלו האומרים לא להחזיר (ובמילא

יעמידו את ואשינגטון וכו' בפני עובדות – יקימו ישובי קבע אזרחיים בשטחים וכו'). נצחה הדעה – להחזיר (ונתפרסם בין אר"ה והותחל הלחץ). וכמו שאמרתי לפני כו"כ שבועות – ה"ז כבר לאחר ההחלטה להחזיר, ושארם אל שייך – בחכירות וכיו"ב. ועתה כבר אין היכולת לחזור בה – מפני הלחץ (לפי ידיעותי ממקור (שע"ע הי") נאמן בהחלט, לא יסכימו בואשינגטון בשום אופן למלחמה ואפילו לחשש של מלחמה במזרח התיכון, ולא ימנעו גם מהפסק הספקת נשק ועזר בכלל – וכבר המציאו "תירוץ" שאין זה לחץ ח"ו, כ"א העדר סיוע והשתתפות בפעולה שאינה לרצונם – ואז אין אפשרויות להחזיק בשטחים וכו'. ובואשינגטון מבינים זה). וכשאין תועלת ואין זה מעשי – אין מקום לדבר עד"ז.

נוסף על האמור מכבר – שדיבור בהאמור יכול לפגוע בהמו"מ לקבל עזר מאקסימאלי עבור ההחזרה. ועוד, כיון שעתה אין ענין דסכנת נפשות אלא להגדיל העזר כנ"ל – אסור לסכן נפשות דאנשי הצה"ל ע"ז.

אבל בטח [באם ח"ו תתעכב ביאת משיח צדקנו] כשיבוא זמן הבחירות יזכרו בני"י מי הם אלה אשר תיכף ומיד לאחר נצחון המפליא של מלחמת ששת הימים התחילו במו"מ איד להשתחרר ולהפטר משטחים המשוחררים.

(ובפרט שבאם, ר"ל, הנסיגה דשנת 1971 תביא לתוצאות דומות להנסיגה דשנת 1956 – ויודקקו עוה"פ לנצחון מפליא, הנ"ל ירצו לאחר הנצחון להתחיל עוה"פ במו"מ דומה וכו')

וידעו מי הם אלה המאמינים – וגם בנוגע למעשה בפועל – בשלימות ארץ הקודש ובשלימות גוי קדוש ובשלימות תורתנו הקדושה.

ע"כ בנוגע לגדו"ז.

– המוקף בחצ"ג נאמר רק להיחיד ולא ברבים בהתועדות. והטעם מובן.

(ממכתב מוצש"ק פ' ויקרא חש"א)

... למה שהובא מהכוזריי בהנוגע לתנועות בעת התפלה ולא מספרים אחרים – ע"פ פשוט דמשם מוכח שהנוהג הי' עד כדי כך טיפוסי לבני ישראל עד שהכוזרי מדבר עליו במיוחד, משא"כ בשאר הספרים שאפשר לפרש בהם שיש מי שנוהג כן ... (ממכתב ג' מנ"א תשי"ב)

(*) מ"ב ריש ס"פ. הובא במכתב הבעש"ט והה"מ (התמים ח"ה ע' כט [רכו, א]).

... בשאלתו ע"ד צירוף למנין – מנהגי כמ"ש כ בשו"ע אדה"ז סנ"ה סוס"ז.
ואף שהוא במוסגר – עכ"פ משמע שלזה דעתו נוטה יותר, וכ"פ בקצשו"ע ...

(ממכתב כ"א אד"ש התי"ש"א)

... בענין ענט"י כ"כ בחיי אדם כלל ז' סעיף ה. משנה ברורה ד' סק"א. קצור
שו"ע. קצות השלחן ב טז. – אבל בס' עבודת היום (הובא בתוספות חיים על החיי
אדם) כותב שאם עדיין לא אמר שאר ברכות השחר יכול לאמר עתה גם ענט"י. –
ולכאורה כ"ז תמוה, דכיון שסו"ס יתפלל מנחה הרי מחוייב לברך ענט"י, מטעם
דהעברת רוח רעה, ברי' חדשה, וגם הכנה לתפלה. – ומה שיש הפסק גדול עד
מנחה, הרי גם עד תפלת שחרית מתארך כמה זמן ולא מצינו חיוב שיסמך תפלתו
לברכת השחר. ובחיי אדם כתב שימתין עד תפלת המנחה ואז יברך והניח בצ"ע. וגם
דעת רבנו (סי' נב סוף סעיף א') מדהביא י"א שלא יאמר אלקי נשמה ולא הזכיר ע"ד
נט"י משמע דיברך נט"י מ"מ כיון שלא מצאתי לע"ע חבר לי בזה לא מלאני לבי
להג' בפנים. והנה בחיי אדם שם סעיף ח' ובקצשו"ע פסקו דגם אלקי נשמה לא
יברך. (ובערוך השלחן סו"ס נב מנה עוד ברכות) ובמשנה ברורה וא"ו סקי"ב לא
הכריע בין הדעות אבל דעת רבנו (שם) דיברך.

(רשימה משנת תשי"חש"ט)

(*) דאם לא בירך ענט"י קודם התפלה שוב לא יברך אחר התפלה. המו"ל.

נעם לי להוודע ע"ד נדבת לבם הטהור, שלו ושל חבריו שי', תבור לטהרה,
לעורר לבב בני',

אשר כאו"א בהתחלת יומו כשיעור משנתו אומר ומברך אלקי (שהוא טהור
ומעונו טהור ומשרתיו טהורים) נשמה שנתת בי טהורה היא,
על גודל ענין הטבילה וטהרת הגוף, כלי של קדש וקנינו של הקב"ה, מיוסד
בראשונים ואחרונים אשר מפיהם אנו חיים.

ולא רק הטבילה מטומאה כפשוטה לטהרה, כי אם גם טבילה מטהרה לטהרה,
אשר כמה דרגות יש בזה ועליות, ובדוגמת חמש המעלות שמנו חכמים שהטובל
לחולין טמא למעשר וכו'.

שהוא טהור: ויק"ר פ"ח.

כדי שיש קודש וקנינו של הקב"ה: שו"ע רבנו הזקן מהד"ב סו"ס ד'. רמב"ם הל' רוצח פ"א ה"ד (ראה
ג"כ רדב"ז לרמב"ם הל' סנה' ספ"ח. שו"ע לרבנו הזקן הל' נזקי גוף ס"ד: אין לאדם רשות על גופו כו').

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שאין דומה זמן טבילת טהרה, ימי החול בכלל, ימי הקריאה בשני וחמישי, ימי תענית, ערבי שבתות ומועדים וערב ר"ה ויהכ"פ, שבתות ומועדים.

וכמובן שכמה עליות יש בזה גם מהרמב"ם, שכל דבריו הם בתכלית הדיוק, בסיום וחותם ספר עשירי הוא ספר טהרה, שמבאר אשר הטבילה וביאה במים רומזת להבאת נפשו במי הדעת.

וכדבר משנה ס"פ יום הכפורים: מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

ועייג"כ מאמרי רבנו הזקן (בעל התניא והשו"ע) ענין המקוה, כוונת המקוה. עיי"ש היטב.

ויהי רצון אשר יצליחו כל המשתדלים להרבות טהרה בישראל, והרי הובטחו הבא לטהר מסייעין אותו. וטהרה מביאה לידי קדושה חסידות וכו' – עדי לקיום היעוד וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם גו' אטהר אתכם, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

(ממכתב ימי חנוכה תשכ"א)

שאין דומה: שיחת חה"פ תש"ג אות סא.

שכל דבריו: כללי הרמב"ם (ראה יד מלאכי ובכ"מ).

מאמרי רבנו הזקן: נדפסו בסידורו.

ומלאה הארץ: ראה רמב"ם סוף הל' מלכים. ולדייק אשר בהל' תשובה לא הובא סוף הכתוב כמים לים מכסים, משא"כ בהל' מלכים סוף ספרו. וראה רדב"ז שם.

(*) סה"ש חש"ג ע' 85 ואילך. המו"ל.

(**) נתבאר בארוכה בהדרן על הרמב"ם (קה"ח, חשמ"ה) ע' 36 ואילך. לקו"ש חכ"ז ע' 238 ואילך. ועוד. המו"ל.

... בקשת רפואה לאנשים (נשים) מסוימים – ליחידים – מקומה בברכת „שמע קולנו". וישאל הפרטים לרב בעירו.

(ממכתב י"א שבט תשמ"ז)

... מה שכתב שה' חולה ברגליו זה איזה פעמים (ותקוטי שכבר נתרפא כליל לעת הזאת), אולי צריך הי' לקיים דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בפשיטות מבלי להכנס בחשבונות, באריכות ההתבוננות ושאלות עצות בזה. והוא עפ"מ"ש באגה"ק ס"א ובלקרי"ת ד"ה יחינו מיומים רפ"ג דהאמונה הוא בחי' רגלים ...

(ממכתב ז' אדר"ר תשמ"ח)

... ומש"כ אשר י"א שאין נוגע כ"כ למצוא מקור או מקום מחז"ל או דין שהובא בדא"ח כי זהו בעצמו המקור – אני לא כן הוא עמדי. ולא עוד, אלא כשרואים במקור הרי כמה וכמה פעמים נתוסף הבנה גם בהענין בדא"ח. – ולכאורה הוא גם חסידישער, לומר אשר ישנו מקור ואני לא מצאתיו מלומר שאני יודע ברור שאין מקור והרבי חידש זה ע"פ הוראה וכו'. – ובמוחש נראה בהגהות הצ"צ בדא"ח עד כמה נתיגע בזה. ואכ"מ.

(ממכתב ט' טבת תשי"א)

... לפלא הכי גדול כתבו שאין עתה, "יחידות" לכאו"א בפ"ע – שכנראה אינו יודע (או שלא הגיעו – ראה לקו"ת ר"פ שמיני) המדובר וכמה פעמים ע"ד גודל המעלה דהיחידות הכללית ובביהכ"נ ובביהמ"ד וכו'.

(ממכתב חשמ"ב יז)

... לההערה – בנוגע להכרזת הרמ"א – ד,אין ק"ו לברכת הנהנין, כי אז הי' חשש גם לק"ש שהיא מה"ת".

ז"ל ההכרזה ב"לב העברי": צו מעריב בזמנו – ונוסף על שי"ל שמדויק "מעריב" – כיון דבק"ש אפ"ל בק"ש דר"י הנשיא (ברכות יג, ב וראה נ"כ שועאו"ח רס"ז) – ובאמצע בסעודה, הרי הדיוק "בזמנו" (גם) בק"ש הוא מדרכנו – [ובתפלה ניתוסף ג"ז דרשות הוא כו', כמש"כ במכ' הקודם] ובפרט באונס שכרות (דהרי בפורים עסקינו. והא דא"צ אזהרה על כללות הענין דק"ש ותפלה בנדוד – י"ל בפשטות, דהרי רוב הסעודה צ"ל ביום) רמ"א (סתרצ"ה ס"ב) – ויכול לקרותו עד [עה"ש – תפלה וי"א דגם תפלה – עד] הנה"ח (אר"ח שם סו"ס רל"ה. פיה"מ ברכות רפ"ד (אבל ראה העתקת קאפח שם) ערה"ש שם – ואולי מקורו מזה דהרמ"א לא מחלק בין תפלה לק"ש. ודלא כמשנ"ב שם) – ואין מקום (בזמן ארוך כ"כ) לחשש.

(ממכתב ה' אדר תשל"ז)

(*) ראה שיחת כ' כסלו תשל"ז. לקר"ש חכ"ד ע' 381. המו"ל.

כ' מנחם אב

ב"ה, יום השני פ' עקב, חמשה עשר במנחם-אב,
דקיימא סיהרא באשלמותא,
חודש דמזלי ארי, ארי שאג מי לא יירא,
ה'תש"נ, ברוקליו, נ"י.

לכל המשתתפים בכינוס השלוחים השנתי הי"א,
בארצנו הקדושה תובב"א,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ההודעה ע"ד קביעות זמן כינוס השלוחים השנתי הי"א בארצנו
הקדושה, "ביום הרכיבי לס", תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה",
טוב מנחם-אב, קמי שבתא דכ"ף מנחם אב – יום ההילולא של כבוד קדושת הרה"ג
והרה"ח המקובל מוה"ר לוי יצחק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אביו של – יבלח"ט –
כ"ק אדמו"ר שליט"א, בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, נחלת הר חב"ד",

כינוס אשר קבעו הנושא שלו, "שנת נסים בעבודת השליחות".

חמשה עשר במנחם-אב: ראה משנה וגמרא סוף תענית. פתיחתא דאיכ"ר לג. זהר ח"ב קלה, א.
פע"ח סוף שער חג השבועות דרוש לט"ז באב. לקרא' לה"מ (לא, ג – בהוצאת קה"ת). אוה"ת ואתחנן
כרך ר' ע' בקצו ואילך: נ"ך כרך ב' ע' איצו. ד"ה נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' ריח ואילך. רכא ואילך).
לקוטי לוי"צ – אגרות קודש ע' תיג.

דקיימא סיהרא באשלמותא: זהר ח"ב רטו, א. וראה שם ח"א קנ, רע"א. רכה, ב. ח"ב פה, א.
שמרי' פט"ז, כו. וראה אוה"ת ברכה ע' אתתצד.

דמזלי' . . יירא: ראה יל"ש ירמ' בראשו ובתחלתו (רמז נטר). הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך כרך א'
ע' שעד. כרך ב' ע' איצו ואילך. ד"ה בונה ירושלים ה'תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רעא).

ארי' . . שאג: וידוע הרי"ת דארי' אלול ר"ה 'והכ"פ הו"ר (של"ה ריש מס' ר"ה (ריג, א). שם
תושב"כ פ' שופטים (שעת, ב). הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך כרך א' ע' שעד. שם ע' תסו. כרך ב' ע' איצו.
אוה"ת ר"ה ע' אתתב. סה"מ תרפ"ט ע' 31, עבודת התשובה, דבתשובה נגאליו (סנהדרין צו, כ. רמב"ם
הל' תשובה פ"ה (ה"ה) וארי' יבנה אריאל (יל"ש שם). ובלקו"ת ר"פ עקב: וגם ימים נוראים נקראים ע"ש
ארי' כי ארי' אותיות יראה (מגלה עמוקות אופן קג. קה"י ערך יראה). וראה אוה"ת נ"ך כרך ב' שם.

ביום . . חב"ד: ל' ההומנה השלוחה להשלוחים שי' – ובמילא חל על זה אריכות הביאור בתורת
ה"מ (לקו"א סרי"ג – נב, א) שכל המקריית שיקרה לאדם . . זהו כמשל מי שרואה במראה שרואה
כנגדו פרצופו וכו" בכל תיבה.

תמיד . . שנה: עקב יא, יב.

קמי שבתא: ראה פסחים קו, סע"א. שו"ע אדה"ז או"ח סריצ"ט ס"ח. ועוד. וראה גם פע"ח שער
השבת פ"א. תר"א לך יב, א. סה"מ צ' להצ"צ ח, א.

שנת נסים: ראה בארוכה מכתב ואיו תשרי ה'תש"נ (נדפס לקמן ע' 428 ואילך).

ויה"ר שיהא בהצלחה רבה בכל – והרי הודיעה תורתנו תורת אמת בקשר לאבוהן דכל שלוחים, שהוא לכל לראש „משה רבנו“, שליח למסור תורת השם ומצוותיו: לכה ואשלחך גוי ואנכי אהי' גוי והוריתי אתכם את אשר תעשון,

ובפרט שבמשך כל השנה שעברה, שכוללת כל שינויים האפשריים, בטח פעלו בהתאם להחלטות כל הכינוסים הקודמים.

ובאופן דכינוס – דיש בזה זכות ותוקף דרבים, ויתירה מזה – דציבור, שהרי בודאי יתאחדו כולם למציאות (חדשה) אחת בלב אחד ע"י אהבת ישראל ועד לאחדות ישראל,

ובתור שלוחים של אחד, כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורינו, שהנשיא הוא הכל –

הי"א – ומקרא מלא דבר הכתוב „אחד עשר יום מחורב“,

וי"ל הרמז בזה, רמז מפורש שמחורב – נתינת וקבלת התורה – צ"ל הליכה תמידית,

לכה . . חששון: שמות ג, י. שם ד, טו.

כל השנה . . שינויים האפשריים: ראה ביאורי מעלת אתרוג שדר באילנו כו' (סוכה לה, א) – סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסא, ג ואלך. שם רסד, סע"ד ואלך. המשך וככה תרל"ז פפ"ז. סה"מ מלוט ח"א ע' תמב. וש"נ.

ובאופן דכינוס: מתורת הבעש"ט בתכלית פגשית שני אנשים (כש"ט – הוצאת קה"ת – הוספות סקכ"ז) מובן גודל הענין דפגישה בכינוס דרוב עם.

זכות ותוקף דרבים: ראה ברכות ת, רע"א. שר"ע אדה"ז אר"ח ס"צ ס"י. וראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי פ"ב (שער התשובה ח"א – שער התפלה – נו, ג"ד), ד"ה עשרה שיושבים תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמח ואלך). וראה קונטרס החלצו, תרנ"ט פ"י. וראה גם שם פ"ז (סה"מ תרנ"ט ע' סא. שם ע' נט).

דציבור . . למציאות (חדשה): ראה צפע"צ – כללי התורה והמצוה ערך ציבור.

יתאחדו . . בלב אחד: כלשון המכילתא עה"פ ויחן שם ישראל (יתרו יט, ב). פירש"י שם. וראה תו"א ס"פ נח. מאמרי אדה"ז – ענינים ע' פו ואלך (ועם הגהות – באוה"ת נח כרך ג' תרלב, ב ואלך). תרי"ח נח ד"ה ויהי כל הארץ שפה אחת פמ"ב (עד, א) ואלך. ועוד.

שהנשיא הוא הכל: עה"פ חוקת כא, כא (מתנחומא חוקת כג). וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו: לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל. וראה לקר"ש ח"ט ע' 165 ואלך.

הי"א: להעיר מהמבואר בענין י"א סממני הקטורת – ראה פע"ח שער הקדישים פ"ד. תו"א תולדות כ, סע"ב ואלך. ועם הגהות – אוה"ת תולדות קנב, א ואלך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ד ע' ארמה. סה"מ תרל"ד ס"ע שמג ואלך. המשך תער"ב ח"א פרק רי ואלך. ועוד.

אחד . . מחורב: דברים א, ב. וראה שמר"ר פמ"ב, ח עה"פ אחד עשר יום מחורב, שקאי על הדבור אנכי (דעשה"ד) המיוחד שבעשרה – הובא ונתבאר באוה"ת במדבר שבועות ע' קכח. סה"מ עטר"ת ע' תקפו. ד"ה ואברהם וקן תשל"ז פ"ה (סה"מ מלוט ח"ד ע' נו ואלך).

ביום הרביעי בו נתלו כל המאורות שמש ירח וכל הכוכבים, שכל אורא מבני ישראל דוגמתם.

לס' .תמיד עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה – ציווי נתינת כח וגם הבטחה בזה, שעניי ה"א תמיד בעזר וסיוע דכא"א, ובנוגע לשלוחים – דנשיא דורינו ועל ידו דאמצעי המחבר שלוחי הקב"ה – למלאות כוונת ומטרת השליחות לפעול בכא"א מבניי שיהיו, בלשון רבותינו – „גרות להאיר“, להאיר גר מצוה ותורה אור, כולל ובמיוחד – הפצת מאור שבתורה, פנימיות,

בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, נחלת הר חב"ד, ע"פ משנ"א „תמים תהי עם הוי' אלקיך“ וביחד עם זה בשלימות דח(כמה) ב(ינה) ד(עת), ובאופן דנחלה וירושה שאין לה הפסק.

ויהי' שיקימו שליחותם בשלימות המתאימה לפעולות הבאות לאחר החלטות הכוללות ומוסיפות (כהציווי להעלות בקודש) על ההחלטות הקודמות,

ביום הרביעי . . המאורות: בראשית א, טז ואילך.

שכל אורא מבניי דוגמתם: ראה שמיר פטי", כו. במדבר פ"ב, יג. פרשי דברים א, י (נת' לעיל ע' 1 ואילך). ועוד.

ציווי נתינת כח: כי הרי אינו מבקש אלא לפי כחן – במדבר פ"ב, ג.

ציווי . . וגם הבטחה: דכל הציווים שבתורה הם לשון עתיד (הבטחה). וראה תר"א ס"פ תשא (פו), אר"ת להר"מ הוספות סי' יב (וש"נ): סה"מ תרכ"ז ע' קיב ואילך (ע' צד ואילך – בהוצאת קה"ת, תשמ"ט); תר"ל ע' קמ ואילך: שם ס"ע קמח ואילך – בנוגע ל„ואהבת“. ובלקרי' במדבר יג, ג: כי העתיד והציווי שניהם משמשין בלשון אחד.

דאמצעי המחבר: ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 158. ד"ה באתי לגני התשי"ב פ"ה (סה"מ מלוקט ח"א ע' מג). וראה ע"ד ממוצע המחבר ד"ה פכ"פ תרנ"ט.

גרות להאיר: ראה אר"ת להר"מ (הוצאת קה"ת) ס"פ עקב. וראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. ועוד. גר . . אור: משלי ו, כג. וראה ל"ת להאריז"ל עה"פ. אוה"ת נ"ך עה"פ (ס"ע תקסח ואילך). וש"נ. מאור שבתורה, פנימיות: ראה קרבן העדה לירושלמי תגיגה פ"א ה"ז. יפה ענף לפתיחתא דאיכ"ר ב. אוה"ת תצוה ע' ארנח. סה"מ תרמ"ז ע' פז-פח. המשך תער"ב ח"ג ע' אשכב. סה"מ עטר"ת ע' רנ. תרפ"ט ע' 176.

תומכי תמימים . . תמים תהי: ראה שיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שמח"ת תרנ"ט בשעת הקפות – בקשר לקריאת שם השיבה „תומכי תמימים“ – נעתקה במכתבי כ"ק מר"ח אדמו"ר (אגרות קודש ח"י ע' ד. שם ע' ששח).

ליובאוויטש: ראה מכתב ט"ז במנ"א תשמ"ז להמשתתפים בכינוס השלוחים השביעי בארה"ק תוכבי"א (לקו"ש חכ"ט ע' 430).

הר: צומח שבארץ עצמה (ראה עטרת ראש שער ר"ה פכ"ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי: דברים ח"ב ע' תרסד ואילך; דרושי חתונה ח"א ע' רי. שם ע' דש. שיחת ש"פ בהו"ב תשמ"ז סעיף ו – י"ל בקונטרס בפ"ע קה"ת, תשמ"ז).

תמים . . אלקיך: שופטים יח, יג. וראה לקרי' נצבים מה, ג.

ירושה . . הפסק: ב"ב קטז, ב. קלג, א. וראה אוה"ת בראשית יא, א. פ' ראה ע' תשסא ואילך.

תבוא ע' ב"סא. סה"מ עטר"ת ע' רסה.

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. זח"ג קסב, ריש ע"ב. וראה לקרי' ח"ג ע' 250 הערה ד"ה זה.

וכציווי יום הכינוס – יום שכאו"א מאיר בכל סביבתו בכל המאורות, שמש ירח וכל הכוכבים.

ובודאי תבואנה ברכות ה' לכאו"א וב"כ שי' לאורך ימים ושנים טובות – בשלימותם, שהרי כאו"א פועל בכח ויכולת הכינוס והציבור, עשרה (ויותר) מישראל, מלכתחילה אריבער, ויתירה מזה – בנתינה (בעין יפה) אל לבו מכל עניני התורה ומצוותי, שהם חיינו ואורך ימינו, וכמתאים לשנה שסימנה ה' תהא שנת נסים – ובשנה עצמה נמצאים ביום דקיימא סיהרא באשלמותא דאב, שלא היו יו"ט לישראל כחמשה עשר באב וכיוהכ"פ,

ולמילוי תפלת כאו"א, גם לשון הבטחה: מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו ובאופן שנמשך ומגלה הוי' ומתגלה בכל התוקף – ברוך הוי' לעולם ואמן,

כי במהרה בימינו ממש – נזכה, ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות חוצה, לברכה העיקרית: גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ותחזינה עינינו בחינוך בית הבחירה, מקדש אדני כוננו ידיך.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל

/מקום החתימה/

והציבור: דעיקרו בארצנו הקדושה, משא"כ בחו"ל, "דלית נשיא עמן" שיגזור עליהם (ירושלמי תענית רפ"ב. הובא במג"א סתקע"ה סק"י (ובמ"מ לרמב"ם תעניות ספ"ג מהרמב"ן – משא"כ לרש"י פסחים נד, ב. תוד"ה אין, תענית יא, ב. מאירי שם. הגר"א לאר"ח סתקע"ו סי"ד. ואכ"מ)).
מלכתחילה אריבער: פתגם הידוע דאדמו"ר מהר"ש – הובא באגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"א מכתב שמ (ע' תריז).

בנתינה (בעין יפה): ראה ב"כ נג, א. וש"נ. רמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ד. הל' זכ"י ומתנה פ"א

הכ"ב.

בנתינה . . אל לבו: ע"פ ל' הכתוב (קהלת ז, ב) והחי יתן אל לבו.

לא . . וכיוהכ"פ: נסמן לעיל הערה ד"ה חמשה עשר במנחם-אב.

מצאתי . . משחתיו: תהלים פט, כא.

ברוך הוי' . . ואמן: תהלים שם, נג.

ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות חוצה: כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט – ראה אגה"ק הידוע

דהבעש"ט – נדפסה גם בריש ספר כתר שם טוב. ובכ"מ.

גאולה האמיתית והשלימה: שאין אתרי' גלות – מכילתא עה"פ בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג

ונאמר – פסחים קטז, ב.

מקדש . . ידיך: בשלח טו, יז ובפרש"י. וראה פרש"י סוכה מא, סע"א. ועוד. זח"ג רכא, א. יל"ש

תהלים רמז תתמח בסופו. וראה תקו"ז ת"י יב (כו, א). אוה"ת בשלח ע' תקטד ואילך.

הצלחה: ראה אוה"ת וישב רעה, א"ב (עה"פ ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח). לקו"ש חכ"ה ע'

ב"ה, יום הרביעי פ' עקב, עשרים במנחם-אב,
חודש דמזלי ארי, ארי שאג מי לא יירא,
ה'תנשיא, ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בכינוס
השלוחים השנתי הי"ב,
בארצנו הקדושה תובב"א,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ההודעה ע"ד קביעות זמן כינוס השלוחים השנתי הי"ב בארצנו
„ביום הראשון לס' „כי תעשה הטוב והישר“, כ"ד מנחם-אב, בהמשך ובסמיכות לכ"ף

יום הרביעי: שבו נתלו המאורות, השמש והירח וכל הכוכבים (בראשית א, טז ואילך). שכארא
מבני דוגמתם (ראה שמר"ר פט"ז, כו. במדבר"ר פ"ב, יג. ועוד). ובעבודה: המאור הגדול – תושב"כ, המאור
הקטן – תושב"ע"פ, והכוכבים – מצוות (ראה של"ה טז, א. קצא, א (הובא באוה"ת בראשית לו, סע"ב).
אוה"ת נ"ך כרך א ע' ריז. ד"ה לסוסתי בלק"ת שה"ש יא, ד: סה"מ תקס"ד ע' ג: שם ע' רמט ואילך).
עקב: לשון סוף, וקאי על אחרית הימים (סוף זמן הגלות, עקבתא דמשיחא) – אוה"ת ריש
פרשתנו. שם ע' תצא. שם ריש ע' תקד (בשם אור המאיר). וראה בארוכה ד"ה והי' עקב דכ"ף מנ"א
ה'תשכ"ז – נדפס בסה"מ מלוט ח"ב ע' טז ואילך. וש"נ.

עשרים: במעלת מספר עשרים ראה: לק"ת במדבר ב, א. שה"ש לה, סע"ג. ובכ"מ. לקוטי לוי"צ
הערות אאמיר לזהר כרך א ע' צב. כרך ב ע' קו. ובכ"מ.

עשרים במנחם-אב: יום ההילולא של כ"ק אאמיר הרה"ג והרה"ת המקובל מוהר"ר לוי יצחק
זצוקלה"ה נבגמ" וי"ע. – ולהעיר ממנהגי הק"ק בית א"ל יכב"ץ: ביום ד' לחודש אב עושים התרת
גדרים שהוא ארבעים יום קודם ר"ה (הובא בראש ס' דברי שלום להרא"ש מורחב). – כנראה ע"ד
ארבעים יום קודם יצירת הולד (סוטה ב, א).

דמזלי. . . י"ד: ראה יל"ש ירמ"י בראשו ובתחלתו (רמז נטר). הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך כרך א
ע' שעד. כרך ב ע' אצו ואילך. ד"ה בונה ירושלים התרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' רעא).

ארי. . . י"ד: עמוס ג, ח.

ארי שאג: וידוע הרת"ת דארי"י אלו ר"ה ז"הכ"פ הו"ר (של"ה ריש מס' ר"ה (ריג, א). שם תושב"כ
פ' שופטים (שעת, ב). הובא ונתבאר באוה"ת נ"ך כרך א ע' שעד. שם ע' תסז. כרך ב' ע' אצו. אוה"ת ר"ה
ע' איתכב. סה"מ תרפ"ט ע' 31, עבודת התשובה, דבתשובה נגאליו (סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' תשובה
פ"ז ה"ה). וארי יבנה אריאל (יל"ש שם). ובלק"ת ריש פרשתנו: וגם ימים נוראים נקראים ע"ש ארי כי
ארי אותיות יראה (מגלה עמוקות אופן קג. קה"י ערך ארי וערך יראה). וראה אוה"ת נ"ך כרך ב שם.

ביום. . . העמק: ל' ההזמנה השלוחה להשלוחים שי' – ובמילא חל על זה אריכות הביאור
בתורת ה'ה"מ (לקרא סרי"ג – נב, א) ש"כ המקריות שיקרה לאדם. . . זהו כמשל מי שרואה במראה
שרואה כנגדו פרצופו וכו" – בכל ח"בה.

כי. . . והישר: פ' ראה יב, כח. וראה ספרי ופרש"י עה"פ.

בהמשך ובסמיכות: כי יום ההילולא חל בשנה זו בתוך שלשת הימים שלפני השבת (ראה פסחים
קו, סע"א. רמב"ם הל' שבת פכ"ט הי"ד. שו"ע אדה"ז אר"ת הל' שבת סרצ"ט ס"ח. ועוד). והכינוס מתקיים
תיכף למחרת שבת קודש.

מנחם-אב – יום ההילולא של הרה"ג והרה"ח המקובל מוהר"ר לוי יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אביו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א, „בישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש, מגדל העמק“,

כינוס אשר קבעו הנושא שלו „הגיע זמן גאולתכם“.

ויהי רצון שיהא בהצלחה רבה בכל –

והרי הודיעה תורתנו אמת בקשר לאבוהן דכל שלוחים, שהוא „משה רבנו“, שליח השם למסור תורתו ומצוותיו: לכה ואשלחך גוי ואנכי אהי' גוי והוריתי אתכם את אשר תעשו, ו

ובפרט שבמשך כל השנה שעברה, ששנה כוללת כל שינויים האפשריים, בטח פעלו בהתאם להחלטות כל הכינוסים הקודמים.

ובאופן דכינוס – דיש בזה זכות ותוקף דרבים, ויתירה מזה – דציבור, שהרי בודאי יתאחדו כולם למציאות (חדשה) אחת בלב אחד ע"י אהבת ישראל ועד לאחדות ישראל,

הגיע זמן גאולתכם: ילקוט שמעוני עה"פ (ישעי' ס, א) קומי אורי כי בא אורך (רמז תצט). בהצלחה: ראה אוה"ת וישב רעת, א"ב (עה"פ ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח). לקוטי לוי"צ אגרות קודש ע' ל ואילך. תורת לוי יצחק ע' שלו. לקו"ש חכ"ה ע' 213. לכה... חנשו: שמות ג, י. שם ד, טו.

כל השנה... שינויים האפשריים: ראה ביאורי מעלת אתרוג שדר באילנו כו' (סוכה לה, א) – סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסא, ג ואילך. שם רסד, סע"ד ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ז. סה"מ מלוט ח"א ע' תמב. וש"נ.

ובאופן דכינוס: מתורת הבעש"ט בתכלית פגישת שני אנשים (כש"ט – הוצאת קה"ת – הוספות ס"י קכו) מובן גודל הענין דפגישה בכינוס דרוב עם.

זכות ותוקף דרבים... דציבור: ראה ברכות ת, רע"א. שו"ע אדה"ז או"ח הל' תפלה ס"צ ס"י – בנוגע לתפלה. אבות פ"ג מ"ז: הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"י – בנוגע לתורה. וראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי (שער התשובה ח"א – שער התפלה) פ"ב (נו, ג"ד). ד"ה עשרה שיושבים תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמח ואילך). ד"ה זה תשמ"ב (סה"מ מלוט ח"ד ע' שו ואילך. שם ע' שכא ואילך. וש"נ). וראה קונטרס החלצו, תרנ"ט פ"י. וראה גם שם פ"ז (סה"מ תרנ"ט ע' סא. שם ע' נט).

דציבור... למציאות (חדשה): ראה צפע"נ – כללי התורה והמצוה ערך ציבור.

דציבור: דעיקרו בארצנו הקדושה, משא"כ בחו"ל „דלית נשיא עמן“ – ירושלמי תענית רפ"ב. הובא במגילת או"ח הל' תענית סתקע"ה סק"י (ובמ"מ לרמב"ם תעניות ספ"ג מהרמב"ן – משא"כ לרש"י פסחים נד, ב. תוד"ה אין – תענית יא, ב. מאירי שם. הגר"א לאר"ח שם סתקע"ז ס"ד. ואכ"מ).

יתאחדו... בלב אחד: כלשון המכילתא עה"פ (יתרו יט, ב) ויחן שם ישראל. פירש"י שם. וראה תו"א ס"פ נח. מאמרי אדה"ז – ענינים ע' פו ואילך (ועם הגהות – באוה"ת נח כרך ג' תרלב, ב ואילך). תו"ח נח ד"ה ויהי כל הארץ שפה אחת פמ"ב (עד, א) ואילך. ועוד.

אהבת ישראל: שהוא כלל גדול בתורה (תורת כהנים (הובא בפרש"י) עה"פ (קדושים יט, יח) ואהבת לרעך כמוך. ויתירה מזה – כל התורה כולה (שבת לא, א). וראה תניא פרק לב. ספר המצוות להצ"צ מצות אהבת ישראל. קונטרס אהבת ישראל. ועוד.

ובתור שלוחים של אחד, כ"ק מר"ח אדמו"ר, נשיא דורינו, שהנשיא הוא הכל –

הי"ב – המזכיר ומעורר וממשיך השפעת כל אחד עשר כינוסים שקדמוהו והי' בהם גם הכנה, הכנה רבתי לכינוס זה.

ביום הראשון – הנקרא בתורה אור, ובתורה עצמה ב"פתח דבריק יאיר", יום אחד, שלא הי' בעולם אלא אחד, ונמשך ככל הימים שלאחרי זה ע"י אשר "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו",

לס' "כי תעשה הטוב והישר" – ציווי נתינת כח וגם הבטחה בזה, למלאות כוונת ומטרת השליחות, לפעול בכא"א מבני, שיהיו, בלשון רבותינו, "נרות להאיר", להאיר נר מצוה ותורה אור, כולל ובמיוחד – הפצת מאור שבתורה, פנימיות התורה,

בישיבת תומכי תמימים – ע"פ מה שנאמר, "תמים תהי' עם הוי' אלקיך".

ליובאוויטש – ע"ש ענין האהבה ("ליוכא" – כשפת המדינה ההיא), היינו שהעבודה דהפצת התורה והיהדות חדורה באהבת ישראל ואחדות ישראל,

שהנשיא הוא הכל: פרש"י עה"פ חוקת כא, כא (מתנחומא חוקת כג). וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ז: לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל. וראה לקו"ש ח"ט ע' 165 ואילך.

הי"ב: מעורר ומזכיר וממשיך זכות שנים עשר שבטי י"ד.

הנקרא בתורה . . יום אחד . . אלא אחד: בראשית א, ה. פרש"י עה"פ (כשם ב"ר – פ"ג, ח).

חורה אור: משלי ו, כג.

פתח דבריק יאיר: תהלים קיט, קל. וראה ב"ר רפ"ג. פרש"י עה"פ.

אתה . . מלבדו: ואתחנן ד, לה.

ציווי נתינת כח: כי הרי אינו מבקש אלא לפי כחן – במדבר פ"ב, ג.

ציווי . . וגם הבטחה: דכל הציוויים שבתורה הם לשון עתיד (הבטחה) – ראה תו"א ס"פ תשא (פר, ג): אר"ת להה"מ הוספות סי' יב (וש"נ): סה"מ תרכ"ו ע' קיב ואילך (בהוצאת קה"ת, תשמ"ט ע' צד ואילך): תרלי" ע' קמ ואילך: שם ס"ע קמח ואילך – בנוגע ל"ואהבת". ובלקו"ת במדבר יג, ג: כי העתיד והציווי שניהם משמשי בלשון אחד.

נרות להאיר: ראה אר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) סוף פרשתנו. וראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך.

ועוד.

נר . . אור: משלי שם. וראה ל"ת להאריז"ל עה"פ. אה"ת נ"ך עה"פ (ס"ע תקסח ואילך). וש"נ.

מאור שבתורה, פנימיות התורה: ראה קרבן העדה לירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. יפה ענף לפתיחתא דאיכ"ר ב. אה"ת תצוה ע' אינ"ה. סה"מ תרמ"ז ע' פז"פ. המשך תער"ב ח"ג ע' אישכב. סה"מ עטר"ת ע' רנ. תרפ"ט ע' 176.

תומכי תמימים . . תמים תהי': ראה שיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שמח"ת תרנ"ט בשעת הקפות – בקשר לקריאת שם הישיבה "תומכי תמימים" – נעתקה במכתבי כ"ק מר"ח אדמו"ר (אגרות קודש ח"י ע' ד. שם ע' שסח).

תמים . . אלקיך: שופטים יח, יג. וראה לקו"ת נציבים מה, ג.

"ליוכא" . . ההיא: ראה ספר הזכרונות ח"א ס"ע 17. וראה גם שם ריש ע' 342.

מגדל העמק — ומזכיר ומעורר וממשיך מתואר כנסת ישראל ועם ישראל (מגדל דוד, שושנת העמקים) ועי"ז בכל אחד ואחת מהם שיהי' כמגדל גו' צווארך.

ויהי"ר שיקיימו שליחותם בשלימות המתאימה לפעולות הבאות לאחר החרוטות הכוללות ומוסיפות (כהציווי להעלות בקודש) על ההחלטות הקודמות, וכציווי יום הכינוס — יום ראשון, יום אחד, שאין בעולם אלא רשות יחידו של עולם.

ובודאי תבואנה ברכות ה' לכא"א ובני ביתו שיחיו לאורך ימים ושנים טובות — בשלימותם, שהרי כא"א פועל בכל עניני התורה ומצוותי, בכח ויכולת הכינוס והציבור, עשרה (ויותר) מישראל, מלכתחילה אריבער, וכמתאים לשנה שסימנה הי' חהא שנת נפלאות אראנו.

ותקויים בכל אחד מהמשתתפים בהכינוס שיחיו, בתוככי כלל ישראל, תפילת וברכת משה רבינו (שהיא גם נתינת-כח) בסיום וחזרת מזורז צדי"ק שבתהלים: ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו — יהי רצון שחשרה שכינה במעשה ידיכם,

ובמהרה בימינו ממש, ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות חוצה — נזכה אשר ומעשה ידינו כוננהו — בבית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקינו, תיכף ומיד ממש, ובלשון הרמב"ם: מיד הן נגאלין.

בברכת הצלחה בכל הנ"ל

/מקום החתימה/

מגדל . . העמקים: ראה מפרשים לשה"ש ד, ד. שם ב, א.

צווארך: וצוואר מחבר הראש עם כל הגוף כולו (וראה לקו"ש ח"י ע' 146. וש"נ).

להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. זח"ג קסב, ריש ע"ב. וראה לקו"ש ח"י ע' 250 הערה ד"ה זה. מלכתחילה אריבער: פתגם הידוע דאדמו"ר מהר"ש — הובא באגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ

ח"א מכתב שמ (ע' תריז).

הי' תהא שנת נפלאות אראנו: ראה בארוכה מכתבים כלליים לתג הפסח שנה זו (סה"ש תנשא

ח"ב ע' 883 ואילך).

יהי רצון . . במעשה ידיכם: פרש"י עה"פ פקודי לט, מג. וראה גם פרש"י שמיני ט, כג. פרש"י עה"פ תהלים כאן. וראה כשי"ט (הוצאת קה"ת) סשי"ט.

ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות חוצה: כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט — ראה אגה"ק הידועה דהבעש"ט — נדפסה גם בריש ספר כתר שם טוב. ובכ"מ.

ומעשה ידינו כוננהו — בבית המקדש השלישי: מדרש תהלים עה"פ.

גאולה האמיתית והשלימה: שאין אחרי גלות — מכילתא עה"פ בשלח טו, א (הובאה בתוד"ה ה"ג

ונאמר — פסחים קטז, ב). יל"ש ישעי' רמז תצט.

ובלשון הרמב"ם: הלי תשובה פ"ז ה"ה.

הצלחה בכל הנ"ל: השצלחה אמיתית דהפרט מוסיפה בכל הפרטים ופשיטא דמוסיפה בהכלל.

זה מזמן קבלתי מכתבה, ומטעמים מובנים הי' קשה לענות עליו, שהרי קשה למצוא האותיות המתאימות והענינים המתאימים. אבל למחרת היארציט של אאמור ז"ל ובקשר עם המחשבות דיום היא"צ, הרי הזמן והרגש מוכשרים יותר למענה על מכתבה ולהביע אי-איו מחשבות בהמשך ליום אתמול, ומהן:

בודאי אשר ה' הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להטיב, שלכן בודאי ובודאי שבכל דבר ענין ומאורע – ישנו טוב, ולא רק בנוגע לחיי עולם הבא, אלא גם בעולמנו זה, אשר בו ניתנה התורה ומצותי, ואדרבה עיקר ענינה הוא בעולם הזה, וכמו שנאמר לא בשמים היא.

נקודה נוספת, שהיא אחת מהוראות היסודיות של חיי עם ישראל, הן של הכלל, והן של הפרט, היא אשר המעשה הוא העיקר. והרי בכל דבר נמצא העיקר.

על פי האמור מובן שגם במאורע מסוג זה שארע לה, היינו אשר נשמת אדם קרוב, וקרוב ביותר וכו', עלתה השמימה, בודאי אשר למרות רגש האבדה וכולי וכולי יש לחפש את הטוב גם בהאמור, ולתרגמו בשטח המעשי בחיים מעשיים ועד לחיי יום-יום.

אחת הנקודות בזה, אשר כיון שהמדובר הוא בעלית נשמת אדם קרוב השמימה, הרי על הקרובים אליו להמשיך בפעולות בהן הי' עוסק הנפטר בחיי חיותו בעולם זה, וכאמור – במעשה בפועל: נוסף על חלקו של כל אחד ואחת להיות פעיל ואקטיבי בעולם הזה ככל יכלתו לצאת ידי חובת עצמו.

ומאחר שעל פי ההשגחה העליונה הוטל על החי עלי אדמות תפקיד נוסף ופעילות נוספת, בודאי אשר מקודם לכן ניתנו לו הכוחות הדרושים למלא התפקיד ככל הדרוש. וככל תפקיד המוטל על ידי ההשגחה העליונה, הרי צריך הדבר להיעשות במרץ ובחיות, וכל מחשבה או ענין המבלבלים או גורעים בזה, צריך לגרשם בשתי ידיים, שהרי מבלבלים הם גם את החי ולהבדיל בין החיים וכו' גם את נשמת הנפטר, שפעילות האמורה גורמת לה נחת רוח ועלי, שהרי בהמצאה בעולם האמת יודעת היא האמת אשר פעילות זו קשורה ונעשית לזכותה וכאילו בתור שליחות.

מהאמור מובן אשר אין כל מקום למסקנה אודות בדידות וכולי, שהרי אדרבה – דוקא מאורע כהאמור צריך להביא לפעילות בתוך בני אדם ובמרץ מוגבר ובהקף מוגדל. וכמדובר בכמה מקומות, וגם שכל הפשוט מבין זה – בלי ספק, אשר אין כל מקום לומר שמחלת הגוף איזו שתהי' פוגעת בנשמה, בחיות שלה או בנצחיות שלה. זאת אומרת אשר השינוי הוא רק בקישור הגשמה בגוף קישור המביא גם להגבלות מסוימות בנשמה, וכשמתבטל הקשר – מתבטלות גם ההגבלות. ופעילות באיזה מקום שיהי' נודעת תיכף ומיד לנשמה, שהרי עתה אינה מוגבלת במקום ובזמן ובכלי הראי' וכלי השמיעה וכולי.

ואסיים באיחולי אשר תסדר חיי' באופן שתוכל לנצל הכשרונות אשר חוננה בהם ולתועלת הרבים, נוסף על תועלת היחיד או יחידים, ומתוך מרץ וחיות, וה' יברכה באורך ימים ושנים טובות ובהסתדרות טובה בטוב הנראה והנגלה בכל הפרטים.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור ובקרוב,

נ.ב. בודאי שיענין אותי כל פרט באופן הסתדרותה מכאן ולהבא, כולל וגם זה עיקר — בנוגע למצב הכספי, ובודאי תכתוב על דבר כל זה דברים כמו שהם, מיוסד על הקורבה המשפחתית וכולי, ובפרט שרק אחדים נשארו משרידי משפחתנו בדורנו.

(ממכתב כ"א מנחם אב תש"ל)

ראה

. . . באם אין חשש כלל וכלל – שע"ז יבוא מי מהשומעים לעבור על הלאו דאל תפנו גו' (יד הל' ע"ז ב, ב: שלא לקרות כו' כלל! ושם ב, ג שיש בזה – קרוב לודאי – עוד לאו דלא תתורו גו')

ולהשתתף בדיאלוגן וכו' וכיו"ב. באם יש איזה חשש – למה להבנס לכ"ז ובפרט בענין שאפילו אביזריהו כו' ובתקופתנו וכו'.

(ממכתב ג' דחנוכה תש"ל)

(* ראה פרשתנו יב, ל. רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב הנסמן בפנים המכתב. המו"ל.
 (** מענה לשאלה – אם להסכים לדרוש אודות אותו האיש ע"פ הגמרא. המו"ל.)

. . . לשאלתו אודות ההשתתפות בויכוח או בחילופי דברים בנוגע לנצרות וכולי, הנה בהביא בחשבון בלבול המוחות ושטוש המבהיל של כל הערכים בתקופתנו זו, דעתי בשלילה מוחלטת. ונימוקי עמי, שאפילו את"ל שהשתתפות בפגישה זו אין בה חשש כלל מאיזה צד וענין שיהי', הרי בכל כגון דא אין נוגע כל כך כוונת המשתתפים בהפגישה, ועל אכ"כ שאין נוגע כוונת המרצה, כי אם תגובת הציבור, כולל לא רק הנוכחים בהפגישה, כי אם הציבור שישמע אודות הפגישה, תגובה מיידית, וכפי שראו בפועל גם בארה"ב, וסדנא דארעא חד הוא, שכדאי ונכון לסדר פגישות כאלו, ובל' דניאל יתבררו ויתלבנו ויצרפו הדברים גו' (מבלי לשים לב כלל וכלל להמשך הכתוב והרשעו רשעים ולא יבינו כל רשעים והמשכילים יבינו, וד"ל). ותוצאה מיידית מזה יהי' שכל אר"א יחשוב שראוי הוא לאותה איצטלא להתבונן בענינים כאלה ולדון בהם וגם להחליט, הרי פתח פתוח הוא, ולא רק פתח אלא פירצה גדולה, פירצה תרתי משמע. אשר נוסף על העוסק בענינים אלה שהוא עובר על לאו מפורש מן התורה (רמב"ם הל' ע"ז, פ"ב, ה"ב), הרי כפי שראיתי ונוכחתי עסק זה בספרים ובהענינים וכו' מביאה בלבול הדיעות, ועד שמתוך העדר הידיעה באים לדיעות כוזבות ונפסדות ועד לדיעות של היפך האמונה, ולא חלה ולא מרגיש שלא רק שסר מן הדרך, אלא וסרתם וגו'.

הכתוב לעיל בתקפו הוא אפילו באם היתה תועלת מפגישות וויכוחים אלו, על אכ"כ שעד עתה לא ראיתי ולא מצאתי אף אחד או אחת שנתקרב ע"ז יותר לעניני יהדות תורתנו ומצותי, ועיי"ש ברמב"ם ה"ג.

בודאי לדכוותי למותר להדגיש, אשר כיון שהמדובר הוא בנוגע לענין

דאורייתא, ומג' דברים דיהרג ואל יעבור וכו', אפילו באם רק הי' אבזרייהו וספק וכו' הרי זה לחומרא, על אכ"כ שראו במוחש מתוצאות הפגישות שעברו ויצאו מגדר ספק.

להקל על כת"ר העדר ההשתתפות בהאמור, להוי ידוע, ובודאי גם בלאו הכי ידוע, שלמרות כל ההצהרות שאין כוונת הפגישות להסתה וכולי, המציאות היא דוקא להיפך, אשר רובם של המארגנים פגישות אלו אין מטרתם למצוא האמת, כ"א כוונות צדדיות ולפעמים גם הפכיות לאמת, אלא שאין לדבר ולהאריך בנקודה שאינה במעלתן של ישראל.

המורם מכל האמור, שבאם רק ביכלתו למנוע גם אחרים מהשתתפות בפגישות אלו, ופשיטא בנוגע לעצמו, מה טוב לבטל פגישות האמורות בכלל, ותבוא עליו ברכה וזכות הרבים תלוי בו. וכנ"ל זהו ענין הנוגע בעקרי האמונה.

מהנ"ל מובן ג"כ יחסי בנוגע להשתתפות במכתבי-עתים וירחונים שמטרתן פגישות כהנ"ל.

ולקושייא הידועה, מה יעשו נבוכי דורנו באם ישמעו רק טענות עובדי ע"ז ולא יישמע קולם של שלומי אמוני ישראל, המענה הוא פשוט: לזה אין צורך בויכוחים ופגישות, ובפרט פגישות עם כאלו שספק אם מותר על פי דין תורתנו להסתכל בפניהם: כי אם לערוך הרצאות, או בסגנון שלומי אמוני ישראל לדבר בעקרי אמונתנו יסודותי' ופרטי' ולבארם באר היטב ובתוקף המתאים לתורתנו, שהיא תורת אמת ותורת חיים, שלא ליבוש מפני המלעיגים (עיין טור וש"ע א"ח ריש סי' א'), ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים פעולתם, אלא שלא יכלבלו את השומע בהקדמות בלתי נכונות אפילו על מנת להפריכו.

ויהי רצון שינצל כשרונותיו וידיעותיו וכולי באופן הטוב האמתי, טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד, חדור אור וחיות חסידותיים, שנק' עץ החיים שאין שם תערובת רע ח"ו (עיין אגה"ק סי' כו), ניצול כחותיו במילואם ומתוך שמחה וטוב לב.

(ממכתב כ"ז אדר א' תש"ז)

. . . נוסף על עצם השמחה דענין השידוך והמעלות שכותבים, שמחתי להודוע, וכאן ההזדמנות להביע גודל הקורת רוח שלי, על נדבתם הממשית בסך של £5000 בקשר לפעולות. ובודאי יודעים אשר אף שבכלל אין לנסות את ה', ואדרכה, תמים תהי' עם ה' אלקיך, יצאה מצוות הצדקה שנאמר עלי' ובחנוני נא בזאת וגו' (מלאכי ג, י. וראה ג"כ שו"ע י"ד סי' רמ"ז בסופו). ולזאת שמחתי שההתנדבות

הביאה תיכף בחינה טובה, ברכה הכי גדולה להורים לראות בנם הבכור שי' מתחיל בהסתדרות בחיי משפחה כראוי וכיאות.

כנ"ל בעד מצוה לא שייך שבו"ד יאמר תודה, בפרט מצוה כצדקה שהיא טוב לשמים וטוב לבריות. אבל יש מקום להביע גודל הקורת רוח שגרמו לי וגם בעד ההקלה במדה חשובה בעול התקציב של ליוב' בפעולות השונות על ידי תרומתם האמורה שהיתה דבר בעתו ביותר . . .

(ממכתב ט' תמוז תשל"א)

. . . כיון שנוגע לפי' מחז"ל (שהביא מר בשמי) יוצא הנני מגדרי (שלא להגיב, או להוסיף דיוק בהמופיע בשמי במכ"ע – כי אין לדבר סוף) – ואבאר יותר את הנלפענ"ד במחז"ל (עירובין פו, א) „רבי מכבד עשירים” שרבים עמלו בפירושו:

מוכרח בסוגיא שם שכוונת מחז"ל לעשירים כפשוטם, והתירוץ להתמי' בזה – ג"כ נרמז בהמשך הסוגיא שם: דוקא רבי בהיותו בעצמו עשיר מופלג – ידע מנסיונו דיבוי הנסיונות המתעוררים ע"י עשירות. ביחד עם זה האמין באמונה שלימה שהקב"ה (עצם הטוב) אין כוונתו כלל להכשיל את האדם ואינו מבקש אלא לפי כחו. ז.א. שאדם העשיר שפגע בו – יש לו „כח” נפשי עצום כ"כ שביכולתו לעמוד בכל הנסיונות האמורים ואדרבא להשתמש בעשרו אך ורק בכדי אשר „ישב עולם לפני אלקים” (כהסיום בסוגיא שם). ואיש בעל כח נעלה כזה – בודאי ראוי לכבדו [ומזה עלינו ללמוד לעשיר באיזה שטח ומובן שתהי' – בנוגע ל„כח” שלו ובמילא גם בנוגע לאחריות שלו].

ע"פ הנ"ל יש להוסיף ביאור בזה שדוקא שלמה ביקש (משלי ל, ח) „ראש ועושר אל תתן ליי”,

כי נתנסה בשניהם (ובשניהם – בהפלגה) ואין חכם כבעל הנסיון.

(ממכתב ט' אלול תשל"א)

קבלתי מכתבו, אשר בו כותב איד שלמד בפולין בישיבת תומכי תמימים

ואח"כ בא לאה"ק ת"ו, ומתאר אופן פרנסתו עתה, אשר חושב הוא כי הכל הוא בהשגחה פרטית ובמילא מחכה שיתעורר לו רצון עז לאיזה ענין שיהי' ואז מתעסק בו, וכל זמן שאין לו רצון עז ותשוקה עצומה עושה פרנסתו בדרך מהיכא תיתי. ושואל אם זו הדרך.

הנה לדעתי אין זו הדרך כלל וכלל, כי וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה כתיב, שצריך להתעסק בענין של פרנסה, ואף שצריך להיות בזה בלי חמימות ובלי לב ולב, כי סוף סוף הכל תלוי בברכת הוי', אבל בכ"ז צריך להיות התעסקות ממש ולא בדרך מהיכא תיתי בלבד.

יודוע מארז"ל (ברכות לה, ב) שצ"ל הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ואז הוי' נותן ברכתו ואספת דגנך תירושך ויצהרך. והרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם.

מובן שלכל אר"א צריך להיות קביעות עתים בתורה, ולאנ"ש והתמימים הן בתורת הנגלה והן בתורת חסידות חב"ד, אבל בכל אופן צריך להיות ג"כ עסק בענין של פרנסה.

בטח האריכות בזה אך למותר, כיון שמבואר הענין בכמה וכמה ספרים, ומהם בהל' ת"ת לאדמו"ר הזקן. והשי"ת יתן לו ברכתו אשר בעסק מעט יקבל ברכה מרובה.

(ממכתב ט"ז אלול ת"ש"א)

במענה למכתבה מיום 29/4, בו כותבת ראשי פרקים מאשר עבר עלי' ואשר דברה עם רב, ואמר לה דעת תורה בהאמור.

ומובן שעל כל אחד ואחת מבני ישראל לעשות כהוראת רב בעדתו, שהרי הוא המבטא דעת תורה תורתו הקדושה תורת חיים וזהו הדרך לקבלת ברכת השם בהמצטרך לאדם ולביתו בכל הפרטים.

לכתבה אשר נמצאת בספק כו', לפלא הדבר שהרי בודאי יודעת אשר אחד מיסודי תורתנו הוא ענין הבטחון בהשם ית' והשגחתו הפרטית על כל אחד ואחת, שלכן על האדם להיות במנוחת הנפש, כיון שהשם ית' משגיח עליו, אלא שהורה לנו השם ית' בתורתו הקדושה שעל האדם לעשות את התלוי בו גם בדרך הטבע, ואז מקום לקיום מה שנאמר וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, ולכן עלי' למלאת הוראת הרופא ששואלת בעצתו, ולהתחזק עוד יותר בבטחון האמור והשם יתברך יצליחה.

מזכירה במכתבה שביקרה אצל הרב . . . שי' ודברה אתו בעניני', ומובן שיכולה להראות להרב מכתבי זה, ויבארה יותר בפרטיות, אם מה שהוא אינו ברור כל כך לדעתה.

בברכת לבריאיות (והרי נמצאים אנו בסיום וחזותם חדש ניסן, חדש המוצלח לבני ישראל בעיניהם) ולבשורות טובות.

(ממכתב סוף חודש ניסן)

. . . לכתבו ע"ד קמיע כו' – אין זה מהנוהג אצלנו. והתחזקות בבטחון בהשי"ת הרופא כל בשר ומפליא לעשות – מהסגולות הכי טובות.

(ממכתב כ"ד מ"ח תשכ"ח)

. . . לכתבו ע"ד בטחון – מוכן שאין הענין יוצא מידי פשוטו וכדמוכח בכ"מ בתושב"כ ובתושבע"פ. ועיין חוה"ל ש' הבטחון. ביאורו"ז (לאדהאמ"צ ולהצ"צ – הר"ל זה עתה) ר"פ וארא.

(ממכתב כ' מ"ח תשכ"ט)

. . . להזכרתו (של כותב המכ' שי') ע"ד יאוש וכו' – לפלא שאינו יודע שנסיון להפיל למח' האדם רגש של יאוש וכיו"ב – ה"ז מתכססיו הכי מובהקים של יצה"ר למנוע את האדם ממילוי חובתו: כי מה יש לתבוע ולמה ישתדל? והרי כבר הכריז (לאחרים וגם לעצמו) שמיואש הוא, ר"ל. ראי' מוחשית שמקור הנ"ל בא מהיצה"ר – כי אין היאוש ממעט כלל בתאוות גשמיים.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א)

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ראש חדש אייר, אין וועלכען איר שרייבט ראשי פרקים פון אייער לעבען און אייער געזונט צושטאנד איצטער.

איך וויל האפען אז ס'איז איבעריג צו אונטערשטרייכען, אז איינע פון די יסודות פון אונזער אמונה הטהורה און אונזער תורה, וועלכע ווערט אנגערופען, תורת חיים, געמיינט א תורה וועלכע ווייזט ווי צו לעבען אין דעם טאג טעגליכען לעבען, אין אלע איינצעלהייטען, איז דאס שטארקער בטחון בהשם יתברך, און ווי

ערקלערט אין מערערע ערטער אין אונזערע הייליקע ספרים, אז די השגחה איז אויף יעדערן באזונדער און אין אלע איינצעלייטען וואס ער נויטיגט זיך, און די וועג און די כלים אויף צו באקומען די ברכה פון השם יתברך איז דאס די אמונה און אויפפירונג ווי אויבען געזאגט לויט די אנווייזונגען פון תורתנו הק' תורת חיים, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

און וואס אלץ שטארקער און טיפער ס'איז דער בטחון, אלץ מער און פריער קומט די ברכה.

מ'פרעגט אין אלגעמיין און בפרט אין מערערע זאכען, וואס דער מענטשלעכער שכל-פארשטאנד קען זיי ניט באגרייפן, פארוואס האט דאס געשעהן אין דעם וועג און ניט אנדערש אבער דאס טאר ח"ו ניט אנרירען דעם פארבונד מיט השם יתברך און דעם בטחון אין עם = ברוך הוא =

לויטן סגנון פון אייער בריף, זייט איר זיכער פארבונדען מיט א שול און מיט רבנים, וכו' וועלען זיי אייך זיכער ערקלערן און באקענען הנ"ל מיט מער איינצעל-הייטען, אבער דער עיקר איז די אמונה און די החלטה, אז וויבאלד השם יתברך איז דער עצם הטוב וועט סוף סוף קומען דאס גוטע און וועט קענען אנזאגען גוטע בשורות.

מ'האט געדארפט בודק זיין (אפטשעקיין) אייערע תפילין און יעדער וואכען טאג פארן אנטאן תפילין צו געבן א פאר סענט אויף צדקה.

(ממכתב י"ט אייר תשכ"ה)

ע"פ סיום המכ' — בודאי תעשה כנ"ל, והשי"ת יצליחה:

תלמוד עד שתדע התוכן (לאו דוקא התיבות) של מזמור 23 בתהלים (אין נפק"מ באיזה לשון תלמד). תאמר מזמור הנ"ל ביום הש"ק, ב', ה'. בל"נ. בבוקר דימות החול וכן לפהדה"נ בעשוי"ט — תפריש סענט אחדים לצדקה, בל"נ.

לא תשים לב כלל — מכאן ולהבא — באם מי שהוא מדבר אודותה וכיו"ב, וגם לא תשאלם עד"ז כלל, כי (כאמור במזמור הנ"ל) ה' עמדה, ואף טוב וחסד ירדפוה — ובמילא, אין שליטה עלי, ח"ו, ממי שהוא כלל.

באם הרופא המשפחתי יתן פילן הרגעה וכיו"ב, תמלא הוראותיו.

אזכירה עה"צ להנ"ל ולכוח"ט.

לבעלה ש"י — בדהתפורה"ז באם ל"נ ביב"ח האחרונים.

(ממכתב שנת תשכ"ח)

... ובטח למותר להדגיש על הכרח הנהגה בחיי היום יומים שתהא מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים וקיום מצותי' עליהם נאמר וחי בהם, שנוסף על העיקר שכן הוא ציווי הקב"ה, הרי זה גם הדרך לקבלת הברכה בהמצטרך להאדם.

נ.ב. לאחר התחלה בהנהגה האמורה בפועל – ואין לך דבר העומד בפני רצון אמת,

ישתדל להסתדר בפרנסה שייעצוהו ידידים מבינים.

ולא דוקא משהו „גדול ויוצא מן הכלל“, ואפשר להעשות גדול וחשוב באמת – בכל ענין והתעסקות.

ואפשר ח"ו להיות קטן באמת, אפילו בהתעסקות רעשנית, כנראה במוחש.

(ממכתב עשק"מ תמוז תשמ"ו)

כא"א (אפילו צדיק גמור כל ימיו) מתפלל בכל יום „אל תביאני לידי נסיון“ – באם יחזרו לארצה"ב – תומ"י יתחילו הויכוחים (ובמילא הנסיונות) בענין הדתיות שלהם שתהי' ניכרת בחיי יום יום – שנוהגים באופן שונה מההורים שי' בכו"כ פרטים בכל יום (אכילה וכו') ובפרט בש"ק וכו'.

ואין לדרוש מהורים שלא יהי' איכפת להם מה שילדם אינו אוכל ביחד עמם ואומר הטעם שאסור לאכול זה. [משא"כ בביקור ההורים באה"ק – שבטלה שאלת האכילה וכיו"ב בטלה בעיית ההורים „מה יאמרו כל ידידיהם בראותם הפער בין האבות והבנים וכו' – ובפרט שהביקור ה"ז רק למשך שבועות אחדים, אבל חזרתם לארצה"ב ה"ז לזמן ארוך. ללמוד רפואה הרי אפשר גם באה"ק].

באם הנ"ל א"א יחזרו לארצה"ב – צריך למעט באפשרויות הנסיונות והויכוחים ככל האפשרי (ע"י שתהי' החתונה בהקדם, ידורו בפ"ע וכו' וכו').

(ממכתב תמוז תשל"א)

אלול

הנה יהי רצון שיוסיפו חיילים בכל הפעולות, ובאופן דמוסיף והולך כדרישת והכרח השעה, והרי הן הטוב האמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות ובטוב הנראה והנגלה, ז.א. פעולות למטה מעשרה טפחים. ובזה גם להמשיך עוד כמה לסביבתם בכלל, ובמספר העוסקים ומשתדלים כדבעי בפעולותיהן ביחוד. והרי גם זה דרישת והכרח השעה.

ויהי רצון שיהי' כל האמור בהצלחה גדולה, ובפרט שהרי נכנסנו בחדש אלול הוא חדש הרחמים, בו כאו"א אומר בכל יום ה' אורי וישעי' וגו'. ויהי רצון שבעגלא יידן נזכה לקיום הרמז דכתוב זה, ובלשון הבחיי (הובא מכ"ק אדמו"ר הצ"צ בפירושו על התהלים שם) שעל הבטחה דבנין בית השלישי וחזרת השכינה הוא שאמר דוד המלך ה' אורי וישעי.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

(ממכתב א' אלול תשי"ח)

בנועם נודעתי שאוחז הוא במנהג הטוב שנתייסד על פי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, והוא לסדר בכל שנה כתה של מתלמידים לאומנות הזביחה וכת"ר הוא העומד בראשם ומלמדם דיעה באומנות זו, ושגם בשנה זו נגש הוא היום למלאכתו זו בחפץ וברצון, ויהי רצון אשר עוד רבות כשנים יוכל להשפיע על הדור הצעיר בלימוד אומנות זו, אשר עפ"י הדין קשורה היא ביראת שמים ביותר, וכידוע אשר שו"ב הנה חזקת כשרות שלו צריכה להיות חזקה ביותר ועוד יותר מרב וכו'.

ועפ"י מרז"ל אשר אפילו ריש גרגותא משמיא קא ממני לי' ועאכו"כ בלימוד תורה והקשור בזה, אשר מינוי זה הוא משמיא הרי במילא נגלה זה גם בו את האוצר של יראת שמים בתוספת מרובה גם יותר ממה שהי' עד עתה.

מוסג"פ קטע מהתועדות דשבת מברכים אלול, אשר בו מבואר הענין והרמז דאל"ל הוא ר"ת אנה לידו ושמתי לך (שמות כא, יג), היינו הענין דערי מקלט.

והנה בערי מקלט ארז"ל (מכות יו"ד, ע"א) דיש ללמד תורה רק לתלמידים הגונים כי תלמיד שנתחייב גלות הרי מגלין רבו עמו. וכמבואר בהשיחה סעיף ו"י, אבל בנדון דידן הרי נכון לבי בטוח בה' אשר מכיון שהתלמידים הם תלמידי כ"ק מו"ח אדמו"ר ולומדים בישיבתו, במילא קאן ער גיין אויף ברייטע פלייצעס, ויה"ר שישבע רוב נחת מהם הן בלימוד האומנות דזביחה והן בהיראת שמים, ונזכה במהרה לביאת השוחט הגדול הוא הקב"ה אשר יבוא וישחוט את הצפוני, כמבואר בסוכה (גב, א) וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר יהי' זה בחסד וברחמים, בחסד מדתו של אברהם אבינו, וברחמים מדתו של יעקב ועפמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם (עיין תניא סוף פרק מ"ה) ובין שני אלו הרי במילא אין חשש מצד מדת הגבורה דיצחק אבינו. וכמבואר ג"כ בענין התקיעות בזהר, שזהו רמז ג"כ דיומא דין, שבר"ח אלול מתחילין לתקוע, ואז קם הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים . . .

(*) שם ע' 626. המו"ל.

(ממכתב א' אלול תשי"א)

... להקס"ד לנסוע ממחנו הט' – בודאי אין זה אלא בגדר קס"ד בעלמא, שהרי ראינו ורואים במוחש שבתקופתנו ובפרט ביבשת אמריקא (הצפונית וביתר שאת – הדרומית) – כל רב ומדריך רוחני המעתיק מקהלתו – ה"ז מפקיר (במובן רוחני ונפשי) כו"כ משפחות מקהלתו שהושפעו ממנו באופן ישר או עכ"פ בעקיפין (ע"י ששומעים משכן וכיו"ב, אודות פעולתו או דיבוריו וכיו"ב). וה"ז בדוגמת רב החובל של ספינה הנמצאת בלב ים זועף וגועש ונוטש אותה ובורח לנפשו וכשמוסר כליותיו מתעורר – מנסה להרגיע את עצמו באמתלא שאין בידו לעשות רבות, שיניח מי שהוא במקומו, שנפשו חשקה בתורה דוקא במק"א וכיו"ב! והמקובל בכל עמי הארץ ועאכ"כ שהוא הוראת תורתנו הק' שרב החובל הוא האחרון לעזיבת הספינה. וג"ז רואים במוחש שהידיעה שכן צ"ל – מעוררת כחות פנימים ונעלמים של רב החובל וככ"כ מקרים מציל את הספינה על כל הנמצאים בה ומביאם לחוף בטוח. והנמשל פשוט. ואת כת"ר הסליחה.

(ממכתב י"ד מ"ח תשי"ל)

... מאשר אני קבלת מכתבם מיום הבהיר ח"י אלול.

ומובן שגרמה לי שמחה רבה הידיעה שנתקבלו תלמידות חדשות במספר חשוב, ובודאי ישתדלו להגדיל מספר התלמידות כהנה וכהנה, וגודל חשיבות הענין אין צריך ביאור.

ויש עוד להוסיף בזה על פי משל הידוע של אדמו"ר הזקן בנוגע לחודש אלול, אשר על ידי שמקבלים עוד תלמידה ועוד תלמידה מתרבה מספר המקבלים פני המלך בשדה באופן נעלה ביותר. שהרי מובן שאף שנמצאים בשדה, כמה אופני קבלת פנים אפשריים וכו', ואצל מלך מלכי המלכים הקב"ה חשוב כל אחד ואחת חשיבה נעלית ביותר. ואשרי זכותם של כל המשתדלים בזה. ומזה מובן גם כן שכל השתדלות ויגיעה כדאיות הן.

בברכת הצלחה רבה בעבודתם הקדש חינוך על טהרת הקדש של בנות עם קדוש, ובפרט ובמיוחד בארץ הקדש ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה ...

(ממכתב כ"ה אלול תשכ"ט)

ג) בהנאמר שבריה"ע בכ"ה (באלול) ולא בזה – והרי זהו (כ"ה) רק רמז –

כ"כ בלקו"ת ד"ה שוש איש פ"ב.

(ממכתב כ"ט אדר"ש תשכ"ב)

שופטים

נבהלתי להשמועה לא טובה שמבכתבו: התערבות בעה"ב בפס"ד הרבנים
ובלחץ יתר ובאיום וכו' – שאפילו באם ה' המדובר בערקתא דמסאנא כפשוטו – לא
יעשה כזאת בישראל ובפרט בקהילא קדישא [ולהעיר שאפי' המוסמך לדון – באם הוא
בעה"ב אין מקומו בב"ד אפילו בתור צירוף. ראה סמ"ע חו"מ ס"ג סק"ג ובמשה"כ שם]
ומובן שהכניעה להלחץ – ה"ז חתירה ופגיעה ביסוד קיום הקהילה ואופי'.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א)

כיון שהמדובר בסכום שכותבו, כיון שמשפט בארצה"ב אפשר ציען עם זמן הכי
רב,

אפשר אריינשלעפען בו שאלות וחקו"ד שונות ומשונות,

אפשר למצוא מכ"ע שיפרסמו ידיעות שונות ומשונות ושקרים וכו' – הרי
באם יסכים העו"ד שלו

כדאי לחסל כ"ז בהקדם אלא לקבל כל באווארעניש האפשריות שבזה נגמר
כ"ז, סודיות האפשרית, להציע סכום פחות מהנ"ל (עכ"פ – \$1) להראות שאין
פוחדים כו'.

[חבל שבמכ' העו"ד שלו נזכר שמי (ללא כל הכרח ואפילו צורך איזה שיהי'),
ונותן אפשריות להתובע שלו „להסביר" כ"ז. וק"ל].

(ממכתב חשנ"ז)

. . . לשאלתו הלשאל עתידות אצל פ' וכו' – הרי נאמר תמים תהי' עם ה"א
– והובא בשו"ע חלק יורה דעה' להלכה והפ"י בלקו"ת נציבים (מה, ג) – הוא ע"פ
נשמתא דאורייתא (זח"ג" . .).

(ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א)

(*) סי' קעט. המו"ל.

(**) ראה שם קסו, רע"א: ועוד – נסמן בלקו"ת על אתר. המו"ל.

קבלתי מכתבו בקשת ברכה בקשר עם השנה החדשה. והשי"ת ימלא משאלות לבנו לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בודאי למותר להדגיש אשר ההנהגה היום-יומית על פי רצון הבורא, עם כי חובה היא גם על מנת שלא לקבל פרס, הרי זהו הצנור לקבלת ברכות השי"ת בכל המצטרך. ובעינינו טוב וקדושה הרי תמיד יש מקום להוספה, וכל המוסיף מוסיפים לו ולב"ב שי".

וכמדובר כמה פעמים ומבואר כן בתורתנו תורת חיים, השי"ת מזמין ליהודי מזמן לזמן בחייו הפרטיים ענינים והוראות שיכול ללמוד מהם בנוגע לרוחניות, בעבודת האדם לבוראו. והרי אלה שנמצאים בצבא רואים ומרגישים כדבר טבעי ופשוט שכשמקבלים פקודה ממפקד נאמן, לכל לראש מקיימים הפקודה, ואחר כך, כשיש זמן לזה, מתבוננים בטעם הפקודה וכו'. ואם אפילו לא מוצאים טעם, מבארים על יסוד המציאות שמפקד הצבא בודאי יודע יותר טוב מקצין בצבא ואין צריך לומר מחייל פשוט.

לאידך מובן גם כן, אשר לא לקיים הפקודה, או לדחות מילוי הפקודה עד שיבין אותה גם בשכלו הוא, אין זה רק ענין פרטי או ענין הנוגע לו ולקצינו, אלא נוגע לכל הפלוגה, ואם שעת חירום היא אפשר להיות שנוגע לכל הצבא, וכל המדינה וכו'.

ועוד נקודה בזה, שקיום הצו, עם כל חשיבות המעשה התלוי בזה, הרי לכל לראש החשוב הוא שתהי' משמעת החלטית, בלי כל דיחוי במילוי הפקודות תיכף ומיד, בלי דיחוי, ועל אחת כמה וכמה בלי סירוב.

ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה אלא שכמה פעמים ככה הוא בנוגע לציווי מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שנתן בתורתו לעמו ישראל, לכל אחד ואחת עד סוף כל הדורות, והודיע שאינו מבקש לפי כוחו הוא הבלתי מוגבל, אלא לפי כוח האדם המצווה: אלא שעל האדם לקיים באופן של "נעשה ונשמע" (נבין) שהוא יסוד קבלת התורה והמצוות במעמד הר סיני. וזאת לדעת שכל ישראל ערבים זה לזה. ועוד אמרו חכמינו ז"ל, והמורה הגדול הרמב"ם מביא זה כהלכה ברורה, שכשיהודי צריך לעשות מעשה, וכן בדיבור ומחשבה, צריך לחשוב שהוא שקול וכל העולם שקול, ועל ידי מעשה אחד שלו יכריע הן לעצמו והן בהנוגע לכל העולם כולו.

ובודאי למותר להוסיף ביאור בהאמור. ומוכן שהכוונה לו ולכל חבריו שליט"א הנמצאים בסביבתו, ויותר לכל בני ישראל באשר הם שם, אשר כולם נמצאים במצב של מלחמה רוחנית, וכלשון הכתוב כי אתם המעט מכל העמים, ואדרבה ביתר שאת, כי "נעשה ונשמע" ומסירת נפש בצבא גשמי בעיקר קשור בעיני הגוף וגשמיות, משא"כ "נעשה ונשמע" בנוגע לתורה ומצוות' הרי זה נוגע גם לעולם הזה וגם להעולם הבא.

במענה למכתבו . .

מובן ופשוט שאין צורך בהסברה מיוחדת בענין החיוב וההכרח החיוני לקיים מצוות השי"ת, כיון שהוא מושכל ראשון שקיום מצוות הכורא אינו ניתן לשיקול הדעת של נברא, בשר ודם, ובפרט שציווי הקב"ה היא גם בקשתו, מלווה הבטחה מפורשה, כפולה ומכופלת כמה פעמים בתורתו, תורת-חיים ותורת-אמת, שמילוי מצוותיו ממשיך ברכתיו, ובלשון הכתוב: אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם בעתם גוי' ואכלתם לחמכם לשובע, וישבתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ גוי' ואולץ אתכם קוממיות.

אף על פי כן, כיון שמטבע האדם, ובפרט מטבע בני עם חכם ונבון, שרוצה להבין גם בשכלו האנושי מדוע עליו להתנהג באופן מסוים, אבוא על כל פנים בנקודות אחדות שיש בהם כדי להניח את הדעת ולהקל מילוי רצון ה', מיוסד, כמדובר כמה פעמים, על הסדר והמשטר בצבא, כידוע לכל מי ששרת בצבא או יש לו ידיעה כלשהי בזה, והן:

א. יסוד כל צבא הוא ענין המשמעת, כלומר הציות לפקודות שמקבל איש הצבא מהמפקד שלו, אשר תיכף בקבלת הפקודה חייב למלא אותה במעשה בפועל ובזריזות, בין שהפקודה מתקבלת על דעתו או לא, ובלשון הידוע, בהקדמת „נעשה ל„ונשמע“ (שמיעה במובן הבנה). ורק אחר כך, בזמן הפנוי, אם יש לו שאלות בנוגע להפקודה או רוצה להבינה לכל השלכותי וכו', יכול להתבונן בדבר. אבל אינו רשאי לומר לכשאביננה אקיימנה, והרי גם השכל הפשוט מחייב שמקבל הפקודה יסמוך על דעת המפקד היודע כל פרטי המצב. ודעת לנבון נקל איך יהיו פני הצבא אם כל מקבל פקודה צבאית ידחה עשייתה עד לאחר החקירה ודרישה שלו.

ב. בשעה שאיש צבא מקבל פקודה ממי שלמעלה ממנו בצבא, לא בא בחשבון כלל וכלל איך ה' היחס שביניהם בשטחים אחרים, בחיים האזרחיים. ולדוגמא, מקבל הפקודה אפשר שיהי' בחיים האזרחיים מלומד גדול בחכמת התכונה, והמפקד אין לו כל ידיעה בתכונה, הרי זה לא משנה כלום בנוגע לקיום הפקודה. כיון שמדובר בעניני צבא שבהם המפקד הוא המומחה.

ג. בשעה שנמצאים בחזית, ואיש צבא יש לו תפקיד להגן על שטח קטן, אין כל מקום לטענה למי איכפת מה שהוא עושה ומה חשיבות בזה, שהרי כיון שהחייל אינו מכיר בטיב הענינים והפרטים הנוגעים לחזית, אפשר ולפעמים קרוב לודאי שבהתנהגותו הוא בד' אמות שלו תלוי בטחון כל הגזרה או אפילו דכל החזית.

ד. ונקודה זו גם היא עקרית ואולי מקומה בראש, והיא, שבצבא אין מקום לומר שכיון שהוא איש פרטי ובעל בחירה, מי יאמר לו מה יעשה, ואם רוצה לסרב, או לשנות איזה פרט מפרטי הפקודה, או אפילו לעשות היפך הפקודה, ולא עוד אלא שהוא מסכים לקבל עליו כל התוצאות מהנהגתו האמורה, הרי זה ענינו הפרטי. שהרי מובן שמצד העדר הידיעות בכל ההיקף, אפשר שמה שנראה לו כענין של מה

בכך, באמת נוגע לכל חבריו בצבא, ועד כדי פיקוח נפש, ועד לסכן כל המערכה וכו'.

והנמשל מובן. ובפרט שבפירוש קרא השי"ת לכל בני ישראל, אנשים נשים וטף, בשם "צבאות ה'", מגויסים בצבא ה', והוא ית' המפקד העליון ומצווה המצוות, ובפירוש אמר והדגיש שבשמירת מצוותיו תלוי לא רק ברכה הגשמית של ונתתי גשמיכם בעתם גו' אלא בזה תלוי גורלה של כל הארץ, ועד לשלום ובטחון גמור. הרי מובן שכל הנקודות האמורות (ועוד כהנה וכהנה) הן ביתר שאת וביתר עז, מכל שכן וקל וחומר.

(ממכתב ימי חודש אלול תש"מ)

בנועם מאשר אני מכתבו מד' תשרי, בצירוף סמל היחידה, ותודה לבבית על שימת לבו, ובמיוחד על הנח"ר שהסב לי בכתבו על דבר הפעולות ומבצעים של אנשי חב"ד בבסיס שלו והתרשמות החיילים וכו'. וזה מחזק תקותי שגם להבא ימשיך בעזרתו להם, ועוד ביתר שאת, ולא רק כעוזר אלא – כשותף במשימה רבת-ערך זו להפצת הערכים הנצחיים של תורתנו, תורת חיים, הוראה בחיים, בקרב החיילים והגברת רגש ההזדהות שלהם כיהודים שומרי תורה ומצוה במעשה בפועל בחיי היום-יום.

והרי זה גם הדרך האמתית להחיש קיום היעוד המובטח לנו בתורתנו, תורת אמת, כפי שקוראים אנו בסיומה, בשמחת-תורה, והכל הולך אחר הסיום: "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב, אל ארץ דגן ותירוש, אף שמו יערפו טל, אשריך ישראל מי כמוך עם נושא בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותיך, ויכחשו אויביך לך ואתה על במותימו תדרוך" – בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו בקרוב בימינו ממש.

ובנקודת ימי סגולה אלה, הנני מביע בזה ברכתי, לו ולכל אשר לו, ועל ידו לכל חייליו, שיחיו, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד . . .

(ממכתב בין כסה לעשור תשמ"א)

. . . ובמיוחד אשר ה' אלקי צבאות ינחנו בתפקידו הכי אחראי, שבודאי כשנותנים למישהו תפקיד ניתנים הכוחות להוציא התפקיד לפועל על הצד הכי טוב, ומכל שכן תפקיד הנוגע לצבא ישראל וכלשון הכתוב „כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם” (דברים כ, ד), ואומר „כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והי' מחנך קדוש” (שם כג, טו), ועל אחת כמה וכמה בשעה של מתח וכולי, שרק יראת העונש ופעולות תגמול ביכולתה למנוע חבלנות וכו'.

והמברך את עמו ישראל בשלום ישים שלום טובה וברכה עלינו ועל כל ישראל בארצנו הק' ובכל מקום שהם . . .

(ממכתב ימי הסליחות תשכ"ח)

. . . וה' אלקי צבאות יברכו בהצלחה בתפקידו הכי אחראי בכלל, ובפרט בימים אלו, ובמו עינינו יראה, בסגנון הכתוב, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך והי' מחנך קדוש (דברים כג, טו) ומכאן שלב אחר שלב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (דברים כח, י), ולאחרי זה השלב ונתתי שלום בארץ גוי וחרב לא תעבור בארצכם (ויקרא כו, ו) – „אפילו חרב של שלום”, ובימיו ובימינו יקויים היעוד לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (ישעי' ב, ד) בגאולה האמתית והשלימה בבוא משיח צדקנו, אשר גם בזה יהי' עמנו ישראל אור לכל העמים, וכהקדמת המבואר שם – והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב (שם, שם ג') אשר ילכו באור ה' . . .

(ממכתב כ"ח אלול תשכ"ט)

אף על פי שאיני מכירך אישית, הנני לוקח לי הרשות לכתוב לך על יסוד ההכרות שלי עם אביך ואמך שיחיו בעת ביקורם בניו-יארק זה לא כבר, ובפרט בקשר עם זה שהגך הולך לצה"ל כפי שמסרו לי.

וקודם כל אאחל לך שתכנס לשלום ותחזור לשלום ושירותך בצה"ל יהי' גם כן בהצלחה ובשלום.

ויהי רצון שימים אלו יהיו הכנה לתקופה של שלום במדה כזו אשר, כלשון

חכמינו ז"ל, אפילו חרב של שלום לא תעבור בארץ וכל אחד יוכל להקדיש כל זמנו וכוחו ומרצו לענינים של שלום, ויקויים היעוד וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה (ישעי' ב:ד).

כיון שכבר לקחתי לי רשות לכתוב לך, ארשה לעצמי להוסיף עוד נקודה אשר קשורה היא בהאמור:

בודאי שמעת על דבר פניתי ובקשתי עוד לפני מלחמת ששת הימים, אשר כל אחד ואחד מבני ישראל יתחזק ויהדר בקיום מצות תפלין, ועל אחת כמה וכמה אלה אשר זכו וזדים הם בארץ ישראל, היא ארץ הקדש, ובמיוחד אלה אשר מגינים הם על הארץ ועל הדרים בה, בצה"ל בכלל ושומרי הגבולות וכו' בפרט,

והדגשתי אשר אף שאת המצוות צריך לקיים משום שהן מצוות הבורא, בורא האדם ובורא העולם, הרי בכל זאת יש לכמה מצוות סגולות מיוחדות, וסגולה מיוחדת למצוות תפלין שהיא מטילה אימה ומתישה כוחם של שונאי ישראל שלא יהיו להתגרות בנו מלחמה, ובלשון הכתוב: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (ופירשו חכמינו ז"ל שהכוונה היא לתפלין) ויראו ממך.

יותר מזה, אשר גם כאשר המצב מתדרדר עד כדי מלחמה בפועל, אז גם כן באה מצוות תפלין שמניחים על הזרוע ועל הראש ומנחילה נצחון מוחלט לצבאות ישראל, כדרשת חכמינו ז"ל על הפסוק וטרף זרוע אף קדקד.

יש כמה השואלים ומקשים, איזו שייכות אפשרית להיות בין הנחת תפלין בבקרי ימות החול פעם ביום למהלך הענינים בחזית במשך כל היום והלילה, וכולי. וכיון שאי אפשר לבאר זה בשכל הרי אינם רואים למה ועל מה יקבלו על עצמם לקיים המצוה. ועוד קושיות מעין זו.

והתשובה על זה מהצבא, שכללות מעמד ומצב הצבא מיוסד על קבלת עול ומילוי צו ופקודה של מפקד הפלוגה, אשר הוא מקבל עליו עולו של המפקד שעל גביו, וגבוה מעל גבוה עד למפקד הראשי. ורק לאחר מילוי הפקודה, ובזמן הפנוי ממילוי איזה תפקיד שיהי, אז באם רוצה החייל מתעניין לחקור וללמוד הענין ולהבינו וכולי, ואפילו אם אינו יכול להבינו הרי סומך הוא על המפקד ועד למפקד הראשי.

ועוד, וגם זה עיקר, הרי בעיני סכנה ופיקוח נפשות עושים כמה דברים שהם בגדר ספק וכמה ספקות אם יועילו, ואפילו דברים הקשורים בטרחה רבה ובהשקעת מרץ רב וכולי, ועל אחת כמה וכמה כשזוהי סכנת רבים ולא רק סכנת יחיד. והרי בעניננו — לדעת המאמינים בתורתנו תורת חיים — אין בזה ספק, אלא ודאי וודאי אשר זכות קיום מצות תפלין מגינה ומצילה מענין של סכנה, וכאמור סכנת רבים. ובצד השני, מה שצריך „להשקיע" בזה הרי זה רק רגעים ספורים וטרחה אפסית.

ועוד להוסיף, אשר בנוגע אליך הרי מכמה סיבות הנהגתך שלך כזה בודאי תשפיע לטובה על אחרים, זאת אימרת, אשר גם אם תעשה האמור בדרך קבלת עול ובכל יום ויום, הרי נכפלת פעולתך בכל חבריך שיעשו כמוך, וזכות הרבים תלוי בך.

בודאי אפשר שיהי' משהו שישאל אותך (ועליך) כמה קושיות, קושיות שונות ומשונות, אבל הרי זה דוקא מתכונות נפש הנוער של תקופתנו שלא להתרשם מקושי' ואפילו לא מלעג של הסביבה, ואדרבה מביטים על זה כאתגר וזה ממריץ אותם לעשות הדבר דוקא בפירסום, גלוי לעין כל.

סיכום מהאמור: אמונתי ודעתי ברורה אשר עתה ניתנה לך אפשריות יוצאת מן הכלל להוסיף בבטחוננו של עם ישראל בארץ ישראל ובעצמת צבא ההגנה לישראל, הן על ידי פעולתך והנהגתך האישית, והן על ידי פעולה האמורה של הפצת ענין האמור של הנחת תפלין בין חבריך שליט"א, ואין נוגע כל כך אם אפילו חלק מהם לא קיימו מצוה זו עד עתה. והרי במדה מסויימת שהמתגייס לצבא משנה כל אורח חייו בנקודות עקריות.

אכפול ברכתי אשר השם ית' שומר ישראל ישמרך ככל מקום שתהי', ובעת ובזמן המתאים יחזירך בריא ושלם בגופך ובנשמתך לביתך,

ובהוספה עוד הפעם, אשר מה שכתבתי את האמור הוא כי אמונתי מוצקה שזהו ענין של הוספה בבטחון של עם ישראל ושל צה"ל כפרט ושלך כפרטי פרטית, ועל פי תורתנו תורת חיים אין לי רשות מבלי לכתוב לך האמור ועל כל פנים בקיצור, שהרי לפי גודל ערך הדבר – השורות הכתובות מעטות הן בכמות . . .

(ממכתב חמשה עשר באב תשכ"ט)

ידידנו . . מסר לי פ"ש שבמכתב כ' אליו, וכן גם הידיעה אשר בנו ש' מתגייס לצה"ל ימים אלו. ובעת רצון הזכרתי על הציון שילך לשלום ויחזור לשלום, שלום בגופו ובנשמתו.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, ראיתי (גם) כזה השגחה פרטית לכתוב לבנו ישר, אף שאולי אין זה מן הנוהג ומן הנימוס וכולי, אבל הרי נמצאים אנו בתקופה שרוב עניני' אינם שגרתיים וכאשתקד ואולי גם לא מן הנימוס, ובסגנון חכמינו ז"ל למה יגרע ענין של „תורה שלמה שלנו משיחה בטלה שלהם“.

ואף אשר אולי יהסס מר באמרו איזה רושם יעשה על בנו תוכן מכתבי,

ובפרט שאיני מכירו אישית, בכל זה בקשתי וגם תקותי שבכל אופן ימסור לו המכתב, ותודה מראש על הטרחה בזה. ותקותי גם כן, אשר בהזדמנות המתאימה יוסיף כ' ביאור ומלים משלו בדברו עמו או בכתבו אליו, והעיקר שיבוא הדבר בפועל, כוונתי להפצת קיום המצוות בכלל וקיום מצות תפלין בפרט, ועד שלא יזדקקו לסגולה המיוחדת של מצוה זו, כשיקיים ה' הבטחתו „ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד גו' וחרב לא תעבור בארצכם גו' והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם” ...

(ממכתב חמשה עשר באב תשכ"ט)

ב"ה, י' תמוז, תש"ל
ברוקלין.

אל הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה;

מועתק בזה נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק היום בקשר לחגיגת הבר-מצוה:

ב"ה. לכל אחד ואחד מהברי מצוה יתומי המלחמות והחבלנות בארצנו הקדושה שליט"א.

שלום רב וברכה.

ביום זה הבהיר, יום הולדת וגאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר מסר נפשו על התורה ומצותי וטובת בני ישראל הגשמיית והרוחניית,

אביע השתתפותי הנפשית בשמחתך לרגל הגיעך לעונת בר מצוה, ויהי רצון שתקבל עליך עול תורתנו תורת חיים ומצותי בשמחה ותקיימם מתוך בריאות ומנוחה, כי יתן ה' שלום בארץ וגדול זכות התורה והמצות להגן על הארץ ועמנו בכל מקום שהם ולהפיל אימתה ופחד על כל אויב וצר וסגולה מיוחדת במצות תפלין אשר כהודעת חז"ל כל עמי הארץ יראו ממך ומביאה נצחון לאנשי המלחמה, ובכל זה תגרום נחת רוח לאביך ה' יקום דמו, אשר מעולם האמת בו הוא נמצא משגיח בהנעשה את ילדיו, מתענג עונג רב בהנהגתם הטובה ושמח שמחה גדולה בראותו אשר הולכים הם מחיל אל חיל בתורתנו תורת אמת ומצותי.

וע"י כל זה גם מקרבים קיום היעוד כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יודא וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה.

בברכת מזל טוב ולכל המשפחה שליט"א,

/מקום החתימה/

... ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"ג"מ זי"ע.

ובודאי מדייק ככל הדרוש במצות תפלין. ובפרט שעלי נאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ובמקומו וסביבתו עתה בטח מוסיף ומשתדל ככל התלוי בו – שכל חבריו שליט"א יעשו ככה. והרי זוהי טובת היחיד וטובת הרבים וטובת הכלל. ונאמר והי' מחנך קדוש – אשר אז (ככתוב בתחלת הפסוק) ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויבך לפניך.

(ממכתב ט' אדר תש"ל)

על ידי ידידנו מר . . קבלתי בקשת ברכה עבורו להטבת הבריות ולרפואה, ואזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ויהי רצון שכשם שקבלתי הבקשה כן אקבל בשוהות טובות בהאמור, ופעילותו להגנת עם קדוש היושב בארץ הקדש תעמוד לו למהר רפואתו שתהי' קרובה וגם שלמה, ויבורך בכל טוב בהמצטרך לו ולבני ביתו שי'.

ואם המגין על נפש אחת מישראל הרי זה כמגין על עולם מלא, על אחת כמה אלה אשר ההשגחה העליונה מסרה להם התפקיד האחראי להגן על רבבות אלפי ישראל.

ארשה לעצמי להוסיף שורות אחדות, ותקותי אשר יקבל הדברים בסבר פנים יפות ובלבביות, כפי שנאמרו.

כבר מלתי אמורה בכמה הזדמנויות על דבר גודל ענין מצות התפלין. ואף שכל מצוה ומצוה גדולה וחשובה ובעלת ערך הכי נעלה, ציוויו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר בחסדו הגדול ובטובו האינסופי נתן לישראל עם

קרובו את התורה ומצותי, והודיע אשר מתענג הוא כאשר בן ובת ישראל מקיימים רצונו,

הרי רצה הקב"ה, מצוה המצוות, וחילק אותן לכמה סוגים, והודיע בתורתנו הנקראת תורה אור, המאירה לאדם דרכו בחיים, סגולות מיוחדות אשר בכל מצוה ומצוה.

ומסגולות מצות תפלין הרי גם זו אשר – בלשון הכתוב – „וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ועוד סגולה, אשר בזכות התפלין שמניחים על היד ועל הראש, באה הברכה „וטרף זרוע אף קדקוד".

כיון שכל ישראל חברים, בני משפחה אחת, ועוד יותר אשר כל ישראל קומה אחת שלמה, הרי זה כדוגמת אברים של גוף אחד, שהטבה לאבר אחד מוסיפה הטבה לכל שאר האברים, זאת אומרת טובת יהודי אחד היא טובת כל עם ישראל.

על אחת כמה וכמה כשהמדובר הוא באנשי הצבא עצמם, ועוד יותר בהעומדים בראשם ומנהיגים אותם, הרי קיום מצוה זו על ידם מגדילה ביותר האימה ופחד על כל אויב וצר, עד שלפעמים רבות לא נותרה בו רוח לעשות מלחמה, ואפילו כשבאים לידי מלחמה, אז מתקיימת הברכה וטרף זרוע אף קדקוד ומנצחים אותו.

ואם בתכסיסי מלחמה משתמשים בכל נשק האפשרי, אפילו אם התועלת מוטלת בספק, ואפילו אם יביא תועלת רק לקבוצה קטנה או אפילו לאישים בודדים, ולא עוד אלא שמשתדלים להשיגו ואין חסים על טורח וממון וכו', ובלבד להפעיל גם נשק כזה, על אחת כמה וכמה בנוגע ל„נשק" האמור, קיום מצות תפלין, אשר התועלת האמורה מעידים עלי' רבותינו זכרונם לברכה מדורי דורות, ומעידים גם על ההיקף שלה, כוונתי שהיא לטובתם של המניח תפלין וסביבתו הקרובה וגם הרחוקה, ועד לכל עם ישראל כולו בכל מקום שנמצא שם.

וגדול זכותם של כל המקיימים מצוה זו, ובפרט מתוך שמחה וחיות וגדול לאין ערוך זכותם של אלה המזכים גם אחרים בקיום מצוה זו. והרי יכולת מיוחדת להמפקדים והקצינים והמנהיגים וכולי, שבטבע האדם שהוא מתרשם מהעומד על גביו אפילו בשטח שלכאורה אין לו כל שייכות ליחסים השגרתיים שביניהם . . .

(ממכתב ט"ז תמוז תש"ל)

. . . זיכער איז איבעריג צו אונטערשטרייכען, אז איר באדארפט שרייבען אייער זון מר . . . שי' אז אויף וויפל עס איז די פליכט פון יעדען אידען און אין אלע

צייטען, צו לייגען תפילין, איז דאס ספעציעל נאך מער וויכטיג פאר אזא וועלכער געפינט זיך אין דער ארמיי, וואס דאס לייגען תפילין היט זיי אויס און בריינגט זיי סוף כל סוף אין דער באשטימטער צייט גאנץ געזונטערהייט אהיים.

דאס האבען מיר געהערט פון מיין שווער כ"ק אדמו"ר, אין דער צייט פון דער לעצטער וועלט מלחמה, און אויך האבען מיר געזעהן במוחש – פעסט געשטעלטן פאקט – אז די אלע אידען וועלכע האבען אפגעהיט דאס לייגען תפילין זייענדיג אין דער ארמיי, זיינען געקומען גאנצערהייט געזונט אהיים.

עס טרעפט אז בא די מאניעוורעס אדער עקסערסיס, ווען עס איז ניט מעגליך צו באווייזען לייגען תפילין אין דער פרי, דארפמען וויסען אז מען קען דאס טאן – לייגען תפילין – אין פארלויף פון גאנצען טאג ביז זון אונטערגאנג, לכל הפחות אנטאן די תפילין און זאגען אין זיי קריאת שמע און דערנאך אויסטאן זיי – אויב עס איז ניט מעגליך א לייגערע צייט, צו זאגען אויך די אנדערע תפלות – און די פאר מינוט קען מען געפינען אלע צייט זייענדיג אין דער ארמיי, אפילו אין דער צייט פון מאניעוורעס אדער עקסערסיס, און דאס גלייכען. און איך בין זיכער אז איר וועט געפינען די פאסענדע ווערטער ערקלערען דאס אויבען געזאגטע צו אייער זון שי', און השם יתברך וועט אים בריינגען אין דער באשטימטער צייט גאנץ געזונט אהיים צוריק . . .

(ממכתב ז' ניסן תשי"ב)

בצער רב ועמוק קבלתי הידיעה אשר ישנם איזה קושיים במסירת איחולים וברכה לכמה פלוגות מאחינו בני ישראל שי' המגינים על עם ישראל בארץ ישראל במסירת נפש, אף שאיני יודע בבירור הטעם לזה.

וכיון שאיני יודע הטעם ברור אין בידי להשיב עליו, כי אם לכתוב שורות הבאות בכללות, ובהקדמה אשר אולי תהי' מוזרה בעיני כ', אבל כיון שמביעה היא רגשות לבבי תקותי חזקה שלא יקפיד על שלוקח אני מזמנו לקרוא גם ההקדמה, והיא:

מאמין אני באמונה שלמה, מיוסדת על מה שראיתי משך חיי כמה פעמים, ומה שאולי חשוב עוד יותר על מה ששמעתי מאחרים בעלי סמכא בזה, ובעיקר שהיא מיוסדת על המדובר בזה בהחלטיות ובפירוש בתורתנו תורת חיים (הוראה בחיים), אשר ברכה נאמנה ולבבית מאיש לרעהו יש לה תוקף ופועלת היא – פעמים במילואה ופעמים בחלקה, פעמים תיכף ופעמים לאחר זמן; נוסף על הענין הפסיכולוגי שבזה, שמקרב את הלבבות, מעודד את הרוח וכולי וכולי.

כן מאמין אני באמונה שלמה כנ"ל בנוגע לסגולת מצוות תפלין בפרט לאנשי צבא.

מובן שאין זה מחייב את מישהו להיות חזק באותה אמונה שאני מאמין, אבל כיון שלכאורה אין מקום לחשוד אותי שמתכוון אני לפני עצמית וכולי הרי על כל פנים בטח צריך לעורר בו ספק שמא יש תוכן ותועלת בענין, ועוד וגם זה עיקר אשר כיון שאת הרושם הפסיכולוגי ועידוד הרוח רואים במוחש לעיני כל, הרי בודאי ובודאי שהענין קרוב לריווח ורחוק מהפסד ח"ו.

כאמור לעיל, כיון שאינני יודע הטעם לקושי כו' – אפילו אם תמצא לומר שישנו טעם לרוגז וכולי וטעם מבוסס וחזק, הרי הרוגז אפשר שיהי' עלי ועל איזה אנשים שבסביבתי או שבארץ ישראל, אבל אין לזה קשר וסיבה שיוגרם קושי בהבאת ברכה ואיחולים וכולי, ובפרט כשהמדובר בחיילים ואנשי צבא שעידוד שלהם אין זה רק עידוד איש פרטי אלא נוגע לסביבה ומצב רוח בכלל וכולי, והלואי שכל מי שיכולת בידו לעודדם ולחזק רוחם וכולי ה' עושה ככל שיש בידו לעשות בזה.

בשורות האחרונות כוונתי לענות על טעם שאפשר שגם הוא ה' בחשבון, אשר באם יתנו רשיון להביא ברכה ואיחולים האמורים, יבוא מחר או מחרתים מישהו אחר ויבקש רשיון גם הוא. וכאמור, באם יש תקוה שעל ידי זה יתחזק המורל והבטחון עצמי והרוח וכולי של אנשי צה"ל, אדרבה ואדרבה יבוא גם הוא. ובודאי יש ביד מר וחבריו לסדר הדברים באופן שלא תהי' בזה הפרעה כלשהי בהסדר ותהליך החיים וכולי שצריך להיות בשטחים האמורים.

בודאי מבין מר אשר כוונת מכתבי הוא לא לעורר ח"ו קשי' ולשאול שאלות וכולי כי אם אך ורק לבקש את מר עוד הפעם ועוד הפעם אשר לא רק שיעשה כל התלוי בו שיוכלו שלוחי לדבר עם העומדים תחת פיקודו ע"ד הברכות של כמה וכמה מאחינו בני ישראל אליהם (אשר אני מדבר בתור שלוחם) ולספר להם אשר חשים במאמצם, ואפילו אלה הנמצאים בריחוק מקום מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם וכולי; וכן לדבר אליהם ולספר להם על דבר אמונתם החזקה של כמה וכמה מבני ישראל אודות סגולת מצות תפלין, ואשר מוכנים לעזור להם גם בזה על ידי המצאת זוג תפלין וכולי וכולי.

אלא שגם יעשה את התלוי בו להצלחת המפעל – למרות הטעם האמור וטרדותיו וכו'.

על פי מה ששמעתי אודות מר ופעילותו ומסירותו למילוי תפקידו הכי אחראי והכי חשוב, בטוחני שאין צריך להאריך עוד בענין האמור. והיה רצון אשר שורותי אלו אף כי מעטות בכמות ובפרט בערך הענין וחשיבותו, יקבל אותן בסבר פנים יפות ולא יחשדני במה שאין בי באיזו פני' פרטית שתהי', יעשה מר כל התלוי בו להצלחת מבצע השליחות שבקשתי, וגם על חבריו שליט"א ישפיע בהאמור ובהצלחה.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור. וה' המשיג על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית יצליחו במילוי תפקידו, הגנה על עם הקודש בארץ הקודש, הגנה בהצלחה בכל המובנים, עד כי כמו עינינו ובקרוב נראה קיום ההבטחה „ונתתי שלום בארץ גו' וחרב לא תעבור בארצכם, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממיות".

בכבוד ובברכה.

(ממכתב כ"ה מנ"א תש"ל)

בנועם רב קבלתי הידיעה על דבר העזר שלו להשלוחים אשר בקשתי אותם להביא ברכות ואיחולים מכמה וכמה מאחינו בני ישראל אשר מדבר אני כשלוחם אל אחינו בני ישראל אשר בצה"ל, המגינים על [עם] הקדש בארץ הקדש. וכפי שכתבו לי פעל ועזר להם מר במילוי השליחות והצלחתה, ועשה זה ברצון ובשמחה וכולי.

ואף שמצוה אינה צריכה לנתינת תודה, שהרי זהו ציווי ה' יתברך, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה מצות אהבת ישראל, עידוד רוח של בני ישראל המוסרים נפשם על הגנת עם בני ישראל, על כל פנים עלי חובה נעימה להביע קורת רוחי ושמחתי הלבבית אשר הענין מצא הד נפשי אצל מר ותרגמו למעשה בפועל להצלחת השליחות, אשר בודאי על ידי זה נתוסף בעידוד רוח של עוד אחד וכמה וכמה מבני ישראל הן בכמות והן באיכות.

ויהי רצון אשר תמיד כל הימים ינצל אפשריות שלו ויכלתו בעניני אהבת ישראל ובפרט בענין מצות תפלין, אשר בשים לב לתפקידו החשוב והאחראי בודאי לא נצרך אריכות בשטח מצוות המעשיות בכלל ובסגולת מצות תפלין במיוחד, כמבואר בכמה וכמה מקומות בתורתנו תורת חיים, ויעשה זה מתוך שמחה וטוב לבב, והשי"ת יצליחו.

בכבוד ובברכה.

(ממכתב ערב ר"ח אלול תש"ל)

ט"ו אלול*

ב"ה, כ' מרחשון, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

היינט, אין דעם יום הולדת פון כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נבג"מ זי"ע, דער מייסד פון תומכי-תמימים אין ליובאוויטש, וועלכע איז נאך פיל וואַנדערונגען איבער-געפלאַנצט געוואָרן אין אַמעריקע דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר נבג"מ זי"ע, קום איך מיט דער דאָזיגער ווענדונג.

הייַאר, שמחת-תורה, איז געוואָרן 70 יאָר זינט דער שיחת-קודש פון דעם מייסד הישיבה, וועלכע איז געזאָגט געוואָרן אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דריטן יאָרטאָג פון דער גרינדונג פון ישיבת תומכי-תמימים.

אין דער שיחה האָט דער רבי נ"ע פאַרויסגעזען אַ צייט פון חרפו עקבות משיח — די וועלכע לעסטערן און שטופן אָפּ די פוסטריט פון משיח צדקנו. ער האָט דאָן אויסגעדריקט די זיכערע האַפנונג, אַז די תלמידים „תמימים“ וועלן דינען אַלס קעגן-מיטל, און וועלן זיין די מסירת-נפש'דיגע אנשי-חיל, די תורה-סאָלדאַטן, וועלכע וועלן פאַרטרייבן די פינצטערניש און מקרב זיין די גאולה.

אין אונזער דור זעען מיר באַשיינפערלעך, ווי די נצחיות'דיגע רייד פון דעם גרינדער פון ישיבת תומכי-תמימים ווערן פאַרווירקלעכט. פון איין זייט זעען מיר אַ דור יוגנט וואָס איז נעבעך זייער צעטומלט, אינערלעך צעריסן און אויסערלעך אומגעצוימט און צעשטערעריש. אָבער פון דער אַנדער זייט זעען מיר די ישיבה יוגנט, ספּעציעל די תלמידים פון תומכי-תמימים, אַלס מוסטערהאַפטע לעבעדיגע ביישפילן ווי אידישע יוגנט דאַרף זיך פירן: די נרות להאיר — ליכט וועלכע לייכטן און באַלייכטן דעם אַרום, מיט דער ליכטיקייט פון נר מצוה ותורה אור, און מיט דעם מאָר שבחורה, תורת החסידות. זיי באַרעכטיגען די גרויסע האַפנוגען וואָס די מייסדי תומכי-תמימים, נשיאִינו רבותינו נבג"מ זי"ע האָבן אויף זיי געלעגט.

אין די קומענדיגע וואָכן ערב דער יערלעכער חגיגה פון מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש, האָף איך און בין זיכער, אַז אַנ"ש ש"י בפרט און חובבי ותומכי תורה ש"י בכלל וועלן זיך וואַרעם אַפרופן אויפן רוף פון דער הנהלה, צו

(*) יום התייסדות ישיבת תומכי תמימים. המו"ל.

טאן – יעדער איינער און איינע לויט זייערע פולסטע מעגלעכקייטן – אלץ וואס איז פון זיי אָפהענגיג, כדי צו פאַרזיכערן, אז די יערלעכע חגיגה זאל דורכגעפירט ווערן בהצלחה גדולה, ניט נאָר ברוחניות נאָר אויך בגשמיות, פשוט צו שאַפן די גויטיגע פינאַנציעלע הילף פאַר דער ישיבה אַנצוגיין מיט איר הייליגער אַרבעט און דורכפירן די כוונה פון דעם מייסד הישיבה אין דער פולסטער מאָס, און דאָס מיינט אין אן אופן פון מוסיף והולך מוסיף ואור.

השם יתברך זאל העלפן יעדן איינעם און איינע צו דערפילן דאָס אויבנ־דערמאָנטע, און דאָס איז אויך א צנור און כלי למילוי משאלות לבכם לטובה ולברכה, פאַר זיך און די בני־בית שיחיו, אין אלץ וואָס מ'גויטיגט זיך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

אנקומענדיק אין ארץ ישראל וועט איר מסדר זיין מיט די הנהלות דהישיבות צו זיין ביים כותל המערבי און מערת המכפלה צו דאווענען מנחה און לערנען א ענין אין חסידות און נגלה: איר זאלט מיטנעמען א פושקע און געבן דארטן צדקה, דערנאך – לערנען א ענין אין חסידות פאר מנחה, און דערנאך דאווענען מנחה און דערנאך לערנען א ענין אין נגלה, אזוי אויכעט אין מערת המכפלה.

דערנאך (בירות¹) וועט איר גיין אין צ"צ שול אין ירושלים עיר העתיקה און דארטן לערנען א ענין פון צ"צ אין נגלה און א ענין פון צ"צ אין חסידות.

מ'וועט אייך געבן צוויי שטרות, איינער געבן לצדקה ביים כותל המערבי, און דער צווייטער – במערת המכפלה.

(נטל ב' שטרות של עשר לירות ישראליות ונתן לכא"א.)

אויך זאלט איר זיך צונויף רעדן מיט דער הנהלה אויף צו פארן אין די מושבי חב"ד: כפר חב"ד, כפר חב"ד שני, נחלת הר חב"ד, לוד, צפת, וכו',

איר זאלט מאכן א פארבריינגען אין יעדער ארט – מ'וועט אייך געבן דריי שטרות מ'זאל עס צוטיילן: האלב (השתתפות) די הוצאות פון דער התוועדות און האלב אויף צדקה דארטן, – איר וועט עס בייטן אויף פונטן, אדער פארקויפן, ...

¹ ר"ד מה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א להת' השלוחים שי' החוזרים לארצה"ק ת"י ג' אייר ה'תש"ה.

(נתן ג' שטרות של דולר לכא"א.)

אזוי ווי ס'איז גוט אז יעדער זאך זאל זיין געטאן מיט א מנין, זאלט איר מיט-
נעמען אייער ראש ישיבה אדער משפיע,

און דער עיקר: איר זאלט לערנען בהתמדה ובשקידה גדולה, און משפיע זיין
בזה אויף די אלע וואס דארפן לערנען, און איר זאלט אויפשטורמען גאנץ ארה"ק
בלימוד התורה סיי נגלה און סיי חסידות: מ'זאל הערן פון אייך בשר"ט. און דאס זאל
אלץ זיין בהצלחה רבה, און די נסיעה זאל זיין כשורה.

איר זאלט אויסקלייבן איינעם פון אייך וואס זאל מודיע זיין אהער וועגן די
ענינים וואס עס האט זיך דא גערעדט.

פארט געזונטערהייט.

איך וועל אייך מאכן פאר שלוחי מצוה, ווען איר וועט קומען דארטן זאלט
איר מאכן א התוועדות, אבער פאר דער התוועדות זאלט איר טיילן לצדקה פון די
געלט וואס איך וועל אייך געבן, א טייל אויף צדקה און א טייל אויף די התוועדות,

נאך די צדקה זאל זיין א תפלה בציבור מיט די אנדערע תלמידים פון ישיבה,
משפיעים, ר"י, און לערנען א ענין אין תורה, פארן דאווענען א ענין אין חסידות און
נאכן דאווענען א ענין אין נגלה, און דערנאך מאכן א התוועדות,

— נתן לכא"א מאה פראנק ואמר: פארנאנדערטיילן א טייל אויף צדקה און א
טייל אויף דער התוועדות.

— לאחר חלוקת השטרות אמר: ווי געזאגט פריער געבן צדקה, דאווענען
בציבור, לערנען א ענין אין חסידות פארן דאווענען, א ענין אין נגלה נאכ'ן
דאווענען, און דערנאך בעטן ביי די משפיעים מאכן א התוועדות אין די כותלי
הישיבה.

— לאחר זה לפני שנתן ג' דולארים לכא"א אמר: מען מאכט דאך דארטען
פארבריינגענעס אין די ערי השדה זאל מען זיך פארנאנדער פרעגן וואו מען מאכט
די פארבריינגענס אין ערי השדה מחוץ לפאריז, און אין פאריז גופא, און איר זאלט
זיך משתתף זיין אין די התוועדות, ניט אלע צוזאמען נאר מען זאל פארנאנדער-

(*) מה שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א להת' ש' הנוסעים לתורת צרפת, לאחר תפלת מנחה, יום ב' אחק"ק, ג' אייר ה'תשל"ה.

טיילן וואו ווער זאל פארן, און געבן א טייל אויף צדקה (מחוץ לצדקה הנ"ל בכותלי הישיבה), און א טייל אויף השתתפות אין די התוועדות'ן.

און ווי מען האט שוין געזאגט, זאל מען אויף שטורמען מיט לימוד התורה און קיום המצוות בהידור, ביי זיך און אויך ביי אנדערע און זיין נרות להאיר.

זאל זיין בהצלחה און הערן בשורות טובות און אויסקלייבן איינעם וואס זאל איבערגעבן אהער אלע פרטים.

פארט געזונטערהייט און מ'זאל הערן בשורות טובות.

... כשבקרני הרה"ג . . . הודיע לי כי בתכנית הדווינט נכנסת תמיכה לבתי ספר למלאכה המתנהלים על ידי ישיבות באה"ק ת"ו ומהווים חלק מהן.

והוסיף, אשר דבר עמכם אודות ענין זה – היינו ששיבת לוד תפתח מחלקה ללימוד אומנות ומלאכה – וענו לו אשר ישאלו בזה את חוות דעתי.

ובמענה על שאלה זו:

נמנע הוא לשנות סדר ישיבות תומכי תמימים, באיזה מקום שיהיו, מהאופן והתכנית אשר התוו מוסדי' ומנהלי' הם כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) וכ"ק מו"ח אדמו"ר – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ומכיון שכך, הרי אי אפשר לכלול בעצם הישיבה גופא שיעורים ללימוד אומנות ומלאכה. אבל לאידך גיסא, באשר ישנם כמה אברכים ובחורים, אשר אי אפשר, מפני כמה סיבות, להכניסם ולהמשיכם ללימוד בשיבה כל היום כולו, אבל ילמדו איזה שעות ביום נגלה וחסידות, בתנאי אשר ילמדום ג"כ אומנות ומלאכה, הנה נכון במאד להשתדל בהנ"ל שיהיו תחת השגחתם והשפעתם התמידית. וזה הרי אפשר הוא על ידי יסוד מוסד מיוחד ללימוד תורת הנגלה והחסידות וגם כן אומנות ומלאכה, שיעמוד תחת חסותה של הישיבה, השגחתה והנהלתה. ובטח אשר מוסד שכזה הי' מביא תועלת מרובה לכמה בחורים ואברכים. וכפי השיחה עם הרב . . . שי, הנה שאלת ההוצאות שבזה – ישתדל בכל יכלתו, אשר תהא נפתרת על ידי הדווינט. ובאשר להרב . . . שי' השפעה גדולה בדווינט, יש לקוות אשר הדווינט ימלא בקשה זו במילואה.

אחכה למכתבם מפורט בכהנ"ל (איזו אומנות, תכנית, תקציב וכו') וההקדם בזה ישוכח. – ולכאורה טוב שהמוסד יהי' בהכפר, אבל בהנהלתם.

בברכה.

במענה למכתביהם מכ"ח אד"ר עם המצורף אליהם.

מובן וגם פשוט, שמה שכתבתי אליהם בהנוגע לשטח בו יבנה בנין ב"ס החדש, הוא רק בתור הערה בעלמא. וההחלטה בזה תלוי בהאפשרות, תנאי המקום וכו'. ומובן וגם פשוט, שאין בא בחשבון כלל מקום שאין בו חשמל וכו'. ולפלא גם הספק בזה.

במ"ש אודות התכניות בבניית הבנין דישיבת תומכי תמימים, החדש, אשר בכפר חב"ד,

כמדומה כבר כתבתי, שמה שאפשר להורות מכאן הוא רק שרצוי בני' באופן שתוכל להעשות שלב אחר שלב, ז.א. שכל עוד אין כל האמצעים הדרושים, יוגמר עכ"פ חלק מאגף בו יוכלו להשתמש. אבל באופן שכשיתוסף באמצעים – יוכלו להוסיף בבנין, ויתאים וישתלב בחלק הבנין שקדמו, וק"ל.

במ"ש אודות סידור קורסים, – כמדומה גם בזה כבר כתבתי, שרצוי יותר להשתמש בהקורסים שכבר קיימים מזמן, ובמילא יודעים המעלות והחסרונות שבהם, וממה שיש להזהר. ולא להתחיל במחשבה ע"ד יסוד קורסים משל עצמם ובחפזון הכי גדול, ואין ידוע מי הוא שיהי' המרצה וכו', ועוד ועוד. וכמדומה גם זה נכתב: באם יהי' מספר די חשוב משתתפים בקורסים אלו משל חב"ד, בטח יוכלו לפעול שינוי בתכנית וכיו"ב, באם יש לדרוש שינויים אלו ...

(ממכתב ו' אד"ש חשי"ט)

בתמהון גדול קראתי מכתבם מח' תמוז עם המצורף אליו (והקודמיו), בו שואלים אודות יחסי בקשר עם נסיעת תלמידים.

ומובנת התמי', שהרי כמה שנים שהנני כותב להנהלה ולהתלמידים שאין דעתי נוחה מזה כלל. ואם מלכתחלה הי' כן, עאכ"כ לאחרי שראו הפועל בחזרת התלמידים לאה"ק ת"ו. וכמו שכתוב בהפ"כ שלהם ובמכתבים שקודם לזה. כן ברור אמרתי דעתי בזה להרה"ח א"א נר"נ בעל מדות ורב פעלים ... ש', וכמובא גם בהפ"כ, אלא שדבורי עמו הי' עוד בהחלטיות יותר. מכל האמור מובן – שהחלטה בהאמור ובנוגע לכא"א – הרי היא ביד הנהלת תומכי תמימים דלוד (בהנוגע לתלמידים שלהם). ומובן וגם פשוט – שהנהלה דלוד צריכה להתבונן לכל לראש בהנוגע לביסוס והתפתחות תו"ת דלוד, ורק לאחר זה באה שאלת התפתחות תו"ת במקום אחר [אפילו את"ל שאין שני הענינים אלו הולכים יחד, שגם זה היפך השקפתי, מיוסדת על שיחות רבותינו נשיאינו והוראות מפורשות בכ"מ בתורתנו,

שאדרבה מסייעים הענינים ול"ו ועוזרים, והתפתחות אמיתית של ישיבה אחת, בודאי שתועיל להתפתחות ישיבה השני, ולא להיפך ח"ו.

בהנוגע להנ"ל בקשר להנסיעה, בקשתי את הרה"ח אי"א נר"נ רב פעלים כו' הרמח"א שי' – שיודיעם תיכף כבקשתם, מבלי לחכות לתור מכתבי זה.

לשאלתם בנוגע לתלמידי ישיבת תור"ת שי' המשתתפים בפעולות את"ה וכיו"ב, גם בזה לפלא הספק והשאלה בדבר המפורש ממייסדי תור"ת ומנהלי' – כ"ק אדמו"ר (הרש"ב) ובנו כ"ק מו"ח אדמו"ר – צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, שברור אמרו וכתבו שכל עניני התלמידים הם ברשות הנהלת הישיבה, ועל פיהם דוקא יתנהגו מנפש ועד בשר, ורק זוהי הדרך להתהוות אור משפיע – כשמקודם לזה יהי' אור מקבל, וכידוע שיחות קדש בזה.

ויהי רצון אשר סו"ס יתפתחו כל סניפי ישיבות תומכי תמימים בכל מקום שהם, מתאים לרצון ותקות רבותינו נשיאינו,

אשר כיון שרצונם הוא, מוכרח שיבוא בפועל, אלא שיפה שעה אחת קודם ומתוך שמחה וטוב לבב, ויפוצו המעינות בהם ומהם ועד שיגיעו גם לחוצה הכי רחוק, ויביאו מבשר טוב פנחס זה אלי' לקרב הרחוקים, ותיכף וסמוך לו – גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו משיח בן דוד, וכמ"ש דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל וגו' וישראל עושה חיל . . .

(ממכתב כ' תמוז תשכ"א)

. . . כן סיפר לי ע"ד תפקידו בפיתוח של הנמצא מתחת לאדמה וכו'. ובדאי שמע כ' הפתגם הידוע של רבנו הבעל שם טוב בביאור הכתוב „כי תהיו אתם ארץ חפץ", שכל אחד ואחת מבני ובנות ישראל נמשלו לארץ, אשר כל אוצרות וסגולות חפץ חבויים בה, אלא שצריך לגלות אותם על ידי חפירה ופיתוח, לפעמים על ידי הסרת שכבה קלה לפי ערך של עפר, ולפעמים על ידי חפירה בעומק. כן הוא בכל אחד ואחת מישראל שבנפשם ובנשמתם פנימה חבויים ושמורים אוצרות וסגולות ותכונות נפש שאין לשערם, אלא שצריך להוציאם מן הכח אל הפועל.

והרי זהו בעצם מיסודות תורת החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט, לגלות את הטוב שבכל אחד ואחת מישראל, מתוך אהבת ישראל, וכמים הפנים לפנים. ואף זו מסגולות בני עם סגולה שלב ישראל ער הוא.

והנני מאחל למר הצלחה מרובה בתפקידו, תרתי משמע, ובפרט שעל פי

הפ"ש שקבלתי לבו ער לבעיות דורנו, לא רק הכלכליים כי אם גם הרוחניים והמוסריים.

(ממכתב ר"ח אד"ד חש"ל)

... בנועם מיוחד קבלתי הידיעה שנודרו מר ומסר תרומתו הנעלית להוצאה לאור ולהדפסת מאמרי וכו' אדמו"ר הזקן, מאלה אשר ברובם ככולם עדין לא נתפרסמו. ובודאי ובודאי אשר לדעותי דמר אין צורך כלל בתיאור גודל הענין וחשיבותו לתועלת היחיד ולתועלת הרבים. והרי גם הזריזות במסירת הכסף (עיי' לקו"א לאדה"ז ר"פ נו"ן; כסף הקדשים מל' נכסוף נכספת לביך אביך). וכמדומה כבר העירותי מאז בדברי אדה"ז באגה"ק שלו סי' כ"א, בגודל מעלת הזריזות כו'. ולמרות טרדות החג, תקותי שעוד ימים אלו יתחילו בחיפוש בכתבי היד להשוות מאמרים וכו' הנ"ל מביכל לביכל, ובפרט אשר חלק מהמאמרים לקוחים מביכלעך שלא היו באוצר הכת"י של כ"ק מוהרש"ב וכ"ק מו"ח אדמו"ר, כי אם בא לידי אחר כך, על כן הכרחית עוד יותר ההשוואה עם הנמצא בהביכלעך שבאוצר כת"י של רבותינו נשיאינו. ותפלתי ותקותי אשר זכות הרבים תעמוד להנה"ל – שיהי' דבר מתוקן, דברי אלקים חיים ומחיים את כל אלו שיגיעו לידם להחיותם באופן שיהיו מקור חיים אמתיים עפ"י תורתנו תו"ח בד' אמות שלהם ובכל סביבתם ובאופן – כל' הידוע – הפצת המעיינות חוצה. ותעמוד הזכות למר ולכל אשר לו לחיים ארוכים וטובים בכל המובנים, וזכות הרבים מסייעתו.

(ממכתב י"א ניסן חש"ל)

תצא

כל שידוך – אחריות גדולה בו, כיון שמטרתו חיים משותפים והרמוניים במשך כל היממה וכל השנים הבאות – דשני כנ"א מבוגרים שגדלו כאו"א כמשפחה שלו וכו'. כשהרקע שונה לחלוטין בשטח דת ישראל (שהיא מחדירה כל פעולות האדם: אכו"ש וכו'), החשש לחיכוכים מתמידים, רגש דאי נוחיות, לחץ וכיו"ב – גדל ביותר וביותר.

החלטה להיות דתי' מכאן ולהבא – אא"פ שתהא מבוררת ככל הדרוש, כיון שאא"פ להרגיש בפועל הקושיים שבזה והנסיונות, כ"א כשחיים באופן כזה בפועל ומשך זמן (ובפרט – בעניני טהמשי"פ). – וגם כשמקיימים ההחלטה – אין זה מבטל ההתמרמרות שהצד השני מכריח הנהגה יום יומית שמצ"ע אין רוצים בה כלל, שוללת כמה תענוגים וכו' וכו'. ובפרט לאחר שתעבור התקופה הראשונה שהכל נראה ע"י משקפיים של אמוציא ורגש, נראה מפתיע וחדש וכו', ומתחילים ימים האפורים וכו'. וכ"ז אפילו כשלא היו בעבר מאורעות שרישומן ניכר וזכרונן מבלבל וכו'.

פשוט – שיכול להראות הכתוב – גם להצד השני, שהרי כדי שאחד יהי' מאושר וכו' – מוכרח שגם השני יהי' מאושר. ובטח יתבוננו כאו"א ככהנ"ל.

כל השמות ואזכיר עה"צ לכהנ"ל

(ממענה תשל"ז)

ות"ח"י ת"ח על הבשו"ט, ואזכיר עה"צ שמהם יראו רבים ויסדרו שמחות בקראונהייטס – שכונה. ואפילו הדרים (לע"ע) בשכונות אחרות.

(ממענה שבט תשל"ז)

(*) על ההודעה שהחתונה תתקיים בשכונת קראון הייטס. המו"ל.

באם יעשה שלא בשכונה זו. ח"ו – ה"ז יהי' נגד כל ההשתדלות בביסוס השכונה וכו', וכשנעשה ע"י העורך העיתון – ה"ז „נגד מיט אַ טראַסק" וכו', כפשוטו. וכיון שהעשי' בהשכונה מוכרחת בודאי ימצא פתרון טוב.

(ממענה תשל"ט)

(*) מענה בנוגע למה שכתב עורך עיתון – שחושב לערוך חתונה מחוץ לשכונת קראון הייטס.

המו"ל.

(1) ומזמני לזמן להשתדל להיטיב המצב עוה"פ ועוה"פ – בעזרת פסיכאלאג וכו' וסממני רפואה, והעיקר – שבעלה שי' ג"כ רוצה בזה שה"ז טובתו (גם לדעתו הוא) וטובת הילדים שי'. – וככל שמתבגר הבעל – נחלש התוקף „דימי הבחרות והקאך שלהם” אצלו, ומתגבר כח שכלו (מהי טובה שלו בכ"ז). – ולאחרי כו"כ שנים במצב העכשוי – בודאי הסבל דהמצב אינו כ"כ כבתחילה.

(2) היינו להרוס ח"ו את כל הקיים עתה ולהתחיל לחפש אופן חיים חדש בשבילה ובשביל ילדי' שי' (מתוך בלבול המחשבה תמידית – הטוב עשתה בהירוס, או שאבדה ה-chance וכו').

(3) אמרו חכמינו ז"ל אשר גדול השלום ושכינה שרוי' ביניהם וכו' ומוכן שצריך ולהשתדל.

(4) אזכיר על הציון.

(ממענה אסרו חג הפסח תשמ"ז)

(* מענה לשאלת א' א' אם להשתדל לאחד את המשפחה (להשאר ביחד עם בעלה שיחי') או ב' לנסות לבנות בית חדש. על שאלה הא' הי' „כן” (ברור) ועל הב' „לא”, ובהוספת ביאור כדלקמן. המו"ל.

מאשר הנני קבלת המכ' והמצו"ב דוגמאות – תרגילי רקמה בתוכן יהודי.

ובודאי ביררו שאין בזה חשש שעטנו כלל. וכדאי לפרש זה בתת-כותרת או בראש ההוראות, ולהוסיף שכיון ש„הרשת” היא של פשתן (באם כן הוא) איסור חמור לרקום בחוטי צמר וכו'.

בכלל עושה רושם טוב וחזק – וע"י פרסומת מתאימה מקום לומר שיהיו קונים רבים. ובטח תוכל לברר אצל המתעסקים בזה, וכדאית הטרחה, שה"ז יכול לשמש חלק החינוך הכשר . . .

(ממכתב ט"ז שבט תשמ"ג)

תבוא

. . . לכל לראש ה' צריך בצירוף זקני אנ"ש המתאימים, למסור תמיהתי להרה"ח כו' מה"ר . . על אשר כנראה עד עתה לא עזב דרכו לעבוד את ה' דוקא מתוך מרה שחורה. ואיך שדרך זה מופרך אין צריך ביאור אפילו לעולמ'שע כיון שהכתוב אומר עבדו את ה' בשמחה, ובפרט להשייכים לעדת החסידים וכמבואר ציווי הבעש"ט אודות עבודת ה' בשמחה, ובפרטי פרטים לאלו שראו נפלאות השי"ת במוחש ממש שהוציאם ממדינתם לפנים וכו', וכו', ה"ז כפתגם הידוע של הרז"א נ"ע: „א ליטוואק גלויבט ניט ביז ער ציילט ניט איבער". אבער איבערציילען און ניט גלויבען איז דאס גאר א מוראדיקער העלם והסתר.

והשי"ת יצליח את הנ"ל לעבוד את ה' מתוך שמחה, שבמילא יהי' בידו לבשר בשורות משמחות . . .

(ממכתב כ"ד אדר ב' תשי"ד)

במענה על מכתבו משי באלול, בו כותב שלפעמים הוא במצב עצבות וכו', וכיוון שמתחיל מכתבו שלמד בישיבת ערב של חב"ד, יבקש את המשפיע שם שילמדו את פרקי התניא המדברים בגנות ענין העצבות ואיך לשלול אותה, וילמוד את זה איזה פעמים עד שיהי' בקי בתוכן הדברים. ועיי' יוטב לו.

כן מהנכון לבדוק את התפילין שלו, ואשר ישמור את שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, עכ"פ מכאן ולהבא . . .

(ממכתב ט' אלול תשט"ז)

ימלא רצון . . והוראותיו עיי' שיהי' בשמחה תמידית וכישפתהו היצה"ר להתבונן במצב רוחו ובפרטיות יענהו שהוא תמים ולא

(*) במענה למכתב א' מאנ"ש שכתב לכ"ק אד"ש בזה"ל: „אבקש ברכה שאמלא רצון כ"ק אדמו"ר שליט"א והוראותיו ובשמחה תמידית. מה תפקידי הפרטי בעולם". המו"ל.

חקרן ובכלל אין לו פנאי לזה כי תפקידו לעשות רצון קונו ע"י חומ"צ ולא ע"י זקירות ופלפולים.

(ממכתב ר"ט כסלו תשמ"ג?)

... כמדומה, כבר כתבתי לו, אשר לע"ע, עליו להסיח דעת ממחשבות אודות עצמו, חשבון הנפש וכיו"ב, – ע"י שיתקע מחשבתו בדברי תורה ותפילה, ולהבדיל, בהשייך למשרתו וכיו"ב.

ולשאלתו סיבת שינויי מצבי נפשו שכותב אודותם – הסיבה היא תחבולות היצר להחלישו מקיום התומ"צ, שצ"ל בשמחה.

ותכסיס מלחמה נגד היצר היותר מועיל בכגון דא הוא, כנ"ל, היסח הדעת דוקא, ולא ע"י טענות שכליות וכיו"ב.

(ממכתב י"ב אדר תשי"ח)

... לע"ע אין הזמן גרמא לענות על הכלל כ"א בהנוגע לפרט, אף שבאמת גם היחיד רבים הוא, וכידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה.

במ"ש אודות הוזהירות באיזהו ענינים, הרי מבואר גודל הענין בזה בקונטרס העבודה, ושם גם ר"פ מהתבוננות מתאימות – אלא שככל עניני תורה ומצוות, מובן שגם זה צ"ל מתוך שמחה וטוב לבב, וע"ד המבואר שאפילו תשובה על איזה ענין שיהי', הרי ביחד עם החרטה על העבר וקבלה על להבא, צ"ל חדוא תקיעא בליבאי מסטרא דא על היכולת והאפשריות לשוב כלבב שלם, ואשר בחסדו חסד חנם גזר אומר שאין לך דבר עומד בפני התשובה ...

(ממכתב כ"ה אדר תש"כ)

. . . כשנופלים לאדם מחשבות והרהורי חרטה על הנהגה ומעשים בלתי רצויים ובתכיפות – צריך הוא לברר מאיזה „צד“ באו: מיצרו הטוב, או ממגדו. והבחינה העיקרית בזה – „תולדות“ מחשבות אלו: באם המחשבות מולידות הוספת מרץ וחיות בקיום המצות, חיזוק בהנהגה יומית ע"פ שו"ע (כולל – בנוגע אלי' – שמירת סדרי בית הספר וכו') – ראי' שמקורן טהור וטוב הוא. באם מולידות עצבות ורשלנות ועצלות או רגש של יאוש – הרי זו הוכחה שבאו מיצר הרע (אלא שנתלבש ונתחפש בלבוש של ירא שמים) כי כל אלו (עצבות וכו') מפריעים לאדם בעבודת השם. ובנוגע אלי' – על ידי מעשים טובים תגרום נחת רוח לנשמת אבי' ע"ה, ולא ע"י מחשבות יאוש וכיו"ב. ובודאי המדריך רוחני – יסבירה באריכות יותר ע"פ המבואר בכמה מקומות.

(ממכתב י"א אייר תשל"א)

נצבים

... ומה ששאל מהו כוונת אדה"ז באגה"ת רפ"א:

פי' דאע"ג דלענין כו' – מה „מתקן" בזה? לפענ"ד, מפרש הברייתא, ובמילא מוכח שמדבר בתשו"ת ורק לענין כפרת העון, ולכן אין בברייתא זכר לתעניות וצדקה. ואין מהברייתא סתירה לתוכן אגה"ת, איך שצ"ל תעניות צדקה ובחי' תשו"ע. ולכן מתחיל לתרץ מנ"ל להברייתא דמל"ת תשובתה חמורה, כי מקראי מוכח רק דג' חילוקי כפרה הן כו' ומסביר נותנין הקלה לקל, כמש"כ מפרשי הש"ס. וא"כ אדרבה מ"ע גדולה כו', ועכצ"ל שזהו רק משום שממשיך אור כו'. ועדיין קשה דמטעם זה גופא צ"ל תשובתה חמורה יותר מזו של מל"ת. אלא שהאמת שהתשובה שבברייתא היא מדרי' כזו המועלת רק שלא יענש כו'. ולכאורה עפ"ז אינו מובן דלזה שלא יענש, צ"ל התשובה מועלת לכל העבירות בלי הבדל, דהא מתחרט על מעשיו ושב לה', ועכצ"ל דמדבר בברייתא בתשובה שפועלת יותר מהסרת העונש בלבד, וחזרה קושיא לדוכתא. ולכן ממשיך: ע"י שנדבק וכו'. ועיין לקו"ת ד"ה מה טובו פ"ב, – לענין עשה דוחה ל"ת עי"ש בי' פקודי פ"ג. תו"א ד"ה מי שם פה פ"ד. רמב"ן שמות כ, ח. חדא"ג יומא שם. קיצורים לתניא ע' [?]. ואכמ"ל.

(ממכתב ט"ו כסלו תשי"י)

כשיהודי (איש או אשה) מחליט לסדר חייו היום יומיים על פי הוראות תורתינו, תורת חיים – נקרא בלשון עם היהודי – לשון הקודש – תשובה (לא „חרטה" כבלשון אומות העולם) כי אינו אלא שב אל המקור שלו ואל העצם והפנימיות שלו, ורק אז אפשר שיהי' במנוחת הנפש ובשלות נפש.

(ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א)

תשרי

. . . כמדומה שכבר כתבתי אשתקד שאם מוכרח המנהג שהתלמידים נוסעים לביתם על חדש תשרי הרי צריך לתת להם צידה רוחנית לדרך היינו הוראות בהנהגה ומאמרים קלי הבנה שיוכלו ללמוד בהם בהיותם במקומם וביחוד שיוכלו לנאום ברבים או ללמדם ברבים, אבל כנ"ל הוא רק אם הכרח גמור בדבר, אבל ההשתדלות צ"ל להיפך היינו שבימים הנוראים עשי"ת ויום הקדוש צריכים להיות בצוותא באותו המוסד שדרך בו מקבלים הדרכה ביראת שמים, וגודל התועלת בזה ופרסום הנהגה כזו אין לשער הן על התלמידים עצמם והן עוד יותר על הסביבה. ואף שאין לנגוע במנהגיהם שהם אצלם בקבלה מדורי דורות בכ"ז בטח יש למצוא כמה מנהגי חב"ד שיוכלו להחזיק בהם מבלי לנגוע בהנ"ל . . .

(ממכתב כ"ג מנ"א תשי"ג)

. . . כותב הנני . . . אליו אשר זה שהתלמידים נוסעים לביתם על כל משך חדש תשרי, הנה הנהגה זו היא היפך השכל והיפך הכוונה בהדרכה ביראת שמים, כי אם נחוצה היא בכל השנה הרי אין לך שעת הכושר ועת רצון ע"ז כבימי הסליחות ימים נוראים וכו', ואם אין לשנות הנהגה זו, צריך עכ"פ לזיינם בצידה רוחניות הן בשביל עצמם והן בשביל המקומות לשם נוסעים, ואם יש לעכב עכ"פ הגדולים שבהם בהשיבה עכ"פ לר"ה עשי"ת ויום הקדוש יש לנצל זמן זה כדי לקרבם למנהגי החסידים והדרכותי, ואף שאין לנגוע במנהגיהם הם הטובים שקבלו מדור דור, בכ"ז יש מנהגי חב"ד שצריכים להודיעם ע"מ שינהגו כן מבלי לנגוע במנהג הספרדים.

(ממכתב כ"ג מנ"א תשי"ג)

. . . ת"ח על מ"ש אודות תלמידי הישיבה ובטח יודיע מהגעשה עמדם ובפרט בימי אלול ותשרי, ובטח נשמע גם בישיבתם אשר היתה כאן הצעתי שיוסיפו תלמידי

הישיבה (והר"י והנהלה לא כש"כ) בלימוד עבודה'דיקע מאמרים ביחוד בימים אלו ומה טוב אשר גם במאנטרעאל יעשו כזאת ומה טוב אשר גם בשאר המקומות.

(ממכתב יו"ד אלול תשי"ג)

. . . כיון שבימים אלו ובמיוחד בר"ה מייקרים את גוף בניי וכמש"נ אכלו משמנים ושחו ממתקים גוי' (נחמ"ח, יו"ד. שו"ע אדה"ז סתקפ"ג ס"ד) אין כדאי להכנס לכל ספקות הנ"ל, ויחוג כל חדש תשרי במקום דירתו ויתפלל בתו"כ בניי שי' דביהכנ"ס והש"ץ יוציא גם אותו בתור שלוחו.

(ממכתב אלול תשל"א)

ער"ה

בס"ד. חלק משיחת ש"פ נצבים-וילך, כ"ג אלול ה' תשמ"ט.

... ענין נוסף ועיקרי שהזמן גרמא – בנוגע לערב ראש השנה הבעל"ט:

בערב ראש השנה הבעל"ט מסתיימת ונשלמת שנת המאתיים להולדת הצמח-צדק (ערב ר"ה תקמ"ט – ערב ר"ה תשמ"ט).

ואין מזרזין אלא למזרזין – שנוסף על כל הפעולות המיוחדות שנעשו במשך שנת המאתיים, יש לנצל את הימים האחרונים בשנת המאתיים (שיש בה מעלה וסגולה מיוחדת כמובן מביאורי בעל יום ההולדת על הפסוקי, „האלף לך שלמה ומאתיים לנוטרים את פריו“, כמוזכר כמ"פ במשך השנה) כדי להשלים (גם מלשון שלימות) ולהוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל פעולות אלו, בכל עניני תומ"צ.

ולכל לראש הוספה בלימוד תורתו של הצמח-צדק, הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה, ושניהם יחדיו, כמודגש ביותר בתורתו של הצ"צ שבלולה מכל חלקי התורה, נגלה ונסתר גם יחד, כולל ובמיוחד הוספה בהפעולות דהפצת המעיינות חוצה, כידוע שבפענן זה מצינו הדגשה מיוחדת אצל הצ"צ.

ובודאי יערכו בכל מקום ומקום חגיגות והתוועדויות מיוחדות לציון מלאת מאתיים שנה להולדת הצ"צ (מה טוב – בערב ר"ה עצמו (באופן המותר), ועכ"פ בהימים הסמוכים אליו, לפי תנאי הזמן והמקום), שבהם יעוררו ויעודדו ויחזקו איש את רעהו בכל הענינים האמורים.

ועוד והוא העיקר שעוד לפני יבוא משיח צדקנו, שקשור במיוחד עם „צמח צדק“: „צמח“ – „איש צמח שמר“, ו„צדק“ – כמ"ש במשיח, „והי' צדק אזור מתניו“ וגם שמו מנחם קשור עם משיח – כמארז"ל¹ ש„מנחם שמר“, וכפרט בסמיכות ליום

(1) ספרי נשא בתחלתו. במדבר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

(2) שה"ש ח, יב.

(3) אזה"ת שה"ש (כרך ב) ס"ע תשסא ואילך.

(4) ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה. ועוד.

(5) ראה לקו"ש ח"ט ס"ע 250. ועוד.

(6) ראה ס' מעייני הישועה (קה"ת, תשמ"ט) ע' 140 ואילך.

(7) ראה שם ע' 150 ואילך.

(8) נוסח הושענות דהושע"ר.

(9) ישע"י יא, ה.

(10) סנהדרין צח, סע"ב.

הולדתו, ש"מזלו גובר"י ובפרט בשנה זו, מאתיים שנה להולדתו, נוסף לכך שעומדים בסיומה של שנת "תשמט ידך"¹¹, וערב "תהא שנת נסים", כמדובר כמ"פ.

וכן תהי' לנו — שביום הש"ק שממנו מתברך ר"ה יקויים כבר מ"ש בתפלת חגה"י שאומרים בהפטרת יום א' דר"ה, "וירם קרן משיחו"¹⁴ וכן מ"ש בהפטרת יום ב' דר"ה, "קהל גדול ישובו הנה"¹⁵, "והקיצו"י ורגנו שוכני עפר"¹⁷ והצמח-צדק ורבותינו נשיאנו שלפניו (שהצ"צ ה' ממלא מקום) ושלאחריו (ממלאי מקומו — ועד נשיא דורנו מו"ח אדמו"ר) בראשם, ומחכים שיבוא משיח לפניו, תומ"י בשבת זה — ובער"ה נהי' ביחד עם בעל יום ההולדת,

ולמחרתו בר"ה שחל בשבת יתקעו בשופר בביהמ"ק השלישי ובירושלים,

ולא יהי' צורך לביאורים והסברים בנוגע לתוכן התקיעה בשופר בשבת מצד הדרגא שלמעלה מגדר של מציאות"י, כיון שיחגלה בפועל ממש ש"אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם", "ישראל וקב"ה כולא חד".

(11) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם.

(12) שאומרים בסליחות ("אנא עוררה") ביום ההולדת — ערב ר"ה בכל שנה.

(13) בנוגע ללידת שמואל, שמשח את דוד המלך, דוד מלכא משיחא.

(14) ש"א ב, י"ד.

(15) ירמ' לא, ז.

(16) ישעי' כו, יט.

(17) כולל גם בעל היאר-צייט דכ"ג אלול — זקני הרה"ג הרה"ח וכו' ר' מאיר שלמה"י הלוי

ינובסקי ז"ל (מה"י"שבים" אצל אדמו"ר מהר"ש, ורבה של ניקאלאייב).

(18) נתבאר בארוכה בהתועדות***.

(*) להעיר מהשייכות לאדמו"ר מהר"ש — ששמו שמואל — ממלא מקומו של הצ"צ (בעל ההולדת

דערב ר"ה) שפעל שענינים יהיו, לכתחילה אריבער.

(**) ההוראה מב' השמות מאיר שלמה וחזיבורס יחד (ע"ד החיבור דנציביס-ווילן) — נתבאר בהתועדות.

(***) נדפס בסה"ש תשמ"ט ח"ב ס"ע 707 ואילן. המו"ל.

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי קבלת הפ"נ הכללי, ערב ראש השנה, ה'תש"נ.

א. דער אויבערשטער זאל ממלא זיין משאלות לבב כל אחד ואחת לטובה, בקרוב ממש,

כולל ונקודתו — א כתיבה וחתימה טובה בכל הענינים, סיי הפרטיים און סיי הכלליים, און פרטיים וכלליים גם יחד.

יעדערער זאל האבן א שנה מוצלחה בגשמיות, א שנה מוצלחה ברוחניות, און א שנה מוצלחה אין לימוד התורה, קיום המצוות און עבודת התפלה במיוחד, וכל זה — מתוך שמחה וטוב לבב.

ובמיוחד — ווי כ"ק מ"ח אדמו"ר נשיא דורנו האט מדגיש געווען — עס זאל זיין „עמדו הכן כולכם“, זיין אלע צוזאמען צוגעגרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה, וואס קומט תיכף ומיד ממש,

אזוי אן נאך היינט, ערב ראש השנה — גייען אלע אידן, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“ תיכף ומיד ממש — „ארו עם ענני שמיא“¹ — אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, להר הבית, אין מקדש אד' כוננו ידיך.

וואס דאס (די גאולה) ווערט צוגעאיילט במיוחד — דורך הפצת פנימיות התורה, הפצת המעינות חוצה, און הפצת כל התורה ומצוותי, ובאופן דמוסיף והולך ואור.

וכל המורז בזה וכל המוסיף בזה — הרי זה משובח.

ב. יהי רצון אז עס זאלן מקויים ווערן אלע ענינים וועגן וועלכע עס רעדט זיך דא אין פדיון הכללי, און די ענינים וואס מ'האט געדארפט צוגעבן אין דעם — וואָרום צו טוב איז ניטאָ קיין שיעור — וכלפי שמיא גליא, ואדרבה — דער אויבערשטער איז נאך מוסיף בתוספת מרובה על העיקר.

ביז — די ברכה אז עס קומט גלייך, היינט ערב ראש השנה, פאָר ראש השנה — די גאולה האמיתית והשלימה.

(1) במכתבו — כ"ו אדר"ח תרנ"ח (נדפס באגרות קודש שלו ח"ד ע' רעט).

(2) כמו שה' ביצ"מ — בא"ט.

(3) דניאל ז', יג. וראה סנהדרין צח, א.

(4) בשלח טו, יז. וראה פרשי עה"פ.

(5) כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט (אגרת הקודש המפורסמת דהבעש"ט, נדפסה גם בריש ספר כתר שם טוב) דלכשיפוצו מעינותיך חוצה אחי מר, דא מלכא משיחא.

(6) ב"ר פס"א, ד.

ובפרט אז שוין בערב ראש השנה שטייען אידן אין א מצב נעלה — ווי עס שטייט אין טורי (בשם פון „מדרש⁷⁸): כתיב כי מי גוי גדול וגו' (אשר לו אלקים קרובים אליו), איזה אומה כאומה זו שידעת אופי של אלקי כו', און זיי ווייסן אז זיי האבן זוכה געווען בדין, ביז אז דאס איז קענטיק אין זייערע לבושים — „לובשים לבנים ומתעטפים לבנים" (מיט די אלע פרטים אויסגערעכנט אין טור).

ג. ובשנה זו קומט אין דעם צו נאָכמער — אז ערב ראש השנה קומט אויס ערב שבת, אן ערב והכנה צו יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת⁷⁹:

נוסף צו דער הכנה פון ערב ראש השנה ככלל (ביז באופן אז שוין דעמולטיי איז זוכין בדין) — קומט צו דעם יאָר, אז ס'איז אויך ערב שבת, וואָס דעמולט איז מען זיך מכין צו שבת⁸⁰, אָנהויבנדיק פון פרייטיק אינדערפרי, וכל המקדים הרי זה משוכה, ובפרט דורך „רץ" בערב שבת⁸¹, א ריצה לדבר מצוה (לצורך שבת⁸²),

און נאָכמער: נוסף צו די הכנות צו שבת, איז בערב שבת שוין אויך דאָ אַ מעין — „טועמי חיים זכו⁸³" — פון די ענינים פון שבת, כולל אַ טעימה ומעין פון דעם ענין פון „כל מלאכתך עשוי" בשבת⁸⁴, ע"ד ווי ס'איז געווען באַ דעם ערשטן יום הששי (פון מעשה בראשית), יום בריאת אדם הראשון — אז „אדם נברא בערב שבת ומפני מה כו' כדי שיכנס לסעודה מיד", „שימצא הכל מוכן" לסעודה⁸⁵.

וואָס דאָס גיט צו נאָכמער אין דעם זוכים בדין בערב ראש השנה, זייענדיק אויך ערב שבת, ווען מאַיז זיך מכין און מ'האָט אַ טעימה פון דער „סעודה" בשבת,

כולל ובמיוחד כנ"ל — אז גלייך בערב ראש השנה פאָרענדיקט מען אַלע הכנות צו דעם שבת אין אן אופן של ריצה, ביז — אז בערב ראש השנה זה, דער לעצטער טאָג פון שנת תשמ"ט ידיך⁸⁶ איז מען רץ פון גלות אין דער גאולה, אזוי

(7) ארי"ח סתקפ"א.

(8) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

(9) ואתחנן ד, ז.

(10) ל' המשנה ר"ה רפ"ד.

(11) שהרי אז לובשים לבנים כו'.

(12) כמאחז"ל (ע"ז ג, א) מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת.

(13) ראה ב"ק לב, סע"א. טוש"ע ח"מ סשע"ח ס"ח.

(14) רמ"א שם.

(15) פנ"ח ש"ח רפ"ג. שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת. וראה מג"א ארי"ח סר"ג סוסק"א.

שו"ע אדה"ז שם ס"ח.

(16) מבילתא ופרש"י עה"פ יתרו כ, ט. טוש"ע ארי"ח הל' שבת סשי" ס"ח. שו"ע אדה"ז שם

סכ"א.

(17) סנהדרין לח, א ובפרש"י.

(18) שאומרים בסליחות („אנא עוררה") בער"ה.

אז מ'זאל זיך דעמולט (בערב ר"ה) שוין קענען אָנהויבן גרייטן בעוד מועד צו פראַווען יו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת בתכלית השלימות, כמצות רצונך¹⁹, בגאולה האמיתית והשלימה, אין ביהמ"ק השלישי – וואָס דעמולט וועט זיין תקיעת שופר בפועל אויך ביום השבת (ביום ראשון פון ר"ה²⁰), ואדרכה – ביתר שאת וביתר עוז²¹.

וואָס דערצו דאַרף מען האָבן די הכנות בערב ראש השנה – במילא דאַרף שוין קומען די גאולה בערב ראש השנה, בכדי אַז מ'זאל זיין אין ארץ ישראל וכו' נאָך פאַר ראש השנה אויף קענען זיך צוגרייטן צו מקיים זיין מצוות היום בראש השנה בתכלית השלימות.

און דערצו איז בערב ראש השנה שהוא ערב שבת – הכל מוכן לסעודה, כולל – די סעודה דלעתיד לבוא, סעודת ליתן ושור הברי²² כולל – די ענינים רוחניים שבזה (כמבואר אין לקו"ת²³), אָבער לכל לראש – די סעודה גשמית (ווי אָפגע'פסקינט אין חסידות²⁴) – וואָס דער (זוכים ב)דין פון ראש השנה איז דאָך בעיקר אויף די ענינים גשמיים פון אידן²⁵ מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה²⁶ מיט אַ הרחבה הכי גדולה – באופן פון „הכל מוכן לסעודה“.

ד. וכפרט אַז ערב ראש השנה, דער לעצטער טאָג פון יאָר, איז אויך דער יום הולדת פון דעם רבי'ן דער צמח צדק, ווען „מזלו גובר“²⁷, ובפרט בשנה זו ווען עס ענדיקט זיך דער שנת המאתיים²⁸ להולדתו (כמדובר כמה פעמים) – וואָס די נעמען

(19) תפלת מוסף דשבת יו"ט. וראה תו"א ותו"ח ר"פ יח. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך.

ובכ"מ.

(20) ר"ה רפ"ד.

(21) ראה דרושי יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת – לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך. סידור (עם דא"ח) שער התקיעות רמ, ג ואילך. סה"מ מלוקט ח"א ע' תכא ואילך. וש"נ. ועוד.

(22) פסחים ק"ט, ב. כ"ב עד, ב.

(23) שמיני ד"ה ליתן זה יצרת וביאורו (יח, א ואילך).

(24) לקו"ת צו טו, ג. כדעת הראב"ד הל' תשובה פ"ח ה"ד, והרמב"ן בשער הגמול בסופו. וראה

תשובות וביאורים סוף סי"א ובהערות שם.

(25) הגהות מיימוניות הל' תשובה פ"ג אות א בשם הרמב"ן (בשער הגמול), הובא בלקו"ת

דרושי ר"ה נט, ב.

(26) ברכה שלישית דברכת המזון.

(27) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם.

(28) ראה ביאורי בעל יום ההולדת עה"פ (שה"ש ח, יב), האלה לך שלמה ומאתיים לנוטרים את

פריו – אה"ת שה"ש כרך ב סי'ע תשסא ואילך. וראה שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ט.

„צמח צדק“ גייען אויף משיח צדקנוי – גיט דאָס נאָכמער צו כח אַז ביום זה זאָל זיין די צמיחה (צמח) פון משיח צדקנו (צדק), באופן פון מראה באצבעו ואומר זה²⁹.

אין דעם קען מען נאָכמער צוגעבן – דורך דעם וואָס יעדערער, אנשים נשים וטף, וועט אויסנוצן דעם טאָג (ערב ראש השנה) אויף מוסיף זיין לזכותו פון דעם צ"צ (נוסף אויף דעם אייגענעם זכות בזה) אין די ענינים אין וועלכע ס'איז באַשטאַנען (עיקר) עבודתו פון דעם בעל יום הולדת (וואָס מזלו גובר ביום זה), ובכללות – איז ענינו געווען: מפיץ זיין תורה, ובפרט – פנימיות התורה, מפיץ זיין עבודת התפלה און עבודת כל המצוות כולם בהידור, כולל ובמיוחד – מצות הצדקה.

והיות אַז דער צמח צדק איז געווען נשיא הדור שלי, והנשיא הוא הכלי – ווערט נמשך מענינו זה של הצ"צ צו אידן בדורות שלאחרי זה אַז „מ'געהערט" צו אים. ובפרט אַז אין דעם איז אויך באַשטאַנען די עבודה ותפקיד ושליחות פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – ווי ער האָט מערערע מאָל מסביר געווען, אַז דער תפקיד פון דעם דור איז – הפצת התורה והתפלה והמצוות, ובפרט – הפצת פנימיות התורה.

און – מ'האָט דעם כח צו טאָן דאָס אַז קיין טירחא, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר – אַז עס איז שוין אַלץ מוכן און עס דאַרף נאָר זיין „עמדו הכן כולכם", ובפרט שטייענדיק בערב שבת ווען „הכל מוכן לסעודה", מעין ובדוגמת „כל מלאכתך עשוי" שבשבת.

ובפרט אַז דער טאָג איז דער סיום וחותם פון אַ גאַנצן יאָר, מלא בתורה ומצוות ומעשים טובים.

דעריבער וועט מען זיכער אויסנוצן דעם יום הולדת המאתיים פון צמח צדק – אויף מוסיף זיין אין לימוד תורתו פון דעם צמח צדק, און אין נתינת הצדקה בקשר מיט דעם יום הולדת המאתיים, ומה טוב – אַ הוספה בצדקה אין אַ מספר פון מאתיים – מאתיים פרוטות (וואָס דאָס איז בהישג יד פון יעדערן, אפילו קינדער), און די וואָס ווילן געבן מער – מאתיים פון אַן אנדער מטבע, אָדער מאתיים שטרות וכיו"ב – וועט דאָס נאָכמער צוגעבן אין די אַלע ענינים האמורים.

און דאָס וועט נאכמער מוסיף זיין, אַז נאָך ביום זה, ערב ראש השנה (ווען זוכים בדין), דער לעצטער טאָג פון תשמ"ט ידיך, ערב שבת (ווען טועמ"י חיים זכו),

(29) „צמח" – איש צמח שמו (נוסח הושענות הושע"ר). „צדק" – „רה" צדק אזור מתני" (ישעו'

יא, ה).

(30) ראה שמו"ר ספכ"ג. תענית בסופה.

(31) פרש"י חוקת כא, כא.

יום הולדת המאתיים פון דעם צמח צדק (שמו של משיח) – זאָל קומען די גאולה האמיתית והשלימה,

והקיצו ורננו שוכני עפריי, צוזאַמען מיטן צמח צדק און צוזאַמען מיט כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, באופן פון מראה באצבעו ואומר זה,

און צוזאַמען מיט זיי וועלן אלע אידן, אנשים נשים וטף – גלייך אַרויסטאַנצן, באופן פון רץ, און אַריבערגיין פון דעם לעצטן רגע אין גלות – אין דער ערשטער רגע פון גאולה – גאולה האמיתית והשלימה, ביום הששי לפרשת האזינו השמים ותשמע הארץ, און לפרשת חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו,

תיכף ומיד ממש.

א כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה³².

(32) ישעי' כו, יט.

(33) ראה סידור הארז"ל וסידור אדה"ו בנוסח "יהי רצון" שאומרים בעת אכילת תפוח בדבש. וראה לקומי לוי"צ אגרות ע' שיא ואילך.

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי קבלת הפ"נ הכללי, ערב ראש השנה, ה'תש"א

מפני טורח הציבור איז איצטער ניט די צייט צו לייענען די פדיונות,

און כלפי שמיא גליא – במילא ווייסט מען אַלץ וואָס איז דאָ געשריבן בפרטיות,

און דער אויבערשטער, „שומע תפלה“, וועט זיכער מקיים זיין תפלת עמו ישראל, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, אין די אַלע ענינים וועגן וועלכע מ'האָט געשריבן אין די פדיונות,

ביז די תפלה ובקשה הכי כללית – גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

(1) ברכת שמע קולנו בתפלת העמידה דחול. – ולהעיר מסיום ברכת שופרות במוסף ר"ה „שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים“.

(2) ברכה השלישית – ומן התורה האחרונה – דברכת המזון (ברכות מה, ב. שם מה, ב.).

ובדרך ממילא איז אין דעם אויך נכללי דער מילוי פון אלע בקשות פרטיות, הן בגשמיות והן ברוחניות, והן ברוחניות והן בגשמיות, און אויך ברוחניות ובגשמיות גם יחד, וועלכע זיינען אלע נכלל אין די אותיות פון די אל"ף ב"ת:

עס זאל זיין א שנת אורה, שנת ברכה, שנת גאולה, שנת דיצה, שנת הוד והדר, שנת ועד טוב, שנת זכיות גדולות, שנת זינים טובים וארוכים, שנת טובות גדולות בטוב הנראה והנגלה, שנת עוד טוב, שנת לכללה, שנת לימוד בהצלחה מופלגה, שנת מילוי משאלות לבב כל אחד ואחת בתוך כלל ישראל מיט כח הצבור, שנת נסים גדולים, נסים פרטיים און אויך כלליים, שנת סייעתא דשמיא בכל הענינים, הן בגשמיות והן ברוחניות, שנת עוז והדר פאר יעדער אידן און פאר אלע אידן, בחייו הפרטיים ובחייו הכלליים, און אין זיין אידישקייט ביתר שאת וביתר עוז, שנת פדות, שנת צדקה, שנת קדושה, שנת קוממיות, שנת רוממות, שנת שמחה, שנת ששון, שנת תורה, שנת תפלה, שנת תשובה און שנת תהלה,

ובכללות (כאמור) — א שנה פון מילוי משאלות לבב כל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה,

ביז דעם מילוי משאלות לבב — אויך פון כל אחד ואחת מישראל — די שאלה ובקשה הכי עיקרית, צו וועלכער „קוינו כל היום“: גאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו,

ויוליכנו קוממיות לארצנו, לארצנו הקדושה, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותנו“, ובתוכם (כפשוט) — די אלע וואס האָבן דאָ דערלאַנגט די פדיונות, צוזאַמען מיט אלע זייערע בני בית און משפחות, און מושפעים און מושפעות,

און מ'גייט אלע, כאמור, אין ארץ הקודש, און דארטן גופא — אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי, ביז אין קודש הקדשים, אין „מקדש אד' כונונו ידיך, הוי' ימלך לעולם ועד“³,

בגאולה האמיתית והשלמה, תיכף ומיד ממש.

(3) ראה רמב"ם הלכות תשובה פ"ט, שהשלימות דיעודים גשמיים (כעוה"ז), תהי' בימות המשיח. וברמב"ם סוף הל' מלכים: „ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר“.

(4) ראה לקוטי לרי"צ אגרות ע' רצג. וראה ס' השיחות ה'תש"נ ח"ב ע' 606 ואילך.

(5) והרי עומדים אנו בסיום וחזותם שנת ה'תש"נ, ר"ת וד' תהא שנת נסים, ונכנסים לשנת ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהא שנת אראנו נפלאות (ל' הכתוב — מיכה ז, טו), כמדובר כמ"פ לאחרונה.

(6) ברכת את צמח בתפלת העמידה דחול.

(7) כמ"ש ביצ"מ (ו, כ"מי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות) — בא י, ט.

(8) בשלח טו, י"ז. וראה פרש"י עה"פ שם, יז. פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. תוד"ה אין —

שבועות טו, ריש ע"ב. ועוד.

און מיר אַלע, בתוך כלל ישראל בכל קצוי תבל, פראַווען דעמולט ראש השנה בארצנו הקדושה בירושלים עיר הקודש – יום אחד ראש השנה אָדער שני ימים (בהתאם צו זמן ביאת העדות), ובכל אופן – איז דאָס אַלעמאַל „כחד יומא אריכאִי, ביז אַז דער „יומא אריכאִי“ ווערט תיכף ומיד אַ התחלה צו דעם „יומא אריכאִי“ („יום שכולו ארוך“⁹) פון חיים נצחיים, בלי הפסק בינתיים, נשמות בגופים דוקאיי,

„והקיצו ורננו שוכני עפר“¹⁰, ונשיא דורנו בתוכם, ובראשינו,

און דאָס אַלץ (כאמור) – בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, אין „מקדש אד' כוננו ידיך“, בבית המקדש, בקודש הקדשים, ותיכף ומיד ממשי.

(9) כפי שהי' בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי' ש„בירושלים עצמה שהוא מקום בית דין סעמים רבות היו עושין יום טוב של ר"ה שני ימים שאם לא באו העדים וכו'" – רמב"ם הל' קדוה"ח פ"ה ה"ח. וראה שו"ע אדה"ז הל' ר"ה סת"ר ס"ד ובהגסמנ ב„מ"מ וציונים" לשם.

– משא"כ רוב בני איי, שהיו עושין ר"ה לעולם שני ימים (לשיטת התוס' ר"ה יח, טע"א. רמב"ם שם ה"ז. שו"ע אדה"ז שם ס"א), או לעולם יום אחד (לשיטת רש"י ר"ה שם ועוד. – וראה לחי"מ הל' קדוה"ח פ"ג ה"ט. לקר"ש ח"ט ע' 370. ובכללות הענין – המועדים בהלכה (להרשיי זויז) ר"ה ע' כט ואילך).

ולמעיר, ד„בראשונה היו משיאין משואות (עד ש„קלקלו הכותים“, שאז „התקינו שיהו שלוחין יוצאין“) . . עד שהי' רואה כל הגולה לפניו כמדורת האש“ (ר"ה כב, ב – במשנה), ובמילא נהגו כל בני איי בהתאם לקביעות ר"ה בב"ד שבירושלים (יום אחד או שני ימים). ואולי י"ל, שכן יהי' גם לעיל – כיון שאז אין החשש זקלקול הכותים.

(10) ל' הטור או"ח ר"ס ת"ד. וראה שו"ע אדה"ז שם ס"ג ד ובהגסמנ ב„מ"מ וציונים" לשם.

(11) ראה תרי"א יח, ד: כמאזז"ל . . יום שכולו ארוך. והוא ע"פ מאזז"ל עה"פ (תצא כב, ז) „והארכת ימים – לעולם שכולו ארוך“ (קידושין לט, ב. חולין קמב, א). וראה ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך יום סכיו (ע' שפב), וש"נ.

(12) שזוהו תכלית השכר – כפס"ד הרמב"ן (בשער הגמול בסופו) – ראה מכתב מוצש"ק ס' נצבים וילך, כ"ה אלול, ה'תשנ"ג. וש"נ (נדפס לקמן ע' 438 ואילך).

(13) ישע"י כו, יט.

(*) ראה פני משה ירושלמי ר"ה פ"ב ה"ב: אע"פ שבימי רבי בטלו המשואות . . מ"מ מפרש כיצד היו עושין בשעה שהיו נוהגין בהן, ונ"מ שאם יתבטלו המינין יחזרו למנהג שלהם. ולהעיר גם מקרבן העדה שם ה"א, שמבאר הטעם שלא בטלו המשואות מים טבריי (כדאיחא בירוש' שם), מפני שלא היו כותיים דרים שם.

ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחרי התרת נדרים, ערב ראש השנה ה'תשנ"ב

יישר כח'.

א כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה בתוך כלל ישראל,

און במיוחד אין דעם ענין הכי עיקרי – גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

ובפרט אז עס זיינען שוין פאראן כמה סימנים אויף דעם – אנהויבנדיק פון דברי חז"ל כמה שנים ודורות לפני זה: „כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה“, און כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט מסביר געווען אז תשובה האָט מען שוין אויך אויפגעטאָן, און מ'שטייט שוין „הכן כולכם“, און מ'שטייט אזוי שוין אַ משך זמן –

זאָל זיין תיכף ומיד די גאולה האמיתית והשלימה, און פון אָט דעם רגע זאָלן אַלע אידן, „בנערין ובזקנינו גר' בבנינו ובבנותינו“, גלייך זיין אין ארץ הקודש, און דאָרטן גופא – אין ירושלים עיר הבירה, על הר הקודש, און אין בית המקדש, ביז אין קדש הקדשים, וואו עס געפינט זיך דער אבן השתי' שממנה הושחת העולם,

און די קדושה פון קדש הקדשים און אבן השתי' שבו ווערט תיכף ומיד נתפשט בכל העולם כולו – „והי' הוי' למלך על כל הארץ“, „הוי' ימלוך לעולם ועד“.

נאָכאַמאָל – א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

* * *

[לאחר שכ"ק אדמו"ר שליט"א ירד מהבימה המשיך:]

דער קומענדיקער נייער יאָר איז א „שנה משולשת“, וועלכע האָט אַ שלישיות משולשת, אַ יאָר אין וועלכן עס קומען צוזאַמען דריי ענינים פון שלישיות (וואָס

(*) לעדה שלימה דהמתירין.

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו מכ"ז אדר תרנ"ז – אגרות קודש שלו ח"ד ע' רעט. וראה

„היום יום" ט"ז טבת.

(3) בא י, ט.

(4) יומא נד, ב.

(5) זכרי' יד, ט.

(6) בשלח טו, יח.

זיינען ניט תלוי זה בזה און אין אנדערע יארן קען מען האָבן איינעם אָן דעם צווייטן):

(א) די שלימות פון שנת העיבור, אין וועלכער עס קומט צו אַ חודש הי"ג, און דער יאָר ווערט אָנגערופן „שנה תמימה“⁸.

(ב) דיי שלימות פון דעם וואָס חודש חשון און חודש כסלו – די צוויי חדשים אין יאָר וועלכע קענען זיין חסרים (של כ"ט יום) אָדער מלאים (של ל' יום)⁹ – זיינען ביידע מלאים, צוויי חדשים מלאים – כפליים לתושיי, וואָס דעמולט ווערט דער יאָר אָנגערופן „שלימה“¹⁰.

(ג) דערי ערשטער טאָג פסח קומט אויס ביום השבת, וואָס דעמולט האָט מען די שלימות אין ספירת העומר אַז דאָס הויבט זיך אָן „ממחרת השבת“¹¹ אויך כפשוטוי, וואָס דעמולט זיינען די „שבע שבתות תמימות“¹² – „תמימות כששת ימי בראשית“ שמתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת (ווי עס שטייט אין מדרש¹³).

און אין דעם נייעם יאָר קומען צוזאמען אַלע דריי שלימות'ן: סיי די שלימות פון מספר החדשים (שנת העיבור), סיי די שלימות פון מספר הימים אין חדשים (צוויי חדשים מלאים) – במילא קומט אויס אַז דער יאָר האָט די סאַמע מערסטע טעג וואָס אַ יאָר קען האָבן (זייענדיק אַ „שנה תמימה“ און אַ „שנה שלימה“ – אַ שנת העיבור אין וועלכער חודש חשון און כסלו זיינען מלאים), און סיי די שלימות פון די „שבתות תמימות“, מיט וועלכע ס'איז פאַרבונדן הבאת שתי הלחם און די אַנדערע קרבנות פון חג השבועות, זמן מתן תורתנו, וואָס איז פאַרבונדן אויך מיט „תורה חדשה מאתי תצא“¹⁴.

(7) ראה בארוכה מכתבים כלליים וא"י תשרי: תשל"ו (לקו"ש ח"ד ע' 454 ואילך): תשל"ח (לקו"ש שם ע' 478 ואילך): תשד"מ (לקו"ש חכ"ד ע' 633 ואילך): תשמ"ט (לקו"ש חל"ד ע' 338 ואילך). ר"ח ניסן: תשד"מ (הגש"פ עם לקוטי טעמים כו' ע' תשמו ואילך): תשמ"ט (הגש"פ שם ע' תנו ואילך). ועוד.

(8) בהר כה, ל. ערכין לא, א (במשנה). רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ב ה"ה. וראה אוה"ת להצ"צ (יהל-אור) לתהלים יט, ח (ע' סז ואילך).

(9) ראה בארוכה שיחת יום ב' דראש השנה תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 12 ואילך).

(10) רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ח ה"ו. טווא"ח סתק"ח.

(11) ל' הכתוב – איוב יא, ו. וראה שמור"ר רפמ"ו.

(12) טור שם. וברמב"ם שם: חדשי' שלמים.

(13) אמור כג, טו.

(14) נוסף על פירושו „ממחרת היר"ט“ כדרשת חז"ל (מנחות סה, ב ואילך. תו"כ ופירש"י עה"פ אמור שם).

(15) קה"ר פ"א, ג ובמת"כ. פסד"ר פ"ח. פס"ר פ"ח. רוקח הל' עומר סרצ"ה. ראב"ן ספ"ז.

ראב"ה פסחים סתק"ז. ועוד.

וראה בארוכה סה"ש התנש"א ח"א ע' 437 ואילך.

(16) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

ויעוד והוא העיקר — אז די שלימות משולשת פון דעם נייעם יאָר גיט צו נאָכמער כח אַז תיכף ומיד ממש — נאָך בתחלת השנה — זאָל מען שוין זוכה זיין צו אַלע עניני שלימות, כולל — די שלימות פון „תורה חדשה מאתי תצא“, ווייל תיכף ומיד ממש קומט די גאולה האמיתית והשלימה,

און תיכף ומיד ממש איז מען זוכה צו אַ כתיבה וחתימה טובה בגלוי לכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל — לשנה טובה ומתוקה.

ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי קבלת פ"נ הכללי, ערב ראש השנה ה'תשנ"ב

א. בנוגע צו עניני דין אין תורה — וואָס איז ספּעציעל גילטיק אין די איצטיקע טעג וועלכע ווערן אָנגערופן ימי הדין, (אָנהויבנדיק פון דעם יום הדין פון ראש השנה) — איז אַ פסק-דין פון דעם אויבערשטן אין תורה, אַז דער דין דאַרף זיין אין אַן אופן פון „(ושפטו העדה גו') והצילו העדה“, ד.ה. אַז דער גאַנצער דין איז נאָר בכדי עס זאָל זיין נאָכמער „והצילו“ [ביז די שלימות פון „והצילו“ בגאולה האמיתית והשלימה, כדלקמן ס"ג].

ווי עס שטייט אין טור אַלס פסק-דין (אע"פ וואָס ער ברענגט עס פון מדרש')

(1) ולכן אומרים בעשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ „המלך המושפט“ (ברכות יד, ב. טושר"ע ושו"ע אדה"ו א"ח ר"ס תקפב) „לפי שבמים הללו הקב"ה מראה מלכותו לשפוט את העולם“ (שו"ע אדה"ו שם. מרש"י ברכות שם ד"ה המלך).

(2) וכמפורש בכ"כ תפלות דר"ה. וראה ר"ה ח, א. טז, איב. ויק"ר רפכ"ט. זחי"ב לב, ב. קלה, א. ח"ג רלא, א. תרגום לאיוב ב, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ג. טוא"ח סו"ס תקפא (חלקו נעתק לקמן בפנים). וראה גם לקו"ת נשא כו, א. ספר הליקוטים — דא"ח צ"צ ערך ראש השנה ע' של ואילך, וש"נ. ועוד.

(3) „מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות“ כמ"ש (תהלים קמו, יט) „מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטייו לישראל“ (שמו"ר פ"ל, ט).

(4) מסעי לה, כד"כ. וראה משנה ריש סנהדרין (ב, סע"א). ר"ה כו, א. ועוד.

(5) וראה ויק"ר פכ"ז ג: בשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה עומד מכסא הדין ויזש בכסא רחמים כו' ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים.

(6) א"ח הל' ראש השנה סתקפ"א.

(7) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. יל"ש ואתחנן רמז תתכה.

עה"פ⁸, "מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו": "איזה אומה כאומה זו שיודעת אופי' של אלקי'. . שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין . . אינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינו כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים . . ואוכלין ושותין ושמיחים ברה"ל לפי שיודעים שהקב"ה יעשה להם נס כו'", "ומוציא דינם לכף זכות וקורע להם גזר דינם".

דאס הייסט, אז אידן זיינען אזא "אומה" – א פאלק וואס זייער טבע בהנהגתם בחיי יום יום (אויך בזמן הגלות) איז אזא – וואס נאך איידער ס'איז דא דער פסק-דין בפועל ווייסן זיי שוין זיכער אז דער דין וועט זיין לזכות ("והצילו העדה"), ביז אז די זיכערקייט דריקט זיך אויס און פועל'ט א שינוי אין זייערע לבושים און מאכלים ומשקאות בראש השנה ("אכלו משמנים ושתו ממתקים"¹⁰).

ב. ולהוסיף, אז דער ענין איז אויך אונטערשטראכן אין דער פרשת השבוע פון דעם שבת פון וועלכן עס ווערט געבענטשט ראש השנה – פ' נצבים¹¹:

"אתם¹² נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם" גייט¹³ אויף אידן – די אלע עשר מדרגות שבכלל ישראל (ווי אויסגערעכנט אין המשך הכתוב¹⁴) און אין יעדער אידן בפרט¹⁵ (כנגד די עשר ספירות, ווי זיי שטייען בגלוי אין יעדער איד¹⁶ אלס נשמה בגוף) – ווי זיי שטייען אין דעם יום הדין פון ראש השנה¹⁷ ("היום"¹⁸), אז הגם דאס איז א יום הדין – שטייען זיי באופן פון "נצבים", "קיימים ועומדים, דהיינו שזוכים בדין"¹⁹ – "והצילו העדה".

ויש לומר אז דאס איז אויך פארבונדן מיט דעם פירוש²⁰ אין "נצבים" מלשון "נצב מלך"²¹, אז יעדער איד שטייט (בראש השנה) ווי א מלך²², א מלך אויף כל

(8) ואתחנן ד, ז.

(9) יל"ש שם.

(10) נחמ' ח, י. ב"י ושוע' אדה"ז אר"ח סתקפ"ג ס"ד.

(11) שפרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה (לקו"ת ר"פ נצבים).

(12) ר"פ נצבים (כט, ט).

(13) ראה לקו"ת ר"פ נצבים.

(14) נצבים שם, ט"י.

(15) לקו"ת שם.

(16) בעשר כחות הנפש שלו (ראה לקו"ת שם) שנשתלשלו מעשר ספירות (תניא רפ"ג).

(17) מקומות שבהערה 2.

(18) ראה פענח רזא ס"פ נצבים. לקו"ת שם. "היום יום" כ"ה אלול. וראה גם זחר שבהערה 2.

(19) "היום יום" שם. וראה ד"ה זה היום תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א סט, ב).

(20) אדה"ת נצבים ע' א"א. וראה אדה"ת ואתחנן ע' קפ.

(21) מלכים א כב, מח.

(22) ולכן בכחו להכתיר הקב"ה למלך ברה"ה, כי הוא "מתייחס אליו בערך מה" (אדה"ת ואתחנן

המציאות ארום אים, ביז א מלך אויפן גאנצן סדר השתלשלות – וואָרומ יעדער איד, ווי ער איז – איז ער א מלך, איז ער מקבל פון מלך מלכי המלכים הקב"ה, וועלכער ווערט געקרוינט בראש השנה, „תמליכוני עליכם“²³; וכפס"ד הנ"ל פון טור, אז אידן ווייסן פאָראַויס אז זוכים בדין, וואָרומ זיי זיינען א „גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו“ (און דעריבער ווייסן זיי „אופי של אלקי“), און זיינען בדרגת מלך, און דעריבער באַקומען זיי – דורך דעם וואָס זיי זיינען מקבל פון מלך מלכי המלכים הקב"ה – אלע המשכּות והשפעות ווי עס קומט א מלך און קיין השתדלות מצדו. ואדרבה: א מלך טאָר גאָר ניט טאָן קיין מלאכה²⁴, בשעת איינער פון אנשי המלוכה קען עס פאָר אים טאָן, עאכ"כ ווען ס'איז „ברוב עם“, וואָס „ברב עם הדרת מלך“²⁵.

ג. דער עיקר און שלימות פון „והצילו העדה“ איז די הצלה פון דעם איצטיקן מעמד ומצב פון גלות, בגאולה האמיתית והשלימה – וואָרומ אפילו די וואָס האָבן – אויך איצטער (אין גלות) – הרחבה אין פרנסה רוחנית און הרחבה אין פרנסה גשמית, און אפילו די וואָס געפינען זיך אין ארץ הקודש אויפן הר הקודש, און דאָרטן גופא – אין דעם מקום הכי קרוב צו דעם מקום קדש הקדשים – זאָגן זיי אַבער דאָרטן אויך²⁶, „מפני חטאינו גלינו מארצנו“, וואָרומ מ'האָט נאָך ניט דעם „מקדש אד' כוננו ידיר“²⁷, און ס'איז נאָך ניט דער מצב פון „כל יושבי עלי“²⁸, וואָס דוקא דעמולט האָט מען בשלימות אלע ענינים, כולל – מצות יובל²⁹, וואָס איז במיוחד פאָרבונדן מיט שחרור וגאולה³⁰, „ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו“ (בשנת היובל) אפילו אזא וואָס זאָגט³¹, „אהבתי את אדוני“ און גייט ניט אַרויס בשיעית³².

ויש לומר אז די שייכות פון יום הדין פון ראש השנה מיט דער גאולה („והצילו העדה“) איז אויך אונטערשטראַכן אין דעם וואָס בראש השנה איז די עבודה פון קבלת מלכותו ית', צו ממלא זיין די בקשה פון דעם אויבערשטן „תמליכוני עליכם“ [ווי די גמרא זאָגט אין תלמוד בבלי³³], וואָס איז פאָרבונדן מיט גלות,

(23) ר"ה טו, א. לז, ב.

(24) במכ"ש מזה ש, כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה – קידושין ע, א. רמב"ם הל' סנהדרין פכ"ה ה"ד. טוש"ע חר"מ ס"ח ס"ד.

(25) משלי יד, כח.

(26) בתפלת מוסף דיר"ט.

(27) בשלח טו, יז.

(28) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

(29) ולהעיר שהתחלת השחרור ביובל היא מראש השנה – ר"ה ח, ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל

פ"י ה"ד. וראה לקר"ש ח"ט ע' 387.

(30) בהר כה, י.

(31) משפטים כא, ה"ו.

(32) ראה פרש"י משפטים שם, ו. בהר שם.

(33) איכה ג, ו. סנהדרין כד, א.

„במחשכים הושיבני“³³, וואָס מלכותו ית' איז פאַרבונדן און ווערט נתגלה בשלימותה דורך דוד מלכא משיחא (וואָס ענינו איז ספירת המלכות³⁴).

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז שטייענדיק איצטער אין די לעצטע רגעים פאַר דער גאולה (לויט אַלע סימנים, כנ"ל³⁵) – דאַרף דער דין אין די טעג (מי הדין) ברענגען דער עיקר ושלמות פון „הצילו“ – די גאולה האמיתית והשלמה.

ותיכף ומיד ממש – ניט אַריינגייענדיק אין אַ שקו"ט בזה – ס'איז אויף דעם קיין צייט ניטאָ, וואָרום מ'דאַרף גלייך גיין מקבל פנים זיין די גאולה האמיתית והשלמה און דוד מלכא משיחא, און כ"ק מו"ח אדמו"ר בראשנו – איז פאַרשטאַנדיק, אַז מיט יעדער רגע שנעלער וואָס מ'פאַרענדיקט די ענינים שקודם לזה, איז דאָס אַ רגע פריער פון דער גאולה האמיתית והשלמה.

ד. ולהוסיף, אַז די שייכות פון „הצילו“ בראש השנה מיט דער גאולה איז אויך מודגש אין דער פרשה פון דער וואָך – פ' וילך וואָס קומט בהמשך צו פ' נצבים:

שטייענדיק „נצבים . . לפני ה' אלקיכם“, באופן פון „נצב מלך“ (כנ"ל ס"ב) – האָבן אידן בכח אַז באַ זיי זאָל דערנאָך גלייך ווערן „וילך“ – לכל לראש די הליכה פון גלות אין גאולה, וואָס דאָס איז כולל די הליכה פון ארצות הגלות אין ארץ הגאולה (ארץ ישראל), ובפרט ווי זיי ווערט תיכף ומיד אין אַ מצב פון „כל יושבי עלי“, און דערנאָך אין גאולה עצמה – „וילך“, „ילכו מחיל אל חיל“, ביז „יראה אל אלקים בציון“³⁶.

און עס ווערט באַ יעדער אידן „היום מלאו ימי ושנותי“ (כדברי משה בהמשך צו „וילך משה“³⁷) – אַז יעדער איד האָט ימים ושנים מלאים בתורה ומצוות, און דער כח אויף דעם באַקומט ער פון דעם וואָס אַזוי איז געווען באַ משה רבינו, און דערפון ווערט עס נמשך אין יעדער אידן דורך בחי' משה שבו וואָס פועל'ט אויף אים ביז אין מעשה בפועל (ווי דער אַלטער רבי איז מבאר אין תניא³⁸, ובתוספות ביאורים בזה פון דעם צמח-צדק).

ה. די שייכות הנ"ל פון יום הדין ראש השנה מיט „הצילו העדה“, כולל ובעיקר די גאולה – הויבט זיך שוין אָן אין ערב ראש השנה, וואָס אָן ערב והכנה איז אַ מעין פון דעם וואָס דאָס גרייט צו. ועאכו"כ בנוגע צו ערב ראש השנה, וואָס דעמולט האָט מען שוין דעם „הצילו העדה“ פון ראש השנה – ווי דער פס"ד הנ"ל

(34) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך.

(35) בהברכה לאחר התרת נדרים (לעיל ע' 340).

(36) תהלים פד, ח.

(37) פרש"י וילך לא, כ.

(38) פמ"ב.

פון טור, אז שוין בערב ראש השנה ווייסן אידן אז זוכים בדין, און דעמולט הויבן זיך שוין אן די הכנות צו ראש השנה³⁹ – וכידוע אז שבת און יו"ט דארפן האָבן אַ הכנה מיוחדת⁴⁰, ועאכו"כ די הכנה ערב ראש השנה צו ראש השנה, וועלכער איז משפיע אויף כל ימי השנה (אזוי ווי אַ ראש איז משפיע אויף אַלע חלקי הגוף)⁴¹.

ו. ויש לומר אז די שייכות פון ערב ראש השנה מיט דער גאולה (זוכים בדין) איז אַריס נאָכמער בגלוי בדורות האחרונים – דורך דעם יום הולדת פון דעם צמח-צדק ביום זה (בשנת תקמ"ט):

דער נאָמען פון צמח-צדק [ווי ער ווערט אָנגערופן על שם תורתו] איז שמו של משיח צדקנו, שנקרא „צמח“ און נקרא „צדק“⁴².

ולחוסף אין דער שייכות פון צמח-צדק מיט משיח צדקנו: דער צמח-צדק – דער נשיא השלישי פון נשיאי חב"ד⁴³ – איז כולל אין זיך אַלע נשיאים, ווי מ'זעט עס אין זיין תורה וועלכע איז כולל די תורה פון אַלע נשיאים שלפנ"ז, און אויך פון די נשיאים שלאח"ז, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. והיות אז רבותינו נשיאינו, און כללות הענין פון גילוי פנימיות התורה והפצת המעונות חוצה דורך רבותינו נשיאינו, איז פאַרבונדן מיטן גילוי פון משיח צדקנו, ובמיוחד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כמרומו בשמו „יוסף יצחק“ על שם „יוסף אד“ שנית ידו⁴⁴ – איז פאַרשטאַנדיק אז דאָס (די שייכות פון די רביים מיט משיח) שטייט בהדגשה באַם צמח-צדק וועלכער איז כולל אַלע נשיאים.

דערפון איז מובן, אז ביום הולדת של הצמח-צדק (בערב ראש השנה), וואָס דעמולט איז „מזלו גובר“⁴⁵ – איז גובר דער ענין פון שמו של משיח, אז דער בעל יום ההולדת טוט כל התלוי בו – ובמילא איז זיכער אז דאָס איז פועל פעולתו – אז עס זאָל זיין דער גילוי פון שמו של משיח, און נאָכמער – דער גילוי פון משיח אליין (ווי ער איז העכער פאַר שמו).

ע"ד ווי דאָס איז בנוגע צו דער נשמה וואָס „חמשה שמות נקראו לה“⁴⁶ (נפש

(39) ראה טור שם: לפיכך נוהגין לספר ולכבס בערב ר"ה.

(40) ביצה ב, ב.

(41) ראה לקוית דרושים לר"ה נז, א ואילך. ובכ"מ.

(42) „צמח“ – „איש צמח שמו“ (נוסח הושענות הושע"ר. מזכ"ר, ו, יב (ובמפרשים שם). וראה

שם ג, ח). „צדק“ – „והי' צדק אור מתניו“ (ישע"י יא, ה). וראה ירמ' כג, ה ובפרש"י. שם לג, טו.

(43) כנגד ספירת הדעת (ספר השיחות תרצ"ז ע' 141. תש"ב ע' 19. תשע"ז ע' 60. אגרות קודש

אדמו"ר מהוריי"ץ ח"ט ע' טז).

(44) ישע"י יא, יא.

(45) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע.

(46) בר"ר פ"ד, ט. דבר"פ ב, לו. בכמה מקומות ודפוסים הוא בשינוי סדר. אבל כ"ה בע"ח שער

דרושי אבי"ע פ"א. שער הגלגלים בתחלתו. ובכ"מ.

רוח נשמה חי'), ביו דעם שם החמישי – יחידה, ביו דער עצם הנשמה (וואָס „חמשה שמות נקראו לה"י⁴⁷).

אזוי אויך י"ל בנוגע צו משיח – אז נוסף צו גילוי פון שמו של משיח, ביו ווי ער איז פאַרבונדן מיט יחידה (יחידה הכללית⁴⁸), האָט מען אויך די עצמות פון משיח צדקנו, וואָס דאָס איז איין זאך מיט עצמות א"ס⁴⁹, און דעריבער איז דער גילוי פון משיח (בערב ראש השנה) פאַרבונדן מיט קבלת מלכותו ית' בראש השנה⁵⁰ כנ"ל, און דער גילוי פון ענין המלכות („נצב מלך") איז יעדער אידן, כמובן אויך פון פס"ד הטור בנוגע צו ערב ר"ה כנ"ל.

וילהעיר אז דער טור איז דער יסוד פון בית יוסף, וועלכער איז דער יסוד פון שולחן ערוך בית יוסף, וואָס ער איז דער יסוד פון דעם אַלטן רבינ'ס שולחן ערוך, אויף וועלכן עס זיינען פאַראַן כמה תשובות וביאורים פון צ"צ.

ז. ויש לקשר זה מיט דעם ענין פון „וילך משה" (די הליכה פון גלות אין גאולה כנ"ל ס"ד) – ע"פ המדובר לאחרונה⁵¹ די ראשי-תיבות וואָס איז נוגע במיוחד צו חסידי חב"ד, און דורך זיי – צו כלל ישראל בכל הדורות פון „מיד" – „מיד הן נגאלין"⁵² – משה, ישראל (הבעש"ט), דוד (מלכא משיחא):

די אַלע דריי (משה, ישראל הבעש"ט און דוד מלכא משיחא) זיינען פאַרבונדן מיט „מיד הן נגאלין": משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון⁵³. ישראל הבעש"ט – ווי משיח האָט אים געענטפערט אויף זיין שאלה „אימתי אתי מר" – „כשיפוצו מעינותיך (פון בעש"ט) חוצה"⁵⁴. און דוד מלכא משיחא – וואָס דורך אים קומט די גאולה האמיתית והשלימה בפועל.

און איז דעם וואָרט „מיד" שטייען אַלע דריי צוזאַמען אין אַן איין און איינציקן וואָרט, און אַ וואָרט וואָס פירוש איז „מיד" (גלייך), אין איין און איינציקער רגע – באַווייזט דאָס אַז אַלע דריי זיינען אַן איין און איינציקע נקודה: די נקודה פון גאולה מיד.

(47) ראה סה"מ תרפ"ח ע' קיז. ועוד.

(48) רמ"ז לוח"ב מ, ב. לוח"ג רס, ב. ל"ת להאריז"ל בראשית עה"פ ויהלך חנוך. ס' ארבע מאות שקל להאריז"ל (ע' רמא – בהוצאת ירושלים תשמ"ה). ועוד. וראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ט ע' 360 הערה 27.

(49) ראה סה"מ צ' להצ"צ מצות מינוי מלך בסופה: במשיח נתת אתה הא"ס בעצמו.

(50) ועפ"ז מובן השייכות דיומ הולדת הצ"צ לערב ראש השנה.

(51) שיחת ש"פ במדבר ויום ב' דחגה"ש תנשא"א (סה"ש התנשא"א ח"ב ע' 562). ועוד.

(52) ל' הרמב"ם ה' תשובה פ"ז ה"ה.

(53) ראה שמר"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי. תו"א ר"פ משפטים. ועוד.

(54) אגה"ק הידועה להבעש"ט – נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

און די נקודה טיילט זיך אויף דריי פרטים, און דוקא אין דעם סדר פון משה, ישראל הבעש"ט און דוד מלכא משיחא: דער כח אויף גאולה קומט פון משה גואל ראשון הוא גואל אחרון, און משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"ס, וואָס דאָס איז כולל כל התורה כולה, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁵⁵, כולל – אויך דער גילוי פון פנימיות התורה באופן פון הפצת המעיונות חוצה דורך דעם בעש"ט, וואָס דורך דעם איז „אתי מר" דוד מלכא משיחא.

ובפרטיות יותר: משה און דוד (מלכא משיחא) זיינען דער ראשון ואחרון – גואל ראשון הוא גואל אחרון, און צווישן זיי איז דער אות י' ר"ת ישראל (הבעש"ט), וואָס גייט אויף דער פינטעלע איד (נקודת היהדות)⁵⁶, ווי זי שטייט בגלוי ביז זי באַקומט אַ צורת אות (י'), ואדרבה: דוקא דער י' איז מחבר די צוויי אותיות מ' און ד' וועלכע האָבן אַ התפשטות שלא בערך מער ווי התפשטות ה' – וואָרעם די פינטעלע איד פאַרבינדט זיך מיט דעם אויבערשטן אַליין, און דעריבער שטייט אַ איד אין אַ מצב פון „נצב מלך" (כנ"ל) און „וילך", און דוקא ער האָט ככה צו ברענגען דעם גואל ראשון הוא גואל אחרון (משה און דוד מלכא משיחא).

און דער כח אויף מגלה זיין דעם י' (נקודת היהדות) – יחידה שבנפש (ניצוץ משיח שבכל א' מישראל⁵⁷) ביז עצם הנפש – אין אַ אידן, איז געקומען במיוחד דורך ישראל הבעש"ט, ע"י גילוי תורת החסידות – וואָס דאָס גייט בכללות אויף גאַנץ תורת החסידות פון אַלע רבותינו נשיאינו (וואָס איז פאַרבונדן מיט משיח) ובמיוחד – שטייט דאָס בגלוי באַ דעם צ"צ, וועלכער איז כולל אַלע רבותינו נשיאינו, כנ"ל (ס"ו).

ח. די שייכות הנ"ל פון ערב ראש השנה מיט דער גאולה שטייט נאָכמער בהדגשה בערב ראש השנה בקביעות שנה זו – הן בימי השבוע, אַז דאָס קומט אויס ביום ראשון בשבוע, און הן בכללות השנה – שנת ה'תשנ"ב:

ווען ערב ראש השנה איז ביום ראשון בשבוע, קומט אויס אַז ער איז צווישן צוויי ימי סגולה – צווישן יום השבת קודש און ראש השנה. וע"פ הידוע אַז אַלע ענינים אין קדושה זיינען בדיוק, איז מובן אַז דער טאָג פון ערב ר"ה האָט ככה צו מחבר זיין די צוויי קצוות פון שבת און ראש השנה: שבת איז „מיקדשא וקיימא"⁵⁸ מלמעלה, משא"כ ראש השנה ווערט נתקדש דורך אידן (ישראל דקדשינהו

(55) אבות רפ"א.

(56) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. ועוד – נסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252 בהערות.

(57) ראה „היום יום" ח' אדר א'.

(58) מאור עינים ס"פ פינחס.

(59) ביצה יז, א.

לזמנים⁶⁰). און דורך דעם טאָג פון ערב ראש השנה בינתיים ווערט דער חיבור פון ביידע ענינים, אַז די קדושה פון שבת וואָס איז למעלה מכל העולמות (מיקדשא וקיימא מלמעלה) ווערט נמשך כמו שהיא אין ראש השנה: און אַזוי אויך לאידך גיסא, ווערט נתגלה ווי יעדער איד איז א „בעה"ב" (זייענדיק בדרגת מלך בנ"ל) אויף שבת און איז משפיע אין שבת, ביז – ווי יעדער איד ווערט בעה"ב אויף (ברענגען דעם) „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".⁶¹

ובפרטיות יותר: בקביעות שנה זו האָט מען די מעלה, אַז ראש השנה קומט אין אַ המשך פון דריי ספעציעלע טעג נאָכאַנאַנד⁶²: (א) יום השבת קודש, פאַרבונדן מיט „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים". (ב) ערב ראש השנה – ביום ראשון בשבוע, וועלכער ווערט אָנגערופן בתורה⁶³ „יום אחד", על שם וואָס הקב"ה ה' יחיד בעולמיו. וענין זה פון יום ראשון דמעשה בראשית חזר"ט זיך איבער בכל יום ראשון⁶⁴, ווי מ'זעט עס אין שירו של יום וואָס מ'זאָגט דעמולט „לה' הארץ ומלואה".⁶⁵ ובהדגשה יתירה ווען דער יום ראשון איז ערב ראש השנה, וואָס דעמולט איז „זה" היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון".⁶⁶ (ג) ראש השנה, ביום שני בשבוע, וואָס ביום זה נבראת מחלוקת⁶⁷ – מחלוקת למעליותא, מחלוקת לשם שמים (ווי מחלוקת שמאי והלל) וואָס „סופה להתקיים"⁶⁸, סיי די מעלה פון שמאי (גבורה"י) און סיי די מעלה פון הלל (חסד"י) – „ושפטו העדה (דיון) גו' והצילו העדה" (חסד), דורך אַ כח נעלה משניהם וואָס איז זיי מחבר" – דער כח פון משה, ר"ת משה שמאי הלל, וואָס הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון.

וואָס דאָס איז נוסף אויף דער מעלה משולשת פון דער שנה חדשה – שנה תמימה (שנת העיבור), שנה שלימה (חשון וכסלו מלא), און „תמימות" בשלימות פון „שבע שבתות תמימות", ווי גערעדט פריער⁶⁹.

(60) ברכות מט, א.

(61) תמיד בסופה.

(62) ראה בארוכה השיחה דיום השבת – ש"פ נציבים, כ"ח אלול תשנ"א.

(63) בראשית א, ה.

(64) ב"ר פ"ג, ח. פרש"י בראשית א, ה.

(65) ראה לקו"ת שה"ש כה, א. ובכ"מ.

(66) תהלים כד, א.

(67) תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א.

(68) ראה שיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 13 ואילך).

(69) ב"ר פ"ד, ו. וח"א יז, א.

(70) אבות פ"ה מ"ז.

(71) ראה וח"ג רמה, א. תניא אגה"ק ס"ג. ועוד.

(72) ראה שיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב (סה"ש שם ע' 17 ואילך. ע' 33 ואילך).

(73) לאחר התרת נדרים (לעיל ס"ע 340 ואילך). וראה בארוכה – שיחת יום ב' דר"ה (סה"ש

שם ע' 12 ואילך).

ט. די ראשי-תיבות פון דעם מספר השנה ה'תשנ"ב האָבן אידן קובע געווען
— ה' תהא שנת נפלאות בכל:

„נפלאות בכל“ מיינט בפשטות, אַז עס וועלן זיין (ה') תהא — לשון הבטחה
ולשון ציווי ונתינת כח) נפלאות אין אַלץ, אין אַלע ענינים פון דעם יאָר. וואָס דאָס איז
דורך דעם וואָס עס קומט תיכף ומיד די גאולה האמיתית והשלמה, האָט מען
דעמולט „נפלאות בכל“.

ובביאור הדברים: „בכל“ באַווייזט אויף תכלית שלימות הברכה כולל די
שלימות פון גאולה האמיתית והשלמה — ווי חז"ל זאָגן⁷⁴ אַז „שלשה הטעימן הקב"ה
בעולם הזה מעין העולם הבא, אלו הן אברהם יצחק ויעקב, אברהם דכתיב ב'י' בכל
יצחק⁷⁵ דכתיב ב'י' מכל ויעקב דכתיב ב'י' כל⁷⁶. דאָס הייסט, אַז „בכל“ איז
פאַרבונדן מיט דער שלימות פון עולם הבא⁷⁷, די גאולה האמיתית והשלמה, וואָס
דעמולט וועט מען האָבן „כל“ — אַלץ בשלימות.

ובשרש הענינים: „כל“ גייט אויף די ה' ספירות (וואָס זיינען כולל אַלע
ספירות) פון חסד ביז הוד, ווי זיי שטייען בשלימות (כל א' כלול מעשר) — איז דאָס
בגימטריא כל (חמשים). און „בכל מכל כל“ איז ווי די שלימות פון „כל“ (גאולה)
ווערט נמשך אין אַלע ג' קוים (כנגד די ג' אבות), וועלכע זיינען כולל אַלע פרטים.

וויבאלד אַז יעדער איד — אנשים נשים וטף — איז אַ יורש פון אַלע און
יעדערן פון די ג' אבות, און יעדער איד האָט אין זיך אַלע דריי אבות⁷⁸, איז
פאַרשטאַנדיק אַז יעדער איד באַקומט בפשטות „בכל מכל כל“, ווי יעדערער זאָגט אין
סיום פון ברכת המזון: „כמו שברך את אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן
יברך אותנו כולנו יחד בברכה שלימה“,

ובפשטות — אַז יעדער איד באַקומט „בכל מכל כל“ ברוחניות, און „בכל מכל
כל“ בגשמיות, מיט אַלע פירושים שבדבר, אָנהויבנדיק פון דעם פירוש העיקרי — אַז
נאָך אין די לעצטע רגעים פון גלות זאָל יעדער איד האָבן „בכל מכל כל“, אַז אַלע
זיינע ענינים זאָלן זיין באופן הכי טוב והכי מושלם („לא חסרו שום טובה⁷⁹“),

(74) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(75) ח"י שרה כד, א.

(76) ולהעיר שלע"ל יקראו ליצחק כי אתה אבינו (שבת פט, ב).

(77) תולדות כו, לג.

(78) וישלח לג, יא.

(79) ראה אורח"י ח"י שרה קכה, ב. וראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך כל ע' קלב ואילך.

וש"נ.

(80) ראה תר"א ר"פ וארא. ועוד.

(81) פרש"י ב"ב שם.

ועוד ועיקר – אז דאָס ברענגט גלייך תכלית השלימות פון „בכל מכל כל“ – די גאולה האמיתית והשלמה, ובפשטות ובגשמיות – בהתאם צו ברכת המזון פון אידן⁸² (וואו מ'בעט „בכל מכל כל“); „ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך“⁸³ – אז מ'באָקומט ארץ ישראל בפשטות, ותיכף באופן של ירושה וכיבוש וחלוקת הארץ, און אלע אידן געפינען זיך דאָרט „איש תחת גפנו ותחת תאנתו“⁸⁴, בגאולה האמיתית והשלמה,

ובאופן אז דאָס פועל'ט איך אויפן עבר, אז אע"פ וואָס ברגע זה ממש איז משיח עדיין לא בא, איז בשעת ער וועט קומען ברגע לאחרי זה – וועט ער איבערמאַכן (דורך אַריינשטעלן דעם אל"ף פון אלופו של עולם⁸⁵) אויך די רגעים שלפני זה (פון „גולה“) אז זיי זאָלן זיין אַ חלק פון גאולה.

י. ולסיכום:

שטייענדיק אין דעם יום סגולה פון ערב ראש השנה ה'תשנ"ב, ה' תהא שנת נפלאות בכל – וואָס ער איז אויך דער יום הולדת פון דעם צמח-צדק – ובסיום וחותם פון חודש אלול ר"ת „אני לדודי ודודי לי“⁸⁶, מיט די אַלע פינף ראשי תיבות פון אלול כנגד די ג' קיום ועמודים פון תורה עבודה וגמילות חסדים, און תשובה וגאולה⁸⁷ – איז אַ זיכערע זאך אז שטייענדיק אין אַ מצב פון „ודודי לי“ בענטשט דער אויבערשטער יעדער איד און אלע אידן נאָך אין חודש אלול מיט „בכל מכל כל“, „מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה“⁸⁸, סיי ברוחניות און סיי בגשמיות, און סיי שניהם יחד, ביז אין אַן אופן אז זיי ווערן איין זאך.

וע"פ פס"ד הטור הנ"ל אז שוין בערב ראש השנה זיינען אידן „לובשים לבנים ומתעטפים לבנים“ – איז מובן אז נאָך בערב ראש השנה באַקומט מען שוין די התחלה פון אַלע המשכות והשפעות ואורות, ועאכו"כ – אַלע כחות, סיי ברוחניות סיי בגשמיות.

ועוד והוא העיקר – אז תיכף ומיד ממש בערב ראש השנה זה, יום הולדת פון

(82) שהוא הברכה היחידה מן התורה (ברכות מח, ב. רמב"ם ריש הל' ברכות. סדר ברה"נ לאדה"ז בתחלתו). וגם להדיעות שברכת התורה היא מה"ת – אין זה קשור עם גשמיות העולם וארץ ישראל כ"כ כמו ברכת המזון („ואכלת ושבעת גו").

(83) עקב ח, י.

(84) לשון הכתוב – מלכ"ם-א ה, ה.

(85) ראה לקרית בהעלותך לג, ג. ובכ"מ. וראה סה"ש ה'תנשי"א ח"ב ע' 504 ואילך. ע' 520 ואילך.

(86) שה"ש ו, ג. וראה אבודרהם סדר ר"ה ופירושה פ"א. ראשית חכמה שער התשובה פ"ד (קטו, ב). פיע"ח שער ר"ה פ"א. ב"ה לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו). של"ה במסכת ר"ה שלו (ריג, א). לקרית ראה (לב, א). ועוד.

(87) ראה לקרית חכ"ט ע' 272 ואילך, וש"נ.

(88) ברכה השלישית דברה"ז.

צמח-צדק – ווערט נתגלה משיח צדקנו, באופן פון „מראה באצבעו ואומר זה“: אָט איז משיח ווי ער ווערט אָנגערופן „צמח“, אָט איז משיח ווי ער וועט אָנגערופן „צדק“, אָט איז משיח ווי ער ווערט אָנגערופן „יוסף יצחק“ (דער נאָמען פון כ"ק מר"ח אדמו"ר נשיא דורנו), ועוד ועיקר – אָט איז משיח ווי ער ווערט אָנגערופן „דוד מלכא משיחא“, צוזאמען מיט משה רבינו – „גואל ראשון הוא גואל אחרון“, צוזאמען מיט ישראל הבעש"ט און אלע רבותינו נשיאנו – ובאופן פון „מיד“ (כנ"ל ס"ז), תיכף ומיד ממש.

ובפשטות – אַז „וילך“ יעדער איד און אַלע אידן פון גלות אין גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים,

און „וילך“ אַלע אידן – „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“ – תיכף ומיד – „ארו עם ענני שמיא"י – אין ארץ הקודש, און מ'פראוועט דאָרט ראש השנה,

און דאָרטן גופא – אין ירושלים עיר הקודש, בהר הקודש, בבית המקדש השלישי והמשולש, „מקדש אד' כוננו ידיך“, און דאָרטן גופא – אין קדש הקדשים, וואו עס געפינט זיך דער אבן השתי' שממנה הושחת העולם“

– דער אבן השתי' וועלכער שטייט גאנץ ובגלוי אויך בזמן הזה בלי שינויים אין מקום קדש הקדשים בבית המקדש – וואָס דעריבער פאַרשטאַרקט דאָס די טענה און תביעה פון אידן אויף דער גאולה, טענה'נדיק אַז מ'זעט שוין איצטער בגלוי בעולם הזה התחתון דעם אבן השתי', וואָס זי איז דער יסוד פון גאנץ עוה"ז אויך איצטער – וואָרום זי איז געבליבן גאנץ אָן שינויים במקומה.

און צוזאמען מיט דעם בית המקדש השלישי ווערט מקוים „ביום השלישי יקמנו ונחי' לפניו“⁹⁸, חיים אמיתיים ונצחיים, אָנהויבנדיק פון חיים כפשוטם – אַ כתיבה וחתומה טובה לכל אחד ואחת מישראל, מיט חיים בפשטות – אַ גוף בריא און אַ נשמה בריאה, סיי בגשמיות סיי ברוחניות.

און תיכף ומיד ממש ווערט דאָס אַלץ איבערגעטראָגן אין ארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי, אין דער גאולה השלישית, וועלכע איז אויך כולל די גאולה העשירית, גאולה שאין אחרי' גלותי" (ווי

(89) ל' חז"ל – שמור"ר ספכ"ג. וראה תענית בסופה.

(90) בא"ט.

(91) דניאל ז' ג. סנהדרין צח, א.

(92) יומא נד, ב.

(93) הושע ו, ב. וראה במפרשים שם.

(94) מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

מ'זאגט עס אויך אין סדר של פסח, וואָס „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (95).

ועוד ועיקר – תיכף ומיד ממש, ובפרט אַז מ'שטייט אין אַ יום סגולה פון ערב ראש השנה מיט אַלע זיינע מעלות,

ובפרט אַז יעדערער וועט זיכער אויסנוצן דעם טאָג אויף מוסיף זיין אין עניני צדקה און אין כמה ענינים טובים, ובמיוחד – אין דעם ענין שהזמן גרמא – יום הולדת פון צמח-צדק – דורך לערנען מתורתו און מקיים זיין הוראותיו.

וכאמור – ביום זה עצמו זאָל קומען די גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

(95) מיכה ז, טו.

ר"ה

. . . נתעכב המשלוח, וזה עתה נתקבל מכתב כ' מכ"ז אלול. ות"ח על הברכות, ויהי רצון מהשי"ת בורא עולם ומנהיגו שימלא כל הברכות אשר בני ישראל מברכים איש לרעהו בשלמותן, ובנקודה הפנימית אשר מכאן ולהבא יהי תוכן המכתבים והידיעות אך טוב, ובסגנון הידוע בטוב הנראה והנגלה. ואף שלכאורה בדרך הטבע אין זה ענין להיום או מחר בבקר, אבל הרי תשועת ה' כהרף עין. ובפרט אשר דוקא בשנים הכי אחרונות כבר הורגלנו כנסים, ועד לנסים גלויים. אלא שכואב הלב שהנסים הגלויים לא מבטלים האפשריות לעשות מעשים בלתי רצויים או גרוע מזה, בה בשעה שזה מכבר בא הזמן להבין שלילת המעשים הבלתי רצויים ובפרט שנוגע לרבים, ובמיוחד אשר הגויים אומרים פה אחד שהשיטה והפעולה בלתי רצויות הן ודוקא עם אחדים מאחינו בני ישראל צריך להתפלפל ולהביא ראיות אשר לא זו הדרך, ואשר התוצאות באופן טבעי תהיינה הפוכות לאלו אשר להן הם מקוים. וכל השקלא וטריא אינה מן העילה עד שבאה המציאות וטופחת על פניהם, ולמחרתו חוזר חלילה כל הענין.

ואין להאריך בדבר המכאיב, אלא שאתאפק לא אוכל לכתוב על כל פנים שורות אחדות בהענין המבהיל דגזירת „מיהו יהודי“ על פי החוק הקיים עכשיו. והרי גם תקיעת שופר בראש השנה מדגישה עוד הפעם ועוד הפעם ענין יחודו ואחדותו של עמנו בני ישראל, וכדברי רבנו סעדי' גאון, אשר לחם בשעתו נגד אלו שאחזו בתנ"ך ושללו דברי חכמינו ז"ל בטענה הידועה אשר נשתנו העתים ונשתנו השכלים ונשתנה הטבע, כולל טבע עם ישראל, והרס"ג כותב בסידורו שמעניני תקיעת שופר בראש השנה להזכיר לכל אחד ואחד על קול השופר שנשמע קודם מתן תורה ועל התורה ומעמד הר סיני, אשר הנקודה בזה היא, בסגנון התפילה, ובנו בחרת מכל עם ולשון.

ויהי רצון אשר על כל פנים מכאן ולהבא לא ירוץ בן הגבירה – בני שרה – אחרי בן האמה – בני הגר, וכהבטחת ה' לאברהם, כי ביצחק יקרא לך זרע, ותקייים תפלת ראש השנה „תקע בשופר גדול לחרותנו (חרות מגלות הפנימי ועי"ז גם חרות מגלות מבחוץ) ושא נס לקבץ גלויותינו“ כו', בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

(ממכתב ימי הסליחות תש"ל)

(* באריכה עד"ז – ראה לעיל ע' 247 ואילך. המו"ל.)

זה עתה נתקבל מכתבו, ומפני דחיפות הענין שנוגע למעשה מיד, שלחתי לו מברק, ותוכנו:

במענה למכתבו, איסור גמור ומוחלט לנסוע ביום-טוב בכדי לתקוע שופר או לקרוא בתורה או להיות שליח-ציבור וכדומה, וגם אסור לשמוע ולהאזין לזה. לכן אפשר רק אם יכול להיות בקרבת בית הכנסת מערב ראש השנה עד מוצאי רה"ש, חס ושלום לחלל יום-טוב על ידי נסיעה אפילו לענינים הנ"ל. והשי"ת יצליחו לקיים מצותיו ולהפיץ היהדות, אבל לא חס ושלום באופן המגנז לזה. בברכה לשנה טובה ומתוקה באמת.

בטוחני שיקיים האמור ותבוא עליו ברכה. ואשמח לקבל ממנו אישור, ות"ח מראש.

אכפול איחולי לו ולכל בני משפחתו לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד . . .

נ.ב. למותר להוסיף שהאמור במברק כולל יום-הכיפורים וחג הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה וכל הרגלים והשבתות.

(ממכתב כ"ה אלול תשל"ח)

עשי"ת

... זיכער איז איבעריג צו אונטערשטרייכען, אז א שטארקונג און צוגאב אין דער טאג טעגליכער אויפפירונג, אין איינקלאנג מיט די אנווייזונגען פון אונזער הייליקער תורה און צו מקיים זיין אירע מצות אויף וועלכע עס שטייט, וחי בהם, איז אלס צוגאב צום עיקר אז דאס איז דער אנזאג פון השם יתברך, איז דאס אויך די וועג אויף צו באקומען זיינע ברכות אין דעם וואס מ'נייטיגט זיך.

און בפרט אז מיר געפינען זיך אין די טעג, וועלכע זיינען ימי רצון, די טעג צווישען ראש השנה און יום כפורים, וואס ראש השנה איז געגעבען געווארען די כתיבה טובה און יום כפור ווערט געגעבען די חתימה טובה.

מ'האט געדארפט בודק זיין (איבערזעהן) אייערע תפילין און יעדער וואכען טאג פאר אנטאן די תפילין צו געבען א פאר סענט אויף צדקה, און אויך צו בודק זיין די מזוזות אין אייער דירה אז זיי זאלען זיין אלע כשר'ה ווי דער דין איז, און אייער פרוי תחי' זאל אפהיטען דעם גוטען מנהג פון אידישע טעכטער צו געבען אויף צדקה יעדער מאל פאר ליכט צינדען ערב שבת און ערב יום טוב.

(ממכתב ח' תשרי תשכ"ח)

וילך

... לאמירטיי ע"ד שלא התראינו בט"ו שנים – ה"ז בא בהמשך לדיבורי לאחרונה ובארוכה כו' אודות הקהל (וראי' בממדים המתאימה לזה) – ובקשר לשני „הקהל“ האחרונים (יד-טו שנים) – לבטל החזקה דג' פעמים ע"י ביקורו עתה.

(ממכתב ימי חנוכה תשמ"ח)

(*) בכינוס השלוחים העולמי דשנת ה'תשמ"ח עבר א' בחלוקת הקונטרסים, לאחר שקיבל הקונטרס, נקרא לחזור ע"י כ"ק אד"ש והושיט לו קונטרס נוסף באמרו „פאר די פופצען יאר וואס מ'האט זיך ניט געזען“. על השאלה שנהג לבוא מידי שנתיים-שלוש, בא המענה, שהכוונה לשנות „הקהל“ שבהם לא ביקר בחצרות קדשנו – שתי פעמים. המו"ל.

(1) לאחרֵי בקשת סליחה וכו' – כמו ש"לשון ברורה" מעלה היא גם כתב ברור כן הוא.

(2) מהדברים שאין שמים להם לב כלל וכלל: כת"י כל נשיאי חב"ד הכי ברור ופשוט.

(3) להעיר מל' חז"ל (ובהלכה) כתב נאה, וצ"ע הפי'.

(ממענה ה' אדר חשמ"ח)

(*) תיבה א' כמכתב הכותב לא היתה ברורה, ועיגל כ"ק אד"ש את התיבה, ציין סימן שאלה, וכתב – כפנים. המו"ל.

שבת שובה

בדוגמתי מ"ת שלשעה מכל מקום יוצא הקול אנכי גוי ואח"כ מתחיל העבודה כו'.

(ממענה חש"ר חשל"ח)

(*) מענה על שאלה במשנ"י גודל מעלת שבת שובה הא' (לאחרי הבריאה וחטא עה"ד) – דעפ"ז מדוע לא נפטר אדם הראשון מעונש. המו"ל.

יוהכ"פ

ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ערב יום הכפורים, בביהכנ"ס, אחרי תפלת מנחה, ה'תש"נ

א. ס'איז מבואר אין דרושי חסידות' אַז די עבודה פון עשרת ימי תשובה (פון ר"ה ביז יום הכפורים) איז – תשובה עילאה. דערפון איז מובן, אַז וויבאלד יום הכפורים איז דער סיום וחותם ותוקף השלימות פון די עשרת ימי תשובה, און אין די עשיית גופא איז יוהכ"פ (דוקא) „זמן תשובה“ – דעריבער איז ביוהכ"פ די תכלית השלימות פון תשובה עילאה, העכער פאַר דרגת תשובה עילאה אין די עשיית בכלל (כולל – בראש השנה¹), כמ"ש „כי ביום הזה יכפר עליכם גוי' (יכפר סתם, ולא נאמר מי הוא המכפר, ווייל דאָס נעמט זיך פון) לפני הוי' תטהרו“ (למעלה מהוי'), אַ תשובה וואָס דערלאַנגט אין מהותו ועצמותו ית".

נאָכמער: ע"פ המבואר בכמה מאמרים יש לומר, אַז די עבודה פון תשובה עילאה הויבט זיך אָן בחודש אלול, וואָרום אלול ר"ת אני לדודי ודודי לי' באווייזט אויף אַ קירוב ותשובה מתוך אהבה („להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לקבל תשובתו מאהבה") – תשובה עילאה.

וע"פ הכלל אַז מעלין בקודש¹⁰ – איז פאַרשטאַנדיק, אַז נאָך שבת מברכים ראש חודש אלול, ווען מ'בענטשט ראש (וכל) חודש אלול מיט די אַלע ששה לשונות בברכת החודש, קומט צו אַ הוספה ועלי' אין דער עבודה פון תשובה עילאה בכל יום ויום פון חודש אלול, באופן פון מוסיף והולך ואור (וואָרום אין תשובה זיינען דאָך

(1) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ג. סו, ד. סה"מ תרכ"ט ע' שט. ס"ע שיג ואילך. תרס"ד ע' שנד ואילך. וראה לקו"ש ח"ד ע' 145.

(2) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

(3) דכמה בחי' ומדרגות יש בתשובה עילאה והעולה על כולנה ועיקרה ביוהכ"פ בחי' תשובה עילאה לפני הוי' תטהרו (לקו"ת תצא לו, ג. לו, ד. וראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתמא. ועוד).

(4) ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' ב'צה ואילך.

(5) אחרי טו, ל.

(6) לקו"ת דרושים לר"ה נט, סע"ד. אחרי כו, ג. אוה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' בקלט.

(7) אוה"ת שם.

(8) שה"ש ג, א. אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. ב"ח לטווא"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו).

פע"ח שער ר"ה פ"א. שער הפסוקים להאריז"ל שה"ש שם. ועוד.

(9) ב"ח שם.

(10) ברכות כה, א. וש"נ.

פאראן דרגות אין קצ"י, עאכ"כ אין חודש אלול עצמו – נאך ח"י אלול, ועאכ"כ בימי הסליחות,

ובזה גופא – קומט צו נאכמער שלימות בשבת סליחות, שבת מברכים תשרי – וועלכן דער אויבערשטער אליין בענטשט [כתורת הבעש"ט הידועה, איבער-געגעבן דורכן מגיד, וואס ער האט דאס איבערגעגעבן דעם אלטן רבי'ן, און פון דעם אלטן רבי'ן איז דאס אנגעקומען דורך רבותינו נשיאנו – דער מיטעלער רבי, דער צמח צדק, דער רבי מהר"ש, דער רבי (מהורש"ב) נ"ע, ביז כ"ק מו"ח אדמ"ר נשיא דורנו וועלכער האט דאס מפרסם געווען¹¹ צו אלע אידן].

און לאחרי דער תשובה עילאה פון די אלע טעג – קומט צו נאך א העכערע דרגא בזה בראש השנה. ובפרט בשנה זו – וואס ראש השנה חל להיות בשבת, וואס שבת איז ענינה תשובה עילאה¹²,

און דערצו איז דאס א יאר וואס קומט לאחרי דער הכנה פון שנת תשמ"ט ידיך, און פאר דעם – שנת תשמח ותשמת, כמדובר כמה פעמים בארוכה.

וואס דערפון אלעס איז מובן, אז תשובה תתאה האט מען שוין פון לאנג געטאן, יוצא געווען, ובתכלית השלימות,

ובפרט לאחרי די אלע ענינים וועלכע מ'איז דורכגעגאנגען מעבר לים, ואין כאן המקום להזכיר עוד הפעם ענינים וואס האבן געקאסט אזויפיל לעבנס בפשטות, לעבנס פון צדיקים וטהורים, ה' ינקום דמם – איז זיכער אז די עבודה בדורנו בכלל באשטייט איצטער פון תשובה עילאה דוקא.

עאכ"כ נאך דער עבודה פון תשובה עילאה במשך גאנץ חודש אלול, און דערנאך ראש השנה, און דערנאך די עשרת ימי תשובה.

ולאחרי כל זה איז פארשטאנדיק, אז בשעת עס קומט ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ – האלט מען ביי גאר א הויכע דרגא אין תשובה עילאה עצמה (העכער פאר אלע דרגות אין די זמנים שלפני זה).

ב. ובפשטות מיינט דאס:

תשובה עילאה בכלל איז – די דביקות און התאחדות פון א אידן מיטן אויבערשטן¹³ – ישראל וקו"ב כולא חד¹⁴. וואס שלימות גילוי ענין זה איז ביוהכ"פ

(11) ראה גם תניא פכ"ט (לו, ב).

(12) „היום יום" כ"ה אלול.

(13) אגה"ת ספ"י.

(14) ראה ברכת ערב יוהכ"פ (לאחרי תפלת מנחה) תשמ"ז ס"א וס"ג (סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 4, 2.

ואילך). וש"נ.

(15) ראה זח"ג עג, א.

– „אחת בשנה“¹⁶ – וואָס דער חידוש פון דעם טאָג איז, די עבודה מצד יחידה״י שבנפשי״י יחידה לייחד״י ביו – די התאחדות וואָס איז העכער פאַר אַלע ענינים.

וואָס דערפאַר איז תשובה עילאה דוקא בשמחה רבה¹⁷ (וויבאלד ס'איז פאַרנוגדן מיט דעם יחוד פון אידן מיטן אויבערשטן אליין).

ובפרטיות – איז תשובה עילאה ענינה – (דער יחוד וואָס ווערט דורך) לימוד התורה¹⁸ – וואָס תורה (אורייתא) פאַרבינדט ישראל וקוב״ה²² – וואָס דאָס איז דוקא מתוך שמחה, כמ״ש²³ „פקודי ה' ישרים משמחי לב“. ובתורה גופא – די לוחות האחרונות שניתנו ביוהכ״פ²⁴ וואָס דאָס האָט אין זיך די מעלה פון תשובה, „סלחתי כדברך בלב שלם“²⁵ (ווי מ'זאָגט איידער תפלת ערבית פון יוהכ״פ).

און וויבאלד אַז מ'האַלט איצטער – בדורנו בכלל, ובפרט בזמן זה – באַ אַ דרגא הכי נעלית אין תשובה עילאה (גילוי ההתקשרות וההתאחדות פון אַ אידן מיט דעם אויבערשטן) – איז פאַרשטאַנדיק אַז דער אויבערשטער שטעלט זיכער צו יעדער אידן אַלע זיינע צרכים, בגשמיות וברוחניות – בכדי ער זאָל קענען זיין בשמחה רבה וגדולה ובשמחה אמיתית פון אַלע זיינע ענינים, סיי מענינים גשמיים שלו, סיי מענינים רוחניים שלו, סיי בנוגע צו זיך אליין, און סיי בנוגע צו זיין עבודה מיט דעם אַרום.

און גיין אין דעם אַלעם – מחיל אל חיל, ביו „ראה אל אלקים בציון“²⁶ „בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו“²⁷ אנשים נשים וטף, ביו קטני קטנים,

ובפרט אַז יעדערער פון זיי האָט גענומען אַיינטייל אין מקיים זיין בקשת

(16) תצוה ל, י. אחרי טז, ל.

(17) ראה תוד״ה עד אחת – מנחות י, א.

(18) ראה עטרת ראש שער יוהכ״פ פ״ב ואילך. ועיי״ש רפ״ה. קונטרס ההתפעלות (לאדאמ״צ)

פ״ד. דרך חיים שער התשובה פ״ז. פ״ט. וראה ברכת עיוהכ״פ הנ״ל ס״א. וש״נ.

(19) פיוט דהושענות (יום ג').

(20) אגה״ת פ״א (קא, רע״א). וראה ברכת ערב יוהכ״פ תשמ״ה ס״ג (לקו״ש חכ״ט ע' 314).

(21) אגה״ת ספ״ח ואילך (מרע״מ בזח״ג כבג, סע״א).

(22) ראה זח״ג עג, א. לקר׳ת שה״ש טז, ד. סה״מ תרנ״ז ע' כו ואילך. ה״שׁׁת ע' 36. ובכ״מ.

(23) תהלים יט, ט. שר״ע אי״ח ר״ס תקנד.

(24) תענית ל, ב. וראה משנה שם כו, ב ובפרש״י שם.

(25) תנחומא פקודי יא. פרש״י עה״פ תשא לג, יא. עקב ט, יח. תוד״ה כדי – ב״ק פב, א (בשם

סדר עולם). וראה שמ״ר פנ״א, ד. פדר״א ספמ״י. ועוד.

וכבר העירו (ראה מפרשי המדרש שמ״ר שם. פ״י הרד״ל לפדר״א שם, וש״נ. ועוד) בזה

שהכתוב „סלחתי כדברך“ נאמר גבי חטא המרגלים (שלה יד, כ), ולא בקשר עם יוהכ״פ. ואכ״מ.

(26) תהלים פד, ח.

(27) בא י, ט.

הקב"ה (וואָס דער אויבערשטער בעט זיך כביכול) „אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות ושופרות, מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה, ובמה בשופר“²⁸,

ביז אז דאָס ווערט די הכנה קרובה צו עיקר כל הברכות – „תקע בשופר גדול לחירותנו“²⁹ – די גאולה האמיתית והשלמה, תיכף ומיד ממש, וואָס דעמולט וועט זיין דער גילוי בשלימות פון ישראל וקוב"ה כולא חד ווי אידן זיינען נשמות בגופים דאָ למטה.

ובפרט דורך דער הכנה לזה פון ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ, כידוע אַז יוהכ"פ איז מעין דער גילוי דלעתיד לבוא³⁰, כמובן אויך פון דעם וואָס יוהכ"פ ווערט אָנגערופן „שבת שבתון“³¹ ע"ד יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים³².

ג. דער ענין הנ"ל, אַז תשובה עילאה (בשמחה רבה) פון יוהכ"פ איז ממשיך אַלע צרכים וענינים פון אַ אידן (ניט נאָר די ענינים רוחניים, נאָר) אויך די ענינים גשמיים – איז קיין סתירה ניט צו דעם וואָס יוהכ"פ איז אַ יום צום, פאַרברנדן דוקא מיט עיני הגוף, און אויך תשובה עילאה איז לכאורה העכער פאַר עיני הגוף –

ווייל דער אויפטו פון תשובה עילאה איז – דער פאַרברנד פון אידן מיטן אויבערשטן וואָס איז העכער פאַר אַלע ענינים, העכער פאַר די גדרים וחילוקים פון עליון און תחתון, רוחניות און גשמיות וכו', און דעריבער נעמט דאָס דורך אַלע טיילן פון מציאות האדם, ביז אין גשמיות הגוף. ואדרבה – דער עיקר גילוי דערפון איז דוקא אין עשי' גשמית³³.

און דער עילוי דריקט זיך אויס דוקא דורך דעם ענין וצום פון יוהכ"פ – ווי פאַרשטאַנדיק פון דעם ביאור אַז דער תענית פון יוהכ"פ איז באופן פון „להחיותם ברעב“³⁴: די נשמה באַקומט חיות פון דעם „רעב“ פון יוהכ"פ וואָס איז העכער פאַר

(28) ר"ה טז, א. לד, ב.

(29) תפלת שמר"ע.

(30) ראה המשך תרס"ו ס"ע קה ואילך. תקמב ואילך. ובכ"מ.

(31) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

(32) תמיד בסופה.

(33) ראה דרך חיים שער התשובה פ"ח ואילך. שער התפלה פפ"ב ואילך. קונטרס העבודה ע' 32

ואילך. ברכת ערב יוהכ"פ (לאחרי תפלת מנחה) תשמ"ז ס"ג (לקריש חכ"ט ע' 331) – שזוהו החידוש דיחידה שבנפש (שעבודתה היא בתשובה עילאה – לקריש ראה כו, א. שה"ש מט, סע"ב. ועוד) שהיא חודרת כל כחות הנפש, גם כח העשי, ואדרבה – כל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה יותר, עיקר גילוי יחידה היא דוקא בעשי' גשמית. וראה גם ברכת ערב יוהכ"פ תשמ"ז (סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 2 ואילך) ס"ב.

(34) תהלים לג, יט (ושם: לחיותם). לקריש שה"ש יד, ב (ושם: ולהחיותם. . לחיותם. . להחיותם

. . ולהחיותם). וראה סה"מ תקס"ד ע' קלח.

אכילה ושת' (בדוגמת עוה"ב וואָס „אין בו לא אכילה ולא שתי" ³⁵), און דורך דעם קומט צו חיות בחיבור הנשמה בגוף.

וואָס עפ"ז קומט אויס, אַז דורך דעם רעב ביוהכ"פ פעלט ניט אין חיות הגוף, ווייל דעמולט איז דאָ חיות, נאָר די חיות קומט (ניט פון אכילה ושת', נאָר) פון דעם רעב גופא.

ואדרבה – די חיות הנשמה והגוף וואָס קומט דורך דעם רעב, קומט דעמולט פון דעם גוף עצמו. ע"ד ובדוגמא הנשמה ניוזנית מן הגוף לע"ל ³⁶.

ווי דער ענין איז אויך מובן בפשטות – ע"פ חכמת הרפואה (כמדובר כמ"פ ³⁷): געוויינלעך באקומט אַ מענטש חיות פון עסן, וואָס דער עסן ווערט דערנאָך דם וכו' וואָס באַלעבט דעם מענטש. אָבער בשעת ער פאַסט – באַקומט ער חיות פון דעם דם וחיות וואָס איז שוין דאָ אין דעם גוף פון פריער (פון דעם וואָס ער האָט פריער געגעסן און איז שוין געוואָרן דער דם וחיות פון דעם מדבר, ועאכו"כ פון אַ איד וואָס עיקר החיות שלו איז פון נפש האלקית), ער ווערט דעמולט באַלעבט פון חיי המוח והלב הגשמיים וואָס ווערט נמשך אין אַלע אברי הגוף ³⁸.

ועפ"ז איז מובן, אַז דער עילוי פון תשובה עילאה פון יוהכ"פ נעמט דורך כל מציאות האדם, סיי די עניני הנשמה (רוחנית) און סיי די עניני הגוף (גשמיות), ואדרבה – דאָס דריקט זיך אויס בעיקר אין (מעלת) עניני הגוף הגשמי, אַז שטייענדיק אַלס נשמה בגוף זעט מען כגלוי (מראה כאצבעו ואומר זה, אפילו בעיני האומות) ווי די נשמה באקומט איר חיות פון דעם גוף!

ד. ויש לומר אַז מעין זה איז אויך אין ערב יום הכפורים, וועלכער איז אַ הכנה צו יוהכ"פ:

די גמרא זאָגט ³⁹ (א דבר פלא), אַראָפגעבראַכט להלכה ⁴⁰ – אַז „כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ד. ה. אַז די אכילה ושת' פון ערב יוהכ"פ (תשיעי) טוט אויף דעם זעלבן ענין ווי דער תענית פון יוהכ"פ („שהאכילה נחשבת כעניוי" ⁴¹) – מיט דער גאַנצער שלימות פון „להחיותם ברעב (כנ"ל). און נאָכמער: דורך „האוכל ושותה בתשיעי" האָט מען די מעלה פון „התענה", „לחיותם ברעב", פון צוויי טעג – „כאילו התענה תשיעי

(35) ברכות יז, א.

(36) ראה המשך וכנה תרל"ז פפ"ח ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכח. ועוד.

(37) שיחת ש"פ תצוה תשמ"ז (ס' השיחות תשמ"ז ח"א ע' 354 ואילך). לקו"ש חל"ג ע' 160-61.

(38) וראה לקו"ת דרושים ליוהכ"פ ע, ב.

(39) יומא פא, ב. וש"נ.

(40) טור ושו"ע אדה"ז ריש הל' יוהכ"פ.

(41) שו"ע אדה"ז שם.

ועשירי⁴². און נוסף לזה האָט מען אויך די מעלה אַז דאָס קומט דורך „האוכל ושותה“ כפשוטה (בגשמיות ממש), ניט דורך רעבי⁴³ (העדר האכר״ש)!

יש לומר, אַז דער כח לזה קומט פון דעם – ווי מרומז אין דעם מאחז״ל – וואָס „מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כו״: בעשירי בתשרי – גיט דער עצם טאָג דעם כח אויף „לחיותם ברעב“. משא״כ בתשיעי בתשרי אין דורך „האוכל ושותה“ ווערט „מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כו״: דער כתוב בתורה – תורת השם – הריבט אויף אַ אידן („מעלה עליו“) צו אַ העכערע מדריגה וואו ער וואָלט מצ״ע ניט געקענט דערגרייכן (ביז אַז דורך אורייתא ווערט ישראל וקוב״ה כולא חד) ביז צו דער מדריגה – „כאילו התענה תשיעי ועשירי“, אַז ער האָט די מעלה פון „התענה“ (לחיותם ברעב) פון צוויי טעג, און האָט אויך די מעלה פון תשיעי (די עבודה פון „האוכל ושותה“).

ה. ע״פ הנ״ל איז נאָכמער מובן, אַז בערב יוהכ״פ וביוהכ״פ שטייט בגלוי דער עילוי פון תשובה עילאה, און די תוצאות דערפון לפועל – אַז אַ איד באַקומט אַלע ענינים, גשמיים ורוחניים, בכדי ער זאָל קענען שטיין בשמחה רבה, ביז – די ברכה הכי עיקרית פון דער גאולה העתידה, ווען מ׳וועט האָבן שלימות אין אַלע ענינים און דאָ למטה בעוה״ז הגשמי, כנ״ל.

ובפרט דורך דעם וואָס אידן טוען זייער עבודה בפועל בתשיעי בתשרי, כולל – דורך מקיים זיין דעם „האוכל ושותה בתשיעי“, „כפי שיעור ב' ימים ערב יוהכ״פ ויוהכ״פ“⁴⁴ – וואָס זיכער האָט מען דאָס שוין אָנגעהויבן מקיים זיין, עכ״פּ די סעודה ראשונה, און זיכער וועט מען דאָס משלים זיין און עסן די סעודה שניי⁴⁵ (די וואָס האָבן דאָס נאָך ניט געטאָן).

וואָס דורך דעם ווערט דער „מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי“, מיט דער מעלה פון „להחיותם ברעב“ דיוהכ״פ, כנ״ל.

(42) שני ימים דאכילה ושני ימים דתענית.

(43) ראה ברכת ערב יוהכ״פ תשד״מ (ס״ב) – לקו״ש חכ״ד ע' 572, תשמ״ה (ס״י) – לקו״ש חכ״ט ע' 318, תשמ״ו (ס״ד), תשמ״ז (ס״ח) – סה״ש תשמ״ז ח״א ע' 8 – ביאור המעלה שיש לומר בערב יוהכ״פ לגבי יוהכ״פ, שבו נפעל הענין דיוהכ״פ (לחיותם ברעב) ע״י אכר״ש, ע״ד ובזוגמת המעלה דפורים לגבי כ״פורים. עיי״ש.

(44) ראה ברכת ערב יוהכ״פ תשמ״ח ס״ח.

(45) פעי״ח שער יוהכ״פ פ״א. סידור אדה״ז לאחר סדר כפרות. אשל אברהם (להרה״צ כו״ מבוטשאטש) לשר״ע אר״ח ר״ס תרד.

(46) לכאורה כן מוכח מזה שאוכלים סעודה בסוף ערב יוהכ״פ (טוש״ע ושר״ע אדה״ז אור״ח סתר״ח), שהיא בנוסף לסעודה (או סעודות) שאוכלים לפניו ביום. שאוכלים בערב יוהכ״פ, „כפי שיעור ב' ימים ערב יוהכ״פ ויוהכ״פ“ (כנ״ל בפנים).

וראה כה החיים לשר״ע שם סק״ב ש״ע״פ זה (שאוכלים כפי שיעור ב' ימים כו״, כבמקומות שבהערה הקודמת), „לפחות יעשה ב' סעודות על הפת כו״.

בין אז מ'איז דורך דעם אלעם זוכה, אז נאך בתשיעי בתשרי (ווען ס'איז דא ע"ד דער גילוי פון יוהכ"פ, וואס איז ע"ד לע"ל) – קומט די גאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש, וואס דעמולט זעט מען בגלוי לעין כל – ווי הנשמה ניוזנית מן הגוף, כנ"ל.

ו. ויש להוסיף, אז תשיעי איז מרמז בכללות אויף מעשינו ועבודתנו בזמן הזה, ווי מרומו אין די ענינים פון תשעה וואס זיינען דא בזמן הזה, ווי די תשע פרות [וואס כללות ענין פרה אדומה איז – עבודת התשובה, די עבודה פון יוהכ"פ] וועלכע מ'האט געבראכט במשך זמן הזה (עד שחרב הבית בשניי)⁴⁷ און תשע שירות בזמן הזה⁴⁸ וכיו"ב: און עשירי איז מרמז אויף דער גאולה העתידה – די פרה העשירית⁴⁹, שירה העשירית⁵⁰ און אלע ענינים פון עשרה (העשירי יהי קודש) וועלכע וועלן זיין לע"ל. ועד"ז איז בנוגע צו ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ: ערב יוהכ"פ בתשיעי בתשרי איז א הכנה וואס ברענגט צו יוהכ"פ בעשירי בתשרי, אזוי ווי מעשינו ועבודתנו בזמן הזה ברענגט די גאולה העתידה⁵¹ (וואס יוהכ"פ בעשירי איז מעין דער גילוי דלע"ל).

כמרומו אויך אין דעם וואס די ד' לשונות וואס שטייען במצות פרה אדומה – „ויקחוי" אלך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עלי" עול" זיינען כנגד די ד' גליות⁵² וועלכע מ'איז מהפך ומעלה צו די גאולות: און דערפון קומט מען צו דער גאולה החמישית – די גאולה העתידה, וואס נוסף לזה וואס זי איז די גאולה הרביעית (פון דעם גלות הרביעי), איז זי אויך די גאולה החמישית – בחי' חמישית לפרעה⁵³ (די דרגא פון יוהכ"פ – יום שנתחייב בחמשה תפלות, בחי' יחידה)⁵⁴.

ועפ"ז איז נאכמער מובן, אז שטייענדיק בתשיעי בתשרי – האט מען דעם „אפר" פון כל התשע פרות, מעשינו ועבודתנו במשך כל הדורות⁵⁵ אין וועלכע ס'איז תלוי די גאולה, אזוי אז נאך בתשיעי בתשרי קומט די גאולה בפועל,

ובפרט תשיעי בתשרי בשנת תש"נ, ר"ת חהא שנת נסים⁵⁶ [א ראשי תיבות

(47) ולהעיר מתורת לוי"צ ע' תכ, „שפרה אדומה ויהכ"פ משתווין זה לזה בכמה ענינים כו",

ומבאר שם השייכות ביניהם.

(48) רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג.

(49) מכליתא בשלח טו, א. תנחומא שם י.

(50) תניא רפ"ז.

(51) ר"פ חוקת.

(52) פסיקתא דר' כהנא פ' פרה. יל"ש חוקת רמז תשכט. פסיקתא רבתי פ"ד. בחי' ר"פ חוקת.

זחי' רלו, סע"א.

(53) ויגש מז, כד.

(54) ראה לקוטי ס"פ פינחס. לעיל (סה"ש תש"ג ח"א) ע' 5 ואילך. ובכ"מ.

(55) סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 341 ואילך. וש"נ.

(56) ראה מכתב וא"י תשרי ש.ז. (נדפס לקמן ע' 428). לעיל (סה"ש שם) ע' 11 ואילך.

וואָס ווערט אַלץ מער נתפשט בתוך כלל ישראל, ולאחרי ההכנה פון שנת תשמ"ט
דיך און שנת תשמח ותשמח – גיט דאָס נאָכמער צו אין די נסים פון שנת תשנ"ג, אַז
נוסף צו די נסים וואָס זיינען שוין געווען בהתחלת השנה, ווערט הולך ומוסיף ואור,

ביז דעם נס הכי עיקרי, אַז נאָך ביום התשיעי – אין מקום זמן הגלות –
קומט גלייך די גאולה האמיתית והשלמה, אַזוי אַז מ'איז מסיים דעם טאָג דערמיט
אַז אַלע אידן, „בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", גייען – ארו עם ענני שמיא"⁵⁷
– טאַנצנדיקערהייט צוזאַמען מיט דעם אויבערשטן כביכול און צוזאַמען מיט
אורייתא (ישראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד) – אין ארץ הקודש, בירושלים עיר
הקודש, להר הקודש, לבית המקדש, ביז אין קדש הקדשים,

און מ'פראָוועט דאָרט דעם יום העשירי, יום הכפורים – אחת בשנה, יחידה
בזמן – וואָס דעמולט איז די עבודה אַז יחידה שבנפש (דער כהן גדול) גייט אַריין
אין „יחידה" שבמקום (קדש הקדשים).

ז. אין דעם אַלעס קומט נאָכמער צו דורך דעם וואָס מ'איז מסיים מיט מחלק
זיין אַ שליחות אויף נתינת הצדקה, וואָס זי איז שקולה כנגד כל המצוות⁵⁸, און
גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה⁵⁹,

און צוזאַמען דערמיט – אויך מחלק זיין „לעקאַח" (כמנהג ישראל (תורה
היא⁶⁰) בערב יוהכ"פ), וואָס דורך חלוקת לעקאַח, אַ זיסן לעקאַח, קומט צו נאָכמער
אין די אַלע ברכות והמשכות (הנ"ל) צו אידן אויף אַ שנה טובה ומתוקה – כגשמיות
וברוחניות.

ולהוסיף, אַז „לעקאַח" איז אויך פאַרבונדן און מרמז אויף דער עבודה פון
תשובה עילאה – די התקשרות והתאחדות פון אידן מיטן אויבערשטן (מתוך אהבה
ושמחה) – דער תוכן פון ערב יוהכ"פ ויוהכ"פ במיוחד, כנ"ל:

דער נאָמען „לקח" י"ל איז על שם הכתובי, „לקח טוב נתתי לכם". אע"פ וואָס
דאָס גייט אויף תורה, האָט דאָס אָבער אויך דעם פירוש הפשוט אַז דער
אויבערשטער גיט (נתתי) „לקח טוב" צו יעדן אידן – וכמדובר לעיל⁶¹ הרמז, אַז
נתינת הלקח בערב יוהכ"פ איז בעצם אַ נתינה של הקב"ה (וואָס גיט דורך דעם אדם
הנותן, בתור שלוחו של הקב"ה, שלוחו של אדם כמותו).

(57) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(58) ב"ב ט, א. וראה תניא ספלי"ז.

(59) שם, י, א. וראה תניא שם.

(60) ראה שריע אדה"ז א"ח ס"ט קפ. סתצ"ד סט"ז. לקו"ש חכ"ב ע' 56 הערה 2. וש"נ.

(61) משלי ד, ב.

(62) ש"פ האוינו, שבת שובה – לעיל (סה"ש שם) ע' 16 ואילך.

ויש לומר אז „לקח“ אותיות „חלק“ איז אויך מרמז אויף „חלק הוי“ עמו יעקב חבל נחלתו⁶³ – דער חלק הוי (לקח טוב) וואָס דער אויבערשטער גיט יעדער אידן, באופן פון „נחלתו“, אז יעדער איד (אנשים נשים וטף) ווערט אַ יורש של הקב"ה, וואָס אַ יורש איז איין זאך מיט דעם מוריש (דער יורש שטייט במקום המוריש)⁶⁴.

וכידוע דער פתגם פון דעם בעש"ט⁶⁵, אז יעדער איד איז חביב באַם אויבערשטן כביכול אזוי ווי אַ בן יחיד שנולד להורים זקנים לעת זקנותם. וואָס דערפון איז מובן, אז אפילו בשעת דער איד געהערט צו אַ משפחה פון כמה בנינים ובנות (אפילו נאָך בנינים זכרים) – איז (אויך ביחס לנשי ובנות ישראל) – איז ער אַ בן יחיד באַ דעם אויבערשטן, עצמותו ומהותו ית'!

און עצמותו ית' אליין גיט אים (כביכול) – „לקח טוב נחתי לכם“ – „חלק הוי“, אַ חלק מן העצם, וואָס דורך דעם איז ער תופס בכל העצם⁶⁶.

ח. ויהי רצון, אז דאָס (חלוקה לצדקה וחלוקה לעקאח) זאָל נאָכמער צוגעבן אַז תיכף ומיד ממש זאָל דער אויבערשטער טאָן זיין צדקה מיט יעדער און מיט אַלע אידן – „ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל“⁶⁷, און אַלע אידן גייען, אין אַ זיסן אופן, צוזאַמען מיט דעם אויבערשטן אליין, אַרויס פון גלות אין דער גאולה האמיתית והשלמה,

און עס ווערט בגלוי „וזאת הברכה אשר ברך משה“ – מראה באצבעו ואומר זה (זאת) – אָט איז משה רבינו, גואל ראשון הוא גואל אחרון⁶⁸, דוד מלכא משיחא.

וכל זה – תיכף ומיד ממש, נאָך בתשיעי בתשרי, און דערפון גייט מען אַריין בעשירי בתשרי לאחר יום וואָס ס'איז שוין דאָ די גאולה,

און ווי מ'איז מכריז בסיום יוהכ"פ – „לשנה הבאה בירושלים“, וואָס מ'האָט שוין אויף דעם די החלטה טובה איצטער אַז מ'וועט עס דעמולט זיכער מכריז זיין,

וכפתגם כ"ק מר"ח אדמו"ר⁶⁹ אַז די גאולה קומט גלייך, און מ'גייט גלייך אין ירושלים – אין אַ גלייכן און גלאַטן אופן, בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובדרך ממילא איז (זיכער אַז) „לשנה הבאה בירושלים“, בביהמ"ק השלישי,

(63) האזינו לב, ט.

(64) ראה ב"ב קנט, ב. שו"ת צפע"ג דווינסק ח"א סק"ח.

(65) כתר שם טוב בהוספות סקל"ג.

(66) שם סקט"ז.

(67) ישע"י כז, יב.

(68) ראה שמור"ר פ"ב, ד. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי. תו"א ר"פ משפטים. ועוד.

(69) סה"ש תשרי ריש ע' 83.

„ונעשה שם מן הזבחים ומן הפסחים“, בחג הפסח זמן חירותנו, בתכלית השלימות – כמצות רצונך¹, ועאכו"כ אַז ביוהכ"פ לשנה הבאה איז מען בירושלים, ועוד והוא העיקר – אַז די גאולה קומט איצט בפועל, תיכף ומיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לכאור"א חתיכת „לעקאָח“, ושטר של דולר (לתת אותו (או חילופו) לצדקה)].

(70) תפלת מוסף דשבת וי"ט. וראה תו"א ותו"ט ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך.

ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להתלמידים שיחיו ערב יום הכפורים, לפני כל נדרי, ה'תש"נ

וידבר גו' דבר גו' יברכך גו' יאר גו' ישא גו'. ושמו גו' ואני אברככי.

א. ס'איז איצטער דער סיום וחיותם פון ערב יום הכפורים, און די התחלה פון יום הכפורים „יום הסליחה וכפרה כמ"ש² כי ביום הזה יכפר וגו', לפני הוי' תטהרו“, וואָס די התחלה דערפון הויבט זיך אָן בערב יוהכ"פ, כמובן פון דעם וואָס מ'זאָגט דעמולט וידוי – בתפלת מנחה און דערנאָך „עם חשיכה“ (קודם התחלת זמן הכפרה³) „כדי שיכנס ליום בתשובה כו"ו⁴“.

נוסף אויף דעם – איז ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ דער סיום פון די עשרת ימי תשובה, וועלכע הויבן זיך אָן בראש השנה און ענדיקן זיך ביוהכ"פ, כמאחז"ל⁵ עה"פ „דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב – אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים“.

ובפרט בראש השנה שנה זו – ר"ה שחל להיות בשבת, וואָס שבת איז ענינה – תשובה⁶. און דערצו – האָט מען בשנה זו אַ צווייטן שבת בעשרת ימי תשובה, ענין „שתי שבתות כהלכתן“⁷ ולמחרתו קומט ערב יוהכ"פ, און דערנאָך יוהכ"פ.

(1) נוסח ברכת כהנים – נשא ו, כב ואילך.

(2) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תרו.

(3) אחרי טז, ל.

(4) שו"ע אדה"ז שם ס"ב.

(5) ר"ה יח, א. יבמות מט, ב. קה, א.

(6) ישעי' נה, ו.

(7) אגה"ת ספ"י.

(8) ל' חז"ל – שבת קיח, ב.

ב. די מעלה פון דעם זמן – א זמן של תשובה מחילה סליחה וכפרה – איז נאכמער מצד דעם וואָס דאס איז נוגע לכל ימי השנה הבאה, כידוע אַז די עשרה ימים פון ראש השנה עד יוהכ"פ זיינען די התחלה וראש פון כל ימי השנה¹¹, וכמבואר בקבלה ובחסידות¹², אַז אין די עשרה ימים טוט מען אויף בנין המלכות (אויף כל השנה הבאה), אָנהויבנדיק פון ראש השנה (וואָס עבודתו איז – „תמליכונני עליכם“), און סיומם – בערב יוהכ"פ און יוהכ"פ, ווען מ'פאַרענדיקט דעם בנין המלכות, ונעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן¹³.

ובפרט ע"פ המבואר אין כתבי האריז"ל¹⁴ אַז די שבעת ימים רצופים פון די עשׂי"ת (בין ר"ה ובין יוהכ"פ) זיינען כנגד די שבעה ימים (פון יום הראשון ביז יום השביעי) פון אַלע וואָכן פון דעם יאָר¹⁵, וואָס שנה (מלשון שינוי ומלשון שניי) איז כולל אַלע שינויים האפשריים,

[כולל בשנה זו – שנת תש"ג, ר"ת (כמנהג ישראל ההולך ומתפשט) תהא שנת (נס), און נאכמער תהא שנת) נסים (לשון רבים), ביז נסי נסים¹⁶].

ג. ע"פ הנ"ל – אַז דער זמן (סוף ערב יוהכ"פ והתחלת יוהכ"פ) איז אַ מקור אויף אַלע ענינים במשך שנה הבאה (כולל אַלע שינויים האפשריים) – איז פאַרשטאַנדיק, אַז בזמן זה ווערן נמשך אַלע ברכות והמשכות, וועלכע זיינען כולל כל הענינים כולם פון שנה הבאה – וואָס זיי אַלע זיינען אויסגעדריקט און נכלל אין די אותיות פון דעם אל"ף ב"ת (וואָרום אַלע ענינים און אַלע ברכות הויבן זיך אָן

9) שנקרא דוקא ראש השנה (ולא תחלת השנה), כי הוא כמו הראש שכולל כל ימי השנה, ומנהיג אותם גם כפי שהם במקומם (ראה לקר"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א. דרושים לר"ה נח, א. עטרת ראש שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ).

10) שנקרא ג"כ ראש השנה בכתוב (יחזקאל ר"ס מ"ם) – לקר"ת דרושים לר"ה נח, א. סד, א.
11) נוסף על זה שכל ימי חודש תשרי – אותיות רשית (בעה"ט עה"פ עקב יא, יב) – הם ימים כלליים שמהם נמשך על ובכל השנה כולה (סה"מ תקס"ו ע' שעט. אוה"ת סוכות ע' איתשנו. ברכה ע' איתחסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ז ע' רעח. תש"ב ע' 49).

12) פּע"ח שער ר"ה. שער הכוונות דרושי ר"ה. סידור האריז"ל סדר עשׂי"ת.

13) ספר יצירה פ"א מ"ז.

14) פּע"ח שער תפלות ר"ה ספ"ז. שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש הא'). סידור האריז"ל

להר"ש מרשקוב – סדר עשׂי"ת.

15) שהרי ר"ה הוא לעולם ב' ימים (גם בארץ ישראל – ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"ד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 370 בהערה), ויוהכ"פ הוא לעולם יום אחד – נמצא שבינתיים יש ז' ימים רצופים.

16) בכתבי האריז"ל שם, שהו' ימים הם כנגד הז' ימים של כל השבועות דשנה שעברה. אבל ע"פ הידוע שימי חודש תשרי (אותיות רשית) הם ימים כלליים לשנה הבאה (כנ"ל הערה 11), אולי יש לומר שהם גם כוללים וכנגד הז' ימים דכל השבועות של שנה הבאה.

17) עבוה"ק ח"ד פ"ט. וראה ראב"ע בא יב, ב. ס' השרשים לר' יונה בן ג'נאח ולהרד"ק ע' שנה. אוה"ת מקץ תתקע, א.

18) ראה מכתב וא"י תשרי ש.ז. (לקמן ע' 428 ואילך). סה"ש תשי"ג ח"א ע' 5 ואילך. וש"נ.

מיט אן אות פון אליף בי"ת ומתפרטים בהאותיות), און בשעת מ'דערמאנט איין ברכה וואָס איר ר"ת איז איינער פון די אותיות, איז דאָס כולל אַלע ברכות וואָס הייבן זיך אָן מיט דעם אות (א ברכה וועלכע הויבט זיך אָן מיט דעם אות אלף – איז כולל אַלע ברכות וואָס הויבן זיך אָן מיט אָן אלף, ועד"ז באות בי"ת א.א.וו.) –

וי"ל על הסדרי:

עס זאָל זיין אַ שנת לאור, שנת ברכה, שנת גילה, שנת דיצה, שנת הוד והדר, שנת ועד טוב, שנת זכיות גדולות, שנת זכיים טובים וארוכים, שנת טובה – בטוב הנראה והנגלה, שנת יעוד טוב, שנת כלכלה בהרחבה, שנת לימוד התורה בהצלחה רבה ומופלגה, שנת נרומים, שנת נסים און נסים, שנת טימן טוב, שנת טיעתא דשמיא, שנת לוו, שנת פדות, שנת צדקה, שנת קדושה, שנת רוממות, שנת ששון ושמחה, שנת תהלה, שנת תורה, שנת תפלה און שנת תשובה,

כולל – שנת נס הכי גדול – דער קיום פון דער תהלה ותפלה הכי גדולה פון אַלע אידן, אחכה (ל' יחיד) לו בכל יום שיבואי, אָ עס קומט די גאולה האמיתית והשלימה בתחלת שנה זו ממש, ומה טוב ומה נעים – היום ממש, ויבאָלד אָ אחכה לו בכל יום, ועאכו"כ ביום תשיעי בתשרי, וואָס גייט גלייך אַריין אין עשירי בתשרי – העשירי יהי קודש²¹, מיט אַלע ענינים פון עשירי – וואָס שלימותם וועט זיין בגאולה העתידה²², וועלכע קומט תיכף ומיד ממש.

ד. האמור לעיל קומט אַלס הוספה צו דעם וואָס מ'האָט פריער גערעדט צו כללות בני ישראל, וואָס זיכער זיינען תלמידי הישיבה בכלל זה,

ואדרבה – תלמידי הישיבה זיינען „ראשיכם שבטיכם“²³ (פון בני ישראל), ווייל זיי זיינען זיך מתעסק אין דעם „ראש“ פון כל ישראל – דער ענין פון לימוד התורה, וואָס עיקרו איז – לימוד בהבנה והשגה מיטן מוח שבראש, להבין ולהשכיל, בחכמה בינה ודעת.

וואָס דערפון איז מובן, אָ די אַלע ברכות הנ"ל – וועלכע הויבן זיך אָן מיט די אַלע אותיות פון אליף בי"ת – זיינען לכל לראש צו תורתם אומנתם – תלמידי הישיבה, ביז די ברכה הכי עיקרית, און נס הכי גדול – די גאולה האמיתית והשלימה, וואָס דעמולט וועט זיין תורה חדשה מאתי תצא²⁴, די שלימות הכי נעלית אין לימוד התורה, דער לימוד הכי נעלה בחב"ד שבשכל, מיוסד און פאַרבונדן און

(19) בכ"מ נמנו כל הברכות ע"ס הא"ב. מהם במוסף (דציבור) דיוהכ"פ.

(20) נוסח „אני מאמין“ עיקר הי"ב. וראה חבקוק ב, ג.

(21) בחוקותי כז, לב. וראה זח"ב רעא, א.

(22) ראה לעיל (ע' 364) בהברכה לאחר תפלת מנחה סעיף ו.

(23) ל' הכתוב – ר"פ נציבים.

(24) ישעי' נא, ד. ויקיר פי"ג, ג.

דורכגענומען מיט יראה עילאה און תשובה עילאה, וואס תשובה עילאה איז (עיקר) ענינה – עסק התורה (כמבואר אין תניא²⁵), וואָס דאָס איז אויך בשמחה רבה²⁶.

ה. די מעלה מיוחדת פון תלמידי הישיבה – אַז זיי זיינען בבחי' ראשיכם שבטיכם (צווישן אידן גופא) וויבאלד אַז ענינם איז לימוד התורה – איז בהדגשה תירה בעשרת ימי תשובה בכלל (וועלכע זיינען דער ראש פון כל השנה כנ"ל ס"ב), און אין ערב יוהכ"פ ויוהכ"פ בפרט – וואָרום עשרת ימי תשובה און בפרט ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ איז פאַרבונדן מיט דער עבודה פון תשובה עילאה (ווי גערעדט פריער בארונה), וואָס ענינה איז לימוד התורה (כנ"ל סוס"ד), און דעמולט איז געווען מתן תורה פון נתינת לוחות האחרונות²⁷ – דער תפקיד מיוחד פון תלמידי הישיבה.

ובפרטיות יותר:

יום הכפורים איז „אחת בשנה“²⁸, דעמולט איז די עבודה מצד יחידה²⁹ שבנפש³⁰ – די התאחדות פון אידן מיטן אויבערשטן, „יחידה לייחדך“³¹, און אין אַלע דריי ענינים פון עולם שנה נפש: יחידה בזמן (אחת בשנה), יחידה במקום – די עבודה אין קדש הקדשים, און יחידה בנפש – בחי' כהן גדול³² [ובדוגמת זה – באַ יעדער איד, כפס"ד הרמב"ם³³], לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו כו' הרי זה נתקדש קדש קדשים, דער תואר וואָס שטייט אויפן כהן גדול³⁴].

ביז „ישראל וקוב"ה כולא חד“³⁵ – די התאחדות פון אידן מיטן אויבערשטן ווי דאָס איז העכער פאַר די מדידות והגבלות פון זמן ומקום ונפש, העכער פאַר אַלע תוארים וגדרים, ביז העכער פאַר דעם גדר פון תחתון ועליון (ווי געדעט לאחרונה בארונה³⁶).

ביז אַז אפילו ווי אידן זיינען דאָ למטה נשמות בגופים ווערן זיי אָנגערופן

(25) אגה"ת ספ"ח ואילך.

(26) שם פי"א (קא, רע"א).

(27) משנה תענית כו, ב ובפרש"י.

(28) תצוה ל, י. אחרי טז, לד.

(29) ראה תורה"ד עד אחת – מנחות יח, א.

(30) ראה ברכת ערב יוהכ"פ (לאחרי תפלת מנחה) תשמ"ז (סה"ש ח"א ע' 2 ואילך) בתחלתה.

וש"נ.

(31) נוסח הושענות (דיום ג'). וראה לקרית פ' ראה כה, א. כו, א. ובכ"מ.

(32) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסז. תתקפ. ועוד.

(33) סוף הל' שמיטה ויובל.

(34) דה"א כג, יג.

(35) ראה זח"ג עג, א.

(36) סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 652 ואילך. ע' 703 ואילך. סה"ש תשנ"ז ע' 5 ואילך.

„אדם“ (אתם קרויים אדם³⁷) על שם אדמה לעליון³⁸, וואָס דאָס איז כולל דעם פירוש – „אדמה“ (א דמיון) למעליותא, אַז זייענדיק העכער פאַר אַלע מדידות והגבלות און תוארים, אפילו פון די העכסטע תוארים כו' פון קדושה, כולל דעם תואר וגדר פון עליון ותחתון – דערפאַר איז אַ איד (נאָר) אדמה לעליון, מ'פאַרגלייכט אים צו דעם עליון, אַז אַלע מעלות וואָס זיינען דאָ אין עליון, זיינען פאַראַן, באופן של דמיון (פי' השוואה), ביי אַ אידן,

און זיי (די מעלות שבעליון) זיינען מוסיף כח אין אים, אַז אויך זייענדיק אַ נשמה בגוף למטה, זאָל ער עולה זיין מחיל אל חילי, פון איין עליון צו אַ העכערן עליון, ביז צו דעם עליון שאין למעלה ממנו, שלמעלה מכל גדר עליון ותחתון – ישראל וקוב"ה כולא חד [ווי דאָס שטייט בגלוי אין דעם אידן ווי ער איז אַ נשמה בגוף למטה].

וואָס דאָס שטייט בגלוי יותר באַ יעדער איד, אנשים נשים וטף, ביום הכפורים, „אחת בשנה“ – וואָס דעמולט זיינען אידן, אַלס נשמות בגופים – „דוגמת³⁹ מלאכי השרת“⁴⁰, דערפאַר זיינען זיי העכער און דאַרפן ניט אָנקומען צו אכילה ושתי', ביז אַז „לפני הוי' תטהרני, העכער (לפני) אפילו פאַר הוי' (וואָס הוי' איז אויך אַ שם)⁴¹“.

וואָס וויבאלד אַז אַ איד אַלס אַ נשמה בגוף איז „דוגמת מלאכי השרת“ (למעלה מאכילה ושתי') – באווייזט עס אַז ער איז העכער סיי פאַר גשמיות און סיי פאַר רוחניות, כאמור לעיל – ישראל וקוב"ה כולא חד. און די מעלה פון אידן זיינען זיי ממשיך אין עולמות, אין די עולמות רוחניים, ביז אין עולם הזה הגשמי.

עפ"ז איז מובן, אַז ביוהכ"פ, און אַלס הכנה לזה בערב יוהכ"פ – ווערן נמשך צו יעדער אידן אַלע ברכות והמשכות, וועלכע זיינען אַלע נכלל אין די אותיות פון אליף בי"ת – אַלע ענינים רוחניים און אַלע ענינים גשמיים, ואדרבה – דער עיקר הדין בראש השנה (ויש לומר – אויך ביוהכ"פ⁴², גמר הדין דר"ה⁴³) איז אויף ענינים גשמיים⁴⁴.

(37) יבמות סא, רע"א.

(38) ס' עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב פל"ג. של"ה ג. א. כ. ב. רסח, ב. שח, ב. ובכ"מ.

(39) ל' הכתוב – תהלים פד, ח.

(40) ויש לומר שזהו גם דוגמת למעלותא (ע"ד פירוש הנ"ל הפנים ב, „אדמה לעליון“) – כי ישראל הם למעלה ממלאכי השרת, כמזל חולין צא, ב. סנהדרין צג, רע"א. תנחומא וישלח ב. ויקרא א. ועוד.

(41) שו"ע אדה"א א"ח סתר"י ס"ט. וראה טווא"ח סתר"יט. מגן אברהם שם סק"ח. שו"ע אדה"א שם סתר"יט ס"ט. סי"ז.

(42) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נט, סע"ד. אחרי כן, ג. אה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' בקלט.

(43) ובפרט שיוהכ"פ נקרא ג"כ ראש השנה – כנ"ל הערה 10.

(44) כמו שאמרים בתפלת ר"ה ויוהכ"פ (פיט ונתנה תוקף) – „בראש השנה יכתבון וביום צום כפור יחתמונ". וראה ר"ה טו, א"ב. וראה מכתב ח"י אלול תשמי' (לקו"ש חכ"ס ע' 533) הערה ולכתיבה וחתומה טובה.

(45) ראה הגהות מיימוניות הל' תשובה רפ"ג (בשם הרמב"ן). הובא בלקו"ת ר"ה נט, ב. ובכ"מ.

און די כוונה אין דעם איז – כפתגם פון דעם אַלטן רבי'ן, אַז דער אויבערשטער גיט אידן גשמיות, און אידן מאַכן פון גשמיות רוחניות, וואָס דער כח לזה האָבן אידן דערפון וואָס זיי זיינען העכער פאַר גשמיות און רוחניות (וואָס דאָס שטייט בגלוי ביוהכ"פ), דערפאַר ווערן נמשך אַלע ענינים בגשמיות וברוחניות, וברוחניות ובגשמיות גם יחד.

ו. צווישן אידן גופא שטייט דער ענין (אַז אידן זיינען העכער פאַר אַלע ענינים) נאָכמער בגלוי באַ תלמידי הישיבה, וואָס זייער ענין איז – לימוד התורה, ביז באופן אַז „תורתו אומנתו“⁴⁶ בהנהגתו (אומנתו) הגשמית: זייענדיק אַ נשמה בגוף (וועלכע האָט צרכים גשמיים) נעמט מען פון אים אראָפּ די דאגות בעניני עוה"ז (בדוגמא דער מצב ביוהכ"פ, אַז אַלס נשמה בגוף איז מען בדוגמת מלאכי השרת), בכדי ער זאָל קענען לערנען תורה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, באופן אַז „אומנתו“ איז „תורתו“.

בדוגמא ווי רשב"י וחביריו (וואָס זיינען די דוגמא אין תושבע"פ⁴⁷ אויף „תורתו אומנתו“), וואָס זייענדיק דאָ למטה אין עוה"ז הגשמי און בזמן גזירת המלכות – שטייט אין חסידות⁴⁸ אַז באַ רשב"י איז נישט געווען דער חורבן וגלות „לא נחרב הבית כלל“, ועאכ"כ נישט די דאגות פון עניני עוה"ז וואָס קענען שטערן צו לימוד התורה הנ"ל (באופן פון „תורתו אומנתו“).

ובפרט – די תלמידי ישיבת תומכי תמימים, וועלכע לערנען נגלה דתורה צוואַמען מיט פנימיות התורה – וואָס דאָס דערגרייכט אין „נתיבות“⁴⁹ הוי' תטהרו, און דורך הפצת המעיינות (דפנימיות התורה) חוצה ברענגט מען די גאולה, וואָס מזה מובן, אַז דורך לערנען פנימיות התורה במיוחד – שטייט מען אַ מצב פון גאולה (העכער פאַר גלות).

וביחד עם זה – זיינען די תלמידי הישיבה (זייענדיק נשמות בגופים) ממשיך אין עולם הזה הגשמי זייער העכערקייט פון עולם און פון גלות.

ז. דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז די אַלע ברכות וועלכע זיינען נכלל אין די אותיות פון אל"ף בי"ת פון לשון הקודש, וואָס זיי זיינען כולל אַלע עניני קדושה – ווערן נמשך במיוחד צו תלמידי הישיבה, וועלכע שטייען העכער פאַר כל עניני

(46) „היום יום“ כז טבת. סה"מ ה'ש"ת ע' עה. אגרות קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ג ע' תקנב

ואילך. וראה „היום יום“ כז אלול. ועוד.

(47) ובפרט שעי' אורייתא נעשה ישראל וקוב"ה כולא חד.

(48) ראה שבת יא, א. ובכ"מ.

(49) פלח הרמון שמות (לר"ה מפאריטש) ע' ז – בשם אדה"ז.

(50) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה בסופם (סח, א), ש"לפני הוי"ו הוא בחי' „פני הוי"ו“.

(51) אגה"ק הידועה דהבעש"ט – נדפסה בכתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

העולם, אזוי אז די תלמידי הישיבה זיינען עולה מחיל אל חיל אין די אלע ענינים פון קדושה (ווי זיי שטעלן זיך אויס אין אל"ף ב"ת), אנהויבנדיק פון אל"ף וואס איז כולל דער ענין האור (תורה אור) שנת אורה, ביז ת"ו – שנת תורה ותפלה ותשובה, ובפרט תשובה עילאה (ענין התורה), כנ"ל.

און נאכמער: אפילו די ענינים (לשונות) בלתי רצויים וועלכע הויבן זיך אָן מיט אותיות פון אל"ף ב"ת – זיינען נאָר בלתי רצוי בחיצוניות ובקס"ד בעלמא, ואדרבה – בפנימיות אַנטהאַלטן די ווערטער און אותיות אַזא אור גדול וואָס קען נישט אַרויסקומען בגלוי אין דיבורים גלויים, ביז אַז מ'דאַרף אָנקומען – ווי דער סיפור אין גמרא⁵² – אַז רשב"י זאָל מגלה זיין אַז „הנך כולו ברכתא גינהר“, ואדרבה – ברכות הכי נעלות, חסדים סתומים⁵³.

ועד"ז איז אויך דער ענין פון תלמידי הישיבה, מאן מלכי רבנן⁵⁴, ובפרט – אַז זיי זיינען בדוגמת רשב"י (תורתו אומנתו), באַ וועמען ס'איז נישט געווען דער ענין הגלות (כנ"ל), ומעין זה הוא בתלמידי ישיבה – אַז זיי זיינען העכער פאַר ענין הגלות,

ובפרט (אין גלות עצמה –) דער מצב של „גלות“ וואָס איז ביי אים געווען איידער ער איז אַריין אין ישיבה (בערך צו לאחרי וואָס ער איז אַריין אין ישיבה), מיט אַלע פירושים שבזה (כולל – גלות בענינים בלתי רצויים, וואָרום ער איז נאָך נישט אין אַ סביבה פון אַ ישיבה וואו מ'לערנט תורה בהתיישבות כו'), און דערנאָך אַריינגייענדיק אין ישיבה, ובפרט ישיבת תומכי תמימים, איז די ישיבה „תומך“ יעדער איד'ן וועלכער ווערט אָנגערופן „תמים“ (תמים במעשיו כו'), עאכר"כ אויב די תמימות איז נישט געשטאַנען אזוי בגלוי.

תלמידי הישיבה זיינען העכער פאַר ענין הגלות (בערך צו דעם גלות מחוץ להישיבה), מעין ובדוגמת רשב"י, און זיי האָבן אויך דעם כח (ע"ד ווי רשב"י) צו מגלה זיין די ברכות נעלות ביותר וואָס ליגן אין די ענינים וואָס זיינען דערוויילע בגלוי באופן אחר.

ועאכר"כ בשעת מ'שטייט שוין אין אַ דרגא פון תמימות – גיט מען זיי דעם כח צו עולה זיין אין תמימות עצמה מחיל אל חיל.

ח. ויהי רצון אַז באַ יעדערן זאָל זיין ילכו מחיל אל חיל – אָנהויבנדיק אין די לעצטע רגעים פון תשיעי בתשרי, און דערנאָך גלייך ובהוספה אין עשירי בתשרי – אין אַלע עניני קדושה וואָס זיינען נכלל אין די אותיות פון אל"ף ב"ת, און אויך

(52) מ"ק ט, ב.

(53) לקוטי בחוקותי מה, ב.

(54) ראה גיטין ט, ב.

מגלה זיין טוב וברכה אין אַלע עניני העולם, אויך די ענינים וואָס זיינען בעכר נאָך ניט געווען טוב בגלוי.

ובפרט באַ תלמידי תומכי תמימים – אַז יעדערער באַווייזט אַ דוגמא ח' פון זיך אליין – אַז ער שטייט אין אַ מצב פון תמימות, און אויך בשעת מ'איז שוין פון פריער אַ תמים, איז מען אין דעם עולה מחיל אל חיל.

און דורך דעם איז מען ממשיך און תומך די תמימות פון אידן אַרום, ביז די תמימות אין זמן ומקום פון דער גאַנצער וועלט,

ובפשטות – אַז עס קומט די גאולה האמיתית והשלמה, וואָס דעמולט וועט זיין תמימות ושלמות אין זמן (זמן הגאולה), און תמימות ושלמות אין מקום – ארץ ישראל, ארץ אשר לא תחסר כל בה⁵⁵, ארץ תמימה, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁵⁶.

און וואָס מער מ'איז מוסיף אין ילכו מחיל אל חיל אין תמימות – אַלץ מער קומט צו אין תמימות בכל הענינים,

ביז אַז בקרוב ממש קומט מען צו „יראה אל אלקים בציון“⁵⁷, בגאולה האמיתית והשלמה, נאָך אין אָנהויבס פון שנת תשנ"ג,

און נאָך פאַר דעם – נאָך אין זמן ומקום הגלות – ווערט אויפגעטאַן תמימות (וויפל ס'איז שייך אין גלות), און גלייך דערפון גייען אַלע אידן, „בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובכנותינו“⁵⁸, ובפרט די עוסקי בתורה ובמצוותי, ובפרט אין פנימיות התורה און הפצת המעיונות חוצה (וואָס איז נאָכמער מזרו וממהר די גאולה) – אין ארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש, בבית המקדש השלישי, בקדש הקדשים,

וואָס אין דעם באַשטייט דער חידוש פון יוהכ"פ, אחת בשנה, ווען דער אחת בנפש (כהן גדול) גייט אַריין אין אחת במקום – קדש הקדשים, כנ"ל,

ותיכף ומיד ממש, בעגלא דידן.

(55) עקב ת, ט.

(56) שם יא, יב.

(57) בא י, ט.

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א ערב יום הכפורים בביהכ"ס אחרי תפלת מנחה, ה'תשנ"א

א. א גאנץ יאָר האָט מען דעם כלל אַז „פּוּתַחִין בְּבִרְכָּהּ“, עאכו"כ אין די „עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים“ וועלכער „נקרא ג"כ ראש השנה בכתוב" – וועלכע זיינען די פתיחה וראש (אויך) פון די ברכות אויף כל השנה כולה. און אין די טעג גופא – בפרט אין דעם טאָג פון ערב יום הכפורים.

צווישן אלע ברכות – איז אממייסטנס צוגעפאסט (צו אָנהויבן דער „פּוּתַחִין בְּבִרְכָּהּ“ מיט) דער נוסח הברכה פון ברכת כהנים, די ברכה וועלכע דער אויבערשטער האָט אים אַליין אויסגעקליבן בתורתו הקדושה, און האָט אָנגעזאָגט און געגעבן כח די כהנים, אַז מיט דער ברכה זאָלן זיי בענטשן אידן „כה תברכו את בני ישראל“ בכל יום.

– ווי מ'פירט זיך בפועל אין ארץ ישראל (עכ"פּ בכמה מקומות) – נשיאת כפים בכל יום, אָדער עכ"פּ בכל שבת וווי עס פירט זיך בכמה ספרדישע קהילות אויך בחוץ לארץ, און בכל הקהילות, אויך אין חוץ לארץ – וואו מאַז נישא כפים נאָר ביו"ט – זאָגט יעדער איד דעם נוסח פון ברכת כהנים בכל יום בברכות

(1) ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה לקריש חכ"ד ע' 641 בהערה.

(2) לשון חז"ל – ר"ה יח, א.

(3) „יחזקאל ר"ס מ"ם" – לקריש דרושים לר"ה נח, א. סד, א. וראה תודיה ואת – נדרים כג, ב.

ראיש סוף יומא.

(4) כי ההשפעה דבחי' ראש (דראש השנה ודיוהכ"פ) נמשכת בימים אלו במיוחד (שבין ראש השנה ויוהכ"פ, שבהם נעשה בנין המלכות – פ"ח שער ר"ה. שער הכוונות דרושי ר"ה. סידור הארז"ל סדר עשיית). נוסף על זה שכל ימי חודש תשרי – אלהיות רשית (בעה"ט עה"פ עקב יא, יב) – הם ימים כלליים שמהם נמשך על ובכל השנה כולה (מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שעט. אלהית סוכות ע' איתשנו. ברכה ע' איתתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ז ע' רעה. תש"ב ע' 49).

(5) וכידוע המנהג שברכת הבנים (וכי"ב) בערב יוהכ"פ תהי' בברכת כהנים (ראה ברכת ערב יוהכ"פ (להת' ש"י) בסה"ש תשמ"ז ס"ב. וש"נ). – השייכות (והבח) דברכת כהנים לכל א' מישאל (גם ישראלים) – ראה בארוכה בברכה הנ"ל, ובברכת ערב יוהכ"פ (לאחרי תפלת מנחה) תשמ"ח.

(6) נשא כב, ו ואילך.

(7) שו"ע אדה"ז אר"ח ריש סקכ"ח, ובהנסמן ב"מ וציונים" לשם.

(8) ראה שו"ע אדה"ז שם סנ"ז (מב"י סו"ס קכז ד"ה כתב האגור): ישר כחם של בני א"י וסביבותיהם שני"כ בכל יום כתיקון חכמים (לברך בכל תפלה – כמ"ש שם לעיל ס"א) ומקיימים ג' מ"ע בכל יום.

(9) ב"י שם. רמ"א שם סמ"ד. ובארוכה – שו"ע אדה"ז שם. וש"נ.

ולהעיר שדאד"ז רצה להנהיג שישאו כפים (גם בחז"ל) בכל יום, ולא עלתה בידו (ראה לקו"ש ח"ח ע' 448). וי"ל שהברכה דנשיאת כפים של הכהנים בארץ ישראל בכל יום נמשכת גם לבני שבחורל (ע"ד מאחז"ל (תענית י, א) שמתמצית א"י שותה כל העולם כולו). ובפרט ע"י הכהנים שמכוונים גם

השחר¹⁰ ננוסף אויף דעם וואָס דער שליח ציבורי זאָגט עס בכל יום בסוף תפלת העמידה¹¹.

און די כהנים זאָגן די ברכה בפרהסיא, ובקול רם, און דוקא בלשון הכתוב בלשון הקודש („כה תברכו")¹².

וואָס דעריבער איז מתאים אַז דער „פותחין בברכה" זאָל זיין מיט דעם נוסח פון ברכת כהנים, בפרהסיא ובקול רם ובלשון הכתוב, צוזאמען מיט דער הקדמה וסיום לזה אין תורה שבכתב (ווי מ'זאָגט עס בכל יום בבוקר בברכות השחר קודם התפלה):

„וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם."

ב. דער נוסח הברכה איז כולל אין זיך אַלע ברכות¹³, סיי הרוחניות, סיי הגשמיות (סיי די ענינים עיקריים און סיי די ענינים וואָס זיינען ניט אזוי עיקריים) – ווי פאַרשטאַנדיק ע"פ הנ"ל, אַז דאָס איז דער נוסח הברכה וואָס דער אויבערשטער האָט אויסגעקליבן בתורתו הק', די ברכה וועלכע ער האָט אָנגעזאָגט די כהנים אַז דערמיט זאָלן זיי בענטשן אידן אין אַלע זייערע ענינים.

ועפ"י יומתק דעם טעם פארוואָס מ'האָט איינגעשטעלט זאָגן ברכת כהנים בכל יום בברכות השחר, דלכאורה: דער טעם אויף דעם וואָס מ'האָט קובע געווען זאָגן (גלייך נאָך ברכת התורה) די פסוקים פון ברכת כהנים איז „לשם לימוד" („ולא משום זכר לנשיאת כפים")¹⁴, בכדי אַז נאָך ברכת התורה זאָל מען גלייך מקיים זיין מצות

עבור בני" שבתוך לארץ, ע"ד „אחיהם שבשדות" (ראה סוטה לה, סע"ב. מושי"ע אר"ח שם סכ"ה. שו"ע אדה"ז שם סל"ח).

10) לאחר ברכת התורה – תוד"ה שכבר (ברכות יא, ב) מנהג „הצרפתיים". שו"ע אר"ח סמ"ז ס"ט. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.

11) אבל לא יחיד (שו"ע אדה"ז אר"ח סקכ"א ס"ג), משא"כ אמירת ברכת כהנים בברכות השחר היא גם ע"י יחיד.

12) שהוא בדוגמת וכנגד נשיאת כפים ע"י הכהנים, שלכן אומרים זה דוקא בעשרה ולא ביחיד (ככהערה הקודמת), כ"י בציבור נתקנה כנגד נשיאת כפים שאינה אלא בעשרה", „לפיכך אף הש"ץ א"א במנחה כו' מפני שאין נ"כ במנחה כו' משום חשש שכרות" (שו"ע אדה"ז שם).

13) סוטה לה, א. ספרי נשא שם, כג. רמב"ם הל' נ"כ פ"ד הי"א. שו"ע אדה"ז שם (סקכ"ח) סכ"ג (וראה בהנסמן ב"מ"מ וציונים" לשם).

14) ראה ספרי נשא שם, כ"ב. ויעוד.

15) שו"ע אדה"ז אר"ח סמ"ז ס"ז, ממג"א שם סק"ח. ולכן „אומרים אותה אפילו קודם אור הבוקר

אע"פ שאין נשיאת כפים בלילה" (שם), דלא כדעת הרש"ל (הובא במג"א ובאה"ט שם), „לומר קודם אור

תלמוד תורה (דורך זאָגן דברי תורה)¹⁴. האָט מען דאָך לויט דעם געקענט אויסקלייבן צו זאָגן אויך אַן אַנדער ענין אין תורה'ן, ובפרט אַן ענין הכי עיקרי וכללי בתורה – ווי די עשרת הדברות (וועלכע זיינען „כללות כל התורה“¹⁵). אָדער „שמע ישראל“ אָדער אויך „והי' אם שמוע“ (אַן ענין כללי בעבודת ה' – „יקבל עליו עול מלכות שמים (בשמע ישראל)¹⁶ ואח"כ יקבל עליו עול מצוות“ (בוהי' אם שמוע)²⁰), וכיו"ב?

יש לומר דעם ביאור אין דעם: וויבאלד אַז דאָס קומט בהמשך צו די י"ח (כ')²¹ ברכות השחר (און אַלס הקדמה צו די תפלות ובקשות אין תפלת שחרית בכלל), וועלכע זיינען כולל בפשטות כל צרכי ישראל – האָט מען איינגשטעלט אַז די דברי תורה (וואָס קומען בהמשך צו ברכת התורה) זאָלן זיך אָנהויבן מיט ברכת כהנים, וועלכע איז אַ ברכה כללית²², הכוללת כל הברכות כולן²³.

הבוקר פסוקים אחרים כיון שאין נשיאת כפים בלילה²⁴.

ודיוק לשון אדה"ז שם הוא „ולא משום זכר לנשיאת כפים“, „זכר“ דוקא – כי אפילו לדעת הרש"ל אמירת פסוקים אלו הוא ע"י כ"א מישראל (לא ע"י כהנים בלבד) ואינו אלא „זכר לנשיאת כפים“ (וראה שו"ת מהרש"ל סי' סד), כפשוטו. אבל גם בתור זכר לזה (כדעת הרש"ל) יש מקום לומר שאין אומרים זה בלילה כיון שזה זכר לנשיאת כפים ואין נ"כ בלילה (ע"ד מ"ש בשו"ע שבהערה 12 בנוגע לאמירתה ע"י הש"ץ, שגם זה אינו כמו נשיאת כפים של הכהנים, ומ"מ נתקנה בעשרה וא"א זה בזמן מנחה כיון שנתקנה כנגד נ"כ). ולדעת המג"א ואדה"ז, שווה „לשם לימוד“ („ולא משום זכר לנשיאת כפים“), אומרים אותה גם קודם אור הבוקר.

16 ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכת התורה. וש"נ.

17 להעיר משו"ת מהרש"ל שם: אני נוהג לומר ג' פסוקים של תורה והן לא תלך רכיל וגו' עד ואהבת לרעך וגו' שהוא שקול ככל התורה, ואח"כ ג' מנביאים כו', ע"ש.

18 תניא רפ"כ. וראה תר"ש יתרו כרך טז מילואים אות א. וש"נ.

19 להעיר שעומ"ש קשור במיוחד לענין ברכת התורה – כמוכן מביאור הבי"ח (אוי"ח סמ"ז ד"ה ומ"ש דאמר).

20 ברכות פ"ב מ"ב.

21 ראה שער הכולל פ"א אות יב. וש"נ.

22 וראה מעדני' תמודות לרא"ש ברכות פ"א סי"ג: טעם דסמכו אלו פסוקים לפי שרצו לסדר ג' פסוקים כדרך הקורא בתורה דתנן במגילה (פ"ד מ"ד) שלא יפחות מג' פסוקים. ולכך התקינו אלו שיש להם ברכה. ויומתק עוד יותר ע"פ המבואר בפנים.

23 היינו: באמירת נוסח ברכת כהנים זו יש ב' המעלות – מעלת התורה²⁵, ומעלת הברכה²⁶ (וראה אוה"ח במדבר (הוספות) ס"ע איתמג ואילך). נוסף על מעלת התפלה (כדלקמן בפנים, שבברכת כהנים יש בה הן מעלת הברכה והן מעלת התפלה).

(*) ולכאורה זהו הכונה גם בבאה"ט שם: ולא מטעם נשיאת כפים.

(**) וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' שטורשטין, שמעלת ברכת כהנים היא כמו מעלת התורה.

(***) שהרי גם לדעת המג"א ואדה"ז (שוהו „לשם לימוד“ ולא „משום זכר לנשיאת כפים“), כנ"ל

הערה 15 – הרי בפועל אומרים הנוסח דברכת כהנים כפי שנאמר בתורה. ובפרט דכל הקורא ושונה בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, היינו שווה כמו לימודו ובמילא ברכתו של הקב"ה בעצמו (כדלקמן בפנים). ועאכ"ו לדעת הרש"ל שיש בזה גם זכר דבר"כ.

נאָכמער: ברכת כהנים האָט אין זיך דעם אויפטו, אַז נוסף צו דער מעלה פון ברכה בכלל – וועלכע איז מגלה וממשיך פון המקור (של הברכה)²⁴ – האָט עס אויך די מעלה פון תפלה, וועלכע טוט אויף אַ רצון חדש – „יהי רצון“²⁴ ווי מ'זאָגט עס אויך בסיום תפלת העמידה בכל יום, בימי החול און אויך בשבת ויר"ט, וואָס דורך דעם ווערן געשאַפן נייע ברכות והמשכות, וועלכע נעמען זיך פון העכער פון מקור הברכה, און [אין תפלה עצמה האָט ברכת כהנים די מעלה לגבי שאר התפלות, אַז זיי ווערן זיכער]²⁵ נמשך – במהירות בלי עיכוב – למטה מטה, אין גשמיות העולם.²⁶ ביז – אויך דעם מבטל און מהפך זיין דינים וגבורות.²⁷

וואָס עפ"י יומתק פארוואָס מ'זאָגט ברכת כהנים בכל יום קודם התפלה – (אויך) אַלס (תוספת) הכנה ונתינת כח צו אויפטאָן און אראָפּברענגען למטה²⁸ (בלי עיכוב)²⁹ די המשכות חדשות וואָס ווערן אויפגעטאָן דורך די תפלות.

(24) ראה לקו"ת ראה יט, א. אוה"ת יו"ת תתשכח, כ. שמיני ע' כו. ע' כט. ד"ה פדה בשלום תרע"ה. מקומות שבהערה הבאה. ועוד.

(25) משא"כ בתפלה בכלל – ה"ז בקשה של אדם המתפלל (מלמטה למעלה) לפעול רצון חדש למעלה, ואין ודאות שתתמלא הבקשה, ואילו ברכה (מלמעלה למטה) היא בלשון ציווי (או בלשון הבטחה), שבדאי נמשכת ההמשכה (ראה מקומות שבהערה 24): ובברכת כהנים ב' המעלות (ראה אוה"ת נשא ע' ער ואילך. ד"ה כה תברכו תרכ"ו, תרנ"ד. ד"ה אריב"ל תרכ"ט. לקו"ש ח"י ע' 41).

(26) ראה לקו"ת ס"פ קרח. סהמ"צ להצ"צ מצות ברכת כהנים – קיב, א. ועוד.

(27) ראה זח"ג קלג, ב. קמה, סע"ב ואילך. מקומות שבהערה הקודמת.

(28) ולהעיר מאוה"ת נשא ע' רעו (וכ"ה באוה"ת במדבר (הוספות) ע' איתמט): „ברכת כהנים אומרים בתפלה (לאחרי הודאה – ברכות יח, א), כי הברכה מצד עצמה אין בה כח זה (להמשיך רצון חדש) כי זה רק כח התפלה, אבל ברכת כהנים שהיא בתפלה יש בה הכח לברך שיהי' קיבול התפלה בבחי' ישא ה' פניו כו". ועפ"י נמצא שבברכת כהנים מצ"ע אין בה כח התפלה, וכח התפלה שבה היא ע"י (אמירת ברכת כהנים בתפלה) [וההוספה של ברכ"ה היא – לברך שיהי' קיבול התפלה].

אבל בד"ה כה תברכו תרכ"ו (ע' קלא) ובד"ה אריב"ל תרכ"ט (ובארוכה בלקו"ש ח"י ע' 38 ואילך. וראה גם סד"ה כה תברכו תרנ"ד) משמע, שבברכת כהנים מצ"ע יש בה מעלת התפלה, כי הכהנים המברכים עושים זאת בשליחותו של הקב"ה, ושלוותו של אדם (העליוני) כמותו (קידושי מא, ב. ושי"ג), ובברכת הקב"ה יש בה גם מעלת התפלה³⁰. ואולי י"ל, שהמבואר באוה"ת שם הוא בנוגע לגילוי כח התפלה בברכ"ה (אף שיש בה מצ"ע כח התפלה³¹), שזה נעשה ע"י שברכ"ה הוא חלק מהתפלה ובאה לאחר הודאה.

(29) וראה סה"מ מלוקט ח"ד שם ע' שטזיז.

(30) וראה לקו"ת וסהמ"צ שם, החידוש דברכת כהנים, שבשאר התפלות, „שמבקשים בכל יום

(*) ראה לקו"ת ויקרא א, ג.

(**) ובנד"ז – בנוגע לנוסח ברכת כהנים בברכות השחר (ע"י כל א' מ'שראל) – מובן שעיקר כח התפלה שבה בא בהיותה חלק מהתפלה (כבאוה"ת שם).

(***) ובפרט מצד הענין ד' ואני אברכס' (כדעת רע"ק, כדלקמן בפנים), וראה גם אוה"ת שם ע' רעז.

ג. דער ענין [המשכת כל הברכות בברכת כהנים ממקום שלמעלה ממקור הברכה ובאופן שנמשך למטה מטה] איז נאָכמער אונטערשטראַכן אין דעם סיום וחותר פון דעם נוסח הברכה הנ"ל – „ואני אברכם“:

„ואני אברכם“ גייט אויף דער ברכה פון דעם אויבערשטן. דאָס הייסט, אַז נוסף צו דער ברכה פון (די כהנים) „יברכך ה' וגו'“, קומט צו די ברכה פון דעם אויבערשטן אַליין („אני“)

– לויט ביידע פירושים (דיעות) אין דעם: (א) „ואני אברכם“ – לכהנים, „כהנים מברכין לישראל והקב"ה מברך לכהנים“³², (ב) „ואני אברכם“ – לישראל, „כהנים מברכין לישראל והקב"ה מסכים על ידם“, ועפ"ז איז די ברכה צו אידן „מפי גבורה“³³ נוסף אויף „מפי כהנים“ [און לויט דער דיעה איז „ברכה לכהנים מנא לי"? „מאברכה מברכך“³⁴] –

דער לשון „אברכם“ סתם (אַן קיינע פרטים) איז כולל – נוסף (כפשוט) אויף די ברכות המפורשות אין די פסוקים פון ברכת כהנים – אַלע ענינים וואָס גייען אַריין בכלל ברכה („אברכם“).

און נאָכמער: מ'איז מוסיף „ואני אברכם“ (ניט „ואברכם“ אַליין, וואָס מיינט אויך „איך וועל זיי בענטשן“), אַז די ברכות קומען פון „אני“ – דער אויבערשטער, מקור כל הברכות (ש„אברכם“).

ביז אַז דאָס גייט אויף „אני“ – ווי דער אויבערשטער איז העכער פאַר מקור הברכות און העכער פאַר שמות ותוארים בכלל, און דער איינציקער אופן ווי

ומתפללים רפאנו ה' ברך עלינו, אף ש„עיקר דינו של האדם הוא בר"ה ויוה"כ" – ה"ז מפני „כי מה שנכתב ונחתם בר"ה ויוהכ"פ היינו שנמשך לו חסד על נפשו והחסד הוא הנמשך מא"ס ב"ה הוא למעלה עדיין כו', למעלה מעלה ממהות השפעת גשמיים“, ולכן צ"ל התפלה בכל יום כו' (ראה הקדמה לדרך חיים. סהמ"צ להצ"צ קו, ב. קונטרס ומעין ע' 114 ואילך) כדי שיומשך השפעות הגשמיות בעש"י כצרכי הנפש בגוף, כי „השפעת חסד זה הוא מתעכב ושוהה עד שנמשך ובא למטה שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא ע"י משפט [שעל זה נדון האדם בכל יום – ר"ה טו, א] אם ראוי הוא שיומשך ההשפעה למטה ומעיינים בדינו ויש מי שמקטרג לומר שחטא ואינו ראוי לזה. משא"כ בברכת כהנים השפע „נמשכת במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב ואין מעיינים בדין כלל“, ועד שכל הדינים מתעברין ומתבטלין מחמת השפעת המשכת החסד שע"י ברכת כהנים.

(31) חולין מט, סע"א.

(32) וגם לדיעה זו ישראל מתברכין מפי הגבורה, וא"צ לזה קרא מיוחד (ובלשון החוס' חולין שם ד"ה והקב"ה: „פשיטא דמסכים, כיון שציוה להם לברך“) – כמשנ"ת במ"א (לקו"ש ח"י ע' 42).

(33) וגם לדיעה זו הכהנים מתברכים מהקב"ה עצמו – „ואברכה מברכך“.

(34) לך לך יב, ג.

מ'רופט אים אָן איז „אני“ [דלא אַתפס בשם ולא אתרמיז בשום אותא וקוצא כלל³⁵] – דער אני ויש האמיתי, עצמותו ומהותו ית'³⁶,

ובכללות איז דאָס כולל אויך „אנכי“³⁷ – וואָס האָט דעם זעלבן פירוש און אותיות פון „אני“ בתוספת כ', ר"ת כתר³⁸, וועלכער איז כולל אַלע ענינים אין כתר, ביז ווי כתר איז פאַרבונדן מיט דעם „אני“ האמיתי – עתיקא ביז עתיקא דעתיקא.

און דוקא פון „אני“ (יש האמיתי) ווערט „אברכם“, די המשכת ברכות צו אידן, ביז למטה מטה אין זייערע ענינים גשמיים³⁹. ואדרבה – דער גילוי פון דעם יש האמיתי איז דוקא אין דעם יש הנברא, כידוע⁴⁰.

דאָס הייסט, אַז נוסף צו דעם וואָס ברכת כהנים בכלל טוט אויף המשכת כל הברכות, ביז אַ המשכה חדשה („יהי רצון“) פון אַן אָרט וואָס איז העכער פאַרן מקור הברכות, און דאָס ווערט נמשך למטה מטה – ווערט דאָס נאָכמער אויפגעטאָן דורך „ואני אברכם“ (דער סיום וחיותם פון דער פרשה) – אַז פון דעם אני האמיתי ווערט נמשך ברכות ביז למטה מטה.

ד. עפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק דער תוכן פון אמירת פרשת ברכת כהנים בברכות השחר – ועד"ז דאָס וואָס „פותחין בברכה“ איצטער מיט דער ברכה:

בשעת מ'זאָגט די ברכות פון ברכת כהנים („יברכך ה' וגו'“) און מ'איז מוסיף „ואני אברכם“ (בסיום פון פרשת ברכת כהנים), לאחר וואָס מ'האָט געזאָגט אַלע ברכות השחר שלפנ"ז און די ברכות פון ברכת כהנים עצמה („יברכך ה' וגו'") – איז פאַרשטאַנדיק, אַז נוסף צו דעם וואָס דאָס איז כולל די אַלע ברכות המפורשות לפני זה, קומט צו אַ הוספה וחידוש, אַז „ואני אברכם“, דער אויבערשטער אַליין, דער אני האמיתי, בענטשט אידן מיט אַלע ברכות:

(35) לקרית פינחס פ, סע"ב. ושם הוא בנוגע ל"אנכי", אבל מובן שכן הוא גם בנוגע ל"אני"

(שהוא למעלה משם ותואר). שהוא בכללותו כמו „אנכי“, ככפנים ובהנסמן לקמן הערה 38.

(36) ראה סד"ה כה תברכו תרבי" (ס"ע קלא). סד"ה אריב"ל תרכ"ט.

(37) ראה בנדר"ד – אוה"ת נשא ע' רצו (וכ"ה שם במדבר (הוספות) ע' איתנ), שמקשר „ואני אברכם“ עם הברכה שנמשכת מבחי' „אנכי“, שמצ"ע אא"פ להמשיך ברכה מבחי' אות א' (המורה על אנכי), ולכן התחלת התורה היא באות ב' שהוא סימן ברכה, אבל ע"י עשה"ד שמתחילים בא' אנכי יומשך שגם מבחי' אנכי יומשך הברכה.

(38) ראה לקרית אמור לד, ד. שה"ש לה, סע"ג.

(39) ויש לומר שענין זה מרומז גם בלשון הגמרא שבפנים (בענין „ואני אברכם“) „מפי גבורה“: „גבורה“ הוא תואר שמורה על גדלות וגבורת הקב"ה: „מפי גבורה“ מורה על ההמשכה והגילוי דגבורתו וגדלותו ית' ע"י ה' מוצאות הפה – גילוי הדיבור ההולת, עד שנמשך בעה"ז שנברא בה' (מנחות כט, ב), כנגד ה' מוצאות הפה. ועאכ"כ שנמשך בה"י שבו נברא העוה"ב (מנחות שם) ועד שנעשה הדיבור דעה"ז ועוה"ב (גשמיות ורוחניות) ע"י הגילוי דפי גבורה בשניהם יחד, ועד המבואר לקמן בפנים (ס"ז) בנוגע לחיבור גשמיות ורוחניות בערב יוהכ"פ וביורה"כ.

(40) ביאורי הזהר בשלח מג, ג. ד"ה ולקחתם לכם תרס"א.

און בשעת א איד זאגט דאס אין ברכות השחר (אלס אן ענין בתורה), ועד"ז בכל זמן ווען ער זאגט די ווערטער פון תורה (תורה הנצחית⁴¹) – איז הקורא ושונה בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו⁴², דער אויבערשטער עצמו זאגט דעמולט די אלע פסוקים, כולל דעם סיום וחותם – „ואני אברכם". ויש להוסיף, אן דער „קורא ושונה כנגדו" איז ניט קיין הגבלה (און ניט מער ווי „כנגדו" ח"ו), נאך אדרבה: דאס איז בהתאם צו דעם ווי דער אויבערשטער (מצ"ע) איז קורא ושונה, ובנדוד – אן דער „ואני אברכם" איז לפי הישג יד האני, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁴³ פון דעם „אני" האמיתי.

ה. האמור לעיל – וואס איז שייך באמירת פרשת ברכת כהנים בכל השנה – איז נאכמער בהדגשה שטייענדיק אין די עשרת ימי תשובה:

אויף די עשיית שטייט „דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב"⁴⁴. א תפלה „ביחיד" בימים אלה האט דעם כח פון א תפלה „בציבור" במשך כל השנה⁴⁵. ומזה מובן במכ"ש וקי" דער כח פון א ציבור בימים אלה⁴⁶.

דערפון איז פארשטאנדיק דער עילוי וואס קומט צו אין דער ברכה ותפלה פון ברכת כהנים אין די טעג, במכ"ש פון שאר התפלות: מה-דאך אן יעדע תפלה (ביחיד אדער בציבור) איז ווירקזאמער אין די עשיית, ווען דער אויבערשטער איז „בהמצאו" און „קרוב", און מ'איז דעמולט מער פארזיכערט אן די תפלה ובקשה („דרשו" און „קראוהו") וועט מקוים ווערן דא למטה, אע"פ וואס דאס דארף אויפטאן א רצון חדש למעלה וכו"⁴⁷ (כנ"ל ס"ב); עאכויב ברכת כהנים, וואס אפילו בכל השנה איז זי ממשיך נייע ברכות והמשכות וועלכע ווערן זיכער נמשך למטה (כלי עיכוב), איז אין די עשיית (ובפרט אין די זמני התפלה בהם וכו"ב) טוט אויף ברכת כהנים ביתר שאת וביתר עוז, מער ווי בשאר ימי השנה⁴⁸.

און וויבאלד אן דער אויבערשטער איז דעמולט „בהמצאו" און „קרוב", איז פארשטאנדיק אן דעמולט איז נאכמער בגלוי די המשכה פון „ואני אברכם", פון דעם „אני" האמיתי, ביז למטה אין גשמיות העולם.

ו. אין די עשיית גופא איז די פעולה הנ"ל פון ברכת כהנים נאך שטארקער

(41) ראה תניא רפ"ז (כב, ב.) ובכ"מ.

(42) ראה תדאיר פ"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

(43) ברכה השלישית דברכת המזון.

(44) ישעי' נה, ו.

(45) ר"ה יח, א. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו.

(46) ראה ריף לע"י יבמות מט, ב. אה"ת ש"ש ע' אתסב. ד"ה דרשו ה' תשמה. ובכ"מ.

(47) ובמילא אין זה בודאות כ"כ כמו ההמשכה שנעשית ע"י ברכה, כנ"ל הערה 25.

(48) ראה גם אה"ת נשא ע' רעו השייכות דברכת כהנים עם חודש השביעי בכלל, זמן הסליחה

והמחילה.

בערב יום הכפורים, וועלכער איז אן ערב והכנה – ומעין – פון יוהכ"פ עצמוי, ובפרט בערב יוהכ"פ נאך תפלת מנחה, ווען עס הויבט זיך שוין אן דער ענין פון יוהכ"פ, כמובן דערפון וואס בתפלת מנחה זאגט מען וידוי, וואס דאס איז פארבונדן מיט „תחלת זמן הכפרה“⁵⁰:

די שלימות פון „דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב“ איז ביוהכ"פ (און מעין זה – בערב והכנה ליוהכ"פ), כמובן פון המשך דברי הרמב"ם⁵¹: „אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ר"ה ויוהכ"פ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו כו", און בהמשך לזה שרייבט ער⁵²: „יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביוהכ"פ, ומצות וידוי יוהכ"פ שיתחיל מערב היום קודם שיאכל כו“.

ובלשון הקבלה והחסידות: ביוהכ"פ איז די שלימות ההמשכה (והגילויי)⁵³ פון די י"ג מדות הרחמים⁵⁴ („שהן עליונות מאד“⁵⁵), בחי' רחמים רבים שלמעלה מכל מדידה והגבלה, וועלכע נעמען זיך פון כתר, ביז פון עתיקא און עתיקא שבעתיקא⁵⁶, ביז פון עצמותו ומהותו ית',

וואס דאס איז דער מקור המחילה והסליחה והכפרה ביוהכ"פ, וכמ"ש⁵⁷ „כי ביום הזה יכפר עליכם גו' (יכפר סתם, ולא נאמר מי הוא המכפר⁵⁸, ווייל דאס נעמט זיך פון) לפני הוי' תטהרו“ (למעלה מהוי'). ביז אן דאס טוט אויף די הפיכה פון אלע דינים וגבורות.

דערפון איז מובן, אן די שלימות הפעולה פון ברכת כהנים ביז (דער סיום) „ואני אברכם“ – וואס דאס איז פארבונדן מיט שלימות ענין הברכה ותפלה – איז ביוהכ"פ⁵⁹, ווען ס'איז דא די שלימות התפלה („דרשו ה' גו'“⁶⁰ צוליב דעם וואס

49) ויתירה מזה: ע"י הסעודה בערב יוהכ"פ יש גם המעלה דיום הכפורים עצמו, כמאחז"ל „כל האוכל ושותה בתשיעי כו' כאילו התענה תשיעי ועשירי“, כמשנ"ת לקמן בפנים.

50) ראה שריע אדה"ז או"ח סתר"ז ס"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 562 הערה 1.

51) דלעיל הערה 45.

52) בהלכה 2.

53) ראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ס"ע רג).

54) ראה לקו"ת דרושים ליוהכ"פ ע, ב ואילך. אוה"ת שם ע' ב'קלט. ובכ"מ.

55) ל' הלקו"ת שם, ב.

56) ראה לקו"ת שם.

57) אחרי טז, ל.

58) לקו"ת דרושים לר"ה נט, סע"ד. אחרי כו, ג. אוה"ת דרושים ליוהכ"פ ע' ב'קלט.

59) ראה הברכות שבעה עה 5, ששלימות ענין ברכת כהנים הוא ע"י הכהן גדול, בחי' יחידה,

וחזה ענינו דיוהכ"פ בכלל (שכל עבודות היום הם ככהן גדול – יומא לב, סע"ב).

60) ראה ד"ה אריב"ל תרכ"ט, ש, דרשו ה' בהמצאו גו"י בעשייתו הוא מפני שאז מאיר הגילוי

דעמולט איז דאָ די שלימות המשכת הברכה פון די י"ג מדות הרחמים (וואָס דאָס איז אויך דער ענין פון ברכת כהנים⁶¹), פון „יאר ה' פניו אליך“⁶², ביז – פון דעם יש האמיתי⁶³, „ואני אברכם“, דאָ למטה אין עוה"ז הגשמי.

ולחוסית, אַז אין דעם ענין פון די י"ג מדות הרחמים [וואָס שלימות המשכתן איז ביוהכ"פ] איז פאָראַן אַ חיבור פון צוויי קצוות: די י"ג מדות הרחמים זיינען למעלה ממדידה והגבלה. צוזאמען דערמיט הייסן זיי בשם „מדות“, מלשון מדה וגבול. ויש לומר, אַז דאָס איז דערפאַר וואָס דער שלימות הענין פון „אין סוף“, וואָס דערפון ווערן נמשך די י"ג מדות הרחמים, איז כולל אויך די שלימות פון גבול ומדה: אור א"ס כשם שיש לו כח בבלי גבול כך יש לו כח בגבול⁶⁴. וואָס לפי"ז איז דער מדה וגבול למעלה ממדידה והגבלה, דאָס איז ווי מדה וגבול איז אַ חלק פון בלי גבול⁶⁵. ביז נאָכמער: לגבי עצמותו ית', וואָס ער איז מושלל פון אַלע תוארים – „שליטת הגבול ושליטת הבלי גבול“⁶⁶ – זיינען בלי גבול און גבול איין זאָך⁶⁷. און דערפון קומט עס אַרויס אין דעם גילוי פון י"ג מדות הרחמים: די שלימות פון בלי גבול רחמים איז בשעת דאָס ווערט נמשך אויך אין מדה וגבול פון די י"ג מדות: ביז אַז עס ווערט איין זאָך – בלי גבול און גבול (מדה).

און פון דער שלימות ההמשכה פון די י"ג מדות הרחמים פון עצמותו ית' ביוהכ"פ, ווערט נשתלשל למטה יותר, אַז עס ווערן נמשך אַלע ברכות, ביז – ברכות וואָס קומען פון למעלה ממקור הברכות – „ואני אברכם“, און זיי ווערן נמשך אין גבול ומדה ביז למטה בעוה"ז הגשמי.

ז. מעין דעם גילוי פון יוהכ"פ האָט מען אויך בערב יוהכ"פ, וועלכער איז אַ הכנה צו יוהכ"פ, ובפרט נאָך תפלת מנחה ווען מ'זאָגט וידוי אַלס התחלה פון זמן הכפרה ביוהכ"פ („מצות וידוי יוהכ"פ שיתחיל מערב היום" – ⁶⁸) – וואָס לאַחרי דער

די"ג מדה"ר, שע"י נעשה המשכת הרצון חדש (ידי רצון) שע"י התפלה. והרי שלימות ענין זה הוא ביוהכ"פ, כנ"ל בפנים.

(61) ראה סה"מ תקס"ח ע' קנז.

(62) ראה לקו"ת אחרי כו, ד. ראה לב, ב. ועוד.

(63) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' אקסט (בביאור הלכות דרושים ליוהכ"פ שם).

(64) ראה לקו"ת אחרי (כו, ד), השיכות דיוהכ"פ לבחי' אנכי. ולהעיר שיוהכ"פ הוא יום נתינת לוחות האחרונות (משנה תענית כו, ב ובפרש"י. גמרא שם ל, ב) שהתחלתו: „אנכי“.

(65) וע"פ המבואר בלקו"ת ס"פ קרח (חלק נעתק לעיל הערה 30) יומתק ההוספה דברכת כהנים על ההמשכה דר"ה ויוהכ"פ.

(66) עבוה"ק חלק א' פ"ח. וראה ד"ה חסידים עת"ר. ד"ה פדה בשלום תרפ"ה. ד"ה בסוכות תשי"ב פכ"ז.

(67) ראה ספר הערכים חב"ד כרך ג' ערך אוא"ס (א) ע' נח ואילך. וש"נ.

(68) המשך תרס"ז ריש ע' קסח. ובכ"מ.

(69) ראה ספר הערכים חב"ד כרך ד' ערך אוא"ס (ד) ע' תב. וש"נ.

תפלה ואמירת וידוי קומט צו נאָכמער שלימות אין דער פעולה פון ברכת כהנים – די המשכה פון למעלה מעלה ביז למטה מטה (כנ"ל ס"ו).

ויש לומר נאָכמער, אַז בערב יוהכ"פ האָט מען אַ כח מיוחד צו אויפטאָן די המשכה (פון ברכת כהנים) מלמעלה מעלה ביז למטה מטה אין גשמיות העולם:

די גמרא זאָגט⁷⁰ (והובא בהלכה"י), אַז „כל האוכל ושותה בתשיעי כו' כאילו התענה בתשיעי ועשירי". ד.ה. אַז די אכילה ושת' בערב יוהכ"פ (תשיעי) טוט אויף דעם זעלבן ענין ווי דער תענית פון יוהכ"פ (עשירי), און נאָכמער – „כאילו התענה תשיעי ועשירי" (צוויי טעג).

דערפון קומט אויס⁷¹, אַז אין דער אכילה ושת' בערב יוהכ"פ האָט מען דעם חיבור פון ביידע מעלות – די מעלה פון „התענה" וואָס ווערט דורך יוהכ"פ – „העשירי יהי' קודש"⁷², תכלית שלימות הקדושה (קדש הקדשים) והרוחניות (און צוויי טעג דערפון – „כאילו התענה תשיעי ועשירי") און דער גילוי הקדושה הכי נעלית (דיוהכ"פ) ווערט אויפגעטאָן דורך „אוכל ושותה"⁷³ (בתשיעי), בתכלית הגשמיות והממשות, באופן אַז דאָס ווערט „דם ובשר כבשרו" הגשמי, אַז ער קען דאָס אָנטאָפן מיטן גוף הגשמי, אַזוי ווי ער עסט בגופו הגשמי – אַזוי אַז מ'האָט צוזאמען די מעלה ושלימות פון רוחניות און די מעלה ושלימות פון גשמיות, כמבואר בכ"מ⁷⁴ דעם גודל העילוי וואָס איז דאָ דוקא אין גשמיות (תחתונים), אין דעם יש הנברא, ובאופן אַז די רוחניות נעמט אינגאנצן דורך און שטייט בגלוי אין דער גשמיות, וואָס אין דעם באַשטייט תכלית שלימות השכר לע"ל – אַלס נשמות בגופים בעוה"ז הגשמי דוקא, כפס"ד הרמב"ן⁷⁵.

ויש לומר, אַז פון דעם מאמר הנ"ל קומט אויך אויס (נוסף צו דער מעלה פון ערב יוהכ"פ) אַז מעלה נוספת און אַ שבח נוסף בנוגע צו יוהכ"פ, אַז מ'האָט (די מעלה פון) יוהכ"פ אין אכילה ושת' גשמית (וואָס מ'עסט אַלס הכנה לזה), די"ל אַז די

70) יומא פא, ב. וש"נ.

71) טור ושו"ע אדה"ז ריש הל' יוהכ"פ.

72) בכל זה – ראה גם ברכת ערב יוהכ"פ תשד"מ (לקו"ש חכ"ד ע' 572 – ס"ב), תשמ"ה (שם

חכ"ט ע' 313 – ס"ט), תשמ"ז (שם ע' 329 – ס"ד), תשמ"ז (סה"ש ח"א ע' 2 – ס"ח), תש"נ (סה"ש ח"א ע' 30 – ס"ד).

73) בחוקותי כו, לב.

74) ע"ד וכדיוגמת המעלה דפורים לגבי כפורים (תקרי"ז תכ"א – נז, ב) – ראה תר"א מג"א צה,

סע"ד. צט, ד ואילך. שם בהוספות קכא, א"ב. אוה"ת מג"א ע' בשי"ח (בהוצאת תש"נ – ע' סא ואילך). ביאורו"ז להצ"ח ח"א בשלח ע' רלז. ועוד.

75) ראה אגה"ק ס"כ (קל, ב). הנסמן לעיל הערה 40. ובכ"מ.

76) בשער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל – ע' שט). וראה בכ"ז מכתב מוצש"ק כ"ה אלול

ה'תש"נ (נדפס לקמן ע' 438 ואילך).

מעלה פון ערב יוהכ"פ (חיבור גשמיות ורוחניות) ווערט אויך נמשך אין יוהכ"פ – ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ⁷⁷, אז די אכילה ושחי' בערב יוהכ"פ טוט אויף דעם ענין בשביל ערב יוהכ"פ (תשיעי) און בשביל יוהכ"פ (עשירי). ווי דאָס דריקט זיך אויס אין דעם וואָס בערב יוהכ"פ דאַרף מען עסן „כפּי" שיעור ב' ימים ערב יוהכ"פ יוהכ"פ⁷⁸.

ויש מקום לומר, אז די מעלה פון יוהכ"פ (אז דער עילוי פון „התענה" ביוהכ"פ וועט קענען שטיין בגלוי אין אכ"ש גשמית) וועט נתגלה ווערן לעתיד לבוא בחנוכה ביהמ"ק השלישי (וואָס אחכה לו בכל יום שיבוא⁷⁹, היינט ערב יוהכ"פ ממש), ובמכלשכן וקליוחומרי⁸⁰ דערפון וואָס בחנוכה בית ראשון האָבן אידן געגעסן ביוהכ"פ, ביז אז „יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא⁸¹, עאכ"כ בחנוכה בית שלישי (וואָס „גדול⁸² יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון⁸³).

ובכללות – וועט מען האָבן לע"ל די שלימות השכר פון חיבור גשמיות ורוחניות, כולל – אכילת הסעודה דלע"ל, סעודת ליתן ושור הברי⁸⁴, סעודה גשמית כפשוטה, צוזאמען מיט דער סעודה רוחנית⁸⁵, די אלע ענינים ומעלות שבשתי אלוי⁸⁶.

ח. בהנ"ל קומט צו אַ הדגשה מיוחדת אין דער קביעות כשנה זו פון ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ – בערב שבת וביום השבת קודש:

יוהכ"פ ווערט אנגערופן⁸⁷, „שבת שבתון". דערפון איז פאַרשטאַנדיק אז ענינים פון יוהכ"פ שטייען נאָכמער בהדגשה ווען ער קומט אויס (בימי השבוע) ביום השבת קודש.

(77) פּע"ח שער יוהכ"פ פ"א.

(78) פּע"ח שם. והובא גם בפוסקים – סידור אדה"י לאחרי סדר כפרות. אשל אברהם (להר"צ כר' מבוטשאטש) או"ח ר"ס תרד.

(79) ויתירה מזה: האכ"ש בערב יוהכ"פ הוא „סוד אכ"ש חיצונית" שהוא הכנה וכלי ל„סוד אכ"ש פנימית" דיוהכ"פ, כמבואר בפע"ח שם.

(80) נוסח „אני מאמין". וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

(81) ולהעיר שזהו מדה הראשונה מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן (תו"כ בתחלתו), שהן כנגד ה"ג מדות הרחמים (שמגלים ביוהכ"פ, כנ"ל ס"ו). ויוהכ"פ הוא „מתן תורה" דלוחות האחרונות.

(82) מ"ק ט, א.

(83) חגי ב, ט.

(84) כפירוש הזוהר (ח"א כח, א. תקי"ז ת"ח) דקאי על ביהמ"ק השלישי.

(85) ראה ב"ב ע"ד, ב ואילך.

(86) ראה לקו"ת שמיני ית, א.

(87) ראה תשובות וביאורים ס"א. ושי"נ.

(88) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

ובעבודת ה': ביוהכ"פ איז די שלימות העבודה פון תשובה עילאה⁸⁹ (העכער ווי די תשובה עילאה אין די עשרת ימי תשובה בכלל⁹⁰). וע"פ הידוע אז ביום השבת (אותיות תשבי) איז אויך די עבודה פון תשובה עילאה⁹¹ – קומט אויס אז בקביעות שנה זו, ווען יוהכ"פ איז חל להיות בשבת, קומט צו נאָכמער שלימות אין דער עבודה פון תשובה עילאה.

ובפרטיות יותר – האָט מען בקביעות שנה זו דעם חיבור פון די ביידע מעלות פון שבת און יוהכ"פ: די מעלה פון עונג העצמי הבא במורגש בשבת (דורך אכר"ש בכל השנים, ובשנה זו י"ל אז דאָס ווערט נמשך דורך דעם יום עצומי⁹²), און די מעלה פון עונג הבלתי מורגש דיוהכ"פ (שאסור באכר"ש⁹³).

ועד"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק די מעלה פון ערב יוהכ"פ בשנה זו, וועלכער איז אויך ערב שבת:

ערב שבת איז אַ הכנה צו שבת, „מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת“⁹⁴. ביז אז בערב שבת האָט מען אַ טעימה – „טועמי' חיים זכר“⁹⁵ – פון כל תבשיל ותבשיל של שבת⁹⁶. און נאָכמער: בערב שבת (יום הששי למעשה בראשית) איז געווען יום בריאת אדם הראשון, „כדי שיכנס לסעודה מיד“⁹⁷, ובלשון המשנה⁹⁸, „הכל מתוקן לסעודה“.

ועפ"ז איז מובן, אז ווען ערב יוהכ"פ קומט אויס בערב שבת – איז נאָכמער בהדגשה דער עילוי הנ"ל פון דער אכילה ושת' בערב יוהכ"פ, „כל האוכל ושותה בתשיעי כו' כאילו התענה בתשיעי ועשירי“, וואָרום מ'האָט דעמולט אַ „טעימה“ פון שבת, ובשנה זו – פון יוהכ"פ (שבת שבתון) שחל להיות בשבת, און נאָכמער – דעמולט איז „הכל מוכן לסעודה“.

(89) לקו"ת תצא לו, ג. לו, ד. וראה סה"מ תקס"ה ע' תתמא. ועוד. וראה ברכות עיוהכ"פ (אחרי מנחה) תשמ"ז ס"ג. תשי"ג ס"א ואילך.

(90) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ג. סז, ד. סה"מ תרכ"ט ע' שט. ס"ע שיג ואילך. תרס"ד ע' שנד ואילך.

(91) אגה"ת ספ"י.

(92) שם.

(93) ע"ד המבואר בנוגע להמשכות דשופר ביו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת (לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך, ובכ"מ).

(94) ראה המשך תרס"ז בסופו (ע' תקמב).

(95) ע"ז ג, סע"א.

(96) שער הכונות ענין טבילת ערב שבת. פע"ח שער יח רפ"ג. ועוד – נסמו בלקו"ש ח"כ ע' 173.

(97) ראה מג"א או"ח הל' שבת סר"ב סוסק"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ח. וראה לקו"ש שם.

(98) סנהדרין לח, א. וראה סה"ש תנשא ח"א ע' 11-9.

(99) אבות פ"ג מט"ז.

ועוד נקודה בדבר: שבת איז מעין¹⁰⁰ דעם „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“¹⁰¹. ועאכצ"כ יוהכ"פ שחל להיות בשבת, וואָס אויך יוהכ"פ איז מעין דער גילוי דלע"ל¹⁰². פֿאַרשטאַרקט דאָס נאָכמער די עבודה איצטער מעין וטעימה פון דעם גילוי וסעודה דלע"ל ווען מ'וועט האָבן די שלימות החיבור פון מעלת הגשמיות ומעלת הרוחניות – די סעודה פון לויתן שור הבור, בגשמיות וברוחניות גם יחד, כנ"ל.

ובכל זה קומט צו נאָכמער בשנה זו, ה'תשנ"א, ר"ת ה' תהא שנת אראנו נפלאות¹⁰³, וועלכע קומט נאָך שנת ה'תש"נ, ר"ת ה' תהא שנת נסים, ולאחרי שנת השמ"ט ידיך, ושנת תשמ"ח, תשמח (ת"ו בחיריק) און תשמח (ת"ו בשוא), וועלכע איז אויך געווען אַ שנת הקהל, „הקהל את העם האנשים הנשים והטף“¹⁰⁴, און מ'הערט די קריאה בתורה פון דעם מלך, „כאילו . . . מפי הגבורה שומעה“¹⁰⁵, ע"ד „ואני אברכם“, „מפי גבורה“ (כנ"ל ס"ג).

ט. ויש לקשר זה [די המשכה מלמעלה מעלה, ביז פון עצמותו ית', אין גאנץ סדר השתלשלות ביז למטה מטה אין דעם יש הגשמי] אויך מיט דעם קאפיטל תהלים פון שנה זו – מזמור פ"ט:

„משכיל לאיתן האורחי“ באַווייזט אויף דער המשכה וגילוי פון בחי' איתן שבנשמה – דער עצם הנשמה וועלכער איז אַ „חלק אלוהה ממעל ממש“¹⁰⁶, פֿאַרבונדן מיט עצמותו ית' [מיט די ג' פירושים אין „איתן“: האָרט, שטאַרק און אַלט¹⁰⁷], באופן אַז דאָס איז מזריח, באַלייכט און שיינט אַריין אין אַלע כחות וחושים,

ווי די תורה פון דעם אַלטן רבי'ן בזה"ס, פֿאַרבונדן אויך מיט דער תורה ופירוש אין דעם פסוק פון¹⁰⁸ דעם בעש"ט און פון דעם מגיד,

און דערנאָך ווי די נקודות ווערן נתבאר דורך דעם מיטעלן רבי'ן אין אַן אופן פון „רחובות הנהר“¹⁰⁹, כולל – די הרחבה פון דער נקודה פון „איתן“ ווי דאָס שטייט באַ דעם בעש"ט, מגיד און דעם אַלטן רבי'ן,

(100) ראה המשך תרס"ז שם. המשך תער"ב ח"ב ע' אקכו. ועוד.

(101) תמיד בסופה.

(102) ראה המשך תרס"ז שם.

(103) לשון הכתוב – מיכה ז, טו.

(104) וילך לא, יב.

(105) רמב"ם סוף הלכות חגיגה.

(106) תניא רפ"ב.

(107) ד"ה וייצר תרפ"ה (תש"ח) – ע' ס ואילך (סוה"מ תש"ח ע' 61 ואילך).

(108) קונטרס לימוד החסידות ע' 5 ואילך.

(109) תורות ופירושי כל רבתינו נשיאנו בפסוק זה – נעתקו ב„קובץ י"א ניסן שנת הפ"ט“

(קה"ת תש"ז).

(110) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 349. וש"נ.

און דערנאך – דורך דעם צמח צדק און רבי'ן מהר"ש און רבי'ן (מהורש"ב) נ"ע, ביז ווי דאָס ווערט נתבאר ו(במילא) נמשך אין די דברי אלקים חיים (אין די מאמרי חסידות און שיחות קודש) פון נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר,

ביז אז די אלע ווערן נתגלה, תיכף ומיד ממש, אין אן אופן פון „ממש“, אין ממשות, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו [כמרומו בשמו פון כ"ק מו"ח אדמו"ר: יוסף – על שם „יוסיף אד' שנית ידו לקנות את שאר עמו"י, יצחק – על שם „כל השומע יצחק לי"י¹¹², וואָס די שלמות בזה וועט זיין לע"ל – „אז ימלא שחוק פינר"י¹¹³, „אז ישיר משה"י¹¹⁴]

ווי דער המשך פון דעם מזמור תהלים – „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחת"י¹¹⁵, ביז אין אן אופן – כסיום המזמור: „ברוך ה' לעולם אמן ואמן, אַז עס ווערט אויפגעטאָן די ברכה והמשכה"י (פון שם הוי', שם העצמ"י) אין עולם, ביז באופן פון „אמן, וואָס אמן באַווייזט אויף דעם גמר הנצחון (גבורים נוצחים"י¹¹⁶, וּבזה גופא – „אמן ואמן“, באופן כפול, „כפליים לתושי"י¹¹⁷, וואָס כפל איז פאַרבונדן מיט דער גאולה¹¹⁸ [ווי ערקלערט אויך אין די דברי אלקים חיים פון דעם רבי'ן מהר"ש¹¹⁹, „מלכתחילה אַריבער“, וואָס זיין יום הילולא איז ב"ג תשרי] וואָס דעמולט וועט זיין דער גמר הנצחון און גילוי פון „ברוך ה' לעולם“, ואני אברכם".

ויש לקשר זה מיט דעם זמן פון ערב יוהכ"פ ויוהכ"פ און די ימים שלאחרי זה – כדאיטא במדרש¹²⁰ אַז בחג הסוכות, „זמן שמחתנו" (וואָס דעמולט ווערן נתגלה די ענינים פון ר"ה ויוהכ"פ, וכידוע¹²¹ אַז סכך הסוכה קומט פון ענן הקטורת ביוהכ"פ) „כשישראל יוצאין כו' ולולביהן ואתרוגיהם בידן אנו ידעין דישראל אינון ניצוחיא".

(111) ישע"י יא. יא.

(112) וירא כא, ו.

(113) תהלים קכו, ב.

(114) בשלה טו, א.

(115) פסוק כא.

(116) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(117) כ"מ הל' עכו"ם פ"ב ה"ז. מו"ח ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

(118) נזיר בסופו.

(119) ל' הכתוב איוב יא, ו. שמור"ר פמ"ז, א.

(120) ראה פדר"א פמ"ח. יל"ש ר"פ לך.

(121) ד"ה לך תרכ"ז. תר"ל. וראה גם ד"ה לך באוה"ת בראשית (תערד, א). סד"ה נחמו עת"ר.

ובכ"מ.

(122) ויקר" פ"ל, ב.

(123) עט"ר שער יוהכ"פ פ"ב (כת, א). שם לו, סע"א ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע'

אקלד. שם ע' אקמ. אוה"ת סוכות ע' איתשכב ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ד. ד"ה והוא כחון תרנ"ז פ"א ואילך. ועוד.

און אין א יאר פון „אראנו נפלאות“ איז מובן, אַז מ'דאַרף אויף דעם ניט וואַרטן ביז יוהכ"פ, ועאכז"כ ניט ביז „זמן שמחתנו“, נאָר שוין בערב יוהכ"פ ווערט דער „אינון ניצוחיא“, און אין חג הסוכות קומט צו נאָכמער אין דעם גילוי ושלמות הענין.

י. ע"פ כל הנ"ל איז פאַרשטאַנדיק די ברכות וואָס יעדער איד באַקומט בערב יוהכ"פ זה דשנת תנש"א, ברכות אין אַלע זייערע ענינים – גשמיים און רוחניים, און גשמיים ורוחניים גם יחד, ברכות וועלכע ווערן נמשך פון למעלה מעלה, ביז למעלה ממקור כל הברכות, ביז פון „ואני אברכם“, און זיי ווערן נמשך למטה מטה, ביז ועיקר – אין גשמיות העולם. ביז אַז דאָס האָט אויך דעם כח צו מבטל ומהפך זיין די ענינים בלתי רצויים, וואָס דאָס ברענגט צו נאָך אַ העכערע עלי' (וואָרום ירידה צורך עלי', און אַ ירידה למטה מטה ברענגט אַז עלי' למעלה מעלה). אַזוי אַז מ'האָט די מעלה פון דער המשכה מלמעלה מעלה („גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם“¹²⁴), ביז למעלה מכל מדידה והגבלה, צוזאַמען מיט דער מעלה פון מדידה.

און דער כח אויף דעם האָט מען במיוחד בערב יוהכ"פ לאחר תפלת מנחה, נאָכדעם וואָס מ'האָט געזאָגט תפלת וידוי, אויסגעשטעלט אין אַלע אותיות פון דעם אלי"ף-ב"ת, און באופן כפול – אַזוי אַז מ'האָט דעמולט דעם תיקון ואתהפכא פון אַלע ענינים בלתי רצויים, ואדרבה: וויבאַלד אַז דאָס איז ווי די ענינים שטייען אין תפלה (וידוי) און תורה (כ"כ אותיות התורה), האָט מען נאָר די מעלה וואָס קומט אַרויס דערפון – די מעלה פון „כפליים לתושי“ פון אתהפכא, „זדונות נעשו לו כוכיות“¹²⁵, ביז זכיות ממש¹²⁶, ובאופן פון „נעשו לו“, בעולם העשי' הגשמית (ומראה באצבעו ואומר זה)¹²⁷, ביז באופן של ממשות.

ובפשטות: דער אויבערשטער בענטשט יעדער איד און אַלע אידן מיט אַ שנה אין וועלכע מ'האָט אַלע ברכות והצלחות, בטוב הנראה והנגלה,

און בפרטיות – ווי די ברכות שטעלן זיך אויס און הויבן זיך אָן מיט די אותיות פון אלי"ף-ב"ת (בעניני טוב בפירוש ובגלוי) – וואָס בזה גופא זיינען פאַראַן כמה אופנים, אָבער מפני טירחא דציבורא ומפני כמה טעמים קען מען ניט אויסרעכענען אַלע ברכות וואָס הויבן זיך אָן מיט אַז אלי"ף, ב"ת וכו' ביז תי"ו: דעריבער דערמאָנט מען נאָר איין אופן בזה, ויש לומר אַז דאָס (און יעדער אופן בזה) איז כולל אַלע אַנדערע אופנים בזה (וואָרום מ'איז דערכי מכוון אַלע אותיות אלי"ף-ב"ת מיט אַלע ברכות וואָס הויבן זיך אָן מיט די אותיות אלי"ף ביז תי"ו), וועלכע זיינען כולל אַלע ברכות אין אַלע ענינים רוחניים און אַלע ענינים גשמיים:

(124) קהלת ה, ז.

(125) יומא פו, ב.

(126) ראה לקו"ש ח"י ע' 183 ואילך ובהערות 15, 48 שם.

(127) לשון חז"ל – שמריר ספכ"ג. ועוד.

עס זאל זיין א: שנת אורה, שנת ברכה, שנת גדלות, שנת דיצה, שנת הוד והדר, שנת ועד טוב, שנת זכיות גדולות, שנת זימים טובים וארוכים, שנת טובה בלי מדידה והגבלה כלל וכלל, שנת יעד טוב, שנת כלכלה, שנת לימוד בהצלחה מופלגה, ובפרט אז יוהכ"פ איז „מתן תורה“ פון די לוחות האחרונות¹²⁸, שנת מלכות ונבמיוחד – מלכות בית דוד, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא, שנת נסים ובפרט אז מ'קומט פון א „שנת נסים“ (תשנ"ג), און מ'גייט אריין (און מ'האט שוין די תשעה ימים, הכולל דעם יום העשירי, די עשרה ימים הראשונים פון דעם יאר) אין שנת „אראנו נפלאות“ (תשנ"א), שנת סימן טוב, שנת לוז, שנת פדות, שנת צדקה און שנת צדיקים [ועמך כולם צדיקים¹²⁹], שנת קדושה, שנת רוממות, שנת לשון ושמחה, שנת תפלה, שנת תשובה ונואם שלמותה איז ביוהכ"פ, כנ"ל, און שנת תהלה „כל הגשמה תהלה י"ה הללויה“, בסיום וחיותם ספר תהלים].

און דאס ווערט אלץ אויפגעטאן תיכף ומיד ממש, ובפרט אז אידן האבן שוין אפגע'פסק'נט בתחלת שנה זו, אז ס'וועט זיין א שנת אורה וכו', אלע ברכות מיט אלע אותיות פון אל"ף-ב"ת, און דערנאך דארף מען נאך „פאנאנדערפאקן די פעקלעך“¹³⁰, די ברכות וועלכע מ'האט באקומען בתחלת השנה פאנאנדערפאקן, אין די ימים שלאחרי זה, באופן אז דאס ווערט בגלוי די נכסים און ברשות פון כל אחד ואחת מישראל.

ועוד והוא העיקר – די ברכה עיקרית – שנת גאולה, דורך דעם וואס דער רגע הקרוב, דער רגע האחרון פון גלות, ווערט נהפך צו דער רגע הראשון פון גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, און עס ווערט דעמולט דער שלמות הגילוי פון „ואני אברכם“, „מפי הגבורה“, ביז אז מ'וועט הערן און דערהערן „תורה חדשה מאתי תצא“¹³¹, „מפי הגבורה“, וכמ"ש¹³², „לא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי“.

און דעמולט באקומט מען א צווייענדיקן מאָל די ברכות וואָס שטעלן זיך אויס אין אל"ף-ב"ת (כנגד דער כפל האל"ף-ב"ת אין וידוי כנ"ל), און די ברכות דעם צווייטן מאָל זיינען אויף א העכערן אופן, זייענדיק ברכות וואָס וועלן זיין לע"ל, אין דער שנת גאולה: א שנת אורה, שנת ברכה, שנת גדולה, שנת דיצה, שנת הוד והדר, שנת ועד, שנת זכיות גדולות, שנת זימים טובים, שנת טובות

(128) משנה תענית כו, ב ובפרש"י. גמרא שם ל, ב.

(129) ישע"י ס, כא.

(130) כפתגם כ"ק מ"ח אדמו"ר בנוגע להזמן שלאחרי עבודת תשרי (שיחת ליל א' דחג השבועות תש"ח). נדפסה בסה"מ תש"ט ע' 137.

(131) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(132) ירמ"י לא, לג.

גדולות, שנת יְעוֹד טוֹב, שנת כַּפְּלִיִּים לְתוֹשִׁי, שנת לִימּוֹד מוֹפֶלֶג וּבְמִיּוּחַד אִין דְּעַר „תורה חדשה“, שנת מְרוּמִים וּשְׁנַת מְלָכוֹת בֵּית דּוֹד, שנת נְסִים וּשְׁנַת מְפִלּוֹת, שנת סִיעֵתָא דְשִׁמְיָא וּבְמִיּוּחַד אִין פְּאָרְשְׁטִיין דִּי „תורה חדשה“ (ובפרט אִין דְּעַם „יִדְעוּ אוֹתָהּ“), נוסף אויף דְּעַם וואָס מ'פֿאַרשְׁטִיט מִצִּי, שנת לֵוִי, שנת פְּדוּת, שנת צְדָקָה, שנת קְדוּשָׁה, שנת רִמּוּמוֹת, שנת מְחַה, שנת מְשׁוּבָה, שנת מְרוּרָה און שנת מְהִלָּה.

ובאמור, דאָס ווערט אויפגעטאָן תיכף ומיד ממש, און מ'דאַרף נישט וואַרטן „לשנה הבאה בירושלים“ (ווי מ'זאָגט בסיום וחותם פון יוהכ"פ), נאָר מ'האַט דאָס גלייך, ובמילא וועט זיין (אויך) „לשנה הבאה בירושלים“¹³³, באַרצנען הקדושה בירושלים עיר הקודש, בבית המקדש השלישי, בקדש הקדשים, וואו דער כהן גדול איז עובד עבודתו (כולל –) ביוהכ"פ זה.

יא. בכדי דאָס נאָכמער צואיילן – וועט מען מסיים זיין מיט אויסטיילן געלט לצדקה וואָס איז פֿאַרבונדן במיוחד מיט ערב יוהכ"פ (כמנהג ישראל).

– און אַע"פֿ אַז „היום קצר והמלאכה מרובה“¹³⁴ (בערב יוהכ"פ בפרט), גיט דער אויבערשטער כח יעדער איד אַז מ'זאָל קענען אַריינשטעלן אִין זיין „גבול“ (פון „היום קצר“) אַלע ענינים, כולל די ענינים שלמעלה ממדידה והגבלה (כולל – „שכר הרבה“¹³⁴) –

ובפרט בערב יוהכ"פ בשנה זו, וואָס פֿירט גלייך אַריין אין יום השבת (נוסף אויף „שבת שבתון“ פון יוהכ"פ), פֿאַרבונדן מיט „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים“, וואָס מעין זה ווערט אויפגעטאָן דורך מצות הצדקה, וועלכע ברענגט „שבת ומנוחה“ צו דְּעַם וואָס דאַרף אָנקומען לצדקה,

און דאָס ברענגט אויך די אמת'ע צדקה – צו וועלכע אַלע אידן דאַרפן אָנקומען – אַנשטאָט „צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפֿירזן לבין האומות“¹³⁵, ווערט די צדקה פון „ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל“¹³⁶, און ברענגט זי אַלע צוזאַמען, מתוך שמחה וטוב לבב, צוזאַמען מיט חלקם שבעולם, ועאכר'כ מיט כל בני ביתם,

ובפרט ווי דאָס איז פֿאַרבונדן מיט דער עבודה ביוהכ"פ, דאע"פֿ וואָס „שבעת ימים קודם יוהכ"פ מפרישין כהן גדול מביתו“¹³⁷, דאַרף דער כהן גדול ביוהכ"פ זיין

(133) ראה סה"ש תש"ה ריש ע' 83.

(134) לשון המשנה – אבות פ"ב מט"ו.

(135) פסחים פז, ב.

(136) ישע"י כז, יב.

(137) משנה ריש יומא.

א נשוי, ווי מ'לערנט אפ¹³³ פון דעם פסוק¹³³ „וכפר בעדו ובעד ביתו” – „ביתו זו אשתו”.

יב. ויהי רצון, אז פון דעם דיבור בכל זה זאל עס אראפקומען בפועל, אז די גאולה קומט תיכף ומיד ממש, אזוי אז צוזאמען מיט דער אכילה פון דער סעודה שני' וואס מ'גייט באלד עסן וואָס די נשי ובנות ישראל האָבן שוין זיכער אָנגעגרייט, אָדער אָנגעהויבן אָנגרייטן, באופן פון „הכל מוכן לסעודה” זאל מען אויך עסן סעודת לויחן ושור הבר, צוזאמען מיט אלע אידן, און צוזאמען מיט משיח צדקנו,

והקיצו ורגנו שוכני עפר¹³⁴, ומשה ואהרן עמהם¹³⁴ – דער כהן גדול [אהרן כהן גדול און אויך משה איז געווען א כהן גדול לדיעה אחת בדא"ח¹³⁴] ובתוכם ובראשנו – כ"ק מ"ח אדמ"ר נשיא דורנו, און אלע שוכני עפר פון כל בית ישראל, אָנהויבנדיק פון די אבות ואמהות, און לפני זה – אדם וחווה [וועלכע געפינען זיך אין מערת המכפלה, אין „קרית ארבע”¹³⁵].

און אלע אידן גייען אין ארצנו הקדושה, אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי, ולקדש הקדשים,

„ותחזינה (אויך ובענינינו – לשון הוה) עינינו בשוכן לציון ברחמים” (ווי מ'האָט ערשט מתפלל געווען בתפלת מנחה), „בשוב ה' את שיבת ציון”¹⁴⁴, ה' צוזאמען מיט אלע אידן, „ושב ה' אלקיך את שבותך”, „והשיב לא נאמר אלא ושב”¹⁴⁵, וואָרום „עמו אנכי בצרה”¹⁴⁶, און עס ווערט מן המיצר אל המרחב, ביז דעם מרחב האמיתי,

און מ'זעט אויך (ותחזינה) ווי דער כהן גדול שבדורנו גייט אַריין אין קדש הקדשים ביוהכ"פ זה און טוט דאָרטן די עבודה, און אלע ענינים וואָס ער טוט דאָרט אויף, כולל – תפלת הכהן גדול בהיכל וועלכע שטעלט זיך אויס אין אלע אותיות פון אל"ף-ב"ת, ווי אַריינגעשטעלט אין תפלת מוסף (דציבור) דיוהכ"פ אין מחזור השוה לכל נפש,

(138) שם. וראה לקו"ש ח"י ע' 172 ואילך.

(139) אחרי טז, י.

(140) ישעי' כז, יט.

(141) ראה תוד"ה אחד – פסחים קיד, ב. וראה יומא ה, ב.

(142) זבחים קב, א. וראה בארוכה לקו"ש חל"ב ע' 29 ואילך.

(143) חיי שרה כג, ב.

(144) תהלים קכו, א.

(145) נצבים ל, ג ובפרש"י.

(146) תהלים צא, יד.

ובגאולה העתידה וועט דאך זיין „כל יושבי' עלי" (כל נפש), וועט מען דעמולט האבן נוסף צו דער מעלה פון תפלה בציבור, אויך די מעלה פון א תפלה פון „כל יושבי' עלי", מצד דעם מתפלל, מצד דעם מקום און מצד דעם זמני¹,

ותיכף ומיד ממש, והוא העיקר.

(147) ראה מכתב ג' דסליחות ה'תש"ג (נדפס לקמן ע' 444 ואילך).

בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להתלמידים שיחיו — ערב יום הכפודים לפני כל נדדי, ה'תש"א

„וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמך את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

א. ס'איז מובן מעצמו וגם פשוט (און ווי גערעדט אויך בשנים שלפנ"ז), אז די אלע וואס געפינען זיך דא, זיינען נכלל אין די ברכות ואיחולים לכביים מקרב ולב עמוק פנימה, וועלכע זיינען געזאגט געווארן לאחר תפלת מנחה (מיט אלע פרטים שבדבר):

ובהוספה — בקשר מיט תלמידי הישיבה, וואס ענינם ועסקם העיקרי איז — לימוד התורה (יששכרי), כדלקמן.

ב. וועט מען עס פארשטיין דורך מערער ערקלערן דאס וואס מ'האט פריער גערעדט, אז די שלימות העבודה פון א אידן (ווי ס'איז אויך מודגש אין ערב יוהכ"פ און יוהכ"פ) איז דוקא אלס נשמה בגוף, בעולם הזה הגשמי, תחתון שאין תחתון למטה ממנו. אזוי אז אין דעם גוף וגשמיות דוקא זאל מען מגלה זיין ווי דאס איז א

(1) נוסח ברכת כהנים — נשא ו, כב ואילך. וראה בארוכה בהברכה לאחר תפלת מנחה בתחלתה (לעיל ע' 375 ואילך).

(2) ברכת עיוהכ"פ (להת' שיחיו) תשמ"ה (לקו"ש חכ"ט ע' 324). תש"ג (לעיל ע' 369). ועוד.

(3) ראה ברכה לג, יח ובפרש"י.

(4) בהברכה לאחר תפלת מנחה ס"ז (לעיל ע' 384-5). וראה בארוכה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תש"ג (נדפס לקמן ע' 438 ואילך).

כלי צו רוחניות, ביו אז די רוחניות'דיקע קדושה פון אלקות זאל דורכנעמען די גשמיות אין אן אנטפלעקטן אופן.

ווי דאָס ווערט אַרויסגעבראַכט אין מעשה המצוות: שלימות קיום המצוות במעשה בפועל ווערט דורכגעפירט דוקא דורך אַ נשמה בגוף (וועלכער איז בכחינת „תחתון“ בערך צו זיין נשמה), און דוקא מיט גשמיות'דיקע ענינים פון עולם הזה.

ועד"ז בנוגע צו תורה: תורה „לא בשמים היא“, זי איז געגעבן געוואָרען דוקא באַרץ הלזו התחתונה, און דער כח אויף פסק'נען אַ דין איז אָפּגעגעבן געוואָרן דוקא צו אידן – אלס נשמות בגופים למטה.

נאָכמער: דוקא דער „יש הנברא“ בעוה"ז הגשמי איז פאַרבונדן מיט דעם „יש האמיתי“ (עצמותו ומהותו ית'), וועלכער איז משפיע ומברך און גיט כח דעם יש הנברא, דער גוף פון אַ אידן⁵: און דאָס ווערט נתגלה דורך דער עבודה פון אַ אידן מיט זיין גוף הגשמי.

און ווי דאָס דריקט זיך אויך אויס אין דעם ענין פון שכר המצוות – כידוע דער פסק דין⁶ פון רמב"ן, אז דער תכלית השכר איז דוקא אין דער צייט פון תחיית המתים ווען די נשמות וועלן צוריק אַראָפּקומען אין עוה"ז, און זיך ווידער אַנטאָן אין גשמיות'דיקע גופים: ד.ה. אז דעם העכסטן גיטלעכן שכר וועט באַנומען ווערן דוקא פון אידן אלס נשמות בגופים בעוה"ז הגשמי.

ג. צווישן אידן גופא שטייט דער ענין נאָכמער בגלוי באַ ישיבה בחורים – וואָס זייענדיק נשמות בגופים (וגופים בריאים בשלימות – עם רמ"ח איברים ושס"ה גידים), בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, איז זייער לעבן און באַשעפטיקונג

(5) ראה ב"ר פ"ח, יא. פ"ב, ח. וראה תו"א ג, ד ואילך. קונטרס ומעין מאמר טו. המשך תרס"ו ע' תצה. ובכ"מ.

(6) וטעם הדבר, כי „נתאה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים“ – ראה בארוכה תניא פל"ו ואילך. וראה מכתב שבהערה 4.

(7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(8) ראה סה"ש תנש"א ח"א ע' 12-13 ס"ח. וש"נ.

(9) ביאורי הזהר (לאדאמ"צ) בשלח מג, ג. וראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א.

(10) כידוע שהחיבור דיש הנברא עם יש האמיתי הוא בעיקר בנוגע לגוף ישראל, אף שבכללות כן הוא בנוגע לכל הבריאה (ראה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 520 הערה 42). ולהעיר שבחירת וכח העצמות הוא דוקא כהגוף (ראה סה"ש תורת שלום ע' 120 ואילך).

(11) וגם זה הוא מהטעמים והמעלות שבמצוות מעשיות דוקא – ראה גם מכתב הגיל הערה ד"ה ומעלה זו. . . בגשמיות. וש"נ.

(12) בהבא להלן – ראה בארוכה מכתב הגיל. וש"נ.

(13) „דין“ – ע"ד הדין ומשפט דיוהכ"פ, „דאיהו רחמי“, בח' חסדים הנסתרים, כדלקמן בפנים.

(14) בשער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל – ע' שט).

— לימוד התורה: ביו באופן אַז „תורתם אומנחם“ (בלשון חז"ל¹⁵): זייער אומנות (פאך) גשמית בעוה"ז הגשמי — באשטייט פון תורה.

און נאכמער: בא זיי זעט מען בגלוי ווי די „וועלט“ (יש ומציאות העולם) אליין איז מסייע און העלפט אַרויס בעבודת השם — ווי דער רמב"ם איז מבאר (אין הלכות תשובה¹⁶), אַז די כוונה און דער תכלית פון די יעודים גשמיים אין תורה איז בכדי אַז אידן זאלן קענען לערנען תורה און מקיים זיין מצוות במנוחת הנפש ומנוחת הגוף בתכלית השלימות, אַן קיינע שטערונגען ח"ו. דאָס הייסט, אַז אַ איד דאַרף „זעהן“ די מנוחה והרחבה בגשמיות עוה"ז אַלס אַ מיטל צו מסייע זיין אידן בעבודת השם: ובהתאם לזה — דאַרף ער זי אויך אויסנוצן אין דער גרעסטער מאס:

וואָס דער ענין זעט מען בפועל ביי אַ ישיבה בחור: מ'נעמט פון אים אַראָפּ די דאגות בעניני עוה"ז, דאגות הפרנסה א.ד.ג. (וועלכע ווערן באַזאָרגט צו אים דורך זיינע עלטערן, דורך הנהלת הישיבה וכיו"ב), בכדי ער זאלן קענען לערנען תורה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ביו באופן אַז „אומנחם“ (הגשמית) איז „תורתו“.

— ישיבה בחורים דאַרפן זיכער ניט אַנקומען צו אַ ביאור נוסף בהאמור: און אויב מ'דאַרף דערצו יע אַנקומען — איז אין „(תן לחכם) ויחכם עוד“¹⁷. ובפרט אַז איר לערנט דאָך תורה בחבורה, קומט במילא צו (אפילו בדרך הטבע פון עולם) אין הצלחת הלימודים, און אַלע מעלות פאַרבונדן מיט תלמוד תורה דרכים און ת"ת ברבים.

ד. די מעלה פון תלמידי הישיבה — האָט אַ שייכות מיוחדת מיט יום הכפורים:

ביוהכ"פ, „אחת בשנה“¹⁸, זיינען אידן, אַלס נשמות בגופים — „דוגמת מלאכי השרת“¹⁹, ביו אַז באַ זיי איז מאיר די דרגת הקדושה פון יוהכ"פ — „העשירי יהי קודש“²⁰, ביו קדש הקדשים.

ובעבודת ה': ביוהכ"פ איז די תכלית השלימות פון תשובה עילאה²¹, די

(15) ראה שבת יא, א. ובכ"מ (וראה לקו"ש ח"ז ע' 305 הערה 22).

(16) פ"ט ה"א.

(17) משלי ט, ט.

(18) עד ש„אין התורה נקנית אלא בחבורה“ (ברכות סג, ב). וראה אבות פ"ו מ"ו. ועוד.

(19) ס"פ תצוה. אחרי טו, ל.

(20) טור א"ח סתר"ו (מפדריא פמ"ו). שם סתר"ט. שר"ע אדה"ז שם ס"ט (מדב"ר פ"ב, לו).

רמ"א ושר"ע אדה"ז שם ס"ט סתר"ו.

(21) לשון הכתוב — בחוקותי כו, לב.

(22) נסמן בהברכה שבהערה 4 (לעיל ע' 386) הערה 89.

דביקות והתאחדות פון א אידן מיט דעם אויבערשטן, וואָס ווערט במיוחד ובגלוי דורך תורה (און יוהכ"פ איז יום נתינת לוחות האחרונות²³).

דאָס הייסט, אַז ביוהכ"פ איז דאָ אַ חיבור פון צווי קצוות: אַלס נשמות בגופים, פאַרבונדן מיט מדידה והגבלה, ווערט אַ איד פאַרבונדן מיט דרגת הקדושה שלמעלה מכל מדידה והגבלה.

ע"ד ווי גערעדט פריער בנוגע צו דעם גילוי פון די י"ג מדות הרחמים בעשרת ימי תשובה בכלל, אויף וועלכע עס שטייט²⁴, "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", ועאכו"כ בשעת מ'האלט שוין בסיום יום התשיעי, ובתוספת דיום העשירי יהי' קודש, ווען ס'איז דאָ די שלימות הגילוי פון די י"ג מדות הרחמים, וביחד עם זה – ווערן זיי נמשך ונתגלה דוקא אין מדידה והגבלה, ביז אין גשמיות העולם,

ביז נאָכמער: עס ווערט נתגלה ווי אויך דער דין ומשפט שביוהכ"פ (גמר הדין דר"ה²⁵) – איז באופן פון „משפט . . דאיהו רחמי²⁶“, ביז רחמים רבים שלמעלה ממדידה והגבלה, ואדרבה – נאָך העכער פאַר רחמים רבים גלויים, וואָרום די דינים זיינען באמת ובפנימיות – חסדים הנסתרים (שלמעלה מגדר גילוי²⁷), און דורך תשובה עילאה ביוהכ"פ ווערן זיי נמשך ונתגלה בפשטות למטה מעשרה טפחים נשמות בגופים, ברב טוב גשמי ורוחני, אַזוי אַז מ'זעט בגלוי ווי אויך דער דין איז – דין עילאה (בדוגמת תשובה עילאה).

ה. אין דעם קומט צו נאָכמער הדגשה בקביעות שנה זו – ווען יוהכ"פ איז חל בשבת: דעמולט האָט מען, נוסף אויף אַלע מעלות פון „שבת שבתון²⁸“ (עשירי יהי' קודש), אויך די מעלות פון קדושת יום השבת קודש (שביעי יהי' קודש)²⁹.

ולהוסיף: דער דין איז אַז „כשתבוא שבת יהא בעיניך כאילו כל מלאכתך

(23) תענית כו, ב ובפרש"י. גמרא שם ל, ב.

(24) ישע"י נה, ו. ר"ה יח, א.

(25) כמו שאמרם בתפלת ר"ה ויוהכ"פ (פיוט ונתנה תוקף) – „בראש השנה יכתובון וכוים צום כיפור יחתמו". וראה ר"ה טז, א"ב. וראה מכתב ח"י אלול תשמ"ז הערה ד"ה לכתובה ולחתמה. וש"נ (לקו"ש חכ"ט ע' 533).

(26) תקו"ז בהקדמה („פתח אליהו"). ובנגלה דתורה – „ושפטו העדה והצילו העדה" (ר"ה כו,

א).

(27) ראה תניא פכ"ז (לג, א).

(28) אחרי טז, לא. אמור כג, לב.

(29) ולהעיר שגם שבת היא תשובה עילאה (אגה"ת פ"י. וראה בהברכה הנ"ל לעיל ע' 386). וידוע גם ששייכות דשבת לתורה – כמובן גם ממ"ש בגמרא (שבת פו, ב) דלכו"ע בשבת ניתנה תורה. וממ"ש בזהר (ח"ג כט, א. ומרומז בשבת קיט, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 40) דח"ח איקרי שבת.

עשוי³⁰, ד.ה. אז ביום השבת איז „מלאכתך“ של אומנתך (בעוה"ז הגשמי) גופא „עשוי“ דורך דעם אויבערשטן; וואָס דאָס גיט נאָכמער נתינת כח צו תלמידי הישיבה בעבודתם במשך כל השנה, צו לערנען תורה מתוך מנוחת הנפש והגוף, ויבאֵלד אז „מלאכתך עשוי“; מ'שטעלט זיי צו זייערע צרכים גשמיים (כנ"ל סעיף ג).

ו. דער ענין איז נאָכמער בהדגשה בשנה זו בכללותה – קומענדיק פון שנת תש"ג, ר"ת תהא שנת נסים [ולפני זה – שנת תשמ"ט ידיר, און שנת תשמח, שנת הקהל], און שטייענדיק בהתחלת שנת תנש"א, ר"ת תהא שנת אראנו נפלאות (ראשי תיבות שנתפרסם ונתפשט בתפוצות ישראל³¹):

נס³² (ועד"ז – נפלאות) איז לשון רוממות והתנשאות³³, כמ"ש³⁴, „ארים נסי“, כמו הנס על ההרים³⁵. ובעבודת האדם – אָן עבודה והנהגה באופן נסי, למעלה מדרך הטבע; און נאָכמער: „על ההרים“ (ניט „בהרים“), העכער אפילו פאר די אויפגעהויבנקייט פון „הרים“. ביז באופן, אָז דער טבע עצמו ווערט אויפגעהויבן לדרגת נס.

וואָס דער ענין קומט צום אויסדרוק בגלוי אין דעם לעבן פון ישיבה בחורים, וועלכע זיינען, אַלס נשמות בגופים אונטערוואָרפן די חוקי הטבע בעוה"ז הגשמי – דערהויבן גייסטיק „על ההרים“, זייענדיק דורכגענומען מיט תורה, „תורתם אומנתם“.

ז. ע"פ הנ"ל איז פאַרשטאַנדיק אָז די אַלע ברכות וועלכע מ'האָט פריער גערעדט (נאָך מנחה) – ברכות והמשכות פון למעלה מעלה ביז למטה³⁶ – זיינען שיך צו תלמידי הישיבה ביתר שאת וביתר עוז.

ובפשטות: דער אויבערשטער זאָל אייך בענטשן אָז די אַלע ענינים האמורים זאָלן נמשך ווערן בפשטות בגשמיות למטה מעשרה טפחים, אַלס נשמות בגופים, ובפשטות – ברב טוב גשמי ורב טוב רוחני, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(30) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טרשי"ע או"ח טש"ז ס"ח. שו"ע אדה"ז שם סכ"א. וראה סה"ש החש"ג ח"ב ע' 645-6.

(31) להעיר מרמב"ם (הל' ממרים פ"א ה"א.ב. שם פ"ב ה"ב ואילך) שמנהגות ש(ה)נהיגו ב"ד הגדול (ופשטו בכל ישראל יש עשה ולית בקיומם).

(32) הבבא להלן – ראה ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 371 ואילך. מכתב ואיו תשרי ה'תש"ג (לקמן ע' 428 ואילך).

(33) ראה מצר"צ תהלים ס, ו. אוה"ת שה"ש ע' כט. בשלח ע' תרסה. סהמ"צ להצ"צ עג, א. ובכ"מ.

(34) ישע"י מט, כב.

(35) סהמ"צ שם. וראה סה"ש תשמ"ט שם הע' 19.

(36) וראה הברכה דלעיל בתחלתה (ע' 378) שענין זה מודגש במיוחד בברכת כהנים.

כולל – די כחות צו אויסנוצן די אַלע ברכות מתוך שמחה וטוב לבב.

ובמיוחד בנוגע צו תלמידי הישיבה – אַז איר זאָלט נאָכמער מצליח זיין בלימוד התורה, באופן פון „לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא“³⁷ (דין ומשפט – בחי' מדידה והגבלה בתורה עצמה), און אויך באופן ד„דרוש וקבל שכר“³⁸ (שלמעלה ממדידה והגבלה), כמ"ש³⁹ „יגדיל תורה ויאדיר“, ביז – למעלה מכל מדידה והגבלה.⁴⁰

און דאָס ווערט אַ הכנה מתאימה צו דער גילוי שלמעלה ממדוה"ג פון „שבת שבתון“, „אחת בשנה“.

ועוד והוא העיקר: דאָס איז נאָכמער מקדים ומזרז – ותיכף ומיד (וויבאַלד אַז „אחכה לו בכל יום שיבוא“⁴¹) – די גאולה האמתית והשלמה (ווען עס וועלן זיין תכלית ושלמות כל ענינים הנ"ל, כולל – אַלע מעלות פון שביעי (יום השבת) בשלימות, און אַלע מעלות פון עשירי (יוהכ"פ) בשלימות) – ע"י משיח צדקנו

– אויף וועמען עס שטייט (במזמור פט בתהלים)⁴² „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“.

וסיום וחותם המזמור⁴³ – „ברוך ה' לעולם אמן ואמן“: עס ווערט די ברכה והמשכה פון הוי' אין עולם („לעולם“), ביז אין עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו (ועד"ז אין דעם „עולם" התחתון פון אידן⁴⁴ – גוף הגשמי; ובאופן פון „אמן ואמן“ – באופן דנצחון (גבורים נוצחים, ע"ד „אגן ניצוחיאי“), און נצחון אויך

(37) יומא כו, א.

(38) סוטה מד, א. וש"נ.

(39) ישעי' מב, כא. חולין סו, ב.

(40) להעיר שגם בהפסוק „יגדיל תורה ויאדיר“ – ב' פירושים מן הקצה אל הקצה: (א) דקאי על לימוד עם תשכ"ר (רמב"ם הל' ת"ת ספ"ב) – שהוא לימוד דוקא במדוה"ג (בהתאם לדעת התינוקות). (ב) דקאי על לימוד שאינו נוגע הלכה למעשה (חולין סו, ב), ובלשון חז"ל „דרוש וקבל שכר“ (ככפנים) – היינו לימוד באופן שלמעלה ממדוה"ג.

וע"פ המבואר בפנים אלי יש לבאר דשלימות ענין התורה היא כשמחברת ב' הענינים דגבול ובלי גבול (כפי שזה מתבטא במיוחד אצל תלמידי ישיבה).

(41) נוסח „אני מאמין“. וראה לקר"ש חכ"ג ע' 394.

(42) פסוק כא. – וקאי על משיח צדקנו שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה (סנהדרין צו, א).

(43) בהבא להלן – ראה בהברכה דלעיל – ע' 388. וש"נ.

(44) „עולם קטן זה האדם“ – תנחומא פקודי ג. תקרו' תס"ט (ק, א). וראה אדר"נ פלא"א, ג. קה"ר

א, ד. זח"א קלד, ב. ועוד.

מלשון נצחיות, אַז מ'איז ממשיך די עבודה – נשמות בגופים בלי הפסק כלל – אין חיים נצחיים (כפס"ד הרמב"ן הנ"ל), תיכף ומיד ממש.

„ותחזינה עינינו“ די עבודה פון כהן גדול בבית המקדש, „מקדש אד' כוננו ידיך“⁴⁵, ובמיוחד ביוהכ"פ – די עבודה לפני ולפנים (– נוסף אויף „ונשלמה פרים שפתינו“⁴⁶ ווי עס איז בזמן הזה, אויך „פרים“ בפשטות).

און מ'האט אַלע ברכות והצלחות על סדר הא"ב (ווי אָפּגעדרוקט אין סידור ומחזורי⁴⁷ – השוה לכל נפש, ובמילא ווערט דאָס נתקבל ביי כל נפש, אנשים נשים וטף, און אויך אַלע צוזאַמען). ותיכף ומיד ממש – דער קיום פון אַלע ברכות בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, נשמות בגופים.

ועיקר הברכות – גאולה האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ו, בנערינו בזקיננו בבנינו ובבנותנו⁴⁸, קומען אַלע אידן, מכל קצוות וארבע כנפות תבל – אין ארץ ישראל, אין ירושלים עיה"ק, להר הבית, ולבית המקדש, ולקדש הקדשים.

ועוד ועיקר – תיכף ומיד ממש, אמן ואמן.

45 בשלח טו, יז ובפרש"י.

46 הושע יד, ג.

47 בתפלת מוסף (דציבור) דיוהכ"פ.

48 בא י, ט.

יוהכ"פ – סוכות

[במוצאי יוהכ"פ תנש"א, לאחר תפלת ערבית והבדלה]

– אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ס'איז א פסק דין בשולחן ערוך, אז במוצאי יוהכ"פ, בת קול יוצאת ואומרת לך, אכול בשמחה (לחמך): וואס דער ענין פון „(לך אכול) בשמחה (לחמך)“ איז גלייך פארבונדן מיט „זמן שמחתנו“ [והתחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות לאביו הרלו"צ ז"ל].

(1) אדה"ז – אר"ח סוף הל' יוהכ"פ סתרכ"ד ס"ט. מתוד"ה והאמר – יומא פו, ב (בשם המדרש עה"פ – קה"ר פ"ט, ז). הובא גם בב"י אר"ח שם ד"ה ומ"ש שתקיעה זו.

(2) לשון הכתוב – קהלת ט, ז.
(3) בשו"ע אדה"ז שם ליתא וצריך בירור בדפוסים השונים. אבל כ"ה בכתוב שם, וכן נעתק גם במדרש, בתוס' ובב"י שם.

(4) להעיר גם, „מתחילין מיד במוצאי י"כ בעשיית הסוכה“ (רמ"א אר"ח סוף הל' יוהכ"פ (סו"ס תרכ"ד). ריש הל' סוכה (סתרכ"ה). שו"ע אדה"ז ריש הל' סוכה (סתרכ"ה)). ולהעיר שמצות סוכה קשורה ונוגע לעצם ענין החג, „ומן שמחתנו“, כמ"ש (אמור כג, לד) „חג הסוכות שבעת ימים לה“ (ראה לקו"ש חכ"ב ע' 123 ואילך. ושי"נ). ולהעיר גם, שכתגה"ס הוא גילוי השמחה שביוהכ"פ (ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ז. לקו"ש חכ"ד ע' 589. ושי"נ).

**בס"ד. רשימת דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוצאי יום הכיפורים, אחרי קידוש לבנה, ה'תש"נ.**

עס שטייט אין שולחן ערוך (צוויי מאל') אז „מתחילין מיד במוצאי י"כ בעשיית הסוכה“. וואס אע"פ אז מ'זעט אז רוב אידן – ואני בתוכם – זיינען במעשה

(1) רמ"א אר"ח סוף הל' יוהכ"פ (סו"ס תרכ"ד). ריש הל' סוכה (סתרכ"ה). ויש לומר טעם הכפל – כי בעשיית סוכה במוצאי יוהכ"פ יש ב' דינים: דין ביוהכ"פ (הל' יוהכ"פ) – שבמוצאי יוהכ"פ מתחילין בעשיית הסוכה, ודין בזמן עשיית הסוכה (הל' סוכה) – לאחר יוהכ"פ. וע"פ פנימיות הענינים יש לומר – שבענין הסוכה יש ב' ענינים: גילוי השמחה שביוהכ"פ (כידוע שסכך הסוכה נעשה מענן הקטורת דיוהכ"פ – ראה עט"ר שער יוהכ"פ לו סע"א ואילך. ועוד. סה"מ מלקוט ת"א ע' קעז. ושי"נ). והשמחה בסוכות מצ"ע.

בפועל ניט נזהר אין דעם – איז מען יוצא אויך איצט דעם ענין דורך דעם דיבור
בזה.²

ויהי רצון, אז בקרוב ממש זאלן זוכה זיין זיצן אין „סוכת עורו של לויתן“.

א גוטן יום טוב און א גוטן חודש, און ס'זאל נמשך ווערן על כל השנה כולה
– א שנה שכולה ניסים, וניסי ניסים.

(2) ראה ספר המנהגים חב"ד ע' 59.

(3) ב"ב עה, א.

**בס"ד. ברכת כ"ק אדמו"ר לאנשי כפר חב"ד,
בעת מסירת האתרוגים ע"י באי כח הכפר שיחיו
יום ד', ערב חג הסוכות ה'תשנ"א**

א. דער אויבערשטער זאל העלפן און מצליח זיין אלע אידן, אנשים נשים וטף, אז מ'זאל צוזאמען פראווען שמחת יום טוב („מועדים לשמחה", ובפרט „זמן שמחתנו") בתכלית השלימות, און ווי דער רמב"ם פסק'נט: אז שמחת יום טוב פראוועט מען דוקא ברוב עם, ועאכ"כ צוזאמען מיט די בני בית, קרובים אָדער בני הקהילה וכו',

און די שמחה (ברוב עם) זאל אזוי נמשך ווערן על ובכל השנה כולה.

ובפרט אז מ'האט אויף דעם א נתינת כח מיוחדת פון קביעות שנה זו: פון די ערשטע צוויי טעג יום טוב סוכות (בחוץ לארץ), „מועדים לשמחה", גייט מען אריין גלייך אין יום השבת קודש, „וביום שמחתכם אלו השבתות", במילא האָט מען אַ חזקה וחזק מיוחד אין דעם ענין השמחה, וועלכער גיט אויך אַ תוספת כח צו ממשיך זיין די שמחה און די התוועדויות פון „מועדים לשמחה" אין די קומענדיקע טעג פון סוכות, ועאכ"כ אין שמיני עצרת ושמחת תורה (די שלימות השמחה פון חג הסוכות), ובפרט אז אויך די טעג (פון שמע"צ ושמח"ת) פירן גלייך אריין אין שבת, און אין שבת בראשית,

— וכמדובר כמ"פ: אז שנה זו טיילט זיך אויס דערמיט וואָס די ימים טובים כחודש תשרי שטעלן זיך אויס אין שלש און (אין חוץ לארץ) שלש פעמים שלש: די צוויי טעג פון ראש השנה האָבן תיכף אַריינגעפירט אין שבת, און אזוי אויך — בנוגע צו די ימים הראשונים פון חג הסוכות און די ימים האחרונים, שמע"צ ושמח"ת —

און דאָס גיט אויך נאָכמער כח צו ממשיך זיין די שמחה על כל השנה כולה.

ובפרט אז שנה זו, ה'תשנ"א, איז ראשי תיבות (ווי אידן זיינען מסביר) — ה' תהא שנת אראנו נפלאות, און דאָס קומט נאָך שנת ה'תשנ"ג, ר"ת ה' תהא שנת נסים, ד.ה. אַז נוסף צו די נסים (בשנה שעברה) האָט מען (נסים וואָס ווערן אָנגערופן) „נפלאות", „נפלאות" למעלה מנסים סתם, און — „אראנו נפלאות",

וואָס דאָס גיט נאָכמער צו אין דער פריצת גדר (ע"ד ענין הנס והנפלאות) פון שמחת יום טוב, עס זאל זיין אַ שמחה וואָס איז פּורץ אַלע גדרים און אַלע מדידות

(1) ה' י"ט פ"ז ה"ח. וראה סידור (עם דא"ח) שער הסוכות רנו, רע"ג. ועוד.

(2) ספרי בהעלותך י, י.

(3) ראה בארוכה בהמכתבים כלליים דסוף שנת תש"ג והתחלת שנה זו (נדפסו לקמן ע' 433 ואילך). שיחת ש"פ האוניו, שבת שובה (סה"ש תנש"א ח"א ע' 3 ואילך).

(4) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ע' רכב ואילך.

והגבלות, ביו א שמחה „עד דלא ידע“, בדוגמא צו שמחת פורים, וועלכע איז גרעסער פאר יום הכפורים, כידוע, אז יום הכפורים איז כ-פורים, ווייל בפורים טוט מען אויף די ענינים פון יוהכ"פ (ניט דורך תענית ועינוי, נאָר אדרבה –) דורך א שמחה ואכילה ושת' גשמית וממשית: ועד"ז יש לומר בנוגע צו שמחת חג הסוכות, וועלכע קומט (אויך) בהמשך און אלס תוצאה פון דער פעולה ביוהכ"פ, ביז צו דער שלימות השמחה בשמיני עצרת ושמחת תורה, וועלכע ווערט גלייך נמשך (בשנה זו) אין שבת ושבת בראשית, און דערפון – במשך כל השנה כולה (כנ"ל).

ב. ויהי רצון, והוא העיקר, אז דער שנת אראנו נפלאות זאל לכל לראש ארויסקומען אין דעם נס הכי עיקרי והכי גדול והכי פנימי – גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, און עס זאל זיין „אראנו נפלאות“ בפשטות – „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, נפלאות אפילו בערך צו די נסים „כימי צאתך מארץ מצרים“,

און מ'האט „אראנו נפלאות“ אויך אין זריזות הזמן, אז די גאולה (ונפלאות הגאולה) קומט תיכף ומיד ממש, לא עכבן אפילו כהרף עיני, נאָך אין דעם ערב חג הסוכות, ועאכו"כ אין דעם המשך פון חג הסוכות,

וכפרט ע"פ המבואר אין נבואת זכריה¹¹ (וועלכע מ'זאָגט אין דער הפטורה פון דעם ערשטן טאָג סוכות) דער קשר מיוחד פון חג הסוכות מיט דער גאולה האמיתית והשלימה (ווען עס וועט זיין „ועמדו רגליו גו' ונבקע הר הזיתים גו'“, „והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים גו'“¹²), ביז אז דאָס וועט אויך האָבן א פעולה אויף די אומות העולם „והי' כל הגוֹת מכל הגוים גו' ועלו גו' ולחוג את חג הסוכות גו'“¹³), ביז אַלע שבועים אומות, כמבואר ומפורש אין דער נבואה.

ויהי'ר אז דאָס זאל מקריים ווערן אין דעם חג הסוכות – בגאולה האמיתית והשלימה, און נמשך ווערן במשך כל ימי הסוכות, ביז שמע"צ ושמח"ת, און דאָס זאל דערנאָך גלייך נמשך ווערן אין שבת בראשית, „בראשית ברא אלקים את השמים

(5) מגילה ז, ב.

(6) תקרי' תכ"א (נז, ב). תו"א צב, ד. צה, סע"ד ואילך. ועוד.

(7) ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ו. לקריש חכ"ד ע' 249. שם ע' 589. וש"נ.

(8) מיכה ז, טו.

(9) אורח"ת עה"פ מיכה שם.

(10) כמו שהי' ביצי"מ – מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

(11) קאפיטל יד.

(12) שם, ד. ה.

(13) שם, טז. וראה סוכה ג, א.

(14) להעיר שהקרבנות השבעים פרים בסוכות היא כנגד השבעים אומות (סוכה נה, ב. במדבר

פכ"א, כד. וראה ד"ה בסוכות תשבו תשל"ו – סה"מ מלוטס ח"א ע' קפ ואילך).

ואת הארץ¹⁵ – אז עם ווערט (אין דער גאולה) א שינוי וחידוש אין גאנץ מעשה בראשית – בהתאם צו „תורה“ חדשה מאתי תצא¹⁶ – אין שמים וארץ¹⁷ וכל צבאיהם¹⁸,

וכאמור, דאָס ווערט אויפגעטאָן תיכף ומיד ממש נאָך בערב חג הסוכות, וואָס גלייך בתחלת הגאולה, ברגע הראשון של הגאולה, האָט מען די גאנצע שלימות והמשך הגאולה, כולל – דעם שינוי וחידוש במעשה בראשית,

ובפרט דורך דעם כח פון פריצת כל הגדרים פון שמחת חג הסוכות, ובאופן אַז דאָס ווערט נמשך אויך בגשמיות העולם (בדוגמת שמחת פורים), כנ"ל, פירט דאָס אַריין אין דער גאולה וואָס פועל'ט אַ חידוש בגשמיות העולם, אָנהויבנדיק פון פראָווען סעודת לויזן ושור הבר בגשמיות¹⁹, נוסף אויף ענינה ברוחניות (כמבואר בלקו"ת²⁰).

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש, אַזוי אַז יעדער איד און אַלע אידן זיינען ממשיך דעם המשך פון ערב סוכות, די הכנות צו תפלת מנחה און תפלת מנחה שלאחרי זה – בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, כהר הקודש, ובבית המקדש, ביו אין קודש הקדשים,

תיכף ומיד ממש.

מִזְאָל ממשיך זיין כל ההמשכות (פון די ד' מינים), און האָבן בשורות טובות ומשמחות כל השנה כולה.

(15) בראשית א, א.

(16) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(17) שהרי אסתכל באורייתא וברא עלמא (זח"ב קסב, א"ב).

(18) וכמ"ש „הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה“ (ישע"י סה, יז), „השמים החדשים והארץ החדשה“ (שם סו, כב). וראה לקו"ת שה"ש בסופו. ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך לע"ל ע' תריב ואילך. ועוד.

(19) ראה פרש"י בראשית א, יד.

(20) ראה תשובות וביאורים ס"א. ושי"ג.

(21) ר"פ שמיני (יח, א).

(*) אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' ערוז. המו"ל.

חג הסוכות

... (ב) במנהג חב"ד המדקדקים באתרוגי קלבריא דוקא.

מה ששמעתי ונראה לפע"ד ע"פ נגלה כתבתי לא' – ומוסג"פ העתקה* וכן העתקתי בהערות בקונטרס סוכות של שנת תשי"ב, עמוד נט ומסומן שם גם לשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בזה.

ומה שהעיר מדרז"ל עה"כ. לא תחסר כל בה אפילו פלפלין – הנה פשיטא שארץ ישראל מסוגלת לגדול פרי עץ הדר ולא גרע מפלפלין, אבל אין זה מכריח שבהווה נמצאים בפועל באה"ק ת"ו פרי עץ הדר בתכלית ההידור, והרי בכתוב מדובר ע"ד היכולת והאפשרות ולא תמיד בא בפועל, ובמכש"כ ממה שנאמר גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב וגו' ועוד שהרי באתרוג ענין ההידור הוא מגופה של מצוה, שמה משמע שהדור מצוה זו הוא תכלית ההדר. ואין חסרון בלא תחסר כל בה – באם תכלית ההדר תהי' במשמני הארץ זו קלבריא של יון ...

(ממכתב ג' סיון תשי"ח)

(*) ראה לקו"ש ח"ט ע' 389. המו"ל.

הטעם* – בקיצור עכ"פ: ממש אותו הטעם שממשלת ישראל משלמת במטבע זר (המוכרז על אתר) ובסכומים מבהילים ומשתדלת בכל האמצעים שיקבלו הכסף ממנה – לקניית נשק בארצה"ב ובאשכנז וכו', ואינה מסתפקת בהרובים וכו"ב שהיא מייצרת בארץ ישראל עצמה. ואין פוצה פה ומצפצף. ואדרבא.

והטעם כי כשרוצים להגן על עם ישראל – צ"ל נשק ומצות כדבעי. וא"א להחליף פענטאם – ולהבדיל, אתרוג שיש בו מסורת אבות – ב"עוזי" ולהבדיל אתרוג בלי מסורה וכו'. והרוצה להחליף כו' וד"ל.

(מענה שלהי אלול תשכ"ט)

(*) למה מדייקים לקחת בזה"ס אתרוג מקלאבריא ולא מארץ הקודש. ראה גם ס' המנהגים חב"ד ע' 65. וש"נ. וראה בהמכתב שלפנ"ז. המו"ל.

כנראה* לא מסרו... הסיום (במענה לא'): יתרה מהנ"ל: בכל צבא ישנן כמה מחלקות וסוגים: רגלי, אלה ברכב ואלה גר', ולכאנ"א נשק המיוחד לו ורק בנשק המיוחד לו יצליח. והרוצה להכריח שסוג אחד יהי' מזוין בנשק השייך לסוג אחר (מצות הקשורות ותלויות במסורת אבות) – ה"ז מעמיד בסכנה כל ענין ההגנה וכו'. רד"ל.

(ממכתב ו' תשרי תש"ז)

(*) הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחר ששמעו המענה דלעיל לנמען. המו"ל.

ראה* נחמ"י (ח, טו) ועלי תמרים

בהשקו"ט: אמחז"ל אין משיבין על הדרוש (אפילו בנוגע לחשבון שנמצא אינו מכוזן! (ס' הליקוטים להאריז"ל שמות א, יד))

אבל מובן ש(מין – ד) סוכה – בתיקון הוא ועיקר אלא שבסכך כמטרתו לסכך כשנפרצו עליו מסכך יותר, ובד' מינים שענינם אחדות (גם בנגלה) – ההיפך וע"ד יעלה הפורץ – והוא יחידה.

(ממענה כ"ק אדמו"ר שליט"א)

(*) מענה לא' שסיכך עם ענפי דקל, ורצה להסביר השייכות בין סכך סוכות לנפרצו עליו בלולב ע"ד הסוד, דמקיפין הם באופן דנפרצו, ובלולב פנימי הם מאוגדין. המו"ל.

שמע"צ ושמח"ת

ב"ה, ב' כט' תשרי, תרצ"ה
ורשא

ידידי הנכבד הו"ח א"א נבון
ומשכיל וכו' וכו' מהורח"י נ"י

לברכה ושלום רב!

מכתבו מחוהמ"ס הגיעני. ואתו הסליחה על אחרי עד כה. תודה בעד שאלו לשלומינו ולכל הנעשה פה.

מפרשת החג, בטח כבר נודע לו מהמכ' מפה, בכ"ז מפני הכבוד, אענה ג"כ על שאלותיו בזה, ולו רק בקצרה.

חה"ס ושמע"צ היו במעון מוראנאוסקע. קדוש ליל שמח"ת בדירת כבוד א"ז הרבנית שליט"א. המשך השיחה והקפות בישיבה ונמשך עד שעה ד' וחצי אחר חצות הליל, לערך. שאז חזרו הביתה, תפלת יום שמח"ת פה. ומקידוש עד אחרי הבדלה (לערך שעה ט' בלילה) בישיבה.

שיחות שמע"צ ושמח"ת היו ארוכות ועשירות, וקשה למוסרן במכ'. בכלל, מלבד הדבור לאנשים פרטים, ה" עיקר תוכן השיחה ע"ד נחיצות העבודה בפועל. ואמר אשר תובע, "תביעה נפשית" שהבעה"ב יחזרו דא"ח. וכשיעשו ווי א ענין נפשי ארט, ימצאו חברים טובים. ועל התמימים נוסף חוב להתעסק בהרבצת תורה. ואז בין איך בטוח, אז איך קאן מבטיח זיין, שימולא לכ"א מה שחסר לו וכו'. כן האריך בנחיצות, והאי אפשריות בלי זה, של הרגש זולתו וקירוב איש לרעהו.

מבין הפתגמים: הקפות נותנים בהקפה. אבל נעשים משועבד. וצריך לשלם במשך כל השנה. "אהבה איז געשמאקער אבער יראה איז געזינטער", בכ"ז הנני מדבר בקו הא' וכו'.

בהפרדו מהנאספים, במוצאי"ט, ברכם שבשנת תרצ"ה יהי' תרצה וגו'.

ואסיים באווי שיקים הנ"ל בב"א. ידידו ומחות' דו"ש כב"ב יחיו ומכבדו

/מקום התתימה/

המאמר שהי' בשמע"צ כבר שלחתי לידידנו . . ומסג"פ המאמר מש"ק בראשית. ומטובו לאשר קבלתו.

... במענה להערה — ושייכת ג"כ לשיעור חומש דהיום (כ, יב).

בביאורי הזהר פרשת אמור בד"ה ויום הכפורים (דף פב),

„דלכאורה משמע שם שבשמע"צ יש זיווג להולדת נשמות ולפי הנראה אין הדבר מתקבל, מאחר שסוף סוף גם שמיני עצרת בכלל יום טוב הוא, אשר על כלם נאמר כי אין בהם זיווג אלא לחזק הישנות, ולא להוליד חדשות".

והנה דבשמע"צ יש זיווג כו' — ולא עוד אלא שבשמע"צ הוא הזמן (בסדר השנה) דהזיווג להולדת נשמות,

כן הוא בפ"ב בכ"מ בכתהאריו"ל שמבארים ענין שמע"צ (שער הכוונות, פע"ח, משנת חסידים, סידורו ועוד). ועייג"כ זח"ג (ריד, ב).

— ולהעיר מכתהאריו"ל שם, שאפילו בפעם הא' (היינו אדה"ר) אף שהי' בר"ה, הרי לפי שלא המתין עד ליל שבת לא הי' זיווג זרין בש' בראשית, ונתאחר זיווגם עד שמע"צ" —

ולקשיא הנ"ל — הזיווג בשמע"צ הוא לא מפני היותו בכלל היר"ט, אלא יחודו שהוא שמח"ת* (עיי' לקו"ת פ' ברכה צד, ד ואילך. וש"נ). וכל' הזח"ג (הובא בלקו"ת): ביומא תמינא חדוותא דאורייתא הוא, דהא כדין זיווגא דגופא הוא זיווגא דכלא כו', שענינה מוחין דאבא**.

והא דלא פרט זה בביאורו — הרי ג"כ לא נחית שם לפרט החילוק בין יוהכ"פ (דאסור בתה"מ) לימות החול ובחדא מחתא נקטינהו.

וע"פ מש"כ בתניא אגה"ק (קל, סע"ב): בריאת הנשמות (ממל' דאצילות) כו' בעולם הבריאה כו' — מובן המבואר בכ"מ דעבור (ולידת) הנשמות הוא בשמע"צ (ושש"פ) ובמק"א — דעונת ת"ח מלילי שבת לל"ש להמשיך נשמות חדשות. כי „גוף" משם ממשיכים אז את הנשמות (ע"ז ה, א) הוא למטה מזה (ולכן מקום לקושיית התוס'). ראה ע"ח שער מ"ן ומ"ד ד"א. ומש"כ ברש"י „ומבראשית" (ולא בכל שנה בשמע"צ) — יל"פ בכמה אופנים ומהם — שהוא בבחי' שרז"ל שכל הנשמות כלולות באדה"ר (שמו"ר פ"מ, ב). ואכ"מ ...

(ממכתב י"ב מ"ח תשכ"ב)

(*) וי"ל דהא דיחודו של שמע"צ הוא קליטת התורה נרמז גם בסוכה (מת, א) דסימן שמע"צ להיות בפני עצמו הוא פזר קשב ופי' אדה"ז: קשב אמר' דתורה לאחר שיקים פזר (לקו"ת שמע"צ צא, ב). ועפ"ז מובן דיוק הל' קשב דוקא, כדרז"ל ברכות (ו, רע"א).

(**) ובכ"ז אינו שבת (מותר במלאכת או"נ וכו') וגדולה מזה מצינו (ומשם גם בארה גם כנדוד') בפורים שיותר בכל מלאכה וכו'. עיי' תו"א צט, ד. ועצ"ע. ואכ"מ.

להעיר מאזה"ת שמע"צ (אתתיו).

שמח"ת

בס"ד. ר"ד יום שמחת-תורה לפנות-בוקר, ה'תשכ"ב.

א. (אחרי הקפות, בשעת חלוקת המשקה בשביל הוספה ללימוד דא"ת, טרם שלמד את הניגון אנעים ומירות, אמר:)

צו דעם ניגון אין דאָ אַ הקדמה און אַ סיפור.

די הקדמה איז:

ס'איז פאַראַן כמה ענינים וואָס אַע"פּ אַז דער אַלטער רבי האָט עס נישט אַריינגעשטעלט אין זיין סידור, פונדעסטוועגן האָבן זיי אַ אַרט, און אויך חסידות גופא איז מבאר די ענינים.

ע"ד ווי אמירת לשם יחוד קודם כל מצוה, אור חדש על ציון תאיר און אל תירא עבדי יעקב שאומרים במוצאי שבת. און ע"ז איז אויך שיר הכבוד, אַז אַע"פּ אַז אין סידור האָט עס דער אַלטער רבי נישט אַריינגעשטעלט, פונדעסטוועגן איז דאָך דאָס אַ ענין נעלה, און ווי דער לבוש איז מפליג בשבח השיר.

דער סיפור:

דער סדר איז דאָך אַז מחרת יו"כ, וואָס עס ווערט אָנגערופן בשם השם, דאָוונט מען בהשכמה. איז געווען אין אַ שטעטל איז מען געקומען מחרת יו"כ דאָוונען, האָט מען געטראָפּן אַ פּוילישען חסיד טאַנצנדיג באַם עמוד מיט אַ ניגון און די ווערטער פון שיר הכבוד. ער איז געווען אַזוי פיל אַריינגעטאַן אין דעם, אַז ער האָט אַזוי אָפּגטאַנצט אַ גאַנצע נאַכט, און פאַרגעסן גאָר אַז מען דאַרף זיך אָפּפאַסטן.

הביאור בזה:

יו"כ זיינען דאָך אידן דומים למלאכים. איז בשעת מען גייט אַוועק פון יו"כ או מען גייט צוריק אַריין אין די טעג און מצות דחול – טוט ער דאָס און בשמחה – ווייל דאָס איז רצון הבורא. אָבער ביחד עס זי איז ער געשטאַנען מיט אַ געגועים צום מעמד פון יו"כ וסימו שמע ישראל גו' ה' אחד, במצב פון נפשי אליך תערוג. און אין וואָס דריקט זיך דאָס אויס – לדעת כל רז סודיך.

די זעלבע זאך איז – בשעת מען גייט אַוועק פון שמחת-תורה, וואָס יעמאַלט איז דאָך יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך, און מען גייט אַריין אין דער עבודה פון ויעקב הלך לדרכו, איז כאַטש אַז אַזוי איז דאָך דער רצון העליון טוט מען דאָס בשמחה ובטוב לבב – אָבער ביחד עס זי שטייט מען אין אַ געגועים,

נפשי אליך תערוג, און דאָס דריקט זיך אויס – לדעת כל רז סודיך, ידעת פנימיות התורה.

כבוד* המשתתפים בהקפות שמחת תורה בירושלים עיר קדשנו תובב"א ע"י משיח צדקנו, בתוככי כל אחינו בני ישראל השמחים בשמחת תורה בכל מקום שהם – שליט"א.

בשעה ששמחה הכפולה, שמחת ישראל בתורה ושמחת התורה בישראל, מקפת ומאחדת את כל עמנו, הקרובים והרחוקים גם יחד, תוקף ותוכן מיוחדים לשמחה זו בירושלים השלימה שהודיעונו חכמינו ז"ל שלא נתחלקה לשבטים כי היא נחלת עולם של כל ישראל, שניתנה לו מאלקי עולם ככתוב בתורתו. ויהי רצון שתתאים ירושלים ליעודה שממנה תצא תורת השם ודבר השם וראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עלי' ועל עמינו גוי אחד בארץ ובקרב ממש נזכה ונראה בגאולה האמתית והשלימה כדבר השם: הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מירכתי ארץ קהל גדול ישובו הנה ובאו ורננו במרום ציון.

המשתתף בשמחתם שמחתנו וחותרם בתפלה לשנת שמחה ותורה ולשנת קיום היעוד וישבתם לבטח בארצכם ואין מחריד ואתם תהיו לי לעם ואולך אתכם קוממיות.

* נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להבריק להקפות שניות בירושלים ת"ו תשל"ה. המו"ל.

... האורחים שי' ששבו לאה"ק ת"ו – בטח מסרו בעל פה ברכתי בענינא דיומא, חנוכת הבית אשר על שמו בכפר חב"ד,

ומתוך לגימה המקרבת, ממשקה דהתועדות שמחת תורה וההמשך שלה בשבת בראשית, ויהי רצון שיתאים הבית לשמו, שישמש מרכז לנוער היהודי ברוח הנ"ל, תורה בשמחה ושמחה בכל עניני אדם מתוך תורה, שהרי כל עניני האדם והבריאה בכללותה מקורם בתורה, וכהודעת חכמינו ז"ל (ב"ר בתחילתה) שהתורה היא

דיפתראות ופנקסאות שעל פיהן ברא הקב"ה את עולמו. שמזה גם מובן שכל עניני הבריאה מקורם בתורה ובאים לשלימותם כשמתאימים למקורם, על ידי האדם החי וקיים בהתאם למקורו, וק"ל.

וכיון אשר ואהבת לרעך כמוך – כלל גדול הוא בתורה, אני תפלה ובתקוה טובה וחזקה אשר נוער זה יגדל להיות כל אחד מהם מרכז לכמה וכמה מגווער בני עמנו, אשר גם הם יגדלו ברוח התורה והמצוה, עד שתהי' השמחה כפולה, כפירוש רבותינו נשיאנו ענין דשמחת תורה: שמחת התורה בכל אחד ואחד מהם, ושמחתם הם בתורה . . .

(ממכתב ב' דר"ח מרחשון תשכ"ט)

השמטה לס"פ עקב

תיקון טעות בסידור תורה אור ותהלת ה'

בסדר הוצאת הס"ת, לאחר הפסוק „לך ה' הגדולה כו" אומרים „רוממו ה' אלקינו והשתחו להדום רגליו קדוש הוא, רוממו ה' אלקינו והשתחו להר קדשו כי קדוש ה' אלקינו" (ולא רק הפסוק השני, כפי שנדפס בסידורים הנ"ל). ומצוה לפרסם.

(*) וכן הוא בתפלה עצמה ב„הודו". וראה גם קונטרס הסידור להרא"ח נאה. ושם (בהערה) גם ציין למחזור ויטרי ע' 71 וז"ל: וענין הצבור שני מקראות הללו, רוממו ה' אלקינו והשתחו להר קדשו כי קדוש ה' אלקינו" (ומסיים) וכנראה שהפסוק רוממו גו' להדום רגליו גו' נשמט שם בדלוג הדומות.

מכתבים כלליים לראש השנה

415	ח"י אלול היתשמ"ט
422	ערב כ"ה אלול היתשמ"ט
428	וא"ו תשרי ה'תש"נ
433	מוצש"ק פ' תבוא, ח"י אלול ה'תש"נ
438	מוצש"ק פ' נצו"י, כ"ה אלול ה'תש"נ
444	יום ג' פ' האזינו, ג' סליחות, ה'תש"נ
450	יום ג' פ' ברכה, ו' תשרי, ה'תשנ"א
456	יום ד' פ' תבוא אל הארץ גו' ח"י אלול ה'תשנ"א
463	מוצש"ק פ' תבוא אל הארץ גו' כ"א אלול, שבת סליחות, ה'תשנ"א

מכתבים כלליים מכ"ק אדמו"ר שליט"א

(חרגום חפשי מאידיש)

ב"ה, יום ב' פ' נצבים-וילך, ח"י אלול, ה'תשמ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ביום-הסגולה של חודש-הסגולה — ח"י אלול,

יום ההולדת של שני המאורות הגדולים, גדולי ישראל בדורותיהם ובדורות
הבאים — הבעל-שם-טוב, מייסד תורת החסידות הכללית (בשנת נח"ת) ואדמו"ר
הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, בעל התניא והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת),

יום ב' פ' נצבים-וילך: להעיר מהשיעור-חומש דיוס זה (נצבים ל, ו): „(ומל ה' אלקיך) את לבבך
ואת לבב (זרעך) — רית אלול (בעה"ט עה"פ. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז הערה ד"ה זה
(לקו"ש חכ"ט ע' 527)) — ענין התשובה. ומרומז בזה גם ענין התפלה — אגה"ק ס"ד.
אלול: הראשי-תיבות בתיבה זו — ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 313-14.
לקו"ש חכ"ט ע' 272 ואילך. וש"נ.

ביום-הסגולה: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך) שאמרו אז
„גוט יו"ט". וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז הערה ד"ה סגולה-טאג (לקו"ש חכ"ט ע' 527).
חודש-הסגולה: שבו הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים — לקו"ש פ' ראה ד"ה אני לדודי הא'
ס"א (לב, א"ב). ד"ה זה הב' ס"א (לג, א). שם ד"ה ושמתי כדכד הא' ס"א (כד, ד). מאמרי אדהאמ"צ
דברים ח"ב ס"ע תכב ואילך, ובהנסמן שם בהערה ד"ה הנוכח בספרי הקבלה.
ח"י אלול, יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים — ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג
להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר
בארוכה בלקו"ש חכ"ט ע' 178 ואילך. וראה גם שיחת אחש"פ ה'תשמ"ח ע"ד ההנהגה ביום הולדת,
ובהערות שם (ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 398 ואילך).
יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141 ואילך. וראה לקו"ש חכ"ד
ע' 178 ואילך, ובהנסמן שם. ולהעיר, שיום הולדת הבעש"ט ה' ביום ב' פ' נצבים-וילך (ספר השיחות
שם), כבקיעות שנה זו.

בשנת נח"ת: ראה לקו"ש כרך א לא, א ואילך. ספר השיחות ה'תש"ג ע' 146. שם ע' 188.

בעל התניא והשולחן ערוך: ראה לקו"ש ח"ז ע' 36 ואילך, ובהערה 14 שם.

בשנת קה"ח: ראה ספר השיחות ה'תש"ג ע' 188.

ובמיוחד כאשר שנים-עשר הימים האחרונים של החודש, החל מיום ח"י אלול, הם ימי ההכנה הקרובים ביותר לראש-השנה ולכל השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

הרי ודאי עתה הזמן המתאים להתבונן בנקודות היסודיות הקשורות בהכנה האמורה. וכמובן – באופן שהדבר ישפיע על כל התחומים של חיי האדם, במחשבה ודיבור ומעשה, בהתאם לתכלית בריאתו (שהרי בריאת אדם הראשון היתה בראש-השנה הראשון) וחיייו, עבודת השם בכל שלושת הקווים: תורה, עבודה וגמילות-חסדים.

. . .

אחת הנקודות היסודיות המיוחדות את השנה הבאה היא העובדה שהיום הראשון של השנה, ראש-השנה, חל בשבת.

כפי שצויין פעמים רבות אין ראש-השנה מהווה רק את תחילת השנה, כי אם גם את ה"ראש" של השנה. כשם שהראש מנהיג את כל הגוף, כך צריכות ההחלטות הטובות של ראש-השנה "להנהיג" את כל ימי השנה.

לכן רבת משמעות במיוחד היא העובדה שה"ראש" של השנה הבאה הוא "שבת". ודאי איפוא הדבר שההכנה לשנה החדשה קשורה במשמעות המיוחדת ובנקודות האופייניות של השנה החדשה, שבהן שונה שנה חדשה זו משנים אחרות.

. . .

יום השבת מכיל בקרבו שתי נקודות מנוגדות:

שנים-עשר הימים האחרונים של החודש: שחשבו הצדק בכל יום מ"ב ימים אלה בפרט הוא כנגד חורש אחד מ"ב חדשי השנה, יום לחודש יום לחודש – ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179. החל מיום ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122): א) ח"י אלול איז דער טאג וואס האָט געברענגט אַ לעבן אין אלול. ב) ח"י אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אני לדודי ודודי לי. – נת' בלקו"ש ח"י ע' 250 ואילך. חכ"ט ע' 161 ואילך. במחשבה ודיבור ומעשה: ולהעיר מלקו"ת ר"פ פינחס: כל המצוות צריך האדם לקיים במחשבה דיבור ומעשה.

תכלית בריאתו .. עבודת השם: דאני נבראתי לשמש את קוני – משנה וברייתא סוף מסכת קידושין.

שלשת הקווים: תורה, עבודה וגמילות-חסדים: שלושת העמודים שעליהם העולם עומד – אבות פ"א מ"ב. וראה מכתב ח"י אלול ה'תשמ"ח הערה ד"ה שלשה דברים.

ראש-השנה, חל בשבת: ובלשון המשנה (ר"ה רפ"ד) יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת. וראה דרושי יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת – לקו"ת דרושים לר"ה נו, א ואילך. המשך תרס"ז ותש"ג בתחילתם. ד"ה זה דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ג (סה"מ מלוקט ח"א ע' תכא ואילך). ועוד.

ראש-השנה .. ה"ראש" של השנה: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, איב. דרושים לר"ה נח, איב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אוה"ת דרושים לר"ה כרך ה ע' ביעז ואילך. ובכ"מ.

תוכנה של השבת הוא – קדושה, „שבת-קדש“, כפי שאומר הכתוב: „ושמרתם את השבת כי קודש היא“, זה יום קדוש החדור בקדושה.

קדושה מורה על התעלות באופן של רוממות בהבדלה „קדושה – לשון הבדלה“, ובמיוחד קדושת השבת, שהיא דרגה נעלית מאוד בקדושה, למעלה מן הבריאה.

לפיכך מתבטאת קדושת השבת, בראש ובראשונה, בכך שהיהודי מנתק את עצמו מעניני העולם על-ידי אי-עשיית עבודות העולם והחול, „לא תעשה כל מלאכה“, התרחקות גם מ„עובדין דחול“, חולין כדיבור או אפילו במחשבה, ומילוי הזמן של השבת (הפנוי ממעשה, דיבור ומחשבה של חול) בהוספה בעבודת השם, הוספה במעשי-שבת, בשיעורי תורה, והוספה בעבודה שבלב ומחשבה, תפילה בכוונה, ובהכנה לתפילה.

למרות זאת אנו רואים כי קדושת השבת איננה מוגבלת לרוחניותו של היהודי, כי אם חודרת גם לגשמיות שלו, עד שהיא הופכת פעילות של חיי יום-יום, כאכילה ושתי' ושינה וכיוצא באלה, למצווה, מצוות עונג שבת, ובלשון הכתוב:

שבת הוא — קדושה: ראה סידור (עם דא"ח) ריד, א: כידוע בכתבי האר"ז ע"פ ושמרתם את השבת כי קודש הוא כו' שהוא בחי' מוחין דאבא. וראה לקו"ת צו יב, סע"א. ברכה צד, ד. המשך וככה תרל"ז פ"ה. פכ"ה ואילך.
הכתוב: תשא לא, יד.

קדושה — לשון הבדלה: ראה תו"כ ופרש"י ר"פ קדושים. פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. ועוד. תניא פמ"י (סו, א). אגה"ת פ"י (צט, סע"א). ועוד.
אי-עשיית עבודות העולם והחול: ראה שבת קיג, סע"א ואילך. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח הל' שבת ס"י שו"ש.

לא תעשה כל מלאכה: יתרו ב, י. ואתחנן ה, יד.
כדיבור או אפילו במחשבה: ירושלמי שבת פט"ז ה"ג. פסיקתא רבתי פכ"ג, ג. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 80 ואילך.
מילוי הזמן של השבת .. בהוספה .. בשיעורי תורה .. תפילה: ראה ירושלמי שם. יל"ש ר"פ ויקהל. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח הל' שבת ס"ב (ס"ג). ובתניא (ק"א) בסופו: פנימיות השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כו'.
שבת .. תורה: ראה זח"ג צה, א: והאי יומא [שבת] קשורא הוא דאורייתא. נתבאר בתורת לוי"צ למס' תענית (ע' ג).

עבודה שבגב .. תפילה: תענית ב, א. רמב"ם הל' תפלה בתחלתו. רבינו יונה לאבות פ"א מ"ב.
בהכנה לתפילה: ראה בארוכה קונטרס התפלה פ"א.
כאכילה ושתי' ושינה .. מצוות עונג שבת: ראה שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת ר"ס רמב. וש"נ.
וראה הנסמן להלן בהערה ד"ה שבת.
שינה .. מצוות עונג שבת: ראה לקו"ש ח"ב ע' 254, ובהערות שם.
ובלשון הכתוב: ישעי' נח, יג. וראה רמב"ם הל' שבת פ"ל ה"א. שו"ע אדה"ז שם. וש"נ. וראה מכתב עש"ק ר"ח ניסן שבהערה דלהלן הערה ד"ה פון שבת דוקא.

„וקראת לשבת עונג“, שמשמעותו היא כי השבת (קדושת שבת) משפיעה גם על הדברים הגשמיים שמהם יש עונג לגוף, לרומם אותם לשבת, קדושת שבת.

. . .

כשם שיש שבת בזמן כך יש „שבת“, באדם (ובעולם בכלל), שהם היהודים בני עם ישראל, כפי שהתורה אומרת ומשווה: „המבדיל בין קודש לחול כו' בין ישראל לעמים“. כשם שהשבת מובדלת מן החול, כך בני ישראל הם „גוי קדוש“, „קדוש אתה לה' אלקיך“, שונים ומובדלים מכל העמים באופן של הבדלה ורוממות („ורוממתנו“).

בין בני ישראל עצמם נקראים תלמידי חכמים במיוחד בשם „שבת“, משום שעיקר עיסוקם של תלמידי חכמים הוא תלמוד-תורה, עד לאופן של „תורתו אומנתו“, ולכן הם בכל יום ויום בדרגת „שבת“, מובדלים ומרוממים מחולין ומענייני העולם.

בוהר הקדוש נאמר במיוחד על רבי שמעון בר יוחאי שהוא בדרגת „שבת לה' קודש“, ובאופן כללי נכללים בכך נשיאי ישראל שבכל דור ודור – עד לנשיאי ישראל שבדורות האחרונים, ובהם בעלי יום ההולדת של היום הזה, חיי אלו, הבעש"ט ואדמו"ר הזקן, ועד לנשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר –

שהם „שבת שבשבת“, שהקדושה האלוקית מאירה בהם באופן של הבדלה, רוממות והתנשאות („נשיא" מלשון התנשאות).

ומלמדת אותנו, יחד עם זה, ההשוואה בין יהודים בכלל, ותלמידי חכמים

שבת . . משפיעה גם על הדברים הגשמיים . . לרומם אותם: ראה בארוכה מכתב ערב ח"י אלוף התשמ"ג (לקריש חכ"ד ע' 622 ואילך) ובהערות שם. מכתב עש"ק ר"ח ניסן התשמ"ה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז – ע' תשסב ואילך) ובהערות שם. המבדיל . . לעמים: נוסח הבדלה.

גוי קדוש: יתרו יט, ו.

קדוש אתה לה' אלקיך: ראה יד, כא.

נקראים תלמידי חכמים . . „שבת“: זח"ג כט, א. קכד, סע"ב (ברע"מ). וראה ברכות מז, סע"ב,

שבת קיט, א.

תורתו אומנתו: כרשב"י ותרביא דילי' – שבת יא, א. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סר"ס קו. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד. ולהעיר מרמ"א או"ח ס"צ ס"ה, ואדה"ז שם ס"ז. וראה ד"ה פדה בשלום התשל"ח ס"יב (סה"ס מלוקט ח"ב ע' יב). ד"ה פתח ר"ש כו' דש"פ אמור י"ט אייר התשל"ד ס"ז (סה"מ מלוקט ח"ג ע' קנז).

בוהר הקדוש: ח"ג קמד, ב. וראה המשך והחרים תרל"א ע' גכ"ג. ד"ה להבין ענין רשב"י התשמ"ה ס"ז (סה"מ מלוקט ח"ב ע' שו).

ונשיאי ישראל בפרט, לקדושת שבת, שתכלית ושלמות הקדושה והרוממות היא שהקדושה תגיע ותחדור אל תוך הארציות של העולם, עד להפיכת העולם הזה התחתון ל„דירה לו יתברך“. בני ישראל נקראים בשם „גוי אחד בארץ“ – גוי אחד המביא את „ה' אחד“ לתוך ה„ארץ“, ארציות העולם הזה.

. . .

הסיכום והמסקנה של כל האמור הוא:

השפעת ראש-השנה, ה„ראש“ של השנה – צריכה להיות מורגשת במלוא המידה בכל שאר ה„איברים“ האחרים – הימים, השבועות והחודשים – של השנה. שבת ראש-השנה של השנה צריכה לקבוע את סדר היום לכל יום של השבוע, ולכל השנה כולה, בהתאמה מלאה לרוח „שבת קודש“.

וזאת בשתי הנקודות האמורות:

בכל יום של השנה צריכה להיות מורגשת רוממות שבתית, על-ידי הוספה מיוחדת בחיים היהודיים, כגון: הידור חדש במצוות, קביעות-עתים מחודשת לתורה, הוספה חדשה בעבודת התפילה, וכיוצא בכך.

יחד עם זה צריך כל יהודי, איש או אשה, צעיר או זקן, להכניס „שבתיות“ גם במלאכות החול, להביא רוחניות וקדושה בענייני החולין השיגרתיים של חיי יום יום, עד שכל מחשבה ודיבור ומעשה יהיו חזורים בשבתיות.

למשל: מי שיש לו משרה, מסחר, וכיוצא בזה, צריך להיות חדור בכוונה הרוחנית ובנשמה של הדבר, ובלשון התורה: „כל מעשיך יהיו לשם שמים“, כלומר:

דירה לו יתברך: ראה תנחומא נשא טז. בחוקתי ג. במדבר"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

גוי אחד בארץ: שמואל"ב ז, כג. דברי הימים"א יז, כא.

גוי אחד המביא את „ה' אחד“ לתוך ה„ארץ“: ראה אנה"ק ס"ט (קיד, א). תו"א וישב כז, סע"ד.

מקץ לה, א. ויקהל פז, סע"ג.

הידור חדש במצוות: להעיר ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר „כ"ק אאמו"ר (אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) נהג לקבל ע"ע הידור נוסף לפני כל ר"ה" (ספר המנהגים חב"ד ריש ע' 56. וראה סה"מ עזרת" ע' עז. סה"מ תרח"צ ע' כד. שם ע' ל. לקו"ש ח"ב ע' 386).

קביעות-עתים... לתורה: ראה תניא פל"ד. וראה לקו"ש ח"ב ע' 299, ובהערה שם ד"ה קבוע. – ולא רק קביעות בזמן, כ"א גם קביעות בנפש – ראה לקו"ד כרך א ז, א (בשם אדה"ז): עפ"י דרך החסידות צריך להיות הקביעות לא רק בזמן לבד כ"א שיהי' הקביעות בנפש. וראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' לו, המשך תער"ב ח"א פ"ד (ע' ז).

כל מעשיך... לשם שמים: אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הל' דעות ספ"ג, טוש"ע או"ח סרל"א. וראה מכתב עשי"ק ח"י אלול ה'תשמ"ז הערה ד"ה זה (לקו"ש חל"ד ע' 319). וידועה תורת הבעש"ט (צוואת

כיוון שיש צורך בנתינת צדקה, בראש צלול ללימוד התורה, בתשלום שכר לימוד כדי שהילדים ילמדו תורה, וכיוצא בכך, הרי הוא עוסק לשם כך בפעילות של פרנסה על מנת להשיג עלידי כך את המטרות האמורות.

ומובן מאליו שאז הרי העיסוק בעניינים אלה הוא באופן כזה שאין הדבר מפריע לו ללימוד תורה וקיום מצוות וכיו"ב.

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליט ויבצע בהתאם לכתוב לעיל.

וכיוון שקדושת השבת צועדת יחד עם ברכת השבת, כפי שהתורה אומרת: „ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו” – יביאו ההחלטות האיתנות בכל האמור תיכף את ברכות ה' בכל, ובמיוחד – כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בגשמיות וברוחניות גם יחד,

ובמיוחד את הברכה העיקרית, שהקב"ה, שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים, יאזין לתפילות עמו ישראל, כבקשת דוד המלך, נעים זמירות ישראל: „תבוא לפניך תפלתי, הטה אזנך לרנתי”,

הריב"ש – הוצאת קה"ת – בתחילתה (ס"ג): כל האדם צריך לעבוד השי"ת בכל בחינותיו . . מפני שהשי"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים. ועד"ז הוא באר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) סז, א [בהוצאת קה"ת תשמ"א ואילך – סי' רה(ב)].

כפי שהתורה אומרת: בראשית ב, ג.

ברכות ה' בכל, ובמיוחד כו': להעיר ש„בימים האלו . . צריך לדקדק ולפרט היטב תפלתו” (שו"ע אדה"א אר"ח הל' ר"ה סתקפ"ב ס"ז).

כתיבה וחתימה טובה, לשנה, טובה ומתוקה: ראה בהערות למכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז בסופו (לקו"ש חכ"ט ע' 533). וש"צ.

בגשמיות וברוחניות: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג. ולהעיר, אשר עיקר הדין ומשפט בר"ה הוא על דברים גשמיים – הגהות מיימוניות הל' תשובה פ"ג אות א בשם הרמב"ן (כשער הגמול), הובא בלקו"ת דרושים לר"ה נט, ב.

שומע . . ברחמים: סיום וחזרתם ברכת שופרות. וראה אגה"ת רפ"א (ק, רע"א): וכמו שאנו מברכין כו'.

דוד המלך, נעים זמירות ישראל: שמאל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחילתה) – שאמר „וזמירות (בשם כל) ישראל”.

תבוא . . לרנתי: תהלים פח, ג, וראה קונטרס משיחות שבת הגדול, ערב י"א ניסן שנה זו ס"ט (סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 395). וש"נ.

ויביא לעם ישראל, לכל אחד ואחת בפרט, את ה"שבת קודש" המושלם – "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים",

ותיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת הצלחה רבה בכל האמור
וברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

/מקום החתימה/

יום . . העולמים: סיום וחזרת מסכת תמיד.

הצלחה: ראה אוה"ת וישב רעה, א"ב. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' ל ואילך.

וברכת כתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהרי"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול עד יו"כ רומז לו כו' שהוא מעתיר עליו שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה ספר השיחות תשמ"ה ח"ב ע' 610.

(חרגום חפשי מאידש)

ב"ה, מוצאי שבת-קודש סליחות,
יום א' דפ' האזינו,
ערב כ"ה אלול, ה'תשמ"ט
ברוקלין, נ. י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח"י אלול – לאחר הפתיחה בברכה, ברכת כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה – ובעמדנו קרוב יותר לראש-השנה, בשבוע של
ימי הסליחות שסיימו וחזתו הוא ראש-השנה –

הרי עתה הזמן המתאים לעמוד בקצת העמקת יתר על מספר נקודות שנידונו
במכתב הקודם, בדבר הלימוד המיוחד מן העובדה שראש-השנה הנוכחי חל בשבת-
קודש.

* * *

מוצאי שבת-קודש סליחות: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול ה'תשד"מ הערות ד"ה מוצאי
שבת-קודש וד"ה מוצאי שבת-קודש . . שבת סליחות (לקו"ש חכ"ד ע' 647). וש"נ.
סליחות: ראה מכתב מוצש"ק ימי הסליחות ה'תשמ"ב הערה ד"ה ימי הסליחות (הא') – לקו"ש
שם ע' 616.

פ' האזינו: להעיר מהידוע בענין לימוד שירת האזינו ע"י כא"א כו' (ראה ספר השיחות ה'תש"א
ס"ע 65. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות פכ"ט, ממחר"ל מפרגא בזה).
כ"ה: ההפרש בין "כה" (כ"ה אלול, שבו נברא העולם) ל"זה" (ר"ה, "זה היום", שבו נברא אדה"ר)
– ראה לקו"ת נצבים מז, ב"ג. ובאה"ת דרושים לר"ה ריש ע' אתלב מציינ לד"ה וידבר משה אל ראשי
המטות לאמר זה הדבר (אוה"ת מטות ע' א"פ) בענין "כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה",
"ושם ג"כ ענין כ"ה באלול נברא העולם הבריאה בבחי' כה, ור"ה נק' זה היום להמשיך בחי' זה". וראה
ג"כ ד"ה זה היום דליל ערב ר"ה ה'תשמ"ב ס"ב (סה"מ מלוקט ח"ג ע' ג-ד). וש"נ. וראה שיחת אור לכ"ה
אלול שנה זו.

כ"ה אלול: יום ראשון לבריאת העולם – ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פסקא כג (בחודש
השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחודש השביעי (רמז תשפכ). תוד"ה לתקופות – ר"ה ת, א. וראה
פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם.

הפתיחה בברכה: ראה פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול
ה'תשד"מ הערה ד"ה פותחין בברכה (לקו"ש שם ע' 641).

בשבוע של ימי הסליחות: פעולת ימי הסליחות לאחר העובדה בימי אלול הקודמים – ראה כתב
שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' יג. וש"נ. וראה מכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשמ"ה הערה ד"ה אין
די לעצטע טעג פאר ר"ה (לקו"ש חכ"ד ע' 521).

שסיימו וחזתו: והכל הולך אחר החיתום – ברכות יב, א.

פעמים רבות הודגש, שכאשר מזדמנים יחד שני עניינים של קדושה – משפיע כל אחד מהם על משנהו ומוסיף בו חידוש.

דבר זה תוקף גם באשר לראש-השנה ושבת, שכאשר ראש-השנה חל בשבת, באה תוספת בראש-השנה, כך שהוא נעשה ראש-השנה שבתי (כפי שהדבר גם בא לידי ביטוי בהלכה שביום-טוב של ראש-השנה שחל להיות בשבת אין תוקעים בשופר, כפי שיוסבר להלן):

וכך גם בקשר לשבת, אשר בגלל העובדה שזו שבת (לא סתם אלא של) ראש-השנה – הרי השבת היא נעלית יותר, היא שבת בעלת תוכן של ראש-השנה, שכן בשבת עצמה ישנן דרגות רבות, כפי המובן מלשון הכתוב „שבת שבתון“, „שבת בשבתו“, שיש עניין של שבת שהוא „שבת לגבי שבת“.

. . .

כדי להבין יותר את הקשר בין שבת לראש-השנה, וכיצד משפיע כל אחד מהם על משנהו, יש להסביר תחילה את הנקודה המשותפת של ראש-השנה ושבת.

כבר הוסבר פעמים רבות, כי נקודת השיא של ראש-השנה היא, שבו מכתירים בני-ישראל את הקב"ה כמלך, כ„מלך ישראל“ וכ„מלך העולם“, כפי שאנו מבקשים בכל תפילות ראש-השנה: „מלוך על העולם כולו“.

הכתרת מלך קשורה בהתבטלותו המוחלטת של העם כולו, ושל כל אחד

שכאשר ראש-השנה חל בשבת, באה תוספת בראש-השנה . . . וכך גם בקשר לשבת: ראה זכאים צא, רע"א: אטו שבת למוספין אהני לתמידין לא אהנאי (בתמי); אטו ראש השנה למוספי ידידי אהני למוספי ראש חודש לא אהני (בתמי).

בהלכה: משנה רפ"ד דר"ה. וראה ירושלמי שם ה"א.

בשבת . . . דרגות רבות: ראה ג"כ מכתב י"א ניסן התשמ"ה, ובהנסמן שם הערה ד"ה אנהויב שבת וכו' (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז – ע' תשטס ואילך).

שבת שבתון: תשא לא, טו. ועוד. וראה לקו"ת דרושים ליוה"כ ד"ה שבת שבתון (ע, ב ואילך). שבת בשבתו: פינחס כח, י. ישעי' סו, כג. וע"פ פירוש אדה"י בלקו"ת ברכה צו, ג"ד. וראה בהנסמן במראי מקומות לשם (בהוצאת קה"ת התשד"מ ואילך). ד"ה אבות מלאכות תר"ל (סה"מ תר"ל ע' רמד ואילך). את שבתותי הישית פ"ד (סה"מ הישית ס"ע 85 ואילך). ובכ"מ.

להבין יותר: בפרטיות יותר ובעומק יותר בהבא לקמן – ראה שיחת ש"ק פ' נצבים וילך שנה זו (סה"מ תשמ"ט ח"ב ע' 703 ואילך).

נקודת השיא של ראש-השנה . . . שבו מכתירים בני-ישראל את הקב"ה כמלך: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול התשמ"ג הערה ד"ה אלעגיינע וד"ה הכתרה . . . מיט תקיעת שופר (לקו"ש חכ"ד ע' 22-621).

מלך ישראל: ישעי' מד, ו. מפסוקי ברכת מלכויות בתפלת מוסף דר"ה.

מלוך על העולם כולו: תפילת העמידה דר"ה (ברכת „אליקנו בו" מלוך כו").

הכתרת מלך . . . כך גם . . . הקב"ה . . . החבטלותם: ראה בארוכה המשך יו"ט של ר"ה תרס"ה (סה"מ

תרס"ה ע' ב ואילך): ה"תש"ג פ"ב ואילך (סד"מ ה"תש"ג ס"ע 6 ואילך). ובכ"מ.

באופן פרטי, אל המלך, כאשר על-ידי התבטלות זו „משפיעים“ על המלך שייענה לבקשת העם ויהיה להם למלך.

כך גם בדבר הכתרת הקב"ה כמלך, שהיא באה על-ידי כך שבני-ישראל מגלים את התבטלותם אל הקב"ה, עד כדי התחושה שאינו אלא עבד של הקב"ה.

והרי כך היה בראש-השנה הראשון, כשנברא אדם הראשון, שאדם הראשון דרש והשיג שכל הנבראים של העולם יקבלו על עצמם את מרותו ושלטונו של הבורא, בהכריזו: „בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו.“ שכן הכריעה וההשתחוואה הן ההתבטלות שהנברא מבטא כלפי הבורא, ואז נעשה הקב"ה למלך, כפי שאנו אומרים בכל יום ששי, בקשר להכתרת הקב"ה על-ידי אדם הראשון ביום הששי הראשון של הבריאה: „ה' מלך גאות לבש“.

וזו היא הנקודה המשותפת של ראש-השנה ושבת – שכן גם השבת יוצרת בקרב היהודי תחושה של התבטלות כלפי הקב"ה, בורא העולם („ה' עושנו“): כידוע, חוקקת השבת בנפש היהודי את האמונה בחידוש העולם, „כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ“. ביתר העמקה: קדושת השבת מאירה בנפשו של כל יהודי מעצמה ומאליה („שבת מיקדשא וקיימא“), יוצרת בכל אדם את ההרגשה שהוא עומד „קמי מלכא“ (לפני המלך) מול נוכחותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, יחד עם ההתבטלות המלאה, המתהווה באופן טבעי במצב כזה של „עומד לפני המלך“.

* * *

התחושה שאינו אלא עבד של הקב"ה: ראה המשך תערוב ח"א ריש ע' קג: הביטול דעבד אינו מצד העילוי של האדון ולא לקבל איזה דבר, רק מפני שהוא עבד כו', דכמו"כ הוא בקבעומ"ש בכלל ובפרט ברי"כ דהקבעומ"ש הוא בבחי' הנחת כל עצמותו לאלקות כו'.

שאדם הראשון דרש והשיג .. בואו .. עושנו: זהר ח"א רכא. ב. ח"ג קז, ב. תקו"ז תנ"ו (צ, ב). וראה אה"ת וארא ס"ע רלו ואילך.

בואו .. עושנו: תהלים צה, ו.

כפי שאנו אומרים בכל יום ששי: ב„שיר של יום“ – ר"ה לא, א. סיום וחזרת מסכת תמיד. ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א. אמרו אדם הראשון – וכל הבריות אחריו – ביום שנברא כשהמליך את הקב"ה (פרקי דר"א פ"א). וראה שיחת אור ליום ועש"ק פ' נצבים-וילך שנה זו. כידוע: חינוך מצוה לא-לב: לקבוע בנפשותינו אמונת חידוש העולם.

כי ששת ימים .. ואת הארץ: יתרו כ, ז.

ביתר העמקה: ראה בארוכה ספר המצוות להצ"צ מצות מילה פ"ה (ח, א).

שבת מיקדשא וקיימא: ביצה יז, א.

התבטלות המלאה .. במצב כזה של „עומד לפני המלך“: ראה פסחים נז, ב; חגיגה ה, ב; מחווי ל' במחוג יחוי קמי מלכא כו' – הובא בסהמ"צ שם. וראה בנוגע לתפלת העמידה – שבת י, א. רמב"ם הל' תפלה פ"ד הט"ו. פ"ה ה"ד. טושי"ע (ודאדה"י) אר"ח הל' תפלה סו"ס צה. ובשו"ע אדה"ז שם סק"ד ס"ב: הואיל ועומד לפני המלך אין לזוז ממקומו.

על כל זה נוסף החידוש מן ההתאחדות של שבת וראש-השנה, המביאה לידי כך שה"הכתרה" בראש-השנה של הקב"ה כמלך תהיה באופן "שבת", שהשבת תתרום ותתעלה לדרגת "שבת בשבתו", "שבת לגבי שבת".

הסבר הדברים בקצרה:

ישנם שני אופנים בהתבטלותו של "עבד מלך":

אופן אחד הוא, שהוא אכן "עבד מלך", אין לו כל מציאות עצמית מלבד היותו "עבד מלך" (קל-יחומר וכל-שכן מסתם עבד, שלגביו נאמר: "מה שקנה עבד קנה רבו", וכל מה שיש לו היא רכושו של רבו) אך עם זאת הוא מרגיש את מציאותו, אמנם כעבד, אך כמציאות של עבד שמסר את עצמו לרבו להיות "עבד מלך".

אופן אחר, נעלה יותר, של התבטלות הוא – שאין הוא מרגיש כלל את מציאותו, אפילו לא את מציאותו כמציאות של עבד, אלא כאילו לא קיים כלל דבר כלשהו מלבד המלך עצמו.

דבר זה נותן לנו הבנה מעמיקה יותר בהלכה שראש-השנה שחל להיות בשבת אין תוקעים בו בשופר: אי-התקיעה בשופר אינה מצב פסיבי של חוסר מעש – אלא ביטוי של התבטלות נעלית מאוד של יהודי, שאין כל מציאות מלבד הקב"ה עצמו, כך שהכתרת הקב"ה נעשית לא על-ידי העבודה של היהודי ותקיעת השופר שלו (כפי שחז"ל אומרים שה"תמליכוני עליכם" נעשה על-ידי השופר, "ובמה – בשופר") – כי אם על-ידי אי-תקיעת שופר, שבה באה לידי ביטוי התבטלות עמוקה עוד יותר למלך מלכי המלכים הקב"ה.

. . .

כפי שמוזכר במכתב הקודם, צריכה ההשפעה של ראש-השנה – ה"ראש" של השנה – להיות מורגשת בכל הימים, השבועות והחודשים של השנה.

הנקודה האמורה צריכה אפוא לבוא לידי מעשה בפועל, בעבודה יום-יומית של היהודי, והמעשה הוא העיקר.

מה שקנה עבד קנה רבו: פסחים פח. ב. קידושין כג. ב. וראה רשב"א לקידושין שם. ובארוכה – המשך תרס"ז ע' שכו ואילך.

אי-התקיעה בשופר . . . ביטוי של התבטלות נעלית מאוד של יהודי: וע"ד המבואר בד"ה אתה אחד לאדמו"ר האמצעי (מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים) ס"ע י ואילך, בענין המנוחה והשביתה דשבת (שהו"ע העדר העשיה), במנוחת הנפש בעצמותה בבחי' יחידה שלמעלה מבחי' הגילוי במוח ולב, עיי"ש. ועיין ג"כ ד"ה אתה אחד התשמ"ב ס"ד (סה"מ מלוקט ח"א ע' תיד). לקריש חט"ו ע' 227 ואילך.

כפי שחז"ל אומרים: ר"ה טז, א. שם לד, ב.

והמעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב). קלד,

דוגמא מעשית לכך – בה"כלל גדול בתורה" – המצווה של "ואהבת לרעך כמוך":

כשיהודי נותן צדקה, או עושה מעשה חסד כלשהו, חשוב מאוד ומוכרח שיהיה ביחד עם זה "סבר פנים יפות", כדי שהמקבל לא יחוש שום רגש של בושה, נחיתות וכיוצא בזה.

באופן כללי, מגיעים לידי כך כאשר ה"נותן" אינו חש עצמו מרומם מן ה"מקבל", ובפרט בזכרו את דברי חז"ל, כי "יותר ממה שבעל-הבית עושה עם העני – העני עושה עם בעל-הבית".

אבל קיימת בדבר דרגה נעלית עוד יותר, כאשר לא מורגש כלל שהוא "נותן" הצדקה, כאילו קיימת הצדקה עצמה בלי כל (ישות ה)מציאות של "נותן", שאז אין צורך מלכתחילה למנוע את הרגשות המנוגדים של "נותן" ו"מקבל".

* * *

ויהי רצון שההתבוננות בעניינים האמורים תחזק אצל כל אחד ואחת את ההכרה, כי המציאות האמיתית של כל יהודי – איש, אשה וילד – הוא ה"חלק אלוהה ממעל ממש" שלו, שבגללו: "ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד" (כביכול),

ודבר זה גם מהווה את ההכנה לשמיני-עצרת ושמחת-תורה, שעליו נאמר: "עצרת תהיה לכם", כפי שמובא לגבי זה הפסוק: "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך",

"כלל גדול בתורה" . ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. תוי"כ (הובא בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה – שבת לא, א. וראה תניא פ' לב.

צדקה . . . "סבר פנים יפות": ראה ב"ר י, ב. רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ה ה"ד. טושו"ע יו"ד הלכות צדקה סרמ"ט ס"ג.

ה"נותן" אינו חש עצמו מרומם מן ה"מקבל": ראה ג"כ מכתב ר"ח ו"א ניסן ה'תשמ"ט (לקו"ש ח"ב ע' 216 ואילך. ע' 221 ואילך). שיחת שבת הגדול תשמ"ט ס"י (סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 396 ואילך).

דברי חז"ל: ויקר פל"ד, ה (בסופה). רות רבה פ"ה, ה (בתחילתה). וראה כתר שם טוב בסופו (ס"ת – תל – סג, ד ואילך).

דרגה נעלית עוד יותר: ראה ג"כ – באופן אחר – מכתב י"א ניסן ושיחה הנ"ל.

חלק אלוהה ממעל ממש: תניא רפ"ב.

ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד: זח"ג עג, א.

שמיני-עצרת ושמחת-תורה: להעיר, ששמע"צ ושמח"ת הם באותם הימים בשבוע כמו ב' ימים דר"ה, והם משתווים בכמה ענינים כו' – ד"ה ביוהשמע"צ תרצ"ה פכ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א), נעתק ב"היום יום" שמע"צ.

"עצרת תהי' לכם": פינחס כט, לה.

כפי שמובא לגבי זה הפסוק: "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך": משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. הובא בריש וסוף ד"ה ביום השמיני עצרת: עת"ר (סה"מ עת"ר ע' לה. שם ע' מד); ה' תש"ד (סה"מ

ובלשון הזוהר: „ישראל ומלכא בלחודוהי“.

בעצם, הרי זה גם תוכן הבקשה הפנימית של דוד נעים ומירות ישראל (בשם כל ישראל) אל הקב"ה: „תבוא לפניך תפילתי הטה אונך לרנתי“, כך שה„תפלה“ (מלשון התחברות) נעשית ל„רנה“, השתפכות הנפש והתחברות עם הקב"ה, התמזגות, הנשמה עם מקורה, הקדוש ברוך הוא,

— דבר המתגלה במלוא המידה של שלמות בגאולה האמיתית והשלמה, כאשר מתקיימים ה„נישואין“ של הקב"ה בעצמו, כביכול, עם כנסת ישראל לנצח — וההתחלה היא תיכף ומיד ממש.

בברכת כתיבה וחתומה טובה
לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות גם יחד
ובכל העולם והבריאה כולה

/מקום החתימה/

ה'תש"ד ע' 43. שם ע' 47: ה' תש"ט (סה"מ ה'תש"ט ע' 69. שם ע' 73): תש"י (סה"מ השי"ת ע' 71. 82): ה'תש"מ (סה"מ מלוטס ח"א ע' שסג. שם ע' שעג). ועוד.

בלשון הזוהר: ראה זחר ח"ג לב, א. וראה זח"א סד, א. הובא ונתבאר בלקו"א להח"מ (הוצאת קה"ת) ס"י רס (סג, סע"ב ואילך). ארית להח"מ צד, ב ואילך (בהוצאת קה"ת ה'תש"מ ואילך — ס"י שסה). זח"א רח, ב. הובא ונת' בריש וסוף ד"ה ביוהשמע"צ: באוה"ת שמע"צ (כרך ה ע' בקמט. שם ע' בקנג): תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' לו. שם ע' נא): ה'תש"מ (סה"מ שם ע' שסג).

דוד נעים ומירות ישראל: שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחילתה).

תבוא... לרנתי: תהלים פה, ג.

לפניך: ראה שיחת שבת הגדול הנ"ל, שהוא ע"ד „את פניך הוי' אבקש“ (תהלים כז, ח — במזמור שנוהגים לומר מר"ח אלול עד הוי'). וראה בארוכה ד"ה לך אמר לבי ה'תש"כ (סה"מ מלוטס ח"ג ע' רפא ואילך).

„תפלה“ (מלשון התחברות): תו"א תרומה עט, סע"ד. סה"מ תרל"ד ע' קגד (וראה בהנסמן שם הערה 1). תרפ"ג ע' רטו (וסה"מ ה'תש"ט ע' 79 הב'), ובהערה שם.

תפלה... השתפכות הנפש: כמ"ש בתפלת חנה (שמואל"א א, טו): ואשפוך את נפשי לפני ה'. וראה לקו"ש ח"ט שיחת לרי"ה — ו' תשרי (ע' 291 ואילך).

גאולה האמיתית והשלמה: שאין אחרי' גלות (תוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב, ממכילתא

עה"פ בשלח טו, א).

כאשר מחקיימים ה„נישואין“ כו': שמו"ר ספ"טו. וראה לקו"ת שה"ש ביאור לד"ה כי על כל כבוד

חופה פ"ג (מח, א"ב).

לשנה טובה ומתוקה: ראה סידור הארז"ל וסידור אדה"ז בנוסח ה"ה רצון" שאומרים בעת

אכילת התפוח בדבש. וראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' שיא ואילך.

(חרגום חפשי מאידיש)

ב"ה, וא"ו תשרי, ה'תשנ"ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פותחין בברכה, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

מאחר שאנו נמצאים כבר לאחר ראש-השנה, נכנסנו לשנה החדשה,

— והרי אם בכל הזמנים, צריך כל אדם, ככל שיהא משביע רצון מצבו בידע ובהנהגות בפועל, תמיד לשאוף לנצל את הזמן כדי ללמוד עוד יותר ועל-ידי כך גם להוסיף בהנהגתו (מחשבה, דיבור, מעשה) — ודאי שכך הדבר כשנכנסים לשנה חדשה, המביאה אתה תזכורת, שצריכה להתחיל דרגה חדשה ונעלית יותר של שלימות בחיי יום יום,

— הרי עתה הזמן המתאים לעמוד על עוד נקודה מיוחדת, שבה שונה ומתייחדת השנה הנוכחית משנים אחרות, נוסף על המשמעות המיוחדת של „ראש-השנה שחל להיות בשבת“, כפי שהוסבר בפירוט במכתבים הקודמים.

* * *

כבר הודגשה פעמים רבות ההוראה של התורה שיש לנצל כל אמצעי אפשרי להביא לתוספת באהבת השם וביראת השם, אפילו כשהדבר קשור בפירוש שאין לו מקור מפורש בספרים.

וא"ו תשרי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, נסתלקה שבת חשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה. ולהעיר שהשנה מלאו עשרים וחמש שנים מיום ההסתלקות. — במעלת מספר עשרים וחמש, כ"ה (ושויכותו לר"ה) — ראה: לקו"ת נצנים מז, ב"ג. ספר הליקוטים — דא"ח צ"צ ערך כה (ע' לב ואילך). לקוטי לוי"צ לזוהר (ח"א ע' סד. ח"ב ע' נג. שם ע' שע. תה). ובכ"מ. פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641).

שנה חדשה .. דרגה חדשה ונעלית יותר: ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק סי"ד, אשר „בכל שנה ושנה יורד ומאיר .. אור חדש ומחודש .. שלא ה' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה“.

ראש-השנה שחל להיות בשבת: ל' המשנה — ר"ה רפ"ד.

לנצל כל אמצעי אפשרי .. אפילו .. בפירוש כו': ולהעיר ממ"ש כ"ק אדמ"ר (מהורש"ב) נ"ע (קונטרס עץ החיים בסופו. אגרות-קודש שלו ח"ב ע' תשכ): שמעתי מכ"ק אאמ"ר צוקללה"ה נבג"מ, אשר עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא, עם היות שאין זה הכוונה האמיתית בהדברים האלו, מותר לדבר ולהרחיב בהם הדבור.

ובמיוחד משום שאהבת השם ויראת השם הם השורש של כל תרי"ג המצוות, שבכלל זה גם המצוות דרבנן ומנהגי ישראל, כל ההתנהגות של יהודי.

בקשר לכך נעמוד כאן על הרמז של שנה זו, ה'תשנ"ו: השנה תהא שנת נסים – להפיק מכך הוראה העשויה לשימוש בכל השנה, ובמיוחד לאחר שראשי-תיבות אלה מתפרסמים יותר מזמן לזמן ומתפשטים בתפוצות ישראל.

* * *

"נס" ו"טבע" שניהם הם הנהגות אלוניות, שכן גם ה"טבע" בא מן הקב"ה, שהוא, יתברך, כרא וקבע את חוקי הטבע, שבאמצעותם מנהיג הוא את העולם. החידוש של "נס" לגבי "טבע" מתבטא בכך, ש"הנהגה נסית" היא הנהגה בלתי-רגילה של הקב"ה. משמעותו של "נס" הוא דבר גבוהה ומרומם, "נס לשון הרמה". ההנהגה הנסית מביאה רוממות בבריא, היא מגביהה את העולם ממגבלותיו הטבעיות.

כך גם בענין עבודתו של כל יהודי, שבה צריכות "להשתקף" שתי ההנהגות, "הנהגה טבעית" ו"הנהגה נסית".

גם, "הנהגה טבעית" של יהודי מבטאת התנהגות שהיא באופן מוחלט כפי הוראות התורה, אך כיוון שהיא התנהגות רגילה של יהודי הרי היא מוגבלת לפי המגבלות של כוחות האדם.

– הקב"ה מעניק ליהודי כוח לעבוד אותו באופן של "הנהגה נסית" – שבה הוא מתרומם למעלה ממגבלותיו. לא זו בלבד שהוא נעשה טוב יותר במקצת, או

אהבת השם ויראת השם .. שורש .. תרי"ג המצוות: תניא פ"ד (ת, א). וראה, "פירוש" לרמב"ם הל' יסודי התורה רפ"ב.

תרי"ג המצוות, שבכלל זה גם המצוות דרבנן: ראה הקדמה ל"מנין המצוות על סדר הלכות הרמב"ם".

מתפרסמים .. ומתפשטים בתפוצות ישראל: להעיר מרמב"ם (הל' ממרים פ"א ה"א.ב. שם פ"ב ה"ב ואילך), שמהגות (שהנהיגו כ"ד הגדול) פשטו בכל ישראל יש עשה ולית בקומם.

"נס" ו"טבע" שניהם הם הנהגות אלוניות: ראה עקידה פ' בא שער לח. הובא ונתבאר באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד. תרס"ו. תרע"ח (דפ' החודש). ועוד. וראה לקו"ש ח"י ע' 150 ואילך. מכתב ער"ח ניסן וי"א ניסן ה'תשל"ח (הגש"פ עם לקו"ש טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ז – ע' תרפד ואילך). ובכ"מ.

"נס" הוא דבר גבוהה ומרומם: ראה פרש"י עה"פ חוקת כא, ח: ולפי שהוא גבוה .. קורא נס.

נס לשון הרמה: פרש"י עה"פ יתרו כ, יז (וראה גם פרש"י חוקת שם). וראה סידור (עם דא"ח) מד, סע"ב. פירוש המלות לאדאמ"צ פקל"ט. אוה"ת בשלח ע' תרסה. ובכ"מ. וראה ד"ה זה היום עשה ה' גו', י"ב תמוז ה'תשל"ח ס"ג (ס"ה מלוקט ח"ג ע' ריב) ואילך.

הקביה מעניק ליהודי כוח: שהרי אינו מבקש אלא לפי כחן – במדב"ר פ"ב, ג. תנחומא נשא יא.

אפילו טוב יותר בהרבה, בהתאם לציווי „מעלין בקודש“ (שבכל דבר של קדושה יש תמיד ללכת מעלה מעלה) – על ידי תוספת קביעות בשיעורי תורה, קבלה של הידור מצוה חדש, וכיוצא בזה – אלא שהוא נעשיה מרומם ונעלה לגמרי.

* * *

וזה גם הרמז המיוחד, השליחות, של שנה זו – „תהא שנת נסים“:

בבואנו משנת „תשמ״ט“ – „תשמט ידיך“ – ודאי הדבר שאצל כל יהודי נמחקו כל הדברים הבלתי רצויים העלולים להידבק ליהודי עד שכל מהותו והתנהגותו הם חיי תורה.

„כל ישראל בחזקת כשרות“ – ודאי ניצל כל יהודי את חודש אלול, חודש החשבון של שנת „תשמט ידיך“, לתקן את כל מעשיו בשנה החולפת, ולהשלים אותם עד להשלמה מלשון „שלימות“, להביאם לשלימות המלאה ביותר.

ובודאי זכה למלוא המחילה הסליחה והכפרה ולכתיבה וחתומה טובה בכל הפרטים.

באה בנוסף לכך ההוראה, וסדר-עבודה חדש לשנה החדשה – תהא שנת נסים – שעתה נדרש כל יהודי, אנשים ונשים וטף, לעבוד עם עצמו שיהא מרומם ונעלה לגמרי, עד שהנהגתו בשנה זו תהא בבחינת „נס“ לגבי הנהגתו בשנה שעברה.

מעלין בקודש: ברכות כח, א. וש״נ. זח״ג קסב, ריש ע״ב. וראה לקו״ש ח״ג ע' 250 הערה ד״ה להעלות.

„תשמט״ – „תשמט ידיך“: ע״פ ל' הכתוב (ראה טו, ג), ואשר יה' לך את אחיך תשמט ידיך, כמשנ״ת כמ״פ הרמז בזה, שהקב״ה („אחיך“) משמט כל החובות דבנ״י (ראה גם פיוט „אנא עוררה“ בסליחות דערב ראש השנה) – ראה ספר השיחות תשמ״ח ח״ב ע' 610 הערה 103. מכתב עשׂק וא״ו תשרי (לקו״ש חל״ד ע' 338) ומכתב ר״ח ניסן ה'תשמ״ט (הגשׂפ עם לקוטי טעמים כו' ע' תתו – בהוצאת תנש״א ואילך) – הערה ד״ה תשמ״ט. ובכ״מ.

דברים הבלתי רצויים העלולים להידבק ליהודי: כי נפש האלקית „גם בשעת החטא היתה באמנה אתו“ (תניא ספכ״ד).

כל ישראל בחזקת כשרות: רמב״ם הל' קידוש החדש פ״ב ה״ב. וראה גם הל' יסודי התורה ספ״ז. חודש אלול, חודש החשבון: סה״מ אידיש ע' 75. 78. 129. ובכ״מ. וראה ד״ה שובה ישראל ה'תשמ״א ס״ז (סה״מ מלוקט ח״ג ע' יט-כ). ובהנסמן שם הע' 65. שלימות: ראה במקומות שהובאו באוה״ת לך ד״ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך). לקו״ת פ' ראה ל, ג.

וש״נ.

בודאי זכה כו': ראה טור או״ח הל' ר״ה סתקפ״א, מירושלמי ר״ה פ״א ה״ג. וראה אגה״ת רפ״א (ק, רע״א): האמונה והבטחון להיות נכון לבו בטוח בה' כו'. כתיבה וחתומה טובה: להעיר מר״ה טו, ב: ברה״. . צדיקים גמורים (ועמך כולם צדיקים – ישעי' ס, כא) נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים. וראה לקוטי לוי״צ אגרות ע' רי: שאם שבפרט הכתיבה היא ברה״ והחתומה ביוהכ״פ כו' אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית ברה״ כו'. וראה הערות למכתב ח״י אלול ה'תשמ״ז בסופו (לקו״ש חכ״ט ע' 533). וש״נ.

ו, הנהגה נסית" זו – עבודת ה' של היהודי (על-ידי תורה ותפילה ומצוות) בלי מגבלות – צריכה להיות בכל הענינים: הן במצוות שהן בין אדם למקום, והן במצוות שהן (גם) בין אדם לחברו, החל מ,ואהבת לרעך כמוך", והן במצוות הקשורות עם לא-יהודים וישוב העולם בכלל.

* * *

כפי שידוע הנהגתו של הקב"ה היא באופן של ,מדה כנגד מדה". מכך מובן שכאשר הנהגתו של יהודי היא ,הנהגה נסית" מעורר הדבר הנהגה נסית אלוקית, הן כלפיו כפרט, הן כלפיו כחלק מכלל ישראל, וגם כלפי העולם כולו, הוא ,ממשיך" (מביא) את הברכות האלוקיות – גם ללא הגבלות.

ויהי רצון, שעל ידי כך שכל אחד יעשה החלטות איתנות בכל המוזכר לעיל, יקבל הקב"ה את החלטותיו מיד כאילו בוצעו בפועל, ובמיוחד מאחר ואנו נמצאים כבר מספר ימים בשנה החדשה, ודאי הוחל בביצוע ועשיה בפועל ממש –

ויקיימו בפשטות ראשי התיבות של השנה הזאת, ש,תהא שנת נסים", שודאי תהיה – וכבר החלה בפועל – שנה של נסים, כאשר כל יהודי זוכה לראות במוחש את ההנהגה הנסית של הקב"ה, עד לנסי נסים,

תורה ותפילה ומצוות: שלשה דברים שעליהם העולם עומד (אבות פ"ה מ"ב): תורה, עבודה (תפלה – רבינו יונה לאבות שם), וגמ"ח (מצוות – דצדקה נקראת בשם מצוה (סתם) – תניא פל"ז (מח), ב), וכן כל המצוות נקראות בשם צדקה – ת"א מקץ לח, ג. סה"מ מלוט ח"א ע' רח, ובהנסמן שם הערה 33).

(גם) בין אדם לחברו: שגם הן ציווי המקום הן, ויתירה מזו (עיקר) קיומם צ"ל מפני שהן ציווי המקום, ויתירה מזו – גם ב"ג המקיים אותן צ"ל מפני שכך צוה המקום ע"י משה (רמב"ם הל' מלכים ספ"ח).

ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. שהוא ,כלל גדול בתורה" – ת"כ (הובא בפרש"י) עה"פ. ויתירה מזו: זו היא כל התורה כולה – שבת לא, א. וראה תניא פ' לב. וראה בארוכה קונטרס אהבת ישראל.

מצוות הקשורות עם לא-יהודים וישוב העולם בכלל: ראה לקר"ש ח"ה ע' 158 ואילך. שם ע' 404 ואילך. חכ"ז ע' 132 ואילך.

,מדה כנגד מדה": פס"ז עה"פ שמות ג, ו. וראה סוטה ח, כ. ט, כ. ומדה טובה מרובה – פס"ז שם. סוטה יא, א. וראה תוד"ה מרים – שם, מתוספתא שם רפ"ד.

ולהעיר מתורת הכעש"ט עה"פ (תהלים קכא, ה) ה' צלך, דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה, כך הבורא ב"ה כביכול עושה מה שהאדם עושה – חתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ו ס. וראה ג"כ או"ח לה"מ (הוצאת קה"ת) פ, ג (בהוצאת קה"ת התש"מ ואילך – ס' רסד). הוספות ס"ו יט. ועיין ג"כ בהצטק בס' בעש"ט עה"ת ח"ב פ' קדושים אות כא ואילך, ובהערה שם.

יקבל... החלטותיו מיד כאילו בוצעו בפועל: ראה שו"ע או"ח סתקע"א סי"ג. וראה תענית ח, ב. נסי נסים: וכמרומו בהר"מ כפי שנתפשט בדיבור בפועל ,תהא שנת נסים" לשון רבים. וכמכ"ש מדרשת חז"ל (ברכות נז, רע"א): הוראה (בחלום) חנינא... נסי נסים נעשו לו. ובפרש"י שם: חנינא, גו"נ"י הרבה נסים רבים.

ועד לנס העיקרי – נס הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שאז יהיו הנסים גדולים אפילו מן הנסים שהיו ביציאת מצרים, וכפירוש רז"ל על הפסוק: „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, שביחס ל„ימי צאתך מארץ מצרים“ יהיו נפלאות,

והקב"ה ממלא את התפילה הלבבית של כל יהודי ושל כל היהודים: „תבוא לפניך תפילתי הטה אונך לרנתי“ – ומביא את הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

/מקום החתימה/

וכפירוש רז"ל .. כימי צאתך .. נפלאות: מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ ס"ק זח (ע' תפז), מוזח"א בהשמטות סכ"ה (רסא, ב). פע"ח שער חג המצות פ"ו (בד"ה מהר"י ו"ל). וראה ד"ה כימי צאתך מארץ מצרים דאחש"פ התשל"ט (סה"מ מלוקט ח"ג ע' קיט ואילך). ד"ה זה ד"א ניסן התשמ"ב (סה"מ מלוקט ח"ב ע' לז).
תבוא .. לרנתי: תהלים פח, ג.

תרגום מאידית

ב"ה, מוצש"ק פ' תבוא אל הארץ,

ח"י אלול ה'תש"נ

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

„פותחין בברכה“ – בעמדנו בימי חודש אלול, ובבואנו מיום הסגולה ח"י אלול, יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעל-שם-טוב (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת).

פ' תבוא: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641). לקו"ש חל"ד ע' 145 הערה 1.

פ' תבוא. . ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב (היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות סי' ג). וראה שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול ה'תשמ"ו. הנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ט ע' 515). אלול: ראה לקרא להה"מ (הוצאת קה"ת) סי' קיג. – הראש-יתירות בתיבה זו – ראה לקו"ש ח"ט ע' 297 ואילך. חכ"ד ע' 177. שם ע' 14-313. חכ"ט ע' 272 ואילך. וש"נ.

פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641).

בעמדנו. . . חודש אלול. . . המועד המתאים לאחל. . . בהתאם למנהג ישראל: ראה מטה אפרים אר"ח סתקפ"א ס"ט (מלקוטי מהר"ל הל' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ח אלול עד יוה"כ רומז לו כו' שהוא מעתיר עליו שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 610.

יום הסגולה ח"י אלול: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 140 ואילך) שאמרו אז „גוט ייטש“, וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו הערה ד"ה סגולה-טאג (לקו"ש חכ"ט ע' 527). ח"י אלול, יום ההולדת: בענין יום הולדת של צדיקים – ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 86 שוה"ג להערה 1. וש"נ. וראה ג"כ בענינו (ח"י אלול): ספר השיחות ה'תש"ג ע' 89 ואילך. שם ע' 186. נתבאר בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 178 ואילך. וראה גם ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 398 ואילך ע"ד ההנהגה ביום הולדת, ובערות שם.

יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 141 ואילך). וראה לקו"ש חכ"ד שם, ובהנסמן שם.

בעל-שם-טוב: ראה לקו"ש ח"ה ע' 27 הערה 42 ובשוה"ג שם. בשנת נח"ת: ראה לקו"ד כרך א לא, א ואילך. שיחת ח"י אלול הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 146.

שם ע' 188).

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך, ובערה 14 שם.

בשנת קה"ת: ראה שיחת ח"י אלול הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 188).

ודאי עתה המועד המתאים לאחל לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, בהתאם למנהג ישראל, שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

במיוחד כיוון שקיים קשר מיוחד בין ח"י אלול לבין ראש-השנה, כפי שידוע שנוסף על כך שכל חודש אלול הוא זמן של הכנה לשנה החדשה וחשבון הנפש, הרי שנים-עשר הימים האחרונים של חודש אלול, החל בח"י אלול, מיוחדים בכך שכל אחד מהם קשור ומייצג חודש מן השנה החולפת, יום לחודש, ויום ח"י אלול – הראשון שבשנים-עשר הימים הללו – הוא כנגד הראשון שבחדשי השנה, חודש תשרי. כך קושר יום זה את ראש-השנה של השנה החולפת עם ראש-השנה של השנה החדשה.

ובהתאם למודגש תכופות בתורתנו, אשר היא תורת חיים – הוראה בחיים, ש"המעשה הוא העיקר", הרי ככל שחשוב ונחוץ חשבון הנפש, הרי המטרה העיקרית של חשבון הצדק היא בקשר להווה ולעתיד, שיבוא לידי ביטוי במעשה בפועל, קיום המצוות בהידור ובשמחה, יותר ויותר הידור ויותר ויותר שמחה, בכל יום מימי השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

. . .

בהקשר עם ההכנה לשנה החדשה יש להביא בחשבון, שלכל שנה יש תוכן

מנהג ישראל: אשר מנהג ישראל תורה היא – ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. שר"ע אדה"א או"ח סריס קפא. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול התשמ"ח הערה ד"ה זה (לקו"ש חל"ד ע' 333). שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד: ראה בהנסמן במכתב ח"י אלול הנ"ל הערות ד"ה אלו (לקו"ש שם ע' 334).

כפי שידוע . . . יום לחודש: שיתת ח"י אלול התש"ג הנ"ל (ספר השיחות התש"ג ע' 177. שם ע' 179).

חודש אלול . . . חשבון הנפש: ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 141 ואילך. תרח"ץ ס"ע סו. סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. ובכ"מ. וראה סה"מ מלוטט ח"ג ע' כ, ובהנסמן שם הערה 65. החל בח"י אלול: ראה שיתת ח"י אלול התש"ה (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות התש"ה ע' 122): א) ח"י אלול הוא היום שהביא חיים באלול. ב) ח"י אלול נותן חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי. – נת' בלקריש ח"ט ע' 250 ואילך. חכ"ט ע' 161 ואילך. חודש תשרי: אשר התחלתו וראשו הוא יום ראש-השנה.

תורת חיים – הוראה בחיים: ראה זח"ג נג, ב; תורה, אמאי אקרי תורה, בגין דאורי וגלי במאי דהוא סתים דלא אתידע. חיים, דכל חיים דלעילא בה אתכלילו וממנה נפקין. וראה רד"ק לתהלים יט, ת. גוי"א ר"פ בראשית.

המעשה הוא העיקר: אבות פ"א מ"ז. תקו"ז תנ"ב (פז, סע"א). ת"ס (צג, ב). ת"ע (קלג, ב). קלד, א.

חשבון הנפש . . . חשבון הצדק: ראה מכתב ערב ח"י אלול התשמ"א (לקו"ש חכ"ד ע' 601 ואילך).

קיום המצוות . . . בשמחה: ראה רמב"ם סוף הל' לולב. סה"מ מלוטט ח"ב ס"ע עז ואילך: שם ע' קמז ואילך, ובהערות שם.

כפול: המשמעות הכללית שלגבי' שוות כל השנים, כולל השנה החדשה, והמשמעות המיוחדת הקשורה בקווי האופי העצמאיים של השנה המסויימת, שבהם מתייחדת שנה זו מן השנים האחרות.

השנה חלים ימי ראש-השנה בימי חמישי ושישי (ערב שבת) בשבוע, המובילים אותנו היישר אל יום שבת-קודש, עובדה המדגישה ומחזקת את הנקודה המשותפת לראש-השנה וליום השבת.

ימי ראש-השנה – „ימים נוראים” – ממלאים כל לב יהודי בתחושת רטט של קדושה, המקיפה וחודרת את האדם כולו. רגש הקדושה המרומם איננו רק בשעות הספורות של היום, בהן אנו עסוקים בהכנות ובקיום „מצות היום בשופר”, או בזמן התפילות והבקשות המיוחדות של ראש-השנה, וכיצא בהן, כי אם במשך כל שתי היממות של ראש-השנה חזור היהודי ברוח הקדושה של ראש-השנה. נוסף על העובדה שכראש-השנה נמצאים משך שעות רבות בבית-הכנסת, הרי בדרך-כלל גם בשעות הנותרות נזהרים מדיבורי חול מיותרים, ומנצלים כל רגע פנוי לאמירת תהילים וכיצא כזה, עד שאפילו סעודות ראש-השנה, שעליהן נצטוונו: „אכלו משמנים ושתו ממתקים” – נמצאות תחת השפעת הרגש הקדוש של ראש-השנה (וכהמשך הפסוק) – „כי קדוש היום לאדונינו”.

דומה לכך גם קדושת השבת, „ושמרתם את השבת כי קודש היא”. הקדושה האלוקית של שבת-קודש חודרת בכל יהודי, ומקיפה את כל ישותו, עד

משמעות המיוחדת . . של השנה המסויימת: שגם בזה ישנה הוראה, ובמכ”ש מהוראת הבעש”ט שכל דבר אשר האדם רואה או שומע הוא הוראת הנהגה בעבודת השם – כתר שם טוב הוספות את כבו-קבט. וש”נ.

ימים נוראים: ראה לקו”ת ר”פ עקב. מאמרי אדהאמ”צ דברים ח”א ע’ שב. אוה”ת לתהלים (יהל אור) ע’ קכ. סה”מ תרל”ז ח”ב ע’ של. ובכ”מ.
מצות היום בשופר: ר”ה כו, ב.

בראש-השנה נמצאים משך שעות רבות בבית-הכנסת: ראה שו”ע אדה”ז א”ח הל’ ראש השנה סתקפ”ד ס” (מרמ”א שם ס”א): בריה מאריכין בפיוטים ובתפלות עד חצות היום לכל הפחות. וראה אלף למטה למטה אפרים ס” תקצו אות א’.

ראש-השנה . . נזהרים מדיבורי חול מיותרים . . אמירת תהלים: אגרות-קודש כ”ק אדמ”ר (מהור”צ) ג”ע ח”ד ע’ קלב.

סעודות . . נמצאות תחת השפעת הרגש הקדוש: שו”ע (ודאדה”ז) א”ח ס” תקצו ס”א „תהי יראת ה’ על פניהם”. וראה אלף למטה הנ”ל.

אכלו משמנים ושתו ממתקים: נחמ”י ת, י. שו”ע אדה”ז שם סתקפ”ג ס”ד. וראה לקו”ש ח”ד ע’ 369 ואילך.

ושמרתם את השבת: תשא לא, יד.
הקדושה האלוקית של שבת-קודש חודרת . . ומקיפה את כל ישותו: ראה בארוכה מכתב: ערב ח”י אלול התשנ”ג (לקו”ש חכ”ז ע’ 622 ואילך): עשי”ק ר”ח ניסן התשנ”ה (הגש”פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה”ת תשמ”ז ע’ תשכב ואילך): ח”י אלול התשמ”ט (לעיל ע’ 415 ואילך), ובהערות שם.

שכל היום כולו, ובכל פעולות היום, יש לו תחושה שונה, תחושה מרוממת של קדושה.

. . .

ידוע הכלל של תורתנו הקדושה: „בתלתא זימני הוי חזקה“ (דבר הנעשה שלוש פעמים – נקבעת לו „חזקה“). בשלוש פעמים נעשה הדבר באופן של קביעות, „חזקה“ מלשון חזק, והדבר מתייצב, וכך בטוחים שהדבר יימשך.

אם הכלל בר-תוקף ביחס ל„דברי הרשות“, ודאי שכך הדבר כשמדובר בענייני קדושה, שיש להם בכלל את הכוח הנצחי של התורה, ולכל פעולה של קדושה יש השפעה נמשכת ותמידית.

על-אחת-כמה וכמה כשמדובר בראש-השנה, הנקרא בעיקר בשם „ראש-השנה“ ולא „תחילת השנה“, כאשר המשמעות היא שנוסף על היותו תחילת השנה הרי הוא גם, ובעיקר, ה„ראש“ של השנה: כשם שהראש מנהיג את כל האברים של הגוף, ודווקא באופן זה ועל-ידי כך ממלא כל אבר את מטרותיו בשלימות, גם כאבר לעצמו – כך ראש-השנה מנהיג ומחזק את כל הימים וכל יום של השנה, עד לכל הפרטים של חיי יום יום –

מובן איפוא שכאשר ישנה „חזקה“ במצב האמור של קדושה, יש לדבר השפעה חזקה ביותר על כל השנה, כך שכל פעולות האדם, בכל הימים ובכל יום של השנה, נעשות תחת הרושם וההשפעה של רוממות הקדושה של שלושת הימים בראשית השנה.

. . .

ויהי רצון שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליטו לפעול ולעשות

ובכל פעולות: עד שאפילו כשישן – נאמר (סידור קול יעקב שחרית של שבת בסופו. ילקוט ראובני ואתחנן עה"פ ופן תשא) ששבת ר"ת שינה בשבת תענוג. בתלתא זימני הוי חזקה: ראה יבמות סד, ב. – ולהעיר שגם באה"ק בשנה זו הוא המשיך דר"ה ושבת, שלשה ימים רצופים.

לכל פעולה של קדושה יש השפעה נמשכת ותמידית: כי כל דבר שבקדושה אינו זו ממקומו – ראה ע"ח שער ד (שער אח"פ) פ"ג. שער לד (שער תיקון הגוקבא) פ"ג. שער לה (שער הירח) פ"א. אגה"ק ביאור לס' ז"ך.

ראש השנה: . . . ה„ראש“ של השנה: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, איב. דרושים לר"ה נח, איב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אור"ת דרושים לר"ה כרך ה ע' בעז ואילך. ובכ"מ.

תחילת השנה: כמו שאומרים בתפלת מוסף דר"ה (מרי"ה כז, א) „זה היום חזלתי מעשיך“. וראה המשך תרס"ז ע' מז. שם ע' כ. ובכ"מ.

בהתאם לאמור, ובאופן האמור בראש פרשתנו (אלי' אנו נכנסים עתה): „אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם“ (הנכם עומדים כיום ביציבות איתנה, כולכם יחד, לפני ה' אלוהיכם וגו', ובהחלטה – איתנה ויציבה).

ובזה עצמו – כתחילת החלק השני של פרשת השבוע (אשר לפי קביעות השנה הנוכחית הם מחוברים בפרשה אחת) – באופן של „וילך“, הליכה מתמדת מעלה מעלה, מחיל אל חיל.

וההחלטה הטובה בכל זה תוסיף עוד יותר בברכות ה' בכלל, וברכת ראש-השנה במיוחד: כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

ובמיוחד דמיון הברכה שאלי' „קוינו כל היום“ (כל יום ובכל היום) – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, „מצאתי דוד עבדי“, במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

/מקום החתימה/

אתם נצבים: שפרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה – תוס' מגילה לא, סע"ב. וראה בהגסמון במכתב עש"ק שבת סליחות ה'תשנ"ה הערה ד"ה פ' אתם נצבים היום כולכם (לקו"ש חכ"ט ע' 521).
נצבים . . . איתנה: בקומה זקופה (רש"י קורח טז, כז). נצבים הוא בבחי' תוקף יותר מענין עומדים – אוה"ת נצבים ע' א"ר.

מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה ברכות בסופה. ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג.
כתיבה וחתימה טובה: להעיר מ"ה טז, ב: ב"ה . . . צדיקים גמורים (ועמך כולם צדיקים – ישע"י ס, כא) נכתבין ונתחמין לאלתר לחיים. וראה לקו"ש לוי"צ אגרות ע' ר"י: שאם שפטר הכתיבה היא ב"ה והחתימה ביה"כ כ"י, אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית ב"ה כ"י. וראה הערות למכתב ח"י אלול ה'תשמ"ז בסופו (לקו"ש חכ"ט ע' 533). וש"נ.
קוינו כל היום: ברכת את צמח בתפלת העמידה.

גאולה האמיתית והשלימה: שאין אחרי' גלות (תודיה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב (ממכילתא) עה"פ בשלח טז, א. יל"ש ישע"י ס, א רמז תצט)).
מצאתי דוד עבדי: תהלים פט, כא. וקאי על משיח צדקנו שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה – סנהדרין צז, א.

תרגום מאידית

ב"ה, מוצש"ק פ' נצבים-וילך
כ"ה אלול ה'תשנ"ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למדובר במכתב ממוצאי שבת-קודש ח"י אלול – שיחודה של השנה החדשה מתבטאת בכך שימי ראש-השנה, ימי חמישי וששי (ערב שבת) בשבוע, מובילים הישר אל יום שבת-קודש, וכך נפתחת השנה ב"חזקה" של שלושה ימים רצופים מלאים וחדורים בקדושה –

מן הראוי להצביע על ההבדל הקיים בנושא זה בין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ:

בחוץ-לארץ חוזרת ונשנית "חזקה" זו של שלושת ימי קדושה רצופים – שלוש פעמים (בחדש תשרי): גם הימים הראשונים של חג הסוכות, וממילא גם הימים האחרונים, שמיני עצרת ושמחת תורה, חלים ביום חמישי וערב שבת-קודש, כך שישנה "חזקה" של ה"חזקה" האמורה – שלוש פעמים של שלושה ימי קדושה רצופים.

בארץ-ישראל קיימת ה"חזקה" האמורה רק פעם אחת – בימי ראש-השנה, שכן גם בארץ-ישראל נחוג ראש-השנה יומיים, אבל לא היום טוב של חג הסוכות ושמיני-עצרת.

. . .

מוצש"ק: שאז מסדרים סעודה כדי ללוות את השבת (טושי"ע א"ח ר"ס ש. ושי"ג. שו"ע אדה"ז שם). וללוות – היינו שגם (הארת) השבת עם המלווים. – ובפעי"ח שער יח (שער השבת) פכ"ד: סעודת מריש שהוא סעודה דדוד מלכא. ובסידור הארז"ל כוונת הבדלה ומ"ש: ויאמר דא היא סעודתא דדוד מלכא משיחא. ובזמירות למוצש" כו"כ בקשות לביאת אלי' ומשיח.

פ' נצבים: להעיר מהשיעור-חומש דפ' שבוע זה (נצבים ל, ו): "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב (ורעד) – ר"ת אלול (בעה"ט עה"פ. וראה בהנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ו (לקריש חכ"ט ע' 527) הערה ד"ה יום ב' פ' נצבים-וילך) – ענין התשובה. ומרומז בזה גם ענין התפלה – אנה"ק ס"ד.

פ' נצבים-וילך: להעיר אשר השבת (השלימות) של שבוע זה הוא "שבת מברכים חודש תשרי" – ראה תורת הבעש"ט בזה (שנמסר ע"י אדה"ז, ששמע ממורו ורבו הה"מ בהיותו במעזריטש) ("היום יום" כ"ה אלול. כתר שם טוב – הרצאת קה"ת – הוספות ס"י לא. ושי"ג).

גם בארץ-ישראל נחוג ראש-השנה יומיים: שו"ע אדה"ז א"ח הלכות ר"ה סת"ר ס"א. וראה

כדי להבין ביתר עומק את ה„חזקה“ המשולשת הקיימת רק בחוץ-לארץ, ראוי להתעכב ביתר פירוט על ההבדל בין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ.

ידוע הפתגם של רבותינו נשיאנו ביחס לעבודת ה' של יהודי: „עשה כאן ארץ ישראל“, כלומר – יהודי צריך ליצור את המעלה ואת החשיבות של ארץ-ישראל גם בחוץ-לארץ, וממילא ודאי שהוא יכול לעשות זאת, ובשמחה ובטוב לבב.

מן ההבדלים העיקריים שבין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ הוא:

הרי „מלוא כל הארץ כבוד“. הקב"ה ושכינתו נמצא בכל מקום. אלא שבמקום סתם – הקדושה האלוהית היא באופן שאין היא חודרת את גשמיות הארץ, ולכן אין שם מצוות תרומות ומעשרות וכיוצא בהן, שהאלקות היא כשדה בגליל. לעומתה, הקדושה של ארץ-ישראל מקיפה את המציאות הגשמית של הארץ, גוף הקרקע של ארץ-ישראל היא „ארץ הקודש“, עד שקדושת הארץ מטילה הלכות שונות על הארץ (וגידולי הארץ).

הדבר ניתן להבנה על-ידי דוגמא מהיחס שבין הנשמה לבין הגוף: ישנן השפעות של הנשמה שהן נשואות חבויות במהות הפנימית של האדם ולא ניכרת השפעתן על הגוף, אבל מאידך, יש אופן שהנשמה משפיעה על גשמיות הגוף, עד שהדבר ניכר ונראה גם בחלקים הפיזיים החיצוניים של הגוף. כך גם כאשר לקדושה של ארץ-ישראל: הדבר מתבטא בפנימיות וברוחניות של הארץ, וזה חודר ומקיף גם את הצד החיצוני, ה„גוף“ של ארץ-ישראל, גשמיות הארץ.

. . .

הדבר דורש הסבר: מהי המעלה הגדולה של העובדה שהקדושה ניכרת גם

בהנסמן ב„מ"מ וציונים" לשם. וכן ה' אף בזמן שהיו מקדשין על פי הראי' – שר'ע אדה"ז שם. ובזו"ג רלא, א: יום ראש השנה הוה בכל זימנא תריין יומין . . . ולא חד. ובירושלמי עירובין (פ"ג ה"ט) שבי' ימי ר"ה מתקנת נביאים הראשונים. ובתוספתא ר"ה (פ"א ה"י) שבימי משה קרה ב' ימי ר"ה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 370, ובהערות שם.

הפתגם של רבותינו נשיאנו: אגרות-קודש אדמו"ר מוהר"י צ"צ נ"ע ח"א ע' תפא (בשם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק). לקו"ש ח"ב ע' 621. וראה לקו"ש ח"ה ע' 404 בשוה"ג להערה 48.

עשה כאן . . . בחוץ-לארץ: וגם בניי שכאה"ק אומרים בתפלה, שמדויקת בתכלית (טור א"ח סק"ג) – גלילו מארצנו.

מן ההבדלים העיקריים שבין ארץ הקודש לבין חוץ-לארץ: ראה גם – ע"פ חסידות – ההפרש בין השפעת השפע בארץ ישראל להשפעת השפע בחוץ לארץ – לקרית מסעי פט, ב ואילך. סה"מ תקס"ח ח"א ע' שנד ואילך. תרע"ח ע' שנב ואילך. תרצ"ו ע' 113 ואילך. ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ ערך ארץ ישראל ס"י (ע' א'תקעג ואילך), ובהנסמן שם בשוה"ג.

מלוא כל הארץ כבוד: ישע"י ו, ג.

קדושת הארץ: ראה אנציקלופדי' תלמודית כרך ב ערך ארץ ישראל (קדושתה ומצותיה) ס"י ואילך (ס"ע ריג ואילך). וש"נ.

בגשמיות ובחיצוניות? – והרי, לכאורה, העיקר הוא הרוחניות והפנימיות של כל דבר!

אך לאמיתו של דבר אין זה כך: עיקר המעלה הוא, כאשר הקדושה הפנימית והרוחנית חודרת גם אל תוך גשמיות העולם.

וכפי שהדבר מודגש בעבודת התורה והמצוות: עיקר המצוה אינה מתבטאת (כל-כך) בכוונתה, בתוכן הרוחני של המצוה, כי אם דווקא במעשה בפועל – בקיום המצוה בגשמיות.

כפי שהדבר מתבטא בבירור בהלכה, שכלל שנעלית וחשובה כוונת המצוות – כמאמר הידוע של התורה, שקיים המצוות בלא כוונה הוא „כגוף בלא נשמה” – בכל זאת, כאשר משהו מכון במחשבתו את כל הכוונות של מצוה מסוימת אבל אינו מקיימה יחד עם זאת בפועל ממש – לא קיים את המצוה (ואפילו לא חלק מן המצוה) ולעומתו, מי שמבצע את המצוה בפועל ואין לו בכך את הכוונה הדרושה – יוצא ידי חובת המצוה (בדיעבד).

ואדמו"ר הזקן מסביר בספר התניא קדישא את הטעם לכך – כי „נתאוה הקב"ה (כביכול) להיות לו דירה בתחתונים”, כלומר, בשפל של העולם – ומטרה זו מושגת על-ידי כך שיהודי עובד את ה' על-ידי ובאמצעות גשמיות העולם הזה, שבכך הוא הופך את ה„תחתונים”, את גשמיות העולם, ל„דירה” עבור השכינה. וזה עיקר המטרה והתכלית של קיום המצוות: דוקא על-ידי קיום המצוות בגשמיות מתבצעת הכוונה של בריאת העולם, שהעולם יהווה „דירה” עבור הקב"ה.

. . .

ענין עמוק יותר במעלת הגשמיות ניתן להבין מן העובדה שגם שכר המצוות קשור דווקא בגשמיות העולם הזה.

ידוע פסק-דין הרמב"ן, לגבי השאלה במה מתבטאת תכלית השכר:

לפי שיטת הרמב"ם, השכר הנעלה ביותר הוא – גן-עדן, שבו נמצאות

וכפי שהדבר מודגש בעבודת התורה והמצוות: בהבא להלן ראה בארוכה תניא פ' לז-לח. כפי שהדבר מתבטא בבירור בהלכה: ראה כמה דוגמאות בתניא רפ"ח. וראה בהנסמן ב„מראי מקומות” לפסוקים ומחז"ל לתניא שם (קה"ת תשמ"ז).

כמאמר הידוע של התורה . . . „כגוף בלא נשמה”: ראה תניא שם. של"ה רמט, סע"ב. וראה בהנסמן במפתח פסוקים ומחז"ל בתניא (קה"ת תשמ"ה) ע' צ הערה 11.

בספר התניא קדישא: פל"ו ואילך.

נתאוה הקב"ה . . . להיות לו דירה בתחתונים: ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדבר"ר פ"ג, ו.

תניא רפ"ו.

רמב"ן: בשער הגמול בסופו (בהוצאת שאוועל – ע' שט).

רמב"ם: הל' תשובה פ"ח ה"א.ב. פירוש המשניות שלו לסנהדרין פ' חלק ד"ה ועתה אחל.

הנשמות בלי הגופים. זה מקום רוחני, וכפי שמבאר הרמב"ם, אי אפשר כלל להשוות את הרוממות הרוחנית של הנפש כשהיא מלוכשת בגוף גשמי, לרוממות ולמעלה הרוחנית שהיא משיגה כאשר היא שרויה בגן-עדן, מופשטת מן הגוף.

ברם, הרמב"ן, שחי לאחר הרמב"ם וגם למד את תורתו וכו', פוסק עם זאת, שתכלית ושיא השכר הוא דווקא בזמן תחיית המתים, כאשר הנשמות יירדו שוב לעולם הזה ויתלבשו שוב בגופים גשמיים. והרי "הלכה כבתראי", ובפרט בענין זה.

אך צריך להבין: מובן שיש מעלה נפלאה בעבודתו של יהודי, לזכך את גשמיות העולם ולהפכה לדירה עבור הקב"ה – אך כיצד ניתן להבין ולקלוט, שאת השכר האלוקי העליון של העולם הבא תקבל הנשמה דוקא בהיותה לכושה בגוף גשמי ונמצאת בעולם הזה הגשמי?

– אחד ההסברים לכך הוא, שדווקא בנברא גשמי טמון כוח אלוקי נעלה כזה, שאינו נמצא אפילו בעולמות הרוחניים הנעלים, שכן רק הקב"ה בעצמו ("הוא לבדו, יתברך") יש לו הכוח והיכולת לברוא דבר גשמי, "יש מאין", ומעלה זו, הנמצאת דווקא בגשמיות, תתגלה בזמן תחיית המתים.

* * *

ויש לומר, שזה הוא התוכן של הפתגם האמור של רבותינו נשיאנו, "עשה כאן ארץ ישראל": המעלה של ארץ-ישראל היא, כאמור, שקדושתה מקיפה גם את

נשמות בלא גופים: ולדעת הרמב"ם על זה קאי מה שארז"ל (ברכות יז, א) "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתי". ולדעת הרמב"ן קאי מחז"ל זה על עולם התחי'.
וכפי שמבאר הרמב"ם: בהל' תשובה שם הי'. פירוש המשניות שם.
הלכה כבתראי: ראה רי"ף סוף עירובין. ועוד. וכן הוא גם בנגזע לפוסקים – מהרי"ק שורש פד.
ועוד. – וראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ערך הלכה כבתראי. וש"נ.
ובפרט בענין זה: ראה לקו"ט צו טו, ג. דרושים לשבת שובה סה, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית (דרמ"צ יד, ב). הנסמן ב"תשובות וביאורים" (קה"ת תשל"ד) סי' יא הערה 23 (ע' 57-8). ובאזה"ת חוקת (ס"ע תתט. שם כרך ה ע' איתרלו) כתב: ואדמיר נ"ע (אדה"ת) בכל הדרושים הזכיר רק דעת הרמב"ן לבד.

אחד ההסברים לכך: סהמ"צ להצ"צ שם (יד, ב ואילך).
הקב"ה בעצמו ("הוא לבדו, ית'"). הכח והיכולת לברוא. . . יש מאין: אגרת הקודש סי' כ (קל, ב). ומעלה זו. . . דווקא בגשמיות: וגם זה הוא מהטעמים והמעלות שבמצוות מעשיות דוקא (נוסף על המבואר לעיל, ע"פ תניא ח"א פל"ו) – ראה אגה"ק שם בסיום האגרת (קלג, א); ואחרי הדברים והאמת האלה דעת לנבון נקל להבין ע"י כל הנ"ל גודל מעלת המצוות מעשיות כו'. וראה לקר"ש חט"ז ע' 43 ואילך.

ומעלה זו. . . תתגלה בזמן תחיית המתים: המשך וככה תרל"ז ספצ"א. סה"מ תרח"צ ע' ריט. ובכ"מ.

גשמיות הארץ, ושליחותם של היהודים בחוץ-לארץ היא שייצרו את המעלה הזו של ארץ הקודש בחוץ-לארץ, שהקדושה של האלקות תחדור ותקיף גם את הגשמיות של חלק העולם שההשגחה העליונה הועידה עבורם.

ולשם כך דרושים כוח ומאמץ מיוחדים – „עשה כאן ארץ ישראל“, כפי שהזכר בא לידי ביטוי גם בייחודה של השנה הבאה עלינו לטובה, שבחוץ-לארץ הכרחית ההתחזקות גדולה בהרבה („חזקה“ משולשת) באותה „חזקה“ של שלושה ימי קדושה, כדי שקדושת הימים הקדושים תחדור ותקיף כליל את המציאות הגשמית של חוץ-לארץ.

ויש לומר, שזו גם אחת של המשמעות של מאמר חז"ל לגבי לעתיד לבוא ש„עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות“, שכן אז, כאשר בני ישראל יסיימו את עבודתם לעשות את העולם ל„דירה“ עבור הקב"ה, על-ידי בירור וזיכוך גשמיות העולם והבאת אור הקדושה לתוך הגשמיות, תתפשט קדושת ארץ-ישראל בכל ארצות תבל.

. . .

ויש לומר, שבדומה להבדל האמור קיים גם ההבדל בין שני הימים המיוחדים – ח"י אלול, וכ"ה אלול:

בקשר ליום ח"י אלול – יום ההולדת של שני המאורות הגדולים: הבעל-שם-טוב (בשנת נח"ת) ואדמו"ר הזקן בעל התניא והשולחן-ערוך (בשנת קה"ת) – ידוע הפתגם ש„חי אלול מכניס חיוניות (חי) באלול“,

החיוניות של ח"י אלול היא חיוניות רוחניות, חיות של נשמה, הקשורה בענייני חודש אלול: תשובה, חשבון הנפש, עבודת התפלה, ודומיהם.

– החידוש של כ"ה אלול קשור בגשמיות: כ"ה אלול הוא יום ראשון למעשה

עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות: ראה פסיקתא רבתי פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. הנסמן ב„מראי מקומות“ ללקו"ת (הוצאת קה"ת ה'תשד"מ ואילך) מסעי פט, ב. נתבאר בלקו"ת, סה"מ תקס"ח ותרע"ח דלעיל הערה ד"ה מן ההבדלים.

ידוע הפתגם: שיחת ח"י אלול ה'תש"ה (לקריד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122). כ"ה אלול הוא יום ראשון למעשה בראשית: ויקר רפכ"ט. פסיקתא דר"כ פסקא כג (בחדש השביעי). יל"ש עה"פ (פינחס כט, א) ובחדש השביעי (רמז תשפב). תוד"ה לתקופות – ר"ה ח, א. וראה פרקי דר"א רפ"ח ובהגהות הרד"ל שם. – ושמים וארץ וכל תולדותיהם נבראו ביום ראשון (פרש"י עה"פ בראשית א, יד).

כ"ה אלול . . . הבריאה יש מאין של העולם הגשמי: דוהו החילוק בין כ"ה אלול לר"ה, שבכ"ה אלול הו"ע בריאה מאין ליש גשמי, ובר"ה הו"ע בריאה מאין ליש רוחני – לקו"ת נצבים מז, א. מאמר אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתמ.

בראשית, ביום זה היה „בראשית ברא אלוקים“, הבריאה יש מאין של העולם הגשמי.

. . .

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, יעשה בענין האמור, לחזק ולהפיץ יהדות וקדושה בחיי יום-יום, בו עצמו ובסביבתו, במלוא המידה, והדבר יוסיף עוד יותר בכתיבה וחתימה טובה בכל התחומים, הן ברוחניות והן בגשמיות, ואדרבה – בעיקר בגשמיות,

עד לברכה העיקרית – הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, „מצאתי דוד עבדי, בשמן קדשי משחתיו“, ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, כל שלושת הסוגים: כהנים, לויים, ישראלים,

תיכף ומיד ממש, ובלשון הכתוב: יחיינו מיומיים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו – הכתיבה וחתימה טובה של „ועמך כולם צדיקים“, ו„צדיקים נכתבין ונחתמין לאחר לשנה טובה“.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות
גם יחד

/מקום החתימה/

בראשית ברא אלוקים: בראשית א, א.

ברא . . . הבריאה יש מאין: ראה רמב"ן עה"פ בראשית שם: ואין אצלנו בלשון הקודש בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא.

במלוא המדה: ראה כתובות סו, רע"א.

בעיקר בגשמיות: להעיר, אשר עיקר הדין ומשפט בר"ה הוא על זכרים גשמיים – הגהות מיימוניות לרמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ג (אות א') בשם הרמב"ן (בשער הגמול), הובא בלקו"ת דרושים לר"ה נט, ב.

מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו: תהלים פט, כא.

כהנים, לויים, ישראלים: יש לומר: דוד (ישראל) עבדי (לויים) בשמן קדשי משחתיו (כהנים).

ועצ"ע.

ובלשון הכתוב: הושע ה, ב. וראה לקו"ת דרושים לר"ה רד"ה יחיינו (סג, סע"ב), ד"חיינו מיומים" קאי על ב' ימים של ר"ה ו„ביום השלישי הוא יום כיפור“.

ועמך כולם צדיקים: ישעי' ס, כא.

צדיקים נכתבין ונחתמין לאחר: ר"ה טז, סע"ב.

בגשמיות וברוחניות גם יחד: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצג. וראה שיחת ש"פ ואתחנן, שבת

נחמו ה'תש"נ (סה"ש תש"נ ח"ב ע' 606 ואילך).

(*) עיקר הדין: כ"ה בלקו"ת ר"ה שנסמן בההערה (אף שבהגמיי, שהועתק בלקו"ת שם „אין אדם נידון כו' אלא לעניני העולם הזה“).

תרגום מאידית

ב"ה, יום ג' פ' האזינו השמים
ג' סליחות, ה'תש"ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחי

שלום וברכה!

בהמצאנו עתה בימי הסליחות, קרוב יותר לראש-השנה, ומימי הסליחות עצמם – ביום השלישי, „שהוכפל בו כי טוב“, שכל זה מדגיש עוד יותר את הציווי להעלות בקודש –

נחוץ להתבונן ביתר התעמקות בענין שנידון במכתבים הקודמים, שהשנה הבאה עלינו מתייחדת בכך שהיא נפתחת ב„חזקה“ של שלושה ימי קדושה רצופים, ושבחוץ לארץ חוזרת ונמשכת „חזקה“ זו שלוש פעמים (במשך חודש תשרי),

– אשר תוכנו הפנימי של דבר זה הוא שה„חזקה“ של ימי הקדושה מעניקה התחזקות בעבודה של „עשה כאן ארץ-ישראל“ – שבכל יהודי, בכל מקום שהוא נמצא בו, תחדור הקדושה האלוקית בענינים הגשמיים (שלו ושל סביבתו), כדומה לקדושה של ארץ-הקודש, המקיפה וחודרת את גשמיות הקרקע.

. . .

פ' האזינו: להעיר מהידוע בענין לימוד שירת האזינו ע"י כא"א כו' (ראה ספר השיחות התש"א ס"ע 56. ס' התולדות מהר"ש ע' 74. ס' הזכרונות לכ"ק מו"ח אדמו"ר פכ"ט, ממחר"ל מפראג בזה).
ג' סליחות: ראה רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר למאמר ג' סליחות התרנ"ה-ה'תש"ה (נדפס בהוספות לסה"מ תרנ"ה ע' תמג"ד: ה'תש"ה ע' 225-6). וראה לקו"ש ח"ד ע' 348.
ימי הסליחות: ראה מכתב מוצש"ק ימי הסליחות התשמ"ב הערה ד"ה ימי הסליחות (הא' והב') – לקו"ש ח"ד ע' 616. וראה מכתב עש"ק שבת סליחות התשמ"ה הערה ד"ה אין די לעצטע טעג פאר ר"ה – לקו"ש ח"ט ע' 521.

ביום השלישי, „שהוכפל בו כי טוב“: פרש"י עה"פ בראשית א, ז, מב"ר פ"ד, ו (ובפרש"י שם – דגם העבר נעשה טוב). ובאוה"ת (בראשית לג, א ואילך. ועוד): בטה"מ תרנ"א ס"ע קצג: במכתב כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע (נדפס בטה"מ ה'תש"ט ע' 19 (השני). אגרות-קודש שלו ח"א ע' קלו) – מקשר זה עם מחזיל (קידושין מ, א) טוב לשמים וטוב לבריות.

השלישי: יום שהוא גם ערב והכנה ליום הרביעי שבו נתלו המאורות (חגיגה יב, א) שהם מקור האור.

הציווי: שהוא גם נתינת כח, שהרי „איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך“ – במדב"ר פ"ב, ג.
הציווי להעלות בקודש: ברכות כח, א. וש"נ. ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג. זח"ג קסב, ריש ע"ב.
וראה לקו"ש ח"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש.

בעצם, קיימים הבדלי דרגות בקדושת ארץ-ישראל עצמה. שכן, למרות שקדושת ארץ ישראל היא נצחית, בכל זאת אנו מוצאים שינויים מזמן לזמן בקדושה המביאה את חובת המצוות על הארץ וגידולי הארץ (כגון תרומות ומעשרות וכיוצא בהם):

השלימות של קדושת הארץ היא רק כאשר „כל יושביה עליה“, כלומר, כאשר היא מיושבת בכל שנים-עשר השבטים, שרק אז נוהג היוכל. לעומת זה, בזמן שחלק מן השבטים הוגלו על-ידי סנחריב („ובא סנחריב וכלכל את העולם“), נפגמה הקדושה האמורה, וממילא „בטלו היוכלות“.

כשם שזה ביחס לארץ-ישראל לפי פשוטה – שקדושתה המלאה והמושלמת קשורה בכך שנמצאים בה כל חלקי כלל ישראל, כל ייב השבטים – כך הדבר גם ביחס לעבודה הרוחנית של „עשה כאן ארץ ישראל“ שבכל יהודי: יהודי מגיע לקדושה המלאה והמושלמת דווקא כאשר כל חלקי נשמתו (הנקראים בלשון המדרש: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה) מתגלים אצלו וכאים לידי ביטוי בעבודת ה', עד לידי מעשה בפועל.

במלים ברורות יותר (וביתר פירוט): עבודת ה' צריכה להיות הן בכוחות הגלויים של הנפש – המביאים לידי כך שהמחשבות והדיבורים והמעשים של תורה ומצוות („נפש“) יהיו ברגשי-לב של אהבת ה' ויראתו („רוח“), בהיותם מבוססים על הכנה יסודית כתורת ה' ומצוותיו („נשמה“), והן בכוחות הנעלים, הגנוזים

קדושת ארץ ישראל היא נצחית: ראה אנציקלופדי תלמודית כרך ב ערך ארץ ישראל (קדושה ומצוות) ס"י (ע' ריד), רש"י.

שינויים . . בקדושה המביאה את חובת המצוות על הארץ: ראה אנציקלופדי תלמודית שם ס"א-יב (ע' רטו ואילך), רש"י.

רק כאשר „כל יושבי עליה“ . . רק אז נוהג היוכל: ערכין לב, סעי'ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

מיושבת בכל שנים-עשר השבטים: ולדעת הרמב"ן גיטין (לו, א ד"ה ומי איכא מיד) אינו נקרא כל יושבי עלי עד דאיכא רוב כל שבט.

בזמן שחלק מן השבטים הוגלו . . בטלו היוכלות: ראה ערכין ורמב"ם שם: משגלו שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו יובלות.

על-ידי סנחריב: במדבר בסופו. רש"י ערכין שם. וראה בפירוש מהרז"י שם.

ובא סנחריב וכלכל את העולם: ראה יומא נד, א. מסכת ידים פ"ד מ"ד.

בלשון המדרש: ב"ר פ"ד, ט. וראה קונטרס ענינה של תורת החסידות הערה 37.

נפש רוח נשמה ח"י יחידה: בכמה מקומות (ודפוסים) הוא בשינוי סדר. אבל בסדר הזה (גרנח"י)

הוא בעץ חיים שער מב (שער דרושי אב"ע) פ"א. שער הגלגלים בתחלתו. ובכ"מ.

עבודת ה' צריכה להיות הן בכוחות הגלויים של הנפש . . והן בכוחות הנעלים, הגנוזים: וע"ד

הידוע בענין מה שאמר ריב"ז (ברכות כח, ב) איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי – לק"ת ויקרא (הוספות) ג, סעי'. ד"ה אשרנו תרצ"י (ס"ה"מ תרצ"י ע' 50 ואילך) ובהנסמן שם (ע' 49) הערה 1. ועוד.

„חיה“, „יחידה“, הבאים לידי ביטוי בעבודה של מסירות נפש בתורה ובמצוות, בהתמסרות החזקה ביותר, למעלה מכל החישובים והמיגבלות של שכל ומידות (רגשות).

ובשעה שעבודתו של יהודי „לעשות כאן ארץ ישראל“ היא באופן הנעלה ביותר, של „כל יושביה עליה“, שכל חלקי הנפש שקועים בעבודת ה' – מתגלית אצלו הקדושה המלאה והמושלמת של הנשמה, שהיא „חלק אלוהה ממעל ממש“.

* * *

הענין האמור רמוז גם בפרשת השבוע שבתורה, כשלפי קביעות השנה חל ראש-השנה בשבוע של פרשת האזינו.

פרשת האזינו פותחת במלים: „האזינו השמים גו' ותשמע הארץ גו'“. לשתי המלים „האזינו“ ו„תשמע“ יש משמעות של שמיעה (וצינת), ברם, קיים הבדל ביניהן ביחס לאופן השמיעה: המובן של „האזינו“ הוא להקשיב לדברים הנאמרים מקרוב („האזינו“ מלשון אזנים – כלומר, בהתייחסות לדברים הנלחשים לאוזן), ואילו הביטוי „תשמע“ מתייחס לדברים הנשמעים מרחוק.

על-פי המשמעות של שתי מלים אלה היה מתאים יותר להשתמש בהן בסדר הפוך: בקשר לשמים, הנמצאים מרחוק, היה צריך להיאמר הביטוי „שמעו שמים“, ואילו בקשר לארץ, שהיא קרובה – „האזינו ארץ“, כפי שאכן אנו מוצאים אצל ישעיהו הנביא את הלשון: „שמעו שמים והאזינו ארץ“.

וההסבר הוא:

כשיהודי עובד את הקב"ה בכל חלקי נשמתו (באופן של „כל יושביה עליה“) עד שמתגלית אצלו בשלימות הקדושה של „חלק אלוהה ממעל ממש“ שבו, אזי ענייני הקדושה הרוחניים-שמימיים קרובים אצלו ואילו העניינים הארציים – רחוקים: „האזינו“ – „השמים“, ו„תשמע“ – „הארץ“.

משום כך אמר ישעיהו הנביא את הלשון: „שמעו שמים והאזינו ארץ“, כי בזמנו כבר לא היה מצב של „כל יושביה עליה“ – עשרה שבטים כבר גלו מארץ ישראל, וממילא כבר נחסר בהקדושה המלאה של ישראל וארץ ישראל, ולכן אמר בדברי נבואתו לבני ישראל: „שמעו שמים“, שכן הקדושה השמימית אינה קרובה כל-כך.

* * *

„חיה“, „יחידה“ . . . מסירות נפש: ראה תניא פ"ח. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסו, ובהערה 97 שם.

חלק אלוהה ממעל ממש: תניא רפ"ב. ובאגה"ת פ"ד (צג, סע"ב) ורפ"ה (צה, א) מביא ע"ז הפסוק

„כי חלק הוי' עמי“ – פרשתנו לב, ט.

האזינו . . . מקרוב . . . תשמע . . . מרחוק: ספרי עה"פ.

האזינו מלשון אזנים: ראב"ע עה"פ. ועוד.

אצל ישעיהו הנביא את הלשון: ישע"א, ב. וראה ספרי שם.

וההסבר הוא: עוד ביאור בזה – ראה מכתב כ"ה אלול ה'תשמ"ג (לקריש חכ"ד ע' 630).

ידוע שלעתיד לבוא תחזור ארץ ישראל אל מצבה הקודם, המושלם והנעלה, של „כל יושביה עליה“, כפי שזה היה בזמן בית ראשון. ויתר על כן, ובעיקר: היא תגיע לשלימות גדולה ונעלית יותר בהרבה, על ידי התרחבות ארץ-ישראל (גם) בגשמיות – „ירחיב ה' אלוך את גבולך“ – שבנוסף לארץ שבע האומות תיכלל בה גם „ארץ קניזי וקדמוני“ (כפי שהובטח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים), ובסך הכל – עשר אומות.

התוכן הרוחני של ענין זה – שלעתיד לבוא תכלול ארץ ישראל גם את ארץ שלוש האומות, קניזי וקדמוני – הוא – בקצרה:

שבע האומות של ארץ כנען רומזות לשבע המידות (הרגשות), ושלוש האומות שבני ישראל יכבשו לעתיד לבוא רומזות לשלושת כוחות-השכל: חכמה, בינה דעת.

לגבי הזמן הזה, הציווי הוא להתיישב ולשלוט בארץ שבע האומות, כדוגמה בעבודת ה' – שעתה (עיקר) העבודה של יהודי היא לשנות ולזכך את שבע המידות שלו, ואילו העבודה הרוחנית בשלושת כוחות השכל, היא בעיקר כדי להשפיע על המידות (ובשביל קיום התורה והמצוות בפועל ממש) – „דע את אלוך אביך“ בשביל „ועבדהו בלב שלם“.

אבל לעתיד לבוא, כאשר כל ענין של עבודת ה' יהיה במלוא שלימותו, הרי בנוסף לכך ששלושת כוחות-השכל של הנשמה יהיו כוח השפעה בעבודת ה„מידות“ – יהיו הם עצמם (גם, ובעיקר) עבודה כשלעצמה, להתאחד עם אלוקות על-ידי התאחדות מלאה ומושלמת („יחוד נפלא“) של השכל עם חכמתו יתברך.

. . .

כבר דובר פעמים רבות, שבימים האחרונים של הגלות „מטעים“ הקב"ה מן

ירחיב ה' אלוך את גבולך . . . ארץ קניזי וקדמוני: ראה יב, כ ובספרי עה"פ. שופטים יט, ח ובפרש"י עה"פ.

קניזי וקדמוני: ראה אנציקלופדי" תלמודית שם (הארץ וגבולותיה) ס"ו (ע' רה). וש"נ. כפי שהובטח . . . בברית בין הבתרים: לך לך טו, יט. וראה פרש"י עה"פ, מבר' פמ"ד, כג. התוכן הרוחני של ענין זה . . . הוא – בקצרה: בהבא להלן ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב לביק אדהאמ"צ (מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' ג ואילך).

דע את אלקי אביך . . . ועבדהו בלב שלם: דברי הימים-א כח, ט. וראה תניא פמ"ב (נט, א). קרא ד"ה להבין מ"ש בפע"ה (קנו, ב).

לעתיד לבוא . . . במלוא שלימותו . . . עבודה כשלעצמה: דנוסף לזה שאז יהיו כל נרנתי בגלוי (כל יושבי עלי), יהי גם „יחידה“ ל„יחיד“, יחיד שלך (ראה ע"ח ש' דרושי אבי"ע פ"א, הובא בלקו"ת ראה כו, א), שהוא למעלה יותר מכללות של כל העשר. ומצד זה, כל פרצוף הוא (גם) ענין בפ"ע: מוחין בפ"ע, וכן בכתר, נוסף על כתר השייך למוחין (אריך) גם כתר מועתק בפ"ע (עתיק).

יחוד נפלא: תניא פ"ה (ט, ב).

כבר דובר פעמים רבות: ראה לקו"ש חט"ז ע' 282 ואילך. ח"כ ע' 173.

ה"גילויים" העילאיים שיהיו לעתיד לבוא, כדוגמת ההלכה בהלכות שבת, שבערב שבת לאחר חצות היום יש לטעום ממאכלי שבת, מכל תבשיל ותבשיל, שעל כך נאמר: "טועמיה – חיים זכר".

כך גם באשר לתכלית השלימות האמורה של לעתיד לבוא, על-ידי הכללת הקיני והקניזי והקדמוני, אשר בעבודה הרוחנית הרי זו השלימות של שלושת כוחות-השכל, חכמה, בינה, דעת. הקב"ה "מטעים" אותנו מן העבודה הזאת ב"ערב שבת" של הגאולה העתידה לבוא,

אשר "טעמיה" זו באה לידי ביטוי בקיום הייעוד של "יפוצו מעיינותיך חוצה", הפצת תורת חסידות חב"ד (חכמה, בינה, דעת), שעל-ידיה ניתן לקיים ומקיימים בזמן הזה את המצווה רמה ונשאה של "דע את אלוקי אביך", במידה האפשרית המלאה, עד שמגיעים על-ידי כך אל "מעיינות" התורה, ה"נפלאות בתורתך".

* * *

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, ינצלו את הכוחות שהוענקו להם כדי לבצע את ההוראה, "עשה כאן ארץ ישראל", ובאופן מושלם של "כל יושביה עליה", עם כל חלקי הנפש, עד לשיא השלימות של ארץ ישראל, ארץ עשר אומות, גם העבודה של חב"ד (חכמה, בינה, דעת),

ועל ידי כך שכל עשרת כוחות-הנשמה פועלים בשלימות ובאופן גלוי, זוכים להתגלות נעלית ומושלמת עוד יותר של ה"חלק אלוהי ממעל ממש" – ה"איתן"

ההלכה בהלכות שבת: מג"א אור"ח הל' שבת סר"ג סוסק"א. שו"ע אדה"ז שם סעיף ח. וראה בהנסמן בלקו"ש ח"כ שם הע' 13.

שעל כך נאמר "טועמיה" – חיים זכר: שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת, פער"ח שער יח רפ"ג, ועוד כנסמן בלקו"ש ח"כ שם.

ב"ערב שבת" של הגאולה העתידה לבוא: ראה שיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט תש"ג ס"ח (סה"ש תש"ג ח"א ע' 254), ובהערות שם.

יפוצו מעיינותיך חוצה: ראה אגה"ק דהבעש"ט, נדפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו. הפצת: גם בהאדם עצמו, עד אשר – "הויתיר" ע"י "ידעתי" (עיקרים מ"ב ספ"ל. מדרש שמואל לאבות פ"ז מ"ז. וראה מו"ר ח"א פנ"ח).

המצוה רמה ונשאה של "דע את אלוקי אביך": קו"א שם. – בקו"א שם: מצוה רבה ונשאה. וראה בלוח התיקון לשם שצ"ל "רמה", כפנים.

מעיינות: לשון רבים, גם דלמעלה מחכמה – יחידה, ולמעלה מזה – "ליחדך" בגלוי (ראה לעיל הערה ד"ה לעתיד לבוא . . . במלוא שלימותו).

התגלות נעלית ומושלמת עוד יותר של ה"חלק אלוהי ממעל ממש": נוסף על "יחידה", גם "ליחדך", כנ"ל בהערות.

ה"איתן" שבנשמה: בהבא להלן ראה בארוכה מכתב ערב י"א ניסן ה'תש"ג (לקו"ש חל"ז ע' 162), ובהנסמן בהערות שם.

שבנשמה, החוסן הרוחני החזק והקשה שאינו ניתן לכיפוף, שבכל יהודי, אשר שום כוח בעולם אינו יכול ומסוגל לשנותו ולהחלישו: הכוח של מסירות-נפש מלאה.

שעבודה זו תביא את הגאולה העתידה, שהיא גאולה נצחית שאין אחריה גלות, הקשורה בבית-המקדש השלישי שיהיה בית נצחי, „מקדש אדני כוננו ידיך, ה' ימלוך לעולם ועד“.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד
בטוב הנראה והנגלה

/מקום החתימה/

גאולה נצחית שאין אחריה גלות: תודיה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב (מכילתא עה"פ כשלח טו, א. יל"ש ישעי' ס, א – רמז תצט).

בית-המקדש השלישי . . בית נצחי: „וכבר ה' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה [ביום השלישי] – יתרו יט, טז. וראה שבת פח, א] . . שעל כל דיבור פרוחה נשמתו [שבת שם, ב (ושם „יצתה"')] . . אלא שהחזירה הקב"ה להן בטל (ממשות – ע"ד מאור) [כתובות קיא, ב ע"פ גירסת היל"ש ואתחנן רמז תתכד. ובכתובות לפנינו „אור תורה", וראה סה"מ תרכ"ז ע' תלאן שעתידי להחיות בו את המתים והוא טל תורה" (לי התניא ספלי"ץ).

בית נצחי: זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקו"ז תיקון ח.
מקדש אדני כוננו ידיך, ה' ימלוך לעולם ועד: בשלח טו, וראה פרש"י עה"פ שם, יז.
פרש"י ותוס' טובה מא, סע"א. תודיה אין – שבועות טו, ריש ע"ב. ועוד.
לשנה טובה ומתוקה: ראה לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שיא ואילך.

(תרגום מאידית)

ב"ה. יום שלישי שהוכפל בו כי טוב,
פרשת וזאת הברכה אשר ברך משה,
ששי לחודש השביעי, שנת תנשיא
ברוקלין, נ"י.

אל בני וכנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

פותחין בברכה, ברכת חתימה וגמר חתימה טובה לכל אחד ולכל אחת,
בתוככי כלל ישראל שליט"א.

כבואנו מימי ראש-השנה ויום שבת קודש (שבת שובה) הבא מיד אחריהם,
דרוש להתעמק יותר במה שדובר במכתבים הקודמים, שהשנה הנוכחית מצטיינת
מיד בתחילתה במספר "חזקה" של שלוש:

שני ימי ראש השנה, ה"ראש" של השנה, הובילו מיד לשבת-קודש, כך
שהשנה החלה ב"חזקה" של שלוש ימי-קדושה רצופים, ויותר מזה: במשך חודש
תשרי (אותיות "רשית" – החודש הכללי של כל השנה) באה "חזקה" זו לידי ביטוי

יום שלישי שהוכפל בו כי טוב: פרש"י עה"פ בראשית א, ז (מכ"ר פ"ד, ו). וראה מכתב ג' סליחות
התשנ"ג הערה ד"ה זה (לעיל ע' 444).

שני לחודש השביעי: יום הסתלקות של אמי מורתי הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בת הרה"צ
וכו' הרב מאיר שלמה ע"ה ז"ל, נסתלקה שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה. ולהעיר שהשנה
מלאו עשרים ושש שנים מיום ההסתלקות – מספר שם הוי'.

לחודש השביעי: המשובע בכל (ויק"ר פכ"ט, ח) והמשביע ברוב טוב לכל ישראל על כל השנה
– "היום יום" כה אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס" לא. וש"נ. וראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה
התשי" בתחלתו. וראה מכתב ר"ח מרחשון התשמ"ג (לקרי"ש ח"כ ע' 555), ובהערות שם.

פותחין בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול
התשד"מ הערה ד"ה זה (לקרי"ש חכ"ד ע' 641).

שבת שובה: ראה לקרי"ש ח"ד (ע' 144 הערה 9) מקורות לב' השמות "שבת תשובה", "שבת שובה".
במכתבים הקודמים: דמוצ"ש ח"י אלול, דמוצ"ש כ"ה אלול וג' סליחות – תשנ"ג (לעיל ע' 433
ואילן).

ראש השנה, ה"ראש" של השנה: לקרי"ת דרושים לר"ה נח, א"ב. ובכ"מ.
תשרי (אוחיות) רשית: בעה"פ עה"פ ("מרשית השנה" חסר א' כתיב – עקב יא, יב). אוה"ת
סוכות ע' איתשנו. סה"מ תרל"ז ע' רפז. תרנ"ז ע' רעז. ועוד.
החודש הכללי של כל השנה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שעט. אוה"ת סוכות שם. ברכה ע'
איתתסו. סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ז ע' רעה. התש"ב ע' 49. ועוד.

(בחוץ-לארץ) שלוש פעמים: גם אחרי שני הימים הראשונים „יום-טוב“ של חג הסוכות, וממילא גם אחרי הימים האחרונים, שמיני-עצרת ושמת-תורה, מגיע מיד יום שבת-קודש.

. . .

את הדגש על המספר שלוש אנו מוצאים בראש-השנה גופו, כפי שחז"ל אומרים שהעבודה של ראש-השנה מתבטאת בשלושה עניינים: „אמרו לפני בראש-השנה מלכות, זכרונות ושופרות“ (הקב"ה אומר לישראל שיאמרו לפני פסוקים המבטאים ענייני מלכויות, זכרונות ושופרות).

אחד ההסברים בדבר הוא:

העבודה של ראש-השנה היא ה„ראש“, היסוד, של עבודת ה' במשך כל השנה. ראש-השנה הוא הזמן שבו יהודי מקבל על עצמו את מלכותו של הקב"ה, והרי קבלת עול מלכות שמים היא הראשית והיסוד של קיום התורה והמצוות כפי שחז"ל אומרים: „קבלו מלכותי ואחר כך אגזור עליכם גזירות“.

וראש-השנה הוא הרי גם ההזכרה של יום מתן-תורה, כפי שאנו אומרים בפירוט בפסוקי השופרות. העבודה של ראש-השנה, קבלת עול מלכותו יתברך, מביאה לקבלת עול מצוות, שהיא התוכן של מתן-תורה וקבלת התורה.

בחוץ-לארץ: וקשור גם עם אה"ק, ע"פ תורת הצ"צ (הובאה באגרות-קודש אדמ"ר מוהר"צ נ"ע ח"א ע' תפה) „מאך דא ארץ ישראל“.

סוכות: ולהעיר, אשר סוכות הוא רגל השלישי, והוא כנגד יעקב (ט"ו"ח סתי"ז). זח"ג (רע"מ ק, ב) השלישי והמשולש שבאבות (ראה פרש"י עה"פ האזינו לב, ט: יעקב חבל נחלתו, והוא השלישי באבות, המשולש בשלש זכויות כו' כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים וכו'. ובספרי עה"פ: מה חבל זה משולש כו' ה' יעקב שלישי לאבות כו' וחוט המשולש).

כפי שחז"ל אומרים: ר"ה טז, א. שם לד, ב.

שלושה עניינים . . . מלכויות, זכרונות ושופרות: ולהעיר, שכל אחד מהם הוא משולש – שלשה פסוקים מן התורה, ושלשה פסוקים של כתובים (תהלים), ושלשה מן הנביאים (ר"ה לב, סע"א. רמב"ם הל' שופר פ"ג ה"ח. טושו"ע (ו'דאד"ו) א"ח הל' ר"ה סתקצ"א ס"ד (ס"ז) – ג' פעמים ג'.

קבלת עול מלכות שמים . . . הראשית והיסוד: ראה תניא רפמ"א: ראשית העבודה ועיקרה ושרשה כו'.

כפי שחז"ל אומרים: ראה מכילתא (ויל"ש) עה"פ יתרו כ, ג. פרש"י עה"פ אחרי ית, ב. ולהעיר מברכות יג, א (במשנה): שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצוות. וראה המשך יריט של ר"ה התש"ג פכ"ז (סה"מ ה'תש"ג ע' 69).

ראש-השנה . . . ההזכרה של יום מתן-תורה: ראה רס"ג, הובא באבודרהם טעמי התקיעות (הענין השלישי), שאחד מהטעמים דתק"ש הוא להזכיר מעמד הר סיני. ולהעיר מהמשל בענין תק"ש „מהרה"ג החסיד מהר"צ ז"ל מבארדיטשוב“ (קדושת לוי ר"ה צו, א) – הובא ונתבאר בהמשך וככה תרל"ז פרק ע (ע' קיא ואילך). סה"מ מלוקט ח"א ע' תכו. שם ע' תלד ואילך.

וכשם שהתורה חלוקה (וקשורה) למספר של שלוש, כפי שחכמינו ז"ל אומרים שהתורה היא „אוריין תליתאי“ (תורה משולשת: תורה, נביאים וכתובים) וניתנה ל„עמא תליתאי“ (לשלושת הסוגים של עם ישראל: כהנים, לויים וישראלים).

— כך גם עבודת-היסוד והתפילה של ראש-השנה, קבלת עול מלכות שמים, חלוקה ומורכבת משלושה עניינים, מלכיות, זכרונות ושופרות.

* * *

את הקשר שבין ראש-השנה לבין המספר שלוש אנו מוצאים גם בהפטרה של היום הראשון של ראש-השנה הכוללת את תפילת חנה.

ידוע הרמז, כי שלוש האותיות של השם „חנה“ מציינים את שלוש המצוות שניתנו, במיוחד ובראש ובראשונה, לנשי ישראל (ואשר שמה של כל אחת משלוש מצוות אלה מורכב משלוש אותיות): חלה, נדה, הנר (הדלקת הנר).

כפי שחכמינו ז"ל אומרים: שבת פח, א ובפרש"י שם. ובארוכה — תנחומא יתרו י. ר"נ גאון לשבת שם.

עבודת-היסוד והתפילה של ראש-השנה, קבלת עול מלכות שמים: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשמ"ג הערה ד"ה אלגעמיניע נקודה וכו' (לקו"ש חכ"ד ע' 621).

מלכיות, זכרונות ושופרות: ראה ר"ה (לב, סע"א) ב' הדיעות: כנגד תורה נביאים וכתובים או כנגד כהנים לויים וישראלים — ע"ד „אוריין תליתאי“ או „עם תליתאי“.

בהפטרה של היום הראשון של ראש-השנה: בתחילת ספר שמואל — מגילה לא, א („ומפטירין בחנה“). טושו"ע (רדאד"ה) א"ח הל' ר"ה סתקפ"ד ס"ב (ס"ו).

ראש-השנה . . תפילת חנה: להעיר מברכות (כט, א): הני תשע דר"ה כנגד מי . . כנגד תשע אזכרות שאמרה חנה בתפלתה. וראה לקו"ת נשא (כו, א): אה"ת דרושים לר"ה (ע' א"שו ואילך) — השייכות לבנין המלכות דר"ה, ע"ש.

ידוע הרמז: מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח ד"ה ג' מצוות (יו, ד) בשם הגה"ת מיימוני (ראה „הגהות דשי"כ לספר זרע"ם“ שנדפסו ברמב"ם סוף ספר זרעים) בסופו.

שלוש האותיות . . שם „חנה“ . . דוד: להעיר מתנחומא ור"נ גאון לשבת שם — כמה ענינים (ושמות) של „שלוש“ (אותיות) הקשורים ב"ח.

שלוש האותיות . . „חנה“: להעיר ש„חנה“ בגימטריא ס"ג (לקוטי תורה וספר הליקוטים ושער הפסוקים להאריז"ל לשמואל-א בתחלתו. קה"י בערכו. אוה"ת דרושים לר"ה ע' א"דש. לקוטי לוי"צ לוח"א ס"ע עד. ועוד) — ג' פעמים „אך“, „אך טוב לישראל“, והרמז י"ל — שקיום ג' מצות ד„חנה“ מביא הטוב האמיתי לישראל. ויש להוסיף, ש„אך“ הוא ג' פעמים ז' — שבעת קני מנורת כנסת ישראל (כנגד ז' דרכים ומדות שע"י מאירים העולם בנר מצוה — לקרית ר"פ בהעלותך. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג בתחלתו).

שלוש המצוות שניתנו . . לנשי ישראל: ראה בזה בארוכה מכתב ו' תשרי ה'תשמ"ה (לקו"ש חכ"ט ע' 487 ואילך) ובהנסמן בהערות שם.

שמה של כל אחת משלוש מצוות . . משלוש אותיות: במג"ע והגה"מ שם: „חלה נדה“ (הדלקה, אבל גם שרש תיבת „הדלקה“ הם ג' אותיות, „דלק“.

שלוש המצוות הללו – שהן (כמשמעותן הכללית): קדושת (כשרות) המזון והמשקה, טהרת המשפחה, והדלקת נרות שבת ויום-טוב – מייצגות, כידוע, את שלושת עמודי התווך שעליהם בנויים ומבוססים הבית היהודי וחיי המשפחה היהודיים, והן הוענקו במיוחד לאשה היהודיה, עקרת הבית, שיש לה את האחריות והזכות הבלתי רגילים להקים ולהנהיג את הבית היהודי.

. . .

תכלית השכר של מעשינו ועבודתנו בזמן הזה היא הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי דוד מלכא משיחא.

וכשם שהתורה ועבודת-היסוד של בני ישראל – קבלת עול מלכות שמים – מורכבים משלוש,

– כך גם שלימות הגאולה – הגאולה השלישית, הקשורה בבית המקדש השלישי, כנגד יעקב אבינו, השלישי בין שלושת האבות, אשר „קראו בית“, הבית אשר יכיל את החוזה האמיתי והציבות הממושכת האמיתית, ויהיה בית נצחי.

וגם שלימות הגאולה השלישית רמוזה בנבואת חנוה: סיום הנבואה (וכך גם סיום ההפטרה של היום הראשון של ראש-השנה) הוא כמלים „וירם קרן משיחא“, שמשמעותן היא תכלית הרוממות של הגאולה על-ידי דוד מלכא משיחא – גם השם „דוד“ הוא בן שלוש אותיות.

. . .

עקרת הבית: עיקרו של בית – ראה ב"ר פצ"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתעא. שם ע' תתנח.

תכלית השכר של מעשינו ועבודתנו בזמן הזה . . . גאולה: תניא רפ"ז. הגאולה השלישית . . . בית המקדש השלישי, כנגד יעקב אבינו . . . קראו בית: ראה פסחים פח, א ובחז"א: ג מהרש"א שם. לקרית מטות פג, ג"ד.

בית נצחי: זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקר"ז תיקון ח.

סיום: והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א).

וירם קרן משיחא: שמואל"א ב, י. וראה תורת לוי יצחק ע' קד ואילך.

שמשמעותן: כפי' התרגום עה"פ.

„דוד“ . . . שלוש אותיות: להעיר ש„מאה וארבעים ושבעה מזמורות שכתוב בתהלים (דוד) כנגד שנותיו של אבינו יעקב“ (ירושלמי שבת פט"ז ה"א. מס' סופרים פט"ז ה"א. מדרש תהלים כב, ד) השלישי שבאבות. וגם לפי החלוקה בכל הספרים (ראה מנחת שי בהקדמה לתהלים בסופה. וראה לקרש ח"י ע' 75 בהערה) שהם ק"ג – ה"ז ג' פעמים נ' – „שער החמשים“, השלימות דבינה ובמילא גם דמלכות (דוד). ושייך לר"ה (בנין המלכות. ולהעיר מר"ה לב, א), וכן למית (שהוא ביום החמשים – ראה לקרית במדבר יב, א. ובכ"מ). וראה חותם פרשתנו (פ' ברכה) „ויעל משה . . . אל הר נבר“, ומדחז"ל (לית להאריז"ל עה"פ ואתחנן ג, ט. של"ה שסט, א ואילך. וראה לקרית במדבר שם בשם הרב המגיד) שאז נגלו לו (וי"ל דג"כ למשה שבכל אחד – ראה תניא פמ"ב. וראה לקרש ח"ט ע' 374) שער הנ'. ושייך גם

מכל ענין יש ללמוד לקח לגבי עבודת ה' של כל יהודי, עד למעשה בפועל.

עבודת ה' מקיפה את שלוש „לבושי הנפש“: מחשבה, דיבור ומעשה. יהודי אין לו להסתפק בהחלטות טובות ורעיונות טובים, אף לא במחשבות נעלות ודיבורים נעלים על תורה ומצוות. הוא חייב גם, ובעיקר, להתמסר לענין השלישי, לקיום המצוות במעשה דווקא, כמאמר המשנה: „לא המדרש עיקר אלא המעשה“.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, יפעל ויצליח בכל שלושת העניינים במלוא התוקף, ב„חזקה“ משולשת, והעיקר – „חזקה“ במעשה בפועל.

ובוודאי יביא הדבר שברכת החתימה וגמר החתימה הטובה לכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, תהיה בתוקף גדול עוד יותר ובמידה חזקה עוד יותר.

ויש לומר שיש רמז בקשר לכך שפרשת „וזאת הברכה אשר ברך משה“ נקראת השנה שלוש פעמים (במשך שלושה שבועות), דבר המורה על תוספת מרובה בברכות הניתנות במיוחד בשנה הזאת,

עד לברכה העיקרית והמושלמת, שאליה „קווינו כל היום“ – ביאת דוד מלכא משיחא, „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי“,

למשיח (גאולה), דאית נ' ר"ת נס, נפלאות (כמש"נ בגאולה העתידה (מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ ס"ק ז"ח (ע' תפז), מוז"א בהשמטות סכ"ה (רס"א, ב). פע"ח שער כא (שער חג המצות) פ"ו (בד"ה מהר"י ז"ל)) „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“. כן להעיר ממה שפירסם כ"ק מו"ח אדמו"ר תקנת הבעש"ט, אשר מיום שני ד"ח אלול עד יום הכפורים (ולא עד בכלל – כי אז מרבנים בתהלים. עוד יותר משלש וכו') יאמרו בכל יום ויום במשך היום שלשה קאפיטלעך תהלים – קובץ מכתבים לתהלים (אהל יוסף יצחק) ע' 208.

עבודת ה' . . . מחשבה, דיבור ומעשה: ראה לקו"ת ר"פ פינחס. ובכ"מ.

שלוש „לבושי הנפש“: מחשבה, דיבור ומעשה: ראה תניא רפ"ד. ובכ"מ.

מחשבה, דיבור ומעשה: בל' הפסוק (נצבים ל, יד): בפ"ך ובלבדך לעשותו – יסוד וכו' דס' התניא.

כמאמר המשנה: אכות פ"א מ"ז.

פרשת „וזאת הברכה . . . נקראת . . . שלוש פעמים: ואולי י"ל – כנגד ג' קדושות (ולהעיר מהגוסס בקרא בתפלות וכו') – ג"פ קדוש. ולהעיר מתנחומא ור"נ גאון דלעיל הערה ד"ה כפי שזכמינו ז"ל אומרים): קדושה הא' דישאל שהיא תמיד (ע"ד קריאת פ' ברכה (פעם אחת) תמיד בכל שנה), קדושה דשבת, וי"ט שהוא „מקרא קודש“ דשבת.

במשך שלושה שבועות: ובדיוק יותר – כ' יום עד יום שמח"ת. וי"ל – כיחד עם קריאת פ' ברכה במנחה דש"ק האוניו – כ"א יום, „אך“ – ראה לעיל הערה ד"ה שלוש האותיות . . . חנה".

תוספת מרובה בברכות: אשר ברכנו של הקב"ה תוספתה מרובה על העיקר – ב"ר פס"א, ד.

קווינו כל היום: כמו שאומרים בתפילת העמידה – בברכת את צמח דוד וכו'. וראה לקו"ש ח"ב ע' 459: חכ"ה ע' 274: הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים (קה"ת תשמ"ז ואילך) ע' תשנ"ט.

מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי: תהלים פט, כא. וקאי על משיח צדקנו שבא בהיסח הדעת, כמו מציאה – סנהדרין צז, א. ב"ר פכ"ט, ג.

וכל אחד ואחת יברכו ויודו תמיד לה': „ברוך ה' לעולם אמן ואמן“,

במצב ובזמן הגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

/מקום החתימה/

ברוך ה' לעולם אמן ואמן: תהלים שם בסיום וחותם המזמור. וראה יל"ש עמוס בסופו (רמז תקמט). הנעתק ב„קובץ י"א ניסן שנת הפ"ט" (קה"ת, תשי"ג) על פסוק זה (אות סג ואילך).

ב"ה, יום ד' פ' תבוא אל הארץ גו',
ח"י אלול, ה'תשנ"א
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ח"י אלול איז, ווי באַוואוסט, דער געבורטסטאָג פון די שני המאורות הגדולים (די צוויי גרויסע ליכט-קוואַלן), גדולי ישראל אין זייערע דורות און אין די נאָכקומענדיקע דורות – דער בעל-שם-טוב, מייסד תורת החסידות הכללית (אין יאָר נח"ת), און דער אַלטער רבי, מייסד תורת חסידות חב"ד, בעל התניא והשולחן-ערוך (אין יאָר קה"ת).

און דאָס ווערט נאָך מער אונטערשטראַכן לויט דער קביעות פון היינטיקן יאָר, ווען ח"י אלול קומט-אויס מיטוואָך, דער פערטער טאָג פון מעשה-בראשית, אין וועלכן די „שני המאורות הגדולים“ (די זון און די לבנה) האָבן אָנגעהויבן שיינען און באַלייכטן די ערד.

פ' תבוא: ראה מכתב עש"ק ח"י אלול ה'תשד"מ הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ד ע' 641). לקו"ש חל"ד ע' 145 הערה 1.

פ' תבוא . . . ח"י אלול: להעיר מתורות הבעש"ט בפסוקי ריש פרשת תבוא שנאמרו בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב (היום יום" ח"י אלול. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג. ספר השיחות תרצ"ז ע' 207). וראה שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול תשמ"ז. הנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשמ"ה הערה ד"ה זה (לקו"ש חכ"ט ע' 515).

ח"י אלול . . . דער געבורטסטאָג פון די שני המאורות הגדולים: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 141 ואילך). וראה לקו"ש חכ"ד שיחת לח"י אלול (ע' 178 ואילך), ובהנסמן שם. וראה הנסמן במכתב ח"י אלול ה'תשנ"ב הערה ד"ה ח"י אלול, יום ההולדת (לעיל ע' 433). בעל-שם-טוב: ראה לקו"ש ח"ח ע' 27 הערה 42, ובשוה"ג שם. אין יאָר נח"ת: ראה לקו"ש כרך א לא, א ואילך. שיחת ח"י אלול וכ' אלול ה'תש"ג הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 146. שם ע' 188).

בעל התניא והשולחן-ערוך: ראה לקו"ש ח"ו ע' 36 ואילך, ובהערה 14 שם.

אין יאָר קה"ת: ראה שיחת כ' אלול הנ"ל (ספר השיחות שם ע' 188).

ח"י אלול . . . מיטוואָך . . . שני המאורות הגדולים: ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה ס"ד (לקו"ד כרך ג תפ, סע"ב. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 129), שבח"י אלול תק"ה (שאז נולד רבינו הזקן) – שהקביעות דח"י אלול אז היתה ביום הרביעי – אמר הבעש"ט לתלמידיו, אשר „ביום הרביעי וואָס בו נתלו המאורות, איז אין דעם יום הרביעי פון קומי אורי (הפסרת ש"פ תבוא – ישע"י ס, א) אַראָפּגעקומען אַ נשמה חדשה וועלכע וועט באַלייכטן די וועלט אין תורה הנגלית והחסידות“.

מיטוואָך . . . שני המאורות הגדולים: . . . אָנגעהויבן שיינען: בראשית א, טז ואילך.

שני המאורות הגדולים (די זון און די לבנה): וגם הכוכבים. אשר כא"י מבני דוגמתם (ראה

פון די הויפט-נקודות אין תורת הבעל-שם-טוב (און וואָס ווערט אויספירלעך ערקלערט אין תורת חסידות חב"ד) איז דער ענין פון השגחה-פרטית, אַז יעדע זאך וואָס פאַסירט אין דער וועלט, ניט בלויז בשייכות צום מין המדבר (מענטשן), נאָר אויך בנוגע בעלי חיים, און אפילו צומח און דומם – איז ניט צופעליק ח"ו, נאָר מיט אַ כוונה פון דעם בורא עולם ומנהיגו. און אוודאי איז עס אזוי באַ יעדער פאַסירונג וואָס איז פאַרבונדן מיט אידן, ובפרט מיט צדיקים און נשיאי ישראל, וואָס בנוגע זיי איז די השגחה עליונה אין אַן אופן מיוחד און יעדער פרט אין זייערע פאַסירונגען האָט אין זיך אַ ספּעציעלע כוונה.

דערפון פאַרשטייט מען, אַז וויבאַלד דער געבורטסטאָג פון די „שני המאורות הגדולים“ איז געווען אין חודש אלול, איז עס אַ באַווייז אויף זייער ספּעציעלער פאַרביןדונג מיטן אַלגעמיינעם אינהאַלט פון דעם חודש – די צייט פון חשבון הנפש פונעם פאַרגאַנגענעם יאָר און פון צוגרייטונג צום נייעם יאָר הבא עלינו לטובה.

דער ענין ווערט אַרויסגעבראַכט און באַלויכטן אין דעם „פתגם“ פון חסידים, איבערגעגעבן פון דעם רבי'ן דעם שווער, אַז „ח"י אלול איז דער טאָג וואָס ברענגט אַ לעבן אין אלול. . . ח"י אלול גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אַני לדודי ודודי לי".

שמור פט"ו, כו. במדבר פ"ב, יג. ועוד). ובעבודה: המאור הגדול – תושב"כ, המאור הקטן – תושב"פ, והוכיכים – מצוות (ראה של"ה טז, סע"א. קצא, רע"א (הובא באה"ת בראשית לו, סע"ב. נ"ד כרך א ע' ריו. ועוד). ד"ה לסוסי תקס"ד (לקו"ת שה"ש יא, ד. סה"מ תקס"ד ע' ג. שם ע' רמט ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א ע' כט ואילך). לקו"ש חיל ע' 10 ואילך). פון די הויפט-נקודות אין תורת הבעל-שם-טוב. . . השגחה-פרטית: ראה בארוכה כתר שם טוב הוספת ס' קיט ואילך. ושי"נ. קונטרס השגחה פרטית (לקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך). דער ענין פון השגחה-פרטית: וידועה ראיית אדה"ו מחולין (סג, א) משלך. וראה לקו"ש ח"ו ע' 63. חיל ע' 149-50.

ניט בלויז בשייכות צום מין המדבר (מענטשן): דבזה כו"ע מודים (גם לולא חידוש הבעש"ט) – ראה קונטרס הנ"ל (לקו"ש ח"ח ע' 278 ואילך). און אוודאי. . . יעדער פאַסירונג. . . פאַרבונדן מיט אידן: ראה לקו"ד כרך א פד, סע"א ואילך (נעקט בכתר שם טוב שם ס' קכ): די השגחה פרטית וואָס על עס קרובו ית' דאָס קען מען גאָר ניט אויסמאָלן. . . דאָס וואָס עס איז נוגע אַ אידן הוא בהשגחה פרטית וואָס מען קען דאָס ניט פאַרשטיין. וראה לקו"ש ח"ל ע' 149 ואילך.

ובפרט מיט צדיקים. . . השגחה עליונה אין אַן אופן מיוחד: כמ"ש (תהלים לג, יח. לד, טז) עין ה' אל יראיו, עיני ה' אל צדיקים. וראה זח"ג (אד"ר) קל, א. וראה פרטי הדריגות בתו"א וירא (טז, ב). לקו"ת ראה סד"ה כי תשמע (ובקיצורים שם). וראה גם אוה"ת וירא ד"ה אשר יאמר היום. ועוד. חודש אלול. . . חשבון-הנפש: ראה סה"מ תרצ"ז סע" 141 ואילך. תרח"ץ סע" 50. סה"מ אידיש ע' 75. שם ע' 129. ובכ"מ. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' כ, ובהנשמן שם הערה 65.

דעם „פתגם“: שיחת ח"י אלול התש"ה ס"א (לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות התש"ה ע' 122). נת' בלקו"ש ח"ט שיחה לח"י אלול (ע' 250 ואילך). חכ"ט שיחה לח"י אלול (ע' 161 ואילך). אַני לדודי ודודי לי: (שה"ש ו, ג) ר"ת אלול – אבדורם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פעי"ח

אויך איז באוואוסט, אז אין צוגאב צו דעם וואָס דער גאַנצער חודש אלול איז אַ זמן פון חשבון הנפש פון פאָרגייענדען יאָר און הכנה צום נייעם יאָר, זיינען די לעצטע צוועלף טעג פון חודש אלול, אָנהויבנדיק פון ח"י אלול, אויסגעטיילט דערמיט וואָס יעדער פון די צוועלף טעג איז פאָרכונדן מיט איינעם פון די צוועלף חדשים פונעם יאָר – יום לחודש – און ח"י אלול, דער ערשטער פון די צוועלף טעג, איז אַנטקעגן דעם ערשטן פון די צוועלף חדשים, דעם חודש תשרי. אזוי אַרום פאָרכונדט דער טאָג פון ח"י אלול דעם ראש-השנה פון פאָריקן יאָר מיטן ראש-השנה פון נייעם יאָר.

* * *

ראש השנה באַנייט דער אויבערשטער דעם חיות און קיום פון גאַנצן באַשאַף. יעדן יאָר אין דעם זמן קומט אַראָפּ פון-דאָס-ניי אַ גיטלעכער חיות צו באַלעבן די גאַנצע בריאה במשך דעם קומענדיקן יאָר (ביז דעם ראש השנה פון נעקסטן יאָר). דערפאַר ווערט דער טאָג אָנגערופן „ראש השנה“ (דער „קאַפּ“ פון יאָר) – און נישט „תחילת השנה“ – ווייל פונקט ווי מיר זעען אין לעבן פון אַ מענטשן, אז דער קאַפּ איז דער מקור וואָס פון אים ווערט פאַנאָדערגעשפּרייט דער חיות הנפש אין גאַנצן קערפּער, פון „קאַפּ“ צו יעדן אבר – אזוי איז אויך „ראש השנה“ דער „קאַפּ“, דער מקור פון באַנייטן חיות אויפן גאַנצן יאָר, און פון ראש השנה ווערט דער חיות פאַנאָדערגעטיילט צו יעדן טאָג פון יאָר.

און דאָס איז דער באַדייט פון דעם דין ומשפט פון ראש השנה, וואָס איז דער יום הדין נישט נאָר פאַר דעם עם ישראל, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער און באַשעפּענישן: ווי מיר זאָגן אין די תפלות פון ראש-השנה: „ועל המדינות בו יאמר“, „זכר כל היצור לפניך בא“, „וכל באי עולם יעברון לפניך“. וואָרום דער משפט באַציט זיך צו דער

שער כד (שער ר"ה) פ"א. שער הפסוקים להאריז"ל עה"פ. ב"ח לטור ארי"ה הל' ר"ה סתקפ"א (ד"ה והעבירו). הנסמן בטה"מ מלוקט ח"ב ע' פכ הערה 67.

באוואוסט. . יום לחודש: שיחת ח"י אלול ה'תש"ג הנ"ל (ספר השיחות ה'תש"ג ע' 177. שם ע' 179).

חודש תשרי: אשר התחלתו וראשטו הוא יום ראש-השנה.

יעדן יאָר. . קומט אַראָפּ פון-דאָס-ניי אַ גיטלעכער חיות: ראה גם תניא אגה"ק סי"ד.

דערפאַר ווערט דער טאָג אָנגערופן „ראש השנה“: ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, איב. דרושים לר"ה נח, איב. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו. אוה"ת דרושים לר"ה כרך ה ע' ב'עז ואילך. המשך וככה תרל"ז ע' קכח. ובכ"מ.

און נישט „תחילת השנה“: כמו שאומרים בתפלת מוסף דר"ה (מ"ה כו, א) „זה היום תחלת מעשיך“. וראה המשך תרס"ו ע' טו. שם ע' כ. ובכ"מ.

ועל המדינות בו יאמר: תפלת מוסף דר"ה („אתה זוכר“), מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. ויק"ר רפכ"ט. יל"ש עה"פ (פנחס כט, א) וכוהודש השביעי (רמז תשפב).

זכר כל היצור לפניך בא: תפלת מוסף דר"ה (שם).

וכל באי עולם יעברון לפניך: פיוט „ונתנה תוקף“ בתפלת מוסף דר"ה ויוהכ"פ, מ"ה יח, א. ירושלמי ר"ה שם.

אַלגעמיינער באַנייאונג פון דעם ג-טלעכן חיות פון דער גאַנצער בריאה בכלל און פון יעדער באַשעפּעניש בפרט.

און דער באַוואוסטזיין, אַז דער דין ומשפט נעמט אַרום דעם חיות און קיום פונעם מענטשלעכן וועזן בפרט און פון דער גאַנצער וועלט בכלל, דאַרף דורכדרינגען דעם חשבון-הנפש פון אַ אידן אין די צוגרייטונגס-טעג פון חודש אלול. און דעמאָלט ברענגט עס אים צו דער פולשטענדיקער איבערגעגענקייט צום אויבערשטן, ווי דאָס ווערט אויסגעדריקט אין די ראשי-תבות פון „אלול“ – אַני לדודי ודודי לי, אַז אַ איד גיט איבער זיין „אַני“, זיין גאַנצן וועזן און פאַראַנענקייט, צום אויבערשטן, און דאָס רופט אַרויס דעם „ודודי לי“, אַז דער אויבערשטער ווייזט אַרויס זיין אהבה צום אידן, און איז אים משפיע חיות, בבני חיי ומזוני רוויחי, ובכולם רוויחי, אַ כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה.

. . .

אין דעם אַלעם קומט צו אַ באַלויכטונג און אַ באַלעבונג פון דעם טאָג פון ח"י אלול, דער יום הולדת פון די „שני המאורות הגדולים“, וועלכער „גיט אַ חיות אין דער עבודה פון אַני לדודי ודודי לי“.

ס'איז איינער פון די יסודות פון תורת הבעל-שם-טוב – אויספירלעך ערקלערט דורך דעם אַלטן רבי'ן – אַז דער באַשאַף פון דער גאַנצער וועלט, „בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ“, איז ניט געווען אין אַן איינמאָליקן אופן אין די ששת ימי בראשית, נאָר די באַשאַפונג פון דער גאַנצער בריאה ווערט באַנייט בכל יום ויום, און נאָכמער – בכל רגע ורגע. און דאָס ווייזט אויף דעם אומבאַגרענעצטן חסד פון דעם אויבערשטן: ניט נאָר איז ער ב"ה „זן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים“, נאָר נאָכמער, ער באַשאַפט נאָכאַנאַנד די וועלט מיט אַלע אירע צאָלרייכע באַשעפּענישן.

אַט דער נאָכאַנאַנדיקער באַשאַף פון דער בריאה דורכן אויבערשטן אַליין איז, צווישן אנדערע טעמים, אויך דערפאַר, ווייל אַט די שטענדיקע השפעה פון בורא

כתיבה וחתימה טובה: ראה לקוטי לוי יצחק אגרות-קודש ע' רי: אם שכפרת הכתיבה היא ברה"ה והחתימה כיהי"כ כו', אך בכלל הן הכתיבה והן החתימה נעשית ברה"ה, וכמא' (ר"ה טז, סע"ב) צד"ג [ועמך כולם צדיקים – ישע"י ס, כא (הפטרות ש"פ תבוא)] נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים כו'. וראה שיחת ז' תשרי התשנ"א (סה"ש ח"א ע' 37) הערה 76. הערות למכתב ח"י אלול התשמ"ז בסופו (לקו"ש חכ"ט ע' 533). ור"ג.

לשנה טובה ומתוקה: ראה בהנסמן במכתב ח"י אלול התשמ"ח הערה ד"ה זה (ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 763).

אויספירלעך ערקלערט דורך דעם אַלטן רבי'ן: בשער היחוד והאמונה בתחלתו.

בראשית . . הארץ: בראשית א, א.

זן את העולם . . וברחמים: גוסת ברכה ראשונה דברכת המזון.

צום נברא ווירקט און ברענגט דעם נברא צו דער טיפער אַנערקענונג און געפיל, אַז אַלץ און אַלע זיינען אינגאנצן אָפהענגיק אין דעם שטענדיקן חסד פון דעם אויבערשטן, און דאָס ווידער ברענגט אים אויך צו שטענדיקער און פולקאָמער איבערגעגענקייט צום בורא עולם, ער זאָל דורכפירן דעם אויבערשטנס רצון און כוונה און אין דער פולער מאָס.

און דאָס איז דער ענגער פאַרבונד צווישן ח"י אלול, אַלס יום הולדת פון די „שני המאורות הגדולים“, מיטן חשבון-הנפש און דער ספּעציעלער הכנה צו ראש השנה וואָס הויבט זיך אָן פון ח"י אלול: דורך אַרייַנטראַכטן זיך גוט אין דעם וואָס די „שני המאורות הגדולים“ לערנען אונז, קומט-צו אַ גרויסע ליכטיקייט און לעבעדיקייט אין דער עבודה פון „אני לדודי ודודי לי“ – די פנימיות'דיקע איבערגעגענקייט פון דעם אידן („אני“) צום אויבערשטן („דודי“), און פון אויבערשטן („דודי“) צום אידן („לי“).

. . .

דער אויבנדערמאָנטער ענין – די אַנערקענונג אַז יעדע באַשעפעניש איז שטענדיק אָפהענגיק אין די חסדי השם – איז אַן עיקר אינהאַלט פון מצות ביכורים, מיט וועלכער אונזער פרשה תבוא אל הארץ הויבט זיך אָן (וואו די מצוה פון ביכורים און הבאת ביכורים ווערט אַרויסגעבראַכט מיט אַן אריכות): מ'זעט ווי אַ איד ברענגט און גיט אַוועק דעם אויבערשטן מראשית כל פרי האדמה, פון זיינע ערשטע און בעסטע פרוכט-גערעטעניש, און דאָנקט דעם אויבערשטן פאַר די פירות מיט וועלכע דער אויבערשטער האָט אים געבענטשט – און דערביי זאָגט ער הויך און קלאָר און מיט שמחה – „וענית ואמרת“ – זיין הכרה אין „חסדי המקום“ (אין אַלגעמיין), ווי דערמאָנט אויספירלעך אין דער פרשה.

און לויט דער אויבנדערמאָנטער תורה פון בעל-שם-טוב, אַז דער קיום פון אַ באַשאַפענעם וועזן איז אַ שטענדיקער חסד וואָס דער אויבערשטער טוט בכל רגע

וואו די מצוה פון ביכורים . . . ווערט אַרויסגעבראַכט מיט אַן אריכות: משא"כ כפ' משפטים (כג, יט) ובפ' תשא (לד, כו) שם נאמר בקיצור.
מראשית כל פרי האדמה: תבוא כו, ב.
זיינע ערשטע: תבוא שם. ביכורים פ"ג מ"א. פרש"י עה"פ משפטים ותבוא שם. רמב"ם הל' ביכורים פ"ב הי"ט.

און בעסטע: ביכורים פ"א מ"ג. רמב"ם שם ה"ג.
הויך: פרש"י עה"פ תבוא שם, ה (מסוטה לב, ב).
און מיט שמחה: ספרי ופרש"י עה"פ שם, יא. פסחים לו, ב. רמב"ם שם פ"ד הי"ג. וראה אר"ת להה"מ ר"פ תבוא (נו, ג).
וענית ואמרת: תבוא שם, ה.
חסדי המקום: לשון רש"י עה"פ שם.

ורגע מיט יעדן נברא, איז פארשטאנדיק אויף וויפל עס פאדערט זיך דער שטענדיקער געפיל פון דאנקבארקייט צום אויבערשטן, אין אן אנטפלעקטן און אפענעם אופן, סיי בדיבור, און נאך מער – אין מעשה בפועל, אז עס זאל זיין ניכר אין אלע זיינע מעשים די אנערקענונג פון חסדי השם, ביז אז דאס דערוועקט אויך אלע ארומיקע אז זיי זאלן דאס אויך אנערקענען און זיך אויפפירן אין איינקלאנג דערמיט.

אייגנטלעך, איז דאס די ערשטע זאך וואס א איד טוט באַלד ביי זיין אויפוועקן זיך פון שלאָף יעדן פרימאָרגן דורך זיין אנערקענען און דערקלערן (בדיבור): מודה אני לפניך . . . שהחזרת בי נשמת, ער דאנקט דעם אויבערשטן („מודה“) מיט זיין גאנצן וועגן „אני“ – אזוי ווי „אני לדודי“ פאר דעם וואס דער אויבערשטער האָט אים אומגעקערט זיין נשמה, זיין לעבן. און דאס איז דער פונדאמענט, דער ערשטער אַריינפיר צו זיין עבודת השם, וואָס ווערט פאַרטגעזעצט אין די פאַרשידענע און מערערע ברכות וואָס ער בענטשט און דאנקט דעם אויבערשטן במשך דעם גאנצן טאָג, און אלע טעג, פאַר יעדער טובה און הנאה וואָס ער געניסט.

* * *

ויהי רצון, אז יעדער איינער און איינע, בתוך כלל ישראל, זאל אין דעם אלעם טאָן בכל לב ונפש,

ובפרט שטייענדיק אין די טעג פון אלול, וואָס לויטן מנהג ישראל ווינטשט מען יעדן אידן אַ כתיבה וחתימה טובה: און זיכער איז דער אויבערשטער גלייך מקיים דעם וואונטש, דעם וואונש פון ועמד כולם צדיקים, און גיט גלייך, נאָך אין די טעג פון אלול, די כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, צו יעדן אידן און אלע אידן, ביז אז א איד זעט שוין אין חודש אלול, און אין אן אפענעם אופן, דעם אָנהויב פון דעם „טוב“ און „מתקנת“ וואָס דער אויבערשטער האָט אים צוגעטיילט פאַרן גייעם יאָר:

באַלד ביי זיין אויפוועקן זיך פון שלאָף . . . מודה אני: סדר היום בתחילתו – הובא בבאר היטב או"ח ס"א סק"ה. שר"ע אדה"א או"ח מהד"ק ס"א ס"ה. מהד"ב ס"א ס"ז. סידור אדה"א לפני „מודה אני“. און דאָס איז דער פונדאמענט, דער ערשטער אַריינפיר צו זיין עבודת השם . . . במשך דעם גאנצן טאָג: להעיר מכתב שם טוב ס' ריב (כו, ג"ד) ע"ד גודל ענין דיבור הראשון בקומה משנתו, ואיך שהוא משפיע על כל היום. סה"מ מלקט ח"א ע' מהימו. ולהעיר מפתחם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ו"ע, אשר ה"גקודה" (שאחרי תיבת „בחמלה“) ש„במודה אני“ צריך לפושטה (פאָנאנדערשפרייטן) על כל היום כולו – קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ט. וראה ספר השיחות תרצ"ז ע' 239.

אין די טעג פון אלול, וואָס לויטן מנהג ישראל ווינטשט מען . . . כתיבה וחתימה טובה: ראה מטה אפרים או"ח ה' ר"ה סתקפ"א ס"ט (מלקטי מהרי"ל ה' ימים הנוראים): נוהגין כשכותב אדם לחבירו אגרת שלומים מן ר"ה אלול עד יו"ה"כ רומז לו כו' שהוא מעתה עליי שיזכה בימי הדין הבאים לטובה להיות נכתב ונחתם בספר חיים טובים. וראה ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 610.

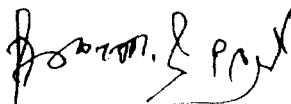
און דאָס גופא ברענגט ביי אים אַרויס, נאָך אין חודש אלול, אַ געפיל פון שמחה, „ושמחת בכל הטוב“, און דאָס פאַרשטאַרקט ביי אים נאָכמער זיינע גוטע החלטות אין הכנות צום נייעם יאָר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, אין די אַלע דריי עמודים פון תורה און עבודה און גמילות חסדים:

און מען איז זוכה צו דאנקען און לויבן דעם אויבערשטן אויף דער עיקר טובה פון דעם אויבערשטן צו אידן און צו דער גאַנצער וועלט – דער „טוב“ פון גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, נאָך אין דעם סוף יאָר פון „תנשא מלכותך“,

וואָס דעמאָלט וועט מקיים ווערן די תפלה פון דוד המלך (נעים זמירות ישראל): ונרננה ונשמחה בכל ימינו,

יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ותיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתמה טובה

ושמחת בכל הטוב: תבוא שם, יא.

דריי עמודים פון תורה און עבודה און גמילות חסדים: אבות פ"א מ"ב.

גאולה האמיתית והשלימה: שאין אחרי גלות – מכילתא עה"פ בשלח טו, ב (הובאה בתורה

ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב). יל"ש ישעי' רמז תצט.

תנשא מלכותך: פיוט „ונתנה תוקף“ בתפלת מוסף דר"ה ויוהכ"פ. ובלשון הכתוב בפרשה שבה

נתפרש ע"ד ביאת המשיח (בלק כד, ז): תנשא מלכותו. ובפרשי' עה"פ: שיבוא אחרינו [אחרי יעקב] דוד

ושלמה (דמשיח הוא מזרע דוד ושלמה – סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. ועוד).

נעים זמירות ישראל: שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחילתה).

ונרננה ונשמחה בכל ימינו: תהלים צד"ק, יד.

ב"ה, מוצאי ש"ק פ' תבוא אל הארץ,

כ"א אלול,

שבת סליחות, ה'תשנ"א,

ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל

בכל מקום שהם

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

קומענדיק פון שבת קודש, ווען מען האט געלייענט ברבים די סדרה פון „תבוא אל הארץ“, וועלכע הויבט זיך אן מיט מצות ביכורים (מיט מערערע פרטים פון הבאת ביכורים).

איז די פאסענדע צייט – לאחרי הפתיחה בברכה, ברכה שהזמן גרמא, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה – אפצושטעלן זיך אויספירלעכער אויף דעם וואס איז באַרירט געוואָרן בקיצור אין פאַריקן בריוו וועגן מצות ביכורים, אַז דער אינהאַלט פון הבאת ביכורים איז די אַנערקענונג אַז די ברכה פון דעם אויבערשטן ברענגט אַ אידן די שפע תבואות און פירות אין זיין פעלד, וואָס דערפאַר גיט ער אוועק דעם אויבערשטן מראשית כל פרי האדמה, פון די ערשטע און בעסטע פרוכטן פון דער פעלד, און דאנקט דעם אויבערשטן פאַר אַלע זיינע חסדים.

באַ אַ אידן איז דאָ דער שטענדיקער געפיל פון דאנקבאַרקייט צום אויבערשטן פאַר זיינע חסדים אין בני חיי ומזוני, און די פרטים און פרטי פרטים אין

מוצאי ש"ק . . שבת סליחות: ראה מכתב מוצש"ק כ"ה אלול התשנ"א הערות ד"ה „מוצאי שבת קודש“ וד"ה „מוצאי שבת קודש“ . שבת סליחות“ (לקו"ש חכ"ד ע' 647). וש"נ.
כ"א אלול: יום תנוכת בית הכנסת ובית המדרש המרכזי דליובאוויטש שבליובאוויטש (770"*) בשנת ה'שית. המאמר שנאמר אז – נדפס בסה"מ ה'שית ע' 160. השיחה – בספר השיחות ה'שית ע' 176-177.

סליחות: פעולת ימי הסליחות לאחר העבודה בימי אלול הקודמים – ראה כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) הוספות ס"י יג. וש"נ.

מערערע פרטים: עוד פרטים ראה במס' בכורים פ"ג. ברמב"ם הל' ביכורים פ"ג ופ"ד.
הפתיחה בברכה: ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה מכתב עש"ק ח"י אלול התשנ"א הערה ד"ה פותחין בברכה (לקו"ש חכ"ד ע' 641). וש"נ.
אין פאַריקן בריוו: דיום ד' פ' תבוא אל הארץ גר', ח"י אלול (לעיל ע' 456 ואילך).
מראשית כל פרי האדמה: תבוא כו, ב.

דער שטענדיקער געפיל פון דאנקבאַרקייט צום אויבערשטן: להעיר מב"ר פ"ד, ט: על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבוּרָא. יל"ש עה"פ (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל י"ה (רמז תתפט). וראה לקו"א להל"מ (הוצאת קה"ת) ס"י רא (ג, ד). אות' ע, ד (בהוצאת קה"ת תש"מ ואלך – ס"י רל).

יעדן פון זיי, ווי מיר זאגן יעדן טאג, דריי מאָל: „גודה לך . . על חיינו המסורים בידך . . ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים“.

נאָך מער: אפילו צווישן די אומות העולם, וועלכע גלויבן און אנערקענען אז דער אויבערשטער איז דער בורא עולם ומנהיגו — וואָס אזוי דאַרף זיין און וועט ענדלעך זיין אין אַ פולקאמען אופן ווען די וועלט וועט זיין ווי זי דאַרף זיין, ווי מיר בעטן אין די תפילות פון ראש־השנה: וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה (יעדע באַשאַפּענע זאָך וועט וויסן און פאַרשטיין אז דו, ג-ט איז זיין באַשעפּער, און יעדער איינער וואָס אַטעמט וועט זאָגן: השם דער ג-ט פון ישראל איז דער מלך, און זיין מלכות הערשט איבער דעם גאַנצן באַשאַף) — געפינען מיר די הנהגה צו דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר זייער שפּייז אד"ג.

געפינט מען אָבער אין דער מצוה פון ביכורים אַ טיפּערן און מער אַרומנעמענדיקן אויסדרוק פון אנערקענונג און דאַנקבאַרקייט צום אויבערשטן: דער איד ברענגט אַרויס זיינע דאַנקבאַרשאַפּט-געפילן צום אויבערשטן פאַר דער גערעטעניש ניט בלויז בדיבור, נאָר ער דריקט עס אויס אין אַ שטאַרקן אופן אין מעשים — ער נעמט די ערשטע און בעסטע פון זיינע פירות, מראשית כל פרי האדמה, און ברענגט זיי אין בית המקדש, תביא בית ה' אלקיך, און לייגט זיי אַוועק פאַרן אויבערשטן, והנחתו לפני ה' אלקיך.

און אינעם ברענגען און איבערגעבן דאָס בעסטע און שענסטע צום אויבערשטן שפּיגלט זיך אַפּ די פולע אנערקענונג אז לה' הארץ ומלואה, אז אַלץ באַלאַנגט צום אויבערשטן: דער איד באַשרענקט זיך ניט מיט דער הכרה אז דאָס וואָס ער פאַרמאַגט קומט צו אים בחסדי השם וברכתו ית' — נאָר ער באַווייזט מיטן ברענגען די בכורים אז אויך נאָכן באַקומען די שפע פירות געהערט עס נאָך אַלץ צום בורא עולם, ווייל „לה' הארץ ומלואה“ — און דערפאַר ברענגט ער די ראשית כל פרי האדמה (דאָס ערשטע און בעסטע) לפני ה' אלקיך, אז עס בלייבט אין רשות פון אויבערשטן.

. . .

זאָגן יעדן טאָג: בתפילת העמידה ברכת מודים.

דריי מאָל: ובשבת (ויוהכ"פ) ארבע (וחמש) פעמים.

אין די תפילות פון ראש־השנה: בתפלת העמידה (בברכת „אלקינו כו' מלך כו'“).

תביא בית ה' אלקיך: משפטים כג, יט. חשא לך, כו.

והנחתו לפני ה' אלקיך: תבוא כו, י.

לה' הארץ ומלואה: תהלים כד, א.

אויך נאָכן באַקומען די שפע פירות געהערט עס . . צום בורא עולם: וע"ד לשון ס' החינוך (מצוה שכת) בנוגע לשנת השמיטה: שיראה ממעשה האדם בכל ענין שנה זו (דשמיטה) כאילו אין דבר מיוחד ברשותו רק שהכל ברשות אדון הכל.

ווי באַוואוסט, ווערן אידן אָנגערופן „ביכורים“, כביכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם, ווייל זיי זיינען די „ראשית“ פון וועלט – פריער און העכער פון אלץ וואָס איז באַשאַפן געוואָרן – מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר; וואָרעם אידן זיינען דער תכלית פון דער גאַנצער בריאה, ווי חז"ל זאָגן אויפן פסוק „בראשית ברא אלקים“, אָז די וועלט איז באַשאַפן געוואָרן צוליב אידן וועלכע ווערן אָנגערופן „ראשית“. און דאָס באַציט זיך צו יעדן איינצלעם איד, צו אנשים נשים וטף, ווי חז"ל זאָגן כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם (יעדער איד דאַרף זאָגן אָז די גאַנצע וועלט איז באַשאַפן געוואָרן צוליב אים).

כשם ווי ביכורים אין פשטות דאַרפן געבראכט ווערן אין ירושלים און אוועקגעלייגט ווערן אין בית המקדש, לפני מזבח ה' אלקיך – אזוי איז אויך בנוגע אידן: זייענדיק די „ביכורים“ פון וועלט, איז דער אמת'ער „אַרט“ פון אידן, פון יעדער אידן, לפני ה' אלקיך, אין בית המקדש.

וואָרעם די עיקר'דיקע מציאות פון אַ אידן איז זיין ג-טלעכע נשמה, וועלכע איז אַ חלק אלקה ממעל ממש, און דעריבער, איז יעדער איד, אין וועלכן מצב ער זאל זיך נאָר געפינען, איז ער פאַרבונדן און געבונדן מיט דעם אויבערשטן און דערפאַר דאַרף ער זיך געפינען לפני ה' אלקיך.

און דער געדאַנק דאַרף דורכדרינגען דעם גאַנצן לעבן פון אַ אידן בכלל און אויך בפרט. אַ איד דאַרף פילן ווי יעדער פרט פון זיין לעבן איז אַן ענין פון „ביכורים“ צו השם יתברך: ניט נאָר ווען ער איז אריינגעטאָן אין ג-טלעכע ענינים, די ענינים פון לימוד התורה און קיום המצוות, נאָר אפילו ווען ער איז באַשעפטיקט

ווי באַוואוסט, ווערן אידן אָנגערופן „ביכורים“ זער ח"ג רנג, א (ברע"מ). וראה זח"ב קכא, רע"א (ברע"מ). – וזבאו ונתבארו באוה"ת פ' תבוא (ע' תתרג ואילך. שם ע' תתרג ואילך). סה"מ תרנ"ד ע' רפד ואילך. וראה אסתר פ"ט, ב.

אידן . . . זיינען די „ראשית“ פון וועלט: כמ"ש (ירמ' ב, ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתו. וראה זח"ב וזח"ג שם. תדבא"ר פ"ד. ויק"ר פל"ו, ד. תנחומא (באכער) בראשית ג. פרש"י ר"פ בראשית. ד"ה קדש ישראל לה' בלקוית פינחס עט, סע"ב ואילך. אוה"ת פינחס ס"ע ארג ואילך. שם ע' אריב ואילך. תבוא שם. סה"מ תר"ל ע' רה ואילך.

כביכורה . . . אבותיכם: הושע ט, י.

מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר: ב"ר פ"א, ד.

ווי חז"ל זאָגן . . . „ראשית“: תנחומא (באכער), ויק"ר ופרש"י שם. וראה אר"ת לה"מ בתחלתו.

בראשית ברא אלקים: בראשית א, א.

ווי חז"ל זאָגן . . . העולם: סנהדרין לו, סע"א במשנה. וראה פירוש המשניות להרמב"ם בהקדמתו

ד"ה דע כי הקדמונים חקרו.

לפני מזבח ה' אלקיך: תבוא כה, ד.

די עיקר'דיקע מציאות פון אַ אידן איז זיין ג-טלעכע נשמה: ראה תניא פכ"ט (לו, א). ר"פ לב.

שעהיה"א פ"ו (פ, סע"ב). רדב"ז לרמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ד.

חלק אלקה ממעל ממש: תניא רפ"ב.

מיט וואכעדיקע וועלט-זאכן פון פרנסה וכדומה – וויבאלד זיי זיינען דאך דברי הרשות פון א איד, געהערן אויך זיי צום ענין פון ביכורים, ובמילא דארפן זיי זיין דורכגענומען מיט דער פולסטער און העכסטער מאָס דערהויבנקייט און הייליקייט, ווי עס פאסט פאַר א זאך וואָס ווערט געטאָן לפני ה' אלוקים.

און אפילו ווען עס רעדט זיך וועגן אַן איינציקע מחשבה, א דיבור אָדער אַ מעשה, וואָס זעט אויס מינדערווערטיק אין פאָרגלייך צו אַנדערע זיינע מחשבות, דיבורים און מעשים – אָבער ביים אַריינטראַכטן זיך ווי געהעריק, אַז אויך די מחשבה, דבור אָדער מעשה איז אַ טייל פון „ביכורים“, וואָס ווערט געבראַכט אין בית המקדש, לפני ה' אלוקים – און דער כהן אשר יהי' בימים ההם גיט אַכטונג אויף זיין יעדער תנועה – וועט ער געוויס זיך באַמיען און אָנשטרענגען אַז יעדער מינדסטע זאך, יעדער איינצלנער פרט פון זיין הנהגה, זאָל געטאָן ווערן מיט דער פולסטער אויפמערקזאָמקייט און אָפּגעהיטנקייט.

אַזוי ווי מיר געפינען עס ביי דער מצוה פון ביכורים אין פשטות, אַז דאָס ברענגען די ביכורים ווערט דורכגעפירט מיט גרויס צוגעטראָגנקייט און אויפמערק-זאָמקייט ביי יעדן פרט: גלייך ביים אָנהויב, ביים אָפּשיידן די ביכורים, איז אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כורך עלי' גמי לסימן ואומר הרי זו בכורים; דערנאָך נעמט ער צוזאַמען די פירות, פירט זיי אליין דעם גאַנצן וועג, ביז ער ברענגט זיי אין באַצירטע קאָרבן כו' קיין ירושלים אין בית המקדש, מיטן גאַנצן פיל-פרטימדיקן סדר פון הבאת ביכורים, ווי געשילדערט אויספירלעך דורך חז"ל.

און צוזאַמען מיטן געפיל פון גרויסער אחריות, און זהירות פון אידן אין יעדן פרט פון זיין „ביכורים“-הנהגה, ווערט ער דורכגענומען מיט דער געוואָלדיקער שמחה פון דעם גרויסן גליק וואָס ער האָט זוכה געווען בהשגחה פרטית צו זיין דעם אויבערשטנס „ביכורים“ און קענען „ברענגען“ זיך מיט אַלע זיינע מחשבות דיבורים און מעשים און זיי אַוועקגעבן צו דעם אויבערשטן,

און אַזוי געפינען מיר אין דעם גרויסן פייערלעכען סדר פון הבאת ביכורים אין

דברי הרשות . . דורכגענומען מיט . . הייליקייט: ראה גם מכתב עש"ק ח"י אלו תשמ"ג (לקויש חכ"ד ע' 622 ואל"ך). וש"נ.

כהן אשר יהי' בימים ההם: תבוא כו, ג.

אדם יורד לתוך שדהו כו': פרש"י עה"פ תבוא כו, ב. מביכורים פ"ג מ"א. תוספתא ביכורים פ"ב ה"ז. פרש"י עה"פ משפטים כג, יט. רמב"ם הל' ביכורים פ"ב ה"ט.

ער . . פירט זיי אליין: ד, המפריש ביכוריו להעלותם בידו לירושלים, לא ישלחם ביד שליח – רמב"ם שם פ"ב הכ"א, מירושלמי ביכורים פ"א ה"ה. וראה להלן בפנים, ובהנסמן שם הערה ד"ה קומענדיק.

ווי געשילדערט אויספירלעך דורך חז"ל: ביכורים פ"ג. רמב"ם שם פ"ג ה"ב ואל"ך. פ"ד הט"ז

ואל"ך.

פשוטות, ביז אז במשך דעם גאנצן וועג גייענדיק קיין ירושלים קורין שמחת באומרים לי בית ה' נלד, און קומענדיק אין ירושלים און הר הבית, האָט יעדער בריינגער פון ביכורים אליין גענומען זיין „סל“, ביכורים-קארב אויף זיין אַקסל און געליבט דעם אויבערשטן – ואומרין הללוּ הללוּ אלל בקדשו וכו' עד כל הנשמה תהלל יְהוָה הללוּ, און גאָר באַזונדערס איז די שמחה געווען גרויס ביים קומען אין בית המקדש, נאָכן אַוועקלייגן די ביכורים לפני מזבח ה' אלקיד, וואָס דעמאָלט איז וענית ואמרת – האָט ער געזאָגט הויד, קלאָר און מיט גרויס פרייד די פרשה פון ביכורים.

. . .

דאָס אויבן-געזאָגטע גיט צו אַ פאַרשטאַרקטן חיות און שמחה אין דער ספּעציעלער עבודה פון אַ אידן במשך דעם חודש אלול – די צייט פון חשבון הנפש אויפן פריערדיקן יאָר און צוגרייטונג צום קומענדיקן יאָר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה – ווען יעדער איד פילט זיך נאָענט צום אויבערשטן, אַני לדודי ודודי לי; און ווי דער באַוואוסטער משל פון אַלטן רבי'ן, אַז אין חודש אלול איז דער אויבערשטער פירט זיך דאָן מיט אידן אויפן שטייגער ווי אַ מלך וואָס גייט אַרויס „אין פעלד“ און איז דאָרט מקבל פנים יעדן איינעם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם.

ווען אַ איד פילט אָט-די נאָענטקייט פון השי"ת, רופט עס ביי אים אַרויס אַ צווייטעניקע התעוררות אין האַרצן – פון איין זייט אַ גרעסערע אָנשטרענגונג אין זיין חשבון הנפש און הכנה, דורך פאַרבעסערן זיך און אויפהויבן זיך אין יעדן און אין אַלע פרטים פון עבודת השם – תורה, עבודה און גמילות חסדים, ווי ס'איז

קורין . . . נלד: רמב"ם שם פ"ד ה"ט, מירושלמי שם פ"ג ה"ב.

שמחתי . . . נלד: תהלים קכב, א.

קומענדיק אין ירושלים . . . האָט יעדער בריינגער . . . אליין גענומען זיין „סל“. . . אויף זיין אַקסל: ביכורים פ"ג מ"ד. תוספתא ביכורים פ"ב ה"ח. רמב"ם שם פ"ג ה"ב. פ"ד ה"ז. ואומרין . . . הללוּ: רמב"ם שם פ"ד ה"ז, מירושלמי שם פ"ג ה"ב. הללוּ: הללוּ אלל בקדשו וכו': תהלים מומר קנ. וראה ביאורו: פרדס שער ב רפ"ג ורפ"ה. ועוד. אוהית לתהלים (יהל אור) ע' תקסח ואילך. ושי"ן.

וענית ואמרת: תבוא כו, ה. וראה לקוטי לוי יצחק לג"ך ע' רמד.

אַני לדודי ודודי לי: שה"ש ו, ג. – ר"ת אלול (נסמך במכתב ח"י אלול ש.ו. הערה ד"ה זה (לעיל

ע' 457)).

דער באַוואוסטער משל פון אַלטן רבי'ן: לקרי'ת פ' ראה ד"ה אַני לדודי הא' ס"א (לב, ב). וראה ד"ה אַני לדודי תשמי' (סה"מ מלוקט ח"א ע' תסו ואילך). השייכות דמאמר זה (שבלקרי'ת) לפרשת ראה והרמוז לדף לב.

תורה, עבודה און גמילות חסדים: שלושת העמודים שעליהם העולם עומד וקיים – אבות פ"א מ"ב. שם מ"ח. וראה ד"ה על שלשה דברים העולם עומד שנאמר ב, תחנכות ביהב"ס, כ"א אלול, שית" (נדפס בשה"מ השית ע' 160 ואילך). ד"ה זה בשה"מ מלוקט חיד ע' שפג ואילך.

צוגעפאסט פאר דער אויפפירונג פון איינעם וואס געפינט זיך אין אזא אויסנאםס נאענטקייט צו מלך מלכי המלכים הקב"ה: און צוזאמען דערמיט, א טיפער אהבה-געפיל צום אויבערשטן (ווי אויסגעדריקט אין די ווערטער „אני לדודי“), ביים דערהערן און דערפילן די גרויסע און ווארעמע „הארט פנים“ פון דעם אויבערשטן צו יעדן אידן.

. . .

ויהי רצון, אז יעדער איינער און איינע זאל אויסניצן די לעצטע סגולה-טעג פון דעם סגולה-חודש אלול, פון דעם סגולה-יאָר „ה' תהא שנת אראנו לפלאות“ – אין דער פולסטער מאָס,

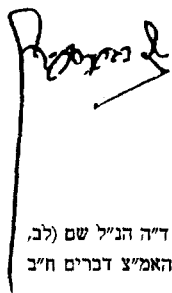
און מען זאל גלייך זוכה זיין צו „תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך וירשתה וישבת בה“, ביז אז יעדער איד באַזעצט גלייך זיין אייגענעם חלק אין ארץ ישראל,

און ברענגט גלייך ביכורים בפשטות, ובשמחה גדולה, אין דעם בית המקדש השלישי, וואָס וועט געבויט ווערן דורך דעם אויבערשטן אליין, מקדש אדניי כוננו ידיך, ומעשה ידינו כוננהו,

אין דער גאולה האמיתית והשלמה דורך משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, תיכף ומיד ממש.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה ד'תשנ"א

דעם סגולה-חודש אלול: שבו הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים – לקו"ת ד"ה הנ"ל שם (לב, א"ב). ד"ה זה הב' ס"א (לג, א). שם ד"ה ושמת' כדכד הא' ס"א (כד, ד). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ס"ע תכב ואילך, ובהנסמן שם בהערה ד"ה הנזכר בספרי הקבלה.

ה' תהא שנת אראנו לפלאות: ראה בארוכה מכתבים כלליים לחג הפסח שנה זו.

בית המקדש השלישי, וואָס וועט געבויט ווערן דורך דעם אויבערשטן אליין: פרש"י ותוס' סוכה מא, ס"ע.א. תוד"ה אין – שבועות טו, ריש ע"ב. זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. תקו"ז תיקון ח. פרש"י עה"פ מקדש אדניי כוננו ידיך.

מקדש אדניי כוננו ידיך: בשלח טו, יז.

ומעשה ידינו כוננהו: תהלים צדי"ק, יז (טו"ב). ובמדרש תהלים עה"פ: לעתיד לבוא אני אבנה אותו ומשרה שכינתי בתוכו ואינו חרב לעולם.